RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

UCHWAŁA nr LIII/437/2017
Rady Miasta Marki
z dnia 15 listopada 2017 roku

w sprawie przyjęcia do realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023.

Działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446, z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Marki.

§ 3.

Traci moc uchwała nr XLII/345/2017 Rady Miasta Marki z dnia 29 marca 2017 roku w sprawie przyjęcia do realizacji Lokalnego Program Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

Uzasadnienie do projektu uchwały w sprawie przyjęcia do realizacji Lokalnego Program Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023.

Gmina Miasto Marki działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446, z późn. zm.) opracowała projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023 (dalej: LPRGMM), który został przyjęty do realizacji Uchwałą nr XLII/345/2017.

LPRGMM jest ważnym dokumentem strategicznym, gdyż ma na celu rozwiązanie problemów na wspomnianych obszarach przy założeniu optymalnego wykorzystania specyficznych uwarunkowań obszaru miasta Marki oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów i jest procesem wieloletnim, złożonym i kosztownym zarządzanym przez gminę, opartym na aktywnej współpracy m.in. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, właścicieli nieruchomości, ale przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Wdrożenie do realizacji wyżej wymienionego dokumentu pozwoli na odbudowanie więzi społecznych na obszarach problemowych, przywróci ład przestrzenny, podniesie estetykę miasta i stworzy warunki do jego rozwoju.

Gmina Miasto Marki w dniu 7 kwietnia 2017 roku złożyła powtórnie wniosek o wpisanie LPRGMM do wykazów programów rewitalizacji prowadzonego przez Departament Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie (UMWM). Pismo z uwagami do LPRGMM wpłynęło do Urzędu Miasta Marki w dniu 4 maja 2017 roku. Niezwłocznie zostało przekazane Wykonawcy, który wypracował propozycję zakresu zmian w programie, która została przedyskutowana na forum publicznym podczas posiedzenia Komitetu Rewitalizacji. Wykonawca wprowadził zmiany i przesłał pierwszą wersję dokumentu do konsultacji w dniu 14 czerwca 2017r. W ramach zmian opracowano od nowa wskaźniki dla poszczególnych zadań i celów wraz z opisem systemu monitoringu i okresowych przeglądów programu. W ramach obrad Komitetu Rewitalizacji ustalono zakres dalszych zmian w dokumencie, które wymagały opracowania nowych zestawień tabelarycznych oraz map i rysunków. W konsekwencji dopiero teraz możliwe będzie przesłanie dokumentu do Rady Miasta celem uchwalenia w połowie listopada 2017 roku.

LPRGMM po uchwaleniu skierowany zostanie do kolejnej oceny przez Departament Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego.

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji jest niezbędne do pozyskania funduszy zewnętrznych w celu poprawy obszarów zdegradowanych o charakterze gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym.

Biorąc pod uwagę powyższe, Uchwała przyjmująca do realizacji Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023 jest w pełni uzasadniona i bezwzględnie potrzebna.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Miasto Marki

Unia Europejska
Fundusz Spójności

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

Załącznik do UCHWAŁY nr LIII/437/2017
Rady Miasta Marki z dnia 15 listopada 2017 roku

Lokalny Program Rewitalizacji

Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023

Marki, listopad 2017r.

Projekt pt. „Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023"
jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Spis treści

1 Wstęp 4
2.1 Strategia Rozwoju Miasta Marki na lata 2016-2021 6
2.2 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Marki na lata 2016-2021 7
3 Analiza sfery społecznej 10
3.2 Bezrobocie 11
3.3 Ubóstwo 12
3.4 Uzależnienia i przemoc domowa 13
3.5 Uczestnictwo w życiu kulturalnym 14
3.6 Organizacje pozarządowe 14
3.7 Analiza miejsc koncentracji problemów społecznych przeprowadzona w oparciu o dane statystyczne 16
3.8 Problemy społeczne w odczuciach interesariuszy 20
3.9 Obszary na terenie miasta Marki znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych 21
4 Analiza sfery gospodarczej 26
4.1 Analiza danych statystycznych 26
4.2 Problemy gospodarcze w badaniach ankietowych i wywiadach środowiskowych 28
4.3 Analiza obszarów koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych 29
5 Analiza sfery środowiskowej 31
5.1 Analiza danych statystycznych 31
5.2 Problemy środowiskowe w odczuciach mieszkańców i na podstawie analizy dostępnych materiałów źródłowych. 32
5.3 Analiza obszarów koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych 34
6 Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej 38
6.1 Analiza danych statystycznych 38
6.2 Ład przestrzenny w odczuciach interesariuszy 38
6.3 Analiza obszarów koncentracji negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej 39
7 Analiza sfery technicznej 42
7.1 Problemy sfery technicznej 42
7.2 Analiza obszarów koncentracji negatywnych zjawisk technicznych 46
8 Delimitacja podobszarów rewitalizacji 49
8.1 Podobszary zdegradowane wynikające z analizy danych statystycznych 49
8.2 Podobszary zdegradowane według uczestników badań ankietowych 59
8.3 Ostateczny zasięg podobszarów rewitalizacji 59
8.4 Rekomendacje dla wyznaczenia Specjalnych Stref Rewitalizacji 73
9 Priorytetowe „obszary tematyczne", o kluczowym znaczeniu dla procesów rewitalizacyjnych i rozwiązywania problemów rozwojowych terenów zdegradowanych w Gminie Miasto Marki 75
10 Wizja wyprowadzenia podobszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji) 81
11 Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych 84
12 Opis planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 90
12.1 Najważniejsze przedsięwzięcia i główne projekty rewitalizacyjne 90
12.2 Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne 107
13 Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami

rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na podobszarze objętym programem rewitalizacji; 112
14 Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć 119
15 System wdrażania programu rewitalizacji 122
16 System monitoringu skuteczności działań i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany zachodzące w otoczeniu programu 126
17 System oceny osiągania rezultatów 127
18 Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji 129
18.1 Włączanie interesariuszy na etapie tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji .. 129
18.2 Włączanie interesariuszy na etapie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji .. 133
19 Załączniki do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016 -2023 135

1 Wstęp

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w programach operacyjnych na lata 2014-2020 pod pojęciem rewitalizacji przyjmuje się uważać „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne, lub techniczne, lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji". Z kolei w myśl z art. 9 ust. 1 Ustawy z 9 października 2015 r. o rewitalizacji, obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar gminy obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji z zastrzeżeniem wynikającym z art. 10 ust. 2 Ustawy, który wskazuje, że obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Ryc. 1 Zasada wyznaczania obszaru rewitalizacji

Zgodnie z przyjętą metodologią opracowanie lokalnego programu rewitalizacji rozpoczęto od sporządzenia diagnozy, której celem było wyznaczenie obszarów zdegradowanych. W celu przeprowadzenia analizy problemów dotyczących poszczególnych sfer na tym etapie prac wykorzystano dane i informacje z następujących źródeł:

- demografia – dane z Urzędu Miasta w Markach;
- bezrobocie – dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie;
- bezpieczeństwo – dane z Powiatowej Komendy Policji w Wołominie;
- ubóstwo – dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach;
- przemoc w rodzinie – dane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Markach;
- uczestnictwo w kulturze – dane z Mareckiego Ośrodka Kultury;
- dane na temat działalności organizacji pozarządowych - dane Urządu Miasta Marki;
- sfera gospodarcza – Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej, Urząd Miejski w Markach;
- sfera środowiskowa – dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad;
- sfera przestrzenno-funkcjonalna – dane z Urzędu Miasta w Markach;
- sfera techniczna – dane z Urzędu Miasta w Markach, Zakładu Usług Komunalnych w Markach, Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie.

Wyniki analiz statystycznych skonfrontowano z materiałem pozyskanym w efekcie prowadzonych konsultacji społecznych oraz wcześniejszymi analizami i wynikami badań branżowych.

2 Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy Miasto Marki

Przedmiotowy dokument został przygotowany z uwzględnieniem zasad polityki regionalnej Unii Europejskiej i nawiązuje do jej głównego celu, jakim jest dążenie do wzmacniania spójności społeczno–ekonomicznej poszczególnych regionów. W konsekwencji służy korygowaniu dysproporcji ekonomicznych, społecznych oraz przestrzennych w poszczególnych regionach Wspólnoty.

Zapisy Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Marki są też zgodne z podstawowymi krajowymi, regionalnymi i lokalnymi strategiami i planami rozwoju. Kluczowe znaczenie ma w tym wypadku korelacja zapisów poszczególnych dokumentów na szczeblu lokalnym.

Pierwszym etapem w przygotowaniach do prowadzenia kompleksowej rewitalizacji miasta stało się programowanie procesu rewitalizacji we wcześniej opracowanych dokumentach strategicznych i operacyjnych gminy, a w szczególności „Strategii Rozwoju Miasta Marki na lata 2016-2021" oraz „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Marki na lata 2016-2021". Zapisy Lokalnego Programu Rewitalizacji i wynikające z niego kierunki niezbędnych działań znajdują też swoje odzwierciedlenie w innych lokalnych programach i planach rozwojowych przygotowywanych aktualnie dla miasta Marki, takich jak Strategia mieszkaniowa miasta Marki na lata 2016-2025, Wieloletni program gospodarowania mieniem mieszkaniowym gminy na lata 2016-2021, Program Opieki nad zabytkami Miasta Marki na lata 2017-2021.

2.1 Strategia Rozwoju Miasta Marki na lata 2016-2021

Aktualna „Strategia Rozwoju Miasta Marki na lata 2016-2021" wskazuje rewitalizację jako jeden z istotnych sposobów rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych miasta. Podkreśla przy tym, że służy ona nie tylko podniesieniu atrakcyjności danego terenu dla podmiotów gospodarczych i potencjalnych nowych mieszkańców, ale również wsparciu rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, oraz podniesieniu jakości życia obecnych mieszkańców.

Nie dziwi więc fakt, że sama szeroko rozumiana rewitalizacja stanowi jedną z zaproponowanych w dokumencie osi rozwoju Miasta obejmujących przemiany zdegradowanych terenów w trzech głównych aspektach:

- rozwoju społecznego (przeciwdziałanie i zapobieganie patologiom społecznym takim jak wykluczenie, przestępczość, ubóstwo);
- rozwoju gospodarczego (rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy);

- rozwoju infrastrukturalno-przestrzennego (zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez remonty, modernizacje i konserwacje zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej oraz poprawę środowiska naturalnego).

Mimo, iż każdy z celów strategicznych uwzględnionych w nowej strategii miasta zawiera w sobie działania, na rzecz inwestycji rewitalizacyjnych, wyodrębniono dodatkowego cel strategiczny VIII – Rewitalizacja. Podkreślono tym samym znaczenie tego procesu w kształtowaniu przyszłości Marek.

W założeniach autorów dokumentu i władz miasta działania realizowane w ramach rewitalizacji koncentrować się powinny na zatrzymywaniu procesów marginalizacji na obszarach tracących dotychczasowe funkcje, z jednoczesnym pobudzeniem ich zdolności do rozwoju. Cele tych działań winny obejmować między innymi:

- znalezienie bodźców dla inwestycji prorozwojowych,
- pobudzenie środowisk społeczno-gospodarczych do aktywnych działań na rzecz miasta,
- przełamanie niekorzystnych tendencji społecznych, demograficznych czy gospodarczych,
- zmniejszenie skali występowania, względnie eliminację problemów społecznych,
- ożywienie społeczno-gospodarcze,
- zrównoważony wzrost w różnych aspektach życia,
- zwiększanie konkurencyjności miasta w regionie.

Program Rewitalizacji Gminy Miasto Marki stanowi jednocześnie realizację dwóch spośród czterech określonych w strategii celów szczegółowych priorytetu VIII jakimi są:

1. Diagnoza i wyznaczenie obszarów zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.
2. Przygotowanie programów rewitalizacji wraz z wyznaczeniem kierunków interwencji w ramach działań interwencyjnych.

Z kolei dalsze działania podejmowane zgodnie z niniejszym dokumentem pozwolą osiągnąć dwa poniższe cele szczegółowe, czyli:

3. Monitorowanie ogłaszanych programów na realizację zadań z zakresu rewitalizacji i bieżące monitorowanie możliwości aplikowania o środki finansowe.
4. Realizacja projektów rewitalizacyjnych z udziałem środków zewnętrznych.

2.2 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Marki na lata 2016-2021

W czerwcu 2016 roku Rada Miasta Marki przyjęła dokument programowy pod nazwą „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Marki na lata 2016-2021". Jak podkreślają jego autorzy jest on dokumentem dziedzinowym w relacji do „Strategia Rozwoju Miasta Marki na lata 2016-2021".

Z punktu widzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dotyczy dziedziny niezwykle ważnej, albowiem determinującej w pewnym sensie występowanie w strukturze miasta obszarów zdegradowanych - wymagających rewitalizacji. Stąd też wynikają szczególne powiązania pomiędzy dokumentami.

Spójność obu dokumentów jest widoczna zarówno na poziomie diagnozy, identyfikacji najistotniejszych obszarów problemowych, jak też formułowania celów i wyznaczania głównych kierunków działań. Rewitalizacja w jej aspekcie społecznym znalazła się wśród wskazanych w dokumencie dziedzin planowania strategicznego.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Marki między innymi zdiagnozowano terytoria o szczególnej koncentracji grup z problemami. Jako miejsca zmarginalizowane/zdegradowane i wymagające „humanizacji[1]" wskazano ulice Barską, Wspólną, Małachowskiego, Leopolda Lisa Kuli i Al. Marszałka Piłsudskiego. Wszystkie te ulice znalazły się w wyznaczonych podczas diagnozy obszarów zdegradowanych miejscach szczególnej koncentracji problemów społecznych. Oba dokumenty w komplementarnym zakresie wskazują też na najistotniejsze obszary problemowe takie jak brak funkcjonalnych przestrzeni publicznych oraz ograniczony dostęp do szeroko rozumianych usług publicznych, niekorzystna sytuacja demograficzna czy zagrożenie nawarstwianiem problemów społecznych w sytuacji koncentracji grup z problemami na małym terytorium (wykluczenie przestrzenne utrudniające przełamanie izolacji społecznej).

Podobny okres opracowywania oraz zbliżone podejście metodologiczne sprzyjały korelacji zawartych w nich zapisów, wniosków i wytycznych rozwojowych płynących z obu dokumentów. Wyznaczone w nich cele strategiczne wzmacniają się pozwalając na osiągnięcie efektu synergii w sytuacji realizacji zaplanowanych działań o charakterze komplementarnym nie tylko w płaszczyźnie przestrzennej i organizacyjnej, ale przede wszystkim pod kątem grup beneficjenckich i realizacji wyznaczonych celów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Marki jako swój cel nadrzędny wskazuje „interdyscyplinarne podejmowanie działań w rozwiązywaniu kluczowych problemów społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i przywracanie społeczności osób wykluczonych". Jednocześnie podkreśla rolę jaką w tym procesie odgrywa „funkcjonalna i dostosowana do zdiagnozowanych potrzeb infrastruktura aktywizacji i oparcia społecznego". Dokładnie takie samo podejście zastosowano tworząc Lokalny Program Rewitalizacji, który możliwość wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego upatruje w realizacji zróżnicowanych ale wzajemnie komplementarnych projektów, których istotnym elementem pozostaje nowoczesna infrastruktura pozwalająca na osiąganie efektów w obszarze przemian społecznych.

---

[1] „Bezrobocie - między diagnozą a działaniem". Łukasz Arendt, Agnieszka Hryniewicka, Iwona Kukulak-Dolata, Bartłomiej Rokicki.

Również wskazane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zadania takie jak inicjowanie i wdrażanie programów aktywności lokalnej w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym czy tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich znajdują odzwierciedlenie w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

3 Analiza sfery społecznej

Przeprowadzona w ramach diagnozy analiza sfery społecznej służy identyfikacji negatywnych zjawisk w tej sferze, oraz określeniu skali w jakiej występują one w poszczególnych częściach miasta. W zastosowanym, podejściu metodologicznym, analiza sfery społecznej stanowi pierwszy etap procesu diagnostycznego, prowadzący finalnie do opracowania diagnozy obszarów zdegradowanych. Ujawnienie na danym terenie koncentracji problemów społecznych jest warunkiem *sine qua non* uznania go za obszar zdegradowany. Jako podstawowe jednostki poddane analizie przyjęto 58 obrębów geodezyjnych (1-01-1-18, 2-01-2-04, 3-01-3-09, 4-01-4-11, 5-01-5-15) z terenu miasta, które posiada łącznie 369 ulic.

Analizy dokonano z uwzględnieniem 10 następujących parametrów:

1. wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i emerytalnym na 100 osób pracujących);
2. liczba osób bezrobotnych przypadającą na 1000 mieszkańców;
3. liczba osób trwale bezrobotnych przypadającą na 1000 mieszkańców;
4. liczba osób pobierających świadczenie w postaci zasiłku okresowego w 2015 roku;
5. liczba interwencji dotyczących przemocy domowej odnotowanych przez policję w ramach „Niebieskiej Karty" w 2015 roku;
6. liczba interwencji administracyjno-prawnych wobec osób nadużywających alkoholu w 2015 roku;
7. liczba osób korzystającą z oferty zajęć prowadzonych przez MOK na 1000 mieszkańców w 2015 roku;
8. liczba inicjatyw pozarządowych współfinansowanych przez miasto na 1000 mieszkańców w 2016 roku.

Za stan negatywny przyjęto sytuację, w której badany parametr dla danego czynnika osiągnął poziom gorszy od średniej wyliczonej dla obszaru całego miasta. Z kolei za koncentrację problemów społecznych uznano sytuację, w której badana jednostka (obręb geodezyjny) osiąga wynik poniżej średniej, w co najmniej 5 z 8 badanych parametrów (50% lub więcej badanych parametrów). Z analizy wyłączono niezamieszkałe części miasta – obręby geodezyjne 1-08, 2-02, 2-03, 2-04, 4-05.

3.1 Demografia

Według danych pochodzących z systemu ewidencji ludności Urzędu Miasta w Markach, na koniec czerwca 2016 roku w Markach zameldowanych było 29 330 osób. Stan ten potwierdza utrzymujący się już od kilkunastu lat stały, dynamiczny wzrost liczby mieszkańców. Według danych GUS miasto cechuje wysoki wskaźnik przyrostu liczby ludności. Według danych z roku 2014 w ciągu 4 lat, liczba ta wzrosła

o 10,6% (Bank Danych Lokalnych). To efekt wysokiego wskaźnika przyrostu naturalnego, ale przede wszystkim mocno dodatniego wskaźnika migracji.

Tab. 1 Liczba mieszkańców miasta Marki wg grup wiekowych i płci

Mieszkańcy miasta Marki wg grup wiekowych i płci								
w wieku 0-17		w wieku 18-59		w wieku 60-64		w wieku powyżej 65		RAZEM
Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	
3445	3562	9153	8256	898	742	1985	1289	29330

Źródło: opracowanie własne na postawie danych Urzędu Miasta Marki

W ramach analizy zjawisk demograficznych obliczono dla poszczególnych ulic miasta wskaźnik obciążenia demograficznego obrazujący relację pomiędzy liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym (dokładnie: liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i emerytalnym na 100 osób pracujących). Zbyt wysokie wartości tego wskaźnika są niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych i rozwoju gospodarczego (mała liczba osób aktywnych zawodowo, duży udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia itp.).

Na terenie Marek wskaźnik obciążenia demograficznego wyliczony dla całego obszaru miasta wynosi 61,59 osoby w wieku poprodukcyjnym na 100 osób pracujących. Na mapach wykorzystanych do analiz sfery społecznej do Lokalnego Programu Rewitalizacji kolorem czerwonym zaznaczone zostały wynikiobręby geodezyjne, gdzie wskaźnik ten jest wyższy od średniej dla całego miasta. Powyższa sytuacja ma miejsce w 21 obrębach: 1-01, 1-04, 1,07, 1-09, 1-10, 1-12, 1-13, 1-16, 1-17, 3-06, 3-07, 3-09, 4-01, 4,03, 4-06, 4-09, 4-11, 5-02, 5-03, 5,07, 5-10.Wizualizację rozkładu wskaźnika obciążenia demograficznego w poszczególnych obrębach miasta Marki prezentuje **Załącznik nr 1**.

3.2 Bezrobocie

Liczba osób bezrobotnych na terenie miasta Marki na koniec czerwca 2016 roku wynosiła 989 osób. W przeliczeniu na 1000 osób bez pracy pozostawało 33,72 mieszkańców miasta. Z kolei w tym samym czasie osób trwale bezrobotnych – czyli pozostających bez pracy w ciągu ostatnich dwóch lat w dłużej niż 12 miesięcy - było 600, co daje wskaźnik na poziomie 20,46 osób na 1000 mieszkańców. Bezrobocie trwałe jest zjawiskiem szczególnie niekorzystnym. Osoby pozostające dłuższy czas bez pracy często zaprzestają działań w kierunku znalezienia zatrudnienia. Długotrwałe bezrobocie „uczy" pewnych określonych zachowań – np. uzyskania świadczeń z pomocy społecznej, brak problemu z opieką nad dzieckiem, duża ilość czasu wolnego. Pójście do pracy stwarza dla bezrobotnego groźbę zburzenia tego utrwalonego porządku. Z tego powodu trwałe bezrobocie jest jednym z istotnych wskaźników diagnozowania obszarów problemowych w sferze społecznej.

Analizując liczbę osób bezrobotnych w Markach w ostatnich latach obserwuje się spadek tego wskaźnika. Zaznaczyć jednak należy, że rynek pracy nie jest w tym wypadku kształtowany przez

podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy, ale przez pobliską Warszawę. Tak więc zmiany zachodzące w tym obszarze są odzwierciedleniem trendów ogólnych o szerszym zasięgu geograficznym. Nie zmienia to w żadnym stopniu faktu, że w porównaniu np. do innych gmin powiatu wołomińskiego, w Markach liczba osób pozostających poza rynkiem pracy jest stosunkowo niewielka. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach powiatu wołomińskiego w roku 2014 wyglądał następująco: Marki - 6,1, Kobyłka - 7,5, Ząbki - 4,9, Zielonka - 7,2, Dąbrówka - 8,6, Jadów - 11,8, Klembów - 9,1, Poświętne - 9,6, Radzymin - 8,5, Strachówka - 11,9, Tłuszcz - 9,9, Wołomin - 9,1. Szczegółowe dane w tym zakresie za lata 2010-2014 w statystykach GUS i Strategi Rozwoju Miasta Marki [2].

Dla potrzeb wyznaczenia w mieście obszarów, w których problem bezrobocia występuje w największej skali, przeanalizowano liczbę osób bezrobotnych oraz trwale bezrobotnych w odniesieniu do poszczególnych obrębów geodezyjnych. Następnie w celach porównawczych uzyskane wartości przeliczono na 1000 mieszkańców. Dane wyjściowe pochodziły z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie. Na mapach wykorzystanych do analiz sfery społecznej do Lokalnego Programu Rewitalizacji w arkuszu „Bezrobocie" kolorem czerwonymzaznaczone zostały wartości wskaźnika wyższe od średniej dla całego miasta. W zakresie liczby osób bezrobotnych wskaźnik gorszy (wyższy) od średniej dla miasta wystąpił w 18 obrębach geodezyjnych (1-06, 1-14, 1-16, 1-18, 3-02, 3-03, 3-05, 3-06, 3-07, 3,09, 4,01, 4-03, 4-07, 4-08, 4-10, 5-03, 5-08, 5-09, 5-13), natomiast średni wskaźnik dotyczący liczby osób długotrwale bezrobotnych został przekroczony w 25 obrębach geodezyjnych (1-06, 1-07, 1-14, 1-15, 1-16, 1-18, 3-02, 3-03, 3-04, 3-05, 3-07, 3,09, 4,01, 4-03, 4-06, 4-07, 4-08, 4-10, 5-03, 5-04, 5-08, 5-09, 5-10, 5-12, 5-13, 5-14).

Wizualizację rozkładu wskaźnika osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców w poszczególnych obrębach miasta Marki zawiera **Załącznik nr 2**, natomiast osób trwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców poszczególnych obrębach miasta Marki zawiera **Załącznik nr 3.**

3.3 Ubóstwo

Problem ubóstwa jest wieloaspektową kwestią społeczną. Zazwyczaj przyjmuje się, że jest to zjawisko związane z brakiem możliwości zaspokajania potrzeb, które w zbiorowości uznaje się za podstawowe. Zjawisko to, wiąże się więc bezpośrednio z sytuacją materialną. Na terenie Gminy Miasta Marki, dla potrzeb wyznaczenia w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów zdegradowanych zostało ono przeanalizowane w oparciu o informacje przygotowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach. Analizie poddano liczbę osób, pobierających świadczenie w postaci zasiłku okresowego w

[2] tabela 39 str. 82

2015 roku. Zasiłek okresowy w przeciwieństwie do zasiłku stałego nie jest formą pomocy dla osób całkowicie niezdolnych do pracy (z racji wieku, stanu zdrowia, itp.). Dotyczy więc osób, które potencjalnie, w przyszłości mogą podjąć pracę zarobkową.

W obu przypadkach uzyskane dane przeliczono na 1000 mieszkańców, co umożliwiło obiektywne porównanie sytuacji na poszczególnych ulicach. Na mapach wykorzystanych do analiz sfery społecznej w zakładce „Ubóstwo" kolorem czerwonym zaznaczono wyniki dla obrębów geodezyjnych, gdzie analizowane wskaźniki osiągnęły wartości wyższe od średniej dla całego miasta. W roku 2015 sytuacja taka dotyczyła 16 obrębów (1-07, 1-11, 1-14, 1-15, 3-02, 3-03, 3-04, 3-06, 3-07, 4-01, 4-03, 4-09, 4,10, 5-03, 5-13, 5-14). Obraz graficzny rozkładu wskaźnika ilości osób korzystających w roku 2015 z zasiłków i zamieszkałych w poszczególnych obrębach miasta Marki prezentuje **Załącznik nr 4**.

3.4 Uzależnienia i przemoc domowa

Badanie niekorzystnych zjawisk związanych z szeroko pojętym łamaniem prawa opiera się przede wszystkim na analizie statystyk Policji. Dane te obarczone są jednak istotną wadą z punktu widzenia potrzeb diagnozowania obszarów zdegradowanych. Przypisują one odnotowane zdarzenia do miejsca ich popełnienia/wykrycia, a nie do miejsca zamieszkania sprawcy – gdzie znajduje się prawdziwe źródło problemu. Bezpośrednie przypisanie sprawcy do miejsca zdarzenia dotyczy przypadków przemocy domowej. Dlatego w analizie koncentracji niekorzystnych zjawisk społecznych wykorzystano właśnie tego rodzaju dane, dotyczące liczby rodzin, dotkniętych problemem przemocy domowej („Niebieska Karta") oraz liczby interwencji administracyjno-prawnych wobec osób nadużywających alkoholu.

Dane pochodziły z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Markach. Na mapach wykorzystanych do analiz sfery społecznej wykonanej do Lokalnego Programu Rewitalizacji w załaczniku dotyczącym obszaru „Uzależnienia i przemoc" kolorem czerwonym zaznaczone zostały wyniki dla obszarów geodezyjnych, gdzie liczba interwencji administracyjno-prawnych wobec osób nadużywających alkoholu, jak i liczba zdarzeń odnotowanych w „Niebieskich Kartach" były wyższe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców niż wartości wyliczone w tym zakresie jako średnie dla całego miasta. W roku 2015 interwencje Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dotyczyły 19 osób, co daje średni wskaźnik 0,65 postępowania/1000 osób. Przekroczenie średniej wstąpiło w 11 obrębach (1-02, 1-03, 1-07, 4-02, 4-04, 5-03, 5-06, 5-07, 5-08, 5-09, 5-10). W roku 2015 odnotowano 17 przypadków przemocy domowej, o 11 mniej, niż rok wcześniej. Daje to średnią 0,58 zdarzenia na 1000 mieszańców, średnia została przekroczona w przypadku 15 obrębów geodezyjnych (1-02, 1-06, 1-07, 4-04, 4-07, 4-08, 4-09, , 4-11, 5-03, 5-04, 5-06, 5-07, 5-08, 5-10, 5-15). Wizualizację rozkładu wskaźnika liczby rodzin, dotkniętych problemem przemocy domowej („Niebieska Karta") oraz liczby interwencji administracyjno-prawnych wobec osób nadużywających alkoholu w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przedstawiono odpowiednio w **Załączniku nr 5,** oraz w **Załączniku nr 6**.

3.5 Uczestnictwo w życiu kulturalnym

Najważniejszą instytucją działającą na terenie Marek w obszarze kultury jest Marecki Ośrodek Kultury z siedzibą w zabytkowym budynku przy ul. Fabrycznej 2. Głównym zadaniem tej instytucji jest popularyzacja wśród mieszkańców zróżnicowanej pod względem formy i treści działalności kulturalnej. Oferta programowa ośrodka adresowana jest do szerokiego spektrum mieszkańców Marek i obejmuje między innymi różnorodne imprezy oraz zajęcia artystyczne, edukacyjne i rekreacyjne. Zdecydowana większość z nich ma charakter otwarty. Nie jest więc możliwe określenie, z jakich obrębów pochodzą osoby biorące w nich udział. Z tego względu jako parametr obrazujący aktywność mieszkańców w życiu kulturalnym i rekreacyjnym miasta przyjęto uczestnictwo w zajęciach muzycznych, plastycznych, tanecznych, edukacyjnych i klubowych, organizowanych stale lub cyklicznie, gdzie uczestnicy są identyfikowania imiennie z możliwością ustalenia adresu zamieszkania. Dla potrzeb wyznaczenia w mieście obszarów, w których aktywność kulturalna mieszkańców jest najmniejsza i stanowi jeden z problemów społecznych informacje o ilości uczestników zajęć organizowanych przez MOK, pochodzących z poszczególnych obrębów przeliczono na 1000 mieszkańców. Na mapach wykorzystanych do analiz sfery społecznej Lokalnego Programu Rewitalizacji w załączniku dotyczącym obszaru „Uczestnictwo w kulturze" kolorem czerwonym zaznaczone zostały obręby geodezyjne, gdzie analizowany parametr był niższy od wartości średniej dla całego miasta. Średnia ilość uczestników zajęć organizowanych przez MOK w roku 2015 to 18,51 uczestnika na 1000 mieszkańców. Niższy od średniej wskaźnik uczestnictwa w kulturze osiągnęło aż 29 obrębów (1-01, 1-02, 1-03, 1-05, 1-06, 1-07, 1-10, 1-11, 1-16, 1-18, 1-19, 3-01, 3-02, 3-03, 3-06, 3-08, 3-09, 4-01, 4-02, 4-04, 4.10, 5-01, 5-02, 5-03, 5-08, 5-09, 5-11, 5-13, 5-14). Wizualizację rozkładu wskaźnika aktywności kulturalnej mieszkańców mieszkających w poszczególnych obrębach miasta Marki prezentuje **Załącznik nr 7**.

3.6 Organizacje pozarządowe

W 2016 roku w Urząd Miasta w Markach przyznał 26 dotacji na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe na łączną kwotę 497 810,00 zł. Zrealizowano więc na terenie całego miasta 1,3 zadania na 1000 mieszkańców.

Tab. 2 Dotacje przyznane organizacjom pozarządowym przez UM Marki w 2016 roku

LP	Organizacja	Kwota Dotacji	Zakres	Tytuł Zadania
1	Fundacja Otwarte Serce	85 000,00	z zakresu działania rozwiązywania problemów alkoholowych	Prowadzenie środowiskowych form wsparcia dziennego realizujących zadanie pomocy dla dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym i narkomanii

2	Stowarzyszenie "Razem w przyszłość"	60 000,00	z zakresu działania rozwiązywania problemów alkoholowych	Prowadzenie środowiskowych form wsparcia dziennego realizujących zadanie pomocy dla dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym i narkomanii
3	UKS Struga	38 745,00	z zakresu wsparcia rozwoju sportu	Zagospodarowanie czasu wolnego, poprawa kondycji fizycznej i umysłowej poprzez organizowanie zajęć warcabowo - szachowych
4	UKS Sanchin	40 610,00	z zakresu wsparcia rozwoju sportu	Prowadzenie zajęć rekreacji ruchowej i samoobrony (Goju Ryu Karate Do) w roku 2016
5	UKS Salto	29 716,00	z zakresu wsparcia rozwoju sportu	Szkolenie Sportowe z gimnastyki i akrobatyki sportowej oraz organizacja zawodów gimnastycznych w 2016r
6	Klub sportowy Acro Dance	38 072,00	z zakresu wsparcia rozwoju sportu	Szkolenie sportowe dzieci i młodzieży oraz rozwój tańca sportowego wśród mieszkańców Gminy Miasta Marki
7	UKS Sanchin	6 450, 00	z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej	Bezplatny kurs samoobrony dla Kobiet Bezpieczna Kobieta wraz z zajęciami edukacyjnymi dla dzieci uczestniczek
8	Fundacja Aleja Gwiazd Siatkówki	8 100,00	z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej	Działania z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej wśród mieszkańców Gminy Miasta Marki
9	Fundacja Aleja Gwiazd Siatkówki	6 935,00	z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej	Działania z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej wśród młodzieży na terenie Gminy Miasta Marki
10	Fundacja Rozwoju Kolor	9 800,00	z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej	Warsztaty tańca dla seniorów
11	Fundacja Marecki Klub Kobiet z Pasją	7 000,00	z zakresu kultury i sztuki	Pasją połączeni – warsztaty handmade i well-being
12	Stowarzyszenie Marcin Turystycznego Klubu Rowerowego "Trybik"	10 000,00	z zakresu turystyki i krajoznastwa	Rowerowe Marki
13	Ośrodek Hospicjum Domowe NZOZ Zgromadzenia Księży Marianów	20 000,00	z zakresu pomocy społecznej	Razem w chorobie
14	Fundacja Mamy Wołomin	11 900,00	z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej	Zajęcia rekreacyjno cyrkowe LokoMotywa
15	Fundacja Mamy Wołomin	18 550,00	z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej	Ruszamy Mareckie Mamy
16	Stowarzyszenie Karate klub	12 857,00	z zakresu wsparcia rozwoju sportu	Wspieranie i upowszechnianie Kultury fizycznej dzieci i młodzieży. Szkolenie i współzawodnictwo sportowe dzieci i mlodzieży w Stowarzyszeniu Karate Klub Wesoła

17	UKS Struga	8 065,00	z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej	Zgrupowanie wewnętrzne kadry klubu
18	Fundacja Otwarte Serce	25 000,00	z zakresu turystyki i krajoznastwa	Organizacja Fesiwalu i przeglądu młodych twórców kultury o znaczeniu promocyjnym dla Gminy Miasto Marki
19	Chorągiew Stołeczna Związku Harcerstwa Polskiego	6 000,00	z zakresu turystyki i krajoznastwa	Harcerska akcja letnia
20	Polski Związek Niewidomych Okręg Mazowiecki	5 740,00	z zakresu turystyki i krajoznastwa	Organizacja wyjazdu turystyczno - krajoznawczego do miejscowości Stara Jedlanka dla niepełnosprawnych dzieci i młodzieży wraz z opiekunami
21	Fundacja Rozwoju Kolor	5 750,00	z zakresu kultury i sztuki	Wieczór artystyczny z tenorem - koncert muzyki klasycznej
22	Fundacja Marecki Klub Kobiet z Pasją	10 000,00	z zakresu kultury i sztuki	Przystań Marki, Piknik: Rodzina na Tak!
23	UKS Marki	10 000,00	z zakresu wsparcia rozwoju sportu	Letni Obóz Sportowy – Brajanki 2016
24	UKS Salto	10 000,00	z zakresu wsparcia rozwoju sportu	Zgrupowanie szkoleniowe zawodnikow UKS SALTO Marki
25	Fundacja Otwarte Serce	9 990,00	z zakresu działania rozwiązywania problemów alkoholowych	Nasza przyszłość w naszych rękach
26	Fundacja Otwarte Serce	9 980,00	z zakresu przeciwdziałania narkomanii	Kolorowa jesień
Razem		497 810,00		

Źródło: opracowanie własne na postawie danych Urzędu Miasta Marki

Nie wszystkie inicjatywy, których dotyczyły zadania były realizowane na terenie miasta. Przykładowo takie organizacje jak Chorągiew Stołeczna Związku Harcerstwa Polskiego, czy też Polski Związek Niewidomych Okręg Mazowiecki realizowały zadania w postaci organizacji wyjazdów wakacyjnych. W ramach analizy przestrzennej zidentyfikowano realizowane przez organizacje pozarządowe zadania jedynie w 9 obrębach geodezyjnych (1-07, 1-16, 1-17, 1-18, 4-10, 5-01, 5-02, 5-04, 5-10). Z czego powyżej średniej dla całego miasta (0,89) znajduje się jedynie 4 z powyżej wymienionych: 1-16, 4-10, 5-04, 5-10. W większości zadania realizowane są na terenie szkół dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasto Marki. W strukturze miasta występuje aż 45 obrębów geodezyjnych (1-01, 1-02, 1-03, 1-04, 1-05, 1-06, 1-07, 1-09, 1-10, 1-11, 1-12, 1-13, 1-14, 1-15, 1-19, 2-01, 3-01, 3-02, 3-03, 3-04, 3-05, 3-06, 3-07, 3-08, 3-09, 4-01, 4-02, 4,03, 4-04, 4-06, 4-07, 4-08, 4-09, 4-11, 5-03, 5-05, 5-06, 5-07, 5-08, 5-09, 5-11, 5-12, 5-13, 5-14, 5-15) na których, nie zidentyfikowano żadnych inicjatyw pozarządowych. Wizualizację liczby inicjatyw pozarządowych współfinansowanych przez miasto na 1000 mieszkańców w 2016 roku w poszczególnych obrębach miasta Marki prezentuje **Załącznik nr 8**.

3.7 Analiza miejsc koncentracji problemów społecznych przeprowadzona w oparciu o dane statystyczne

W celu dokonania oceny koncentracji problemów społecznych na terenie miasta Marki dane zebrane w ramach poszczególnych kryteriów oceny porównywano do średniej obliczonej dla terenu całej gminy.

W sytuacji gdy analizowany czynnik na badanym obrębie geodezyjnym ma wartość mniej korzystną z punktu potrzeb rozwojowych miasta (gorszą) od średniej przyjęto, że stan taki potwierdza występowanie problemu społecznego w danym aspekcie. Na potrzeby analizy przyjęto, że ze zjawiskiem szczególnej koncentracji problemów mamy do czynienia w sytuacji, gdy więcej niż połowa (a więc 5 z 8) badanych czynników wykazuje wartość gorszą od średniej dla miasta.

Tab. 3 Zbiorcze zestawienie czynników wykorzystanych do określenia poziomu koncentracji problemów społecznych na poszczególnych obrębach geodezyjnych miasta Marki

Czynniki brane pod uwagę w ramach analizy problemów społecznych	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Osoby bezrobotne na 1000 mieszkańców	Osoby trwale bezrobotne na 1000 mieszkańców	Ilość zasiłków okresowych Wypłacanych na 1000 mieszkańców w roku 2015	Postępowania KRPA na 1000 mieszkańców rok 2015	Ilość interwencji odnotowanych w „Błękitnej karcie" na 1000 mieszkańców - rok 2015	Osoby korzystające z oferty zajęć MOK na 1000 mieszkańców	Liczba inicjatyw pozarządowych współfinansowanych przez miasto na 1000 mieszkańców w roku 2016	Liczba mieszkańców	Koncentracja problemów
Średnia dla miasta Marki	**61,59**	**33,72**	**20,46**	**45,41**	**0,65**	**0,58**	**18,51**	**0,89**	**29330**	
5-03	62,15	43,76	25,34	77,68	0,97	0,93	18,12	0,00	734,00	8
4-01	63,61	45,27	28,85	66,57	0,00	0,00	11,75	0,00	1192,00	6
5-08	59,95	43,23	27,20	32,25	0,73	0,68	6,20	0,00	857,00	6
1-07	63,33	30,61	20,66	60,58	0,68	0,28	4,75	0,00	398,00	6
1-06	52,41	40,90	30,03	30,69	0,34	8,50	14,10	0,00	429,00	5
3-02	55,80	50,25	40,04	102,27	0,00	0,00	15,61	0,00	208,00	5
3-03	49,24	33,82	24,85	103,90	0,07	0,11	5,48	0,00	1019,00	5
3-06	69,26	33,75	18,05	56,24	0,25	0,43	17,07	0,00	328,00	5
3-07	64,59	52,36	41,20	46,05	0,28	0,28	53,43	0,00	203,00	5
3-09	70,71	43,41	34,25	16,94	0,28	0,28	12,20	0,00	568,00	5
4-03	57,96	38,29	22,20	61,79	0,11	0,06	18,48	0,00	1177,00	5
5-09	45,66	44,35	34,46	37,33	3,39	0,00	5,95	0,00	115,00	5
5-13	47,29	41,96	37,41	47,55	0,00	0,00	0,00	0,00	19,00	5
1-02	38,75	10,13	7,54	12,44	0,94	0,65	3,85	0,00	344,00	4
1-14	54,39	37,36	33,03	137,82	0,00	0,00	42,10	0,00	153,00	4
1-16	62,02	41,98	27,06	42,45	0,06	0,03	5,80	0,90	690,00	4
1-18	60,90	36,38	20,56	31,95	0,00	0,00	14,24	0,32	637,00	4
4-04	57,01	18,06	6,01	38,07	0,69	1,43	9,01	0,00	758,00	4
4-07	56,73	38,66	32,23	17,38	0,00	4,39	58,62	0,00	787,00	4
4-08	53,26	42,93	31,19	12,49	0,00	8,88	21,03	0,00	125,00	4
4-09	63,46	14,90	0,00	57,12	0,00	4,88	23,74	0,00	35,00	4
5-07	74,16	16,18	9,81	2,14	0,72	0,72	19,54	0,00	472,00	4
5-10	66,66	32,46	21,32	37,28	1,31	0,66	21,99	1,28	833,00	4
5-14	50,58	32,60	29,57	115,04	0,00	0,00	0,00	0,00	112,00	4
4-10	56,50	34,71	22,54	63,53	0,14	0,21	18,95	1,14	1138,00	3
1-01	62,33	15,54	8,45	14,57	0,00	0,00	16,74	0,00	351,00	3
1-10	65,44	23,88	9,53	22,64	0,00	0,00	17,19	0,00	923,00	3

1-11	40,40	24,45	11,39	45,47	0,10	0,05	4,07	0,00	44,00	3
1-15	61,07	32,16	21,46	58,93	0,62	0,42	28,64	0,00	1143,00	3
3-04	39,12	31,92	21,28	74,47	0,00	0,00	95,75	0,00	89,00	3
3-05	50,51	34,01	26,22	30,24	0,19	0,19	39,12	0,00	135,00	3
4-02	54,35	25,07	10,97	37,88	1,96	0,00	5,90	0,00	31,00	3
4-06	63,69	24,78	20,75	33,67	0,07	0,03	24,28	0,00	409,00	3
4-11	63,55	31,14	15,34	29,50	0,00	1,73	35,62	0,00	468,00	3
5-02	62,87	28,47	18,14	22,90	0,24	0,24	18,12	0,84	839,00	3
5-06	56,03	16,21	9,24	9,00	1,11	1,11	35,58	0,00	316,00	3
1-03	46,74	30,16	14,77	31,73	0,76	0,51	8,56	0,00	631,00	3
1-04	68,33	19,67	14,03	18,78	0,23	0,11	24,85	0,00	378,00	2
1-05	53,42	17,84	12,70	22,58	0,22	0,11	15,74	0,00	447,00	2
1-09	63,68	28,90	16,48	26,34	0,00	0,00	37,11	0,00	549,00	2
1-12	78,94	28,51	10,22	43,23	0,24	0,02	24,60	0,00	1042,00	2
1-13	66,01	19,07	8,74	22,38	0,48	0,48	23,80	0,00	318,00	2
1-17	69,47	25,15	12,95	21,18	0,41	0,19	30,02	0,19	744,00	2
1-19	29,37	0,00	0,00	5,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,00	2
2-01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	19,00	2
3-01	49,37	0,00	0,00	5,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,00	2
3-08	53,78	18,76	11,25	25,20	0,16	0,16	15,19	0,00	1873,00	2
5-01	54,59	17,88	8,32	9,53	0,19	0,19	16,34	0,73	1372,00	2
5-04	32,54	22,18	49,98	0,00	0,32	29,85	29,85	1,02	1019,00	2
5-11	49,23	17,02	10,95	21,54	0,00	0,00	17,00	0,00	509,00	2
5-12	57,67	31,10	22,74	41,41	0,16	0,08	28,34	0,00	885,00	2
5-15	54,26	29,29	19,20	41,99	0,17	2,11	20,65	0,00	1178,00	2
1-04	68,33	19,67	14,03	18,78	0,23	0,11	24,85	0,00	378,00	1
1-17	69,47	25,15	12,95	21,18	0,41	0,19	30,02	0,19	744,00	1
5-05	50,40	26,16	17,37	33,29	0,00	0,00	23,08	0,00	276,00	1
1-08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
2-02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
2-03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
2-04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
4-05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z powyższym zestawieniem koncentracja problemów społecznych w stopniu, w którym przynajmniej **5** z nich jednocześnie występuje na danym terenie dotyczy **13 następujących obrębów geodezyjnych: 1-06, 1-07, 3-02, 3-03, 3-06, 3-07, 3-09, 4-01, 4-03, 5-03, 5-08, 5-09, 5-13.**

Wzajemne położenie obrębów dotkniętych największą koncentracją negatywnych zjawisk społecznych prezentuje **Załacznik nr 9.**

Powyższy etap analizy problemów społecznych przeoprowadzony został wyłącznie w oparciu o dane ilościowe z wymienionych wcześniej zbiorów danych statystycznych. Zastosowana metodololgia

pomiaru skutkuje:

- po pierwsze, występowaniem sytuacji, w których pomimo relatywnie niewielkiej liczebności zamieszkujących mieszkańców, dany obręb geodezyjny zostanie uznana za obszar wymagający działań rewitalizacyjnych
- po drugie, szerszym niż jeden analizowany obszar oddziaływaniem problemów społecznych.

Szczególnie druga z wymienionych uwag jest istotna w kontekście wykorzystania efektów diagnozy obszarów zdegradowanych przy opracowaniu lokalnego programu rewitalizacji.

Tym samym można przyjąć, że zidentyfikowane na poszczególnych obrębach geodezyjnych problemy, z całą pewnością oddziałują również na tereny sąsiednie. Tak więc rozpatrując rozkład problemów społecznych na planie miasta należy mieć na uwadze obszary koncentracji tych problemów.

W domach znajdujących się przy ulicach, które wykazują największą koncentrację problemów społecznych mieszka 7247 osób (24,70% ogółu mieszkańców). Dane dotyczą obszarów, które w połaczeniu po skorelowaniu z danymi dotyczącymi koncentracji problemów gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno funkcjonalnych, technicznych stanowić mogą podstawę do wyznaczenia obszarów zdegradowanych. Wzajemne położenie obrębów dotkniętych największą koncentracją negatywnych zjawisk społecznych ukazuje **Załacznik nr 9**.

3.8 Problemy społeczne w odczuciach interesariuszy

W ramach procesu opracowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje własne propozycje podobszarów, które z racji występujących tam problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych i technicznych powinny być objęte tym programem. Możliwość taką stwarzały między innymi prowadzona w miesiącach czerwcu i lipcu 2016 roku akcja ankietowa oraz warsztaty szkoleniowe z interesariuszami przeprowadzone w dniach 30 czerwca i 5 lipca 2016 roku przez zewnętrznych ekspertów z podobszaru rewitalizacji. Powyższe działałnia były elementami partycypacji społecznej.

Akcja ankietowa prowadzona była w oparciu o przygotowany kwestionariusz ankietowy. W wersji tradycyjnej, papierowej ankiety kolportowane były w Urzędzie Miasta Marki i na spotkaniach z interesariuszami. Można było też pobrać ich wersję elektroniczną z oficjalnej strony internetowej miasta www.marki.pl., oraz dedykowanej strony www.rewitalizacja.marki.pl. Tam też znajdował się link umożliwiający wypełnienie ankiety online. Respondenci mieli między innymi możliwość wskazania jaką wagę, ich zdaniem, mają dla mieszkańców Marek kwestie związane z ubóstwem, bezrobociem, przestępczością, przemocą w rodzinie, uzależnieniami i prostytucją. Mogli też sami wskazać na inne problemy społeczne, które ich zdaniem powinny znaleźć odzwierciedlenie w działaniach rewitalizacyjnych. Osoby, które zdecydowały się na udział w badaniu odpowiadały też na pytania z zakresu oceny jakości życia, ściśle związane ze sferą społeczną, a dotyczące między innymi: estetyki otoczenia, aktywności Ośrodka Kultury i instytucji sportowych, poziomu poszczególnych etapów oferty opiekuńczo-edukacyjnej na wszystkich etapach, czy współpracy mieszkańców z gminą.

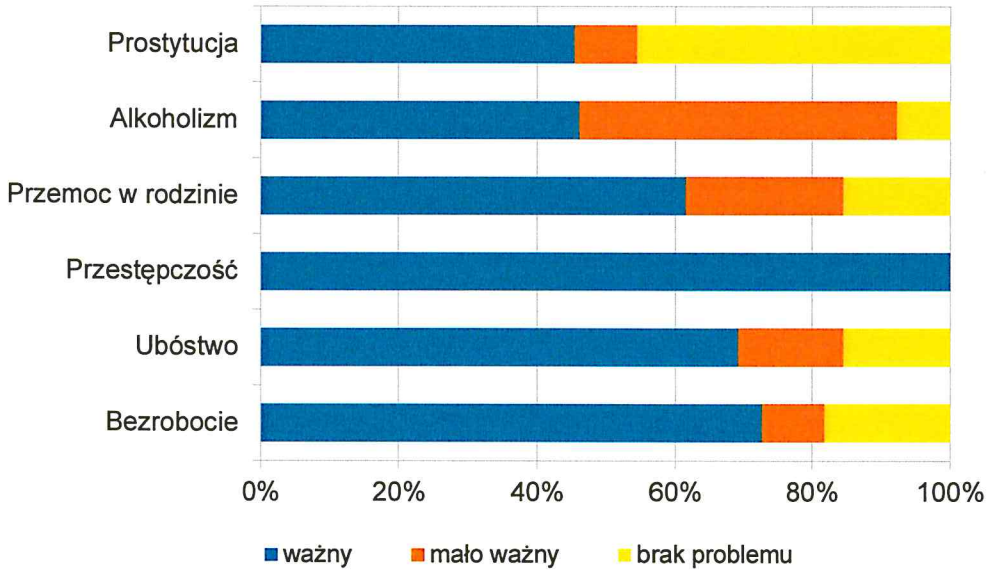

Ryc. 2 Graficzna prezentacja wyników badań ankietowych w zakresie postrzegania problemów społecznych

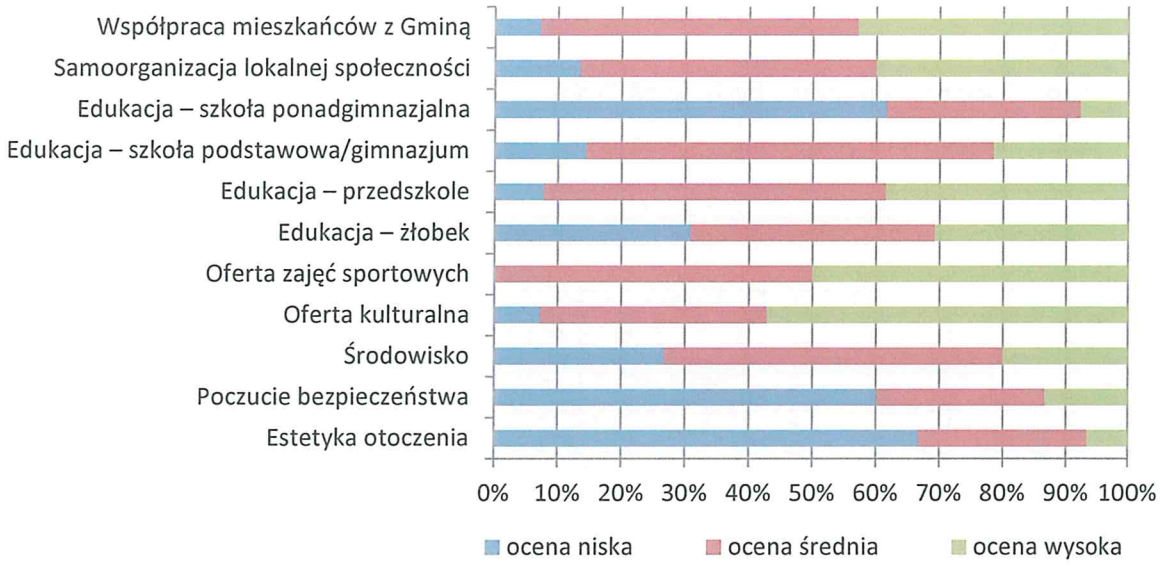

Ryc. 3 Graficzna prezentacja wyników badań ankietowych w zakresie oceny wybranych elementów charakteryzujących poziom życia mieszkańców.

Inną możliwość wyrażenia odczuć dotyczących problemów społecznych występujących w mieście, jaką w ramach uspołeczniania procesu tworzenia dokumentu stworzono interesariuszom, dawały warsztaty szkoleniowe zorganizowane i przeprowadzone w dniach 30 czerwca i 5 lipca 2016 r. w Pałacyku Braci Briggsów. Tu w formie otwartej dyskusji mieszkańcy i liderzy lokalnej społeczności wymienili swoje spostrzeżenia w zakresie zidentyfikowanych zjawisk negatywnych i miejsc ich szczególnej koncentracji. Zarówno w przypadku badań ankietowych jak i działań warsztatowych dostrzec można wyraźną zbieżność z wynikami analizy przeprowadzonej w oparciu o badania statystyczne. Dotyczy ona zarówno najistotniejszych problemów, jak i miejsc w mieście, w których występują one w największym natężeniu.

3.9 Obszary na terenie miasta Marki znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

Analiza sytuacji społecznej w podobszarach rewitalizacji w kontekście problemów społecznych objęła 8 kluczowych czynników:

1. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i emerytalnym na 100 osób pracujących);
2. liczba osób bezrobotnych przypadającą na 1000 mieszkańców;
3. liczba osób trwale bezrobotnych przypadającą na 1000 mieszkańców;
4. liczba osób pobierających świadczenie w postaci zasiłku okresowego 2015 roku;
5. liczba interwencji dotyczących przemocy domowej odnotowanych przez policję w ramach „Niebieskiej Karty" w 2015 roku;
6. liczba interwencji administracyjno-prawnych wobec osób nadużywających alkoholu w 2015 roku;

7. liczba osób korzystającą z oferty zajęć prowadzonych przez MOK na 1000 mieszkańców w 2015 roku;
8. liczba inicjatyw pozarządowych współfinansowanych przez miasto na 1000 mieszkańców w 2016 roku.

Tab. 4 Zbiorcze zestawienie czynników wykorzystanych do określenia poziomu Koncentracja problemów społecznych w poszczególnych podobszarach miasta Marki

Czynniki brane pod uwagę w ramach analizy problemów społecznych	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Osoby bezrobotne na 1000 mieszkańców	Osoby trwale bezrobotne na 1000 mieszkańców	Ilość zasiłków okresowych Wypłacanych na 1000 mieszkańców w roku 2015	Postępowania KRPA na 1000 mieszkańców rok 2015	Ilość interwencji odnotowanych w „Błękitnej karcie" na 1000 mieszkańców - rok 2015	Osoby korzystające z oferty zajęć MOK na 1000 mieszkańców	Liczba inicjatyw pozarządowych współfinansowanych przez miasto na 1000 mieszkańców w roku 2016	Liczba mieszkańców	Koncentracja problemów
Średnia dla miasta Marki	**61,59**	**33,72**	**20,46**	**45,41**	**0,65**	**0,58**	**18,51**	**0,89**	**29330**	
5-03	62,15	43,76	25,34	77,68	0,97	0,93	18,12	0,00	734,00	8
4-01	63,61	45,27	28,85	66,57	0,00	0,00	11,75	0,00	1192,00	6
5-08	59,95	43,23	27,20	32,25	0,73	0,68	6,20	0,00	857,00	6
1-07	63,33	30,61	20,66	60,58	0,68	0,28	4,75	0,00	398,00	6
1-06	52,41	40,90	30,03	30,69	0,34	8,50	14,10	0,00	429,00	5
3-02	55,80	50,25	40,04	102,27	0,00	0,00	15,61	0,00	208,00	5
3-03	49,24	33,82	24,85	103,90	0,07	0,11	5,48	0,00	1019,00	5
3-07	64,59	52,36	41,20	46,05	0,28	0,28	53,43	0,00	203,00	5
3-09	70,71	43,41	34,25	16,94	0,28	0,28	12,20	0,00	568,00	5
4-03	57,96	38,29	22,20	61,79	0,11	0,06	18,48	0,00	1177,00	5
3-06	69,26	33,75	18,05	56,24	0,25	0,43	17,07	0,00	328,00	5
5-09	45,66	44,35	34,46	37,33	3,39	0,00	5,95	0,00	115,00	5
5-13	47,29	41,96	37,41	47,55	0,00	0,00	0,00	0,00	19,00	5

Analiza problemów wykazała, że najistotniejszymi problemami społecznymi występującymi w wyszczególnionych powyżej obrębach geodezyjnych są:

- starzenie się społeczeństwa: 5-03, 4-01, 1-07, 3-07, 3-09, 3-06
- bezrobocie: 1-06, , 3-02, 3-03, 3-06, 3-07, 3-09, 4-01, 4-03, 5-03, 5-08, 5-09, 5-13;
- bezrobocie (w tym długotrwałe): 1-06, 1- 07, 3-02, 3-03, 3-07, 3-09, 4-01, 4-03, 5-03, 5-08, 5-09, 5-13;
- ubóstwo: 1-07, 3-02, 3-03, 3-06, 3-07, 4-01, 4-03, 5-03, 5-13;
- problemy z uzależnieniami: 1-07, 5-03, 5-08; 5,09;
- problem z przemocą domową: 1-06, 5-03, 5-08;
- brak uczestnictwa w życiu kulturalnym miasta: 1-06, 1-07, 3-02, 3-03, 3-06, 3-09, 4-01, 4-03, 5-03, 5-08, 5-09, 5-13;

- niski dostęp do zadań realizowanych organizacji pozarządowych: 1-06, 1-07, 3-02, 3-03,3-06, 3-07, 3-09, 4-01, 4-03, 5-03, 5-08, 5-09, 5-13.

Analiza miasta Marki pod kątem identyfikacji terenów znajdujących się w stanie kryzysowym z uwagi na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, przeprowadzona w oparciu o dane statystyczne oraz wyniki konsultacji społecznych, pozwalają na wytyczenie pięciu tego typu podobszarów.

- 5-03

  Granice podobszaru wyznaczają:

  - Od północy – rzeka Długa,
  - Od wschodu – wschodnią granicą działki 21 i dalej oś ulicy Romualda Traugutta do ul. Szkolnej,
  - Od południa - oś ulicy Szkolnej (od ul. Romualda Traugutta do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
  - Od zachodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Szkolnej do rzeki Długiej).

- 4-01

  Granice podobszaru wyznaczają:

  - Od północy – oś ulicy Dużej (od Al. Marsz. J. Piłsudskiego do ul. Krętej),
  - Od wschodu – wschodnią granicą działki 285/2 do ul. Marsa,
  - Od południa - oś ulicy Wspólnej (od ul. Marsa do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
  - Od zachodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Wspólnej do ul. Dużej).

- 4-03

  Granice podobszaru wyznaczają:

  - Od północy – oś ulicy Wspólnej (od Al. Marsz. J. Piłsudskiego do ul. Marsa),
  - Od wschodu – oś ul. Marsa i dalej wschodnią granicą działki 74/37 do ul. Stawowej,
  - Od południa - oś ulicy Stawowej (od południowo-wschodniego rogu działki 74/37 do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
  - Od zachodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Stawowej do ul. Wspólnej).

- 3-06

  - Od północy – po granicy obrębu ewidencyjnego 3-02, południową granicą działek 56/3, 58/4, 58/5, 59;
  - Od północnego-wschodu – osią ul. Parkowej, po granicy obrębu ewidencyjnego 3-03 po wschodniej granicy działek 19/4, 20/3, 20/1, 74, dalej północno-wschodnią granicą ulicy Lisi Jar i dalej północną granicą działki 21/1, 21/2, 21/3, 21/4, 20/112 aż do osi Al. Piłsudskiego;

- Od wschodu - oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od działki numer 20/29 do osi ul. Słonecznej);
- Od południa – oś ul. Słonecznej do skrzyżowania z ul. Okólną;
- Od zachodu – oś ul. Okólnej – od skrzyżowania z ul. Słoneczną do północno-zachodniego rogu działki 1.

❖ 5-13

- Granice obszaru wyznaczają:
- Od północy – oś ulicy Heleny (od granicy Miasta Marki do ul. Skrzetuskiego),
- Od wschodu – oś ulicy Skrzetuskiego (od ul. Heleny do centrum handlowego M1 – wschodnia granica działki 35/3),
- Od południa - oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego i dalej granicą Miasta Marki i Miasta Ząbki do granicy Miasta Marki, Ząbki i m. st. Warszawa),
- Od zachodu – granicą Miasta Marki i m. st. Warszawy (od granicy Miasta Marki, Ząbki i m. st. Warszawa do ul. Heleny).

❖ 5-09

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północnego-wschodu – oś ulicy Żeromskiego (od ul. Wołodyjowskiego do ul. Sosnowej) i dalej ulicą Sosnową (od ul. Żeromskiego do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
- Od wschodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Sosnowej do u. Zygmuntowskiej),
- Od zachodu – oś ul. Zygmuntowskiej (od Al. Marsz. J. Piłsudskiego do ul. Żeromskiego).

❖ 5-08

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północy – oś ulicy Kościuszki (od ul. Wołodyjowskiego do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
- Od wschodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Kościuszki do ul. Sosnowej),
- Od południa - oś ul. Sosnowej (od ul. Żeromskiego do Al. Marsz. J. Piłsudskiego) i oś ulicy Żeromskiego (od ulicy Sosnowej do ul. Wołodyjowskiego),
- Od zachodu – oś ul. Wołodyjowskiego (od ul. Żeromskiego do ul. Kościuszki).

❖ 3-09

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północnego-zachodu – północna granica działki 72 do ul. Bandurskiego i dalej jej oś do przecięcia z przedłużeniem ul. Promiennej, dalej ul. Promienną, ulicą Kresową aż do ul. Okólnej,
- Od wschodu – oś ul. Okólnej (od ul. Kresowej do ul. Sosnowej),
- Od południa - oś rzeki Długiej (od ul. Okólnej do północnej granicy działki 72).

- 3-07

  Granice podobszaru wyznaczają:

  - Od północy – oś ulicy Ustronie (od rowu melioracyjnego do ul. Bandurskiego), dalej ul. Bandurskiego w kierunku południowym do przedłużenia działki 26, dalej północną granicą działki 26 do ul. Kresowej,
  - Od wschodu – oś ul. Kresowej (od ul. Kresowej do ul. Promiennej),
  - Od południa - oś ul. Promiennej, dalej do przecięcia z przedłużeniem ul. Promiennej z osią ul. Bandurskiego, dalej ul. Bandurskiego w kierunku wschodnim, dalej południową granicą działki 72 do rzeki Długiej,
  - Od zachodu – oś rowu melioracyjnego (od rzeki Długiej do ul. Ustronie).

- 3-03

  Granice podobszaru wyznaczają:

  - Od północnego-wschodu – oś ulicy Grunwaldzkiej (od ul. Parkowej do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
  - Od wschodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Grunwaldzkiej do ul. Małachowskiego bis),
  - Od południowego-zachodu - oś ul. Małachowskiego bis, dalej ul. Lisi Jar, dalej przedłużeniem nowo projektowanej drogi – przedłużenia ul. Parkowej, dalej ulica Pakową do ul. Grunwaldzkiej.

- 3-02

  Granice podobszaru wyznaczają:

  - Od północy – oś ulicy Grunwaldzkiej (od ul. Grunwaldzkiej do ulicy Parkowej),
  - Od wschodu – oś ulicy Parkowej i dalej jej przedłużenie do przecięcia z południową granica działki 58/5,
  - Od południa - zachodnią granicą działki 58/4 i południową granicą działki 56/3 do osi ul. Okólnej, osią ulicy Okólnej do przecięcia z południową granicą działki 26, aż do działki 15,
  - Od zachodu – zachodnia granica działki 15 (od działki 26 do działki 1).

- 1-06

  Granice podobszaru wyznaczają:

  - Od północy – oś ulicy Legionowej (od działki 2/1 do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
  - Od wschodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Legionowej do ul. Granicznej),
  - Od południa - oś ulicy Granicznej (od Al. Marsz. J. Piłsudskiego do zachodniej granicy działki 83),
  - Od zachodu – zachodnie granice działek: 83, 82/2, 81/1, 80, 78, 77, 76, 75, 138/6, 39, 38, 37, 33, 9, 2/8, 2/7, 2/6, 2/5, 2/4, 2/3, 2/2, 2/1.
  - Od zachodu – zachodnia granica działki 15 (od działki 26 do działki 1).

- 1-07
  - Granice podobszaru wyznaczają:
  - Od północnego-wschodu – od Węzła Struga osią ul. Księdza Antoniego Poławskiego (DW 631),

    i dalej po granicy obrębu geodezyjnego 1-08 – zachodnia granica działki 1/10, później po granicy obrębu 1-11, zachodnią granicą działki 2/10,
  - Od południa - granicą obrębu ewidencyjnego 1-11 – północna granica działki 1/6 (ul. Wiewiórki), aż do Al. Marsz. J. Piłsudskiego, działka 129/4,
  - Od północnego - zachodu – południowo-wschodnia granicą obrębu ewidencyjnego 1-06 i dalej granicą obrębu geodezyjnego 1-03 – północno-zachodnia granica działki 1/2 aż do Węzła Struga.

Dla zobrazowania rozmieszczenia terenów szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych na planie miasta Marki wszystkie 13 podobszarów przedstawiono w sposób graficzny w **Załączniku nr 9**
Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi za obszar (podobszar) zdegradowany wymagający rewitalizacji można uznać teren, gdzie oprócz kumulacji negatywnych zjawisk społecznych występują również negatywne zjawiska gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe lub społeczne. Dlatego w drugiej części diagnozy analizie poddano obecność i skalę każdego z tych czynników na 13 wyznaczonych wcześniej obrębach dotkniętych problemami społecznymi. Punktem odniesienia pozostawały wartości średnie zidentyfikowane dla miasta Marki.

4 Analiza sfery gospodarczej

4.1 Analiza danych statystycznych

Zgodnie z przyjętą metodologią analizę występowania negatywnych zjawisk gospodarczych przeprowadzono, podobnie jak w przypadku problemów społecznych, w odniesieniu do jednostek jakimi są poszczególne obręby geodezyjne miasta. Diagnozę przeprowadzono w oparciu o dane dotyczące następujących parametrów:

- liczba podmiotów gospodarczych;
- liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w odniesieniu do ogólnej ilości podmiotów ujawnionych w Centralnej Ewidencji Działalności i Informacji Gospodarczej;

Podstawową miarą rozwoju gospodarczego danego terenu jest liczba funkcjonujących na nim podmiotów gospodarczych. Na dzień 25 lipca 2016 roku w Centralnej Ewidencji Działalności i Informacji Gospodarczej na terenie Marek zarejestrowane były 2852 aktywne podmioty gospodarcze.
Jednym ze wskaźników kondycji tych firm jest ich trwałość. Liczba wszystkich podmiotów

gospodarczych ujawnionych w Centralnej Ewidencji Działalności i Informacji Gospodarczej, których siedziba mieści się na terenie miasta Marki wynosiła 4 293. Przy czym 1441 podmiotów zawiesiło bądź zaprzestało działalności. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych stanowi więc 66,43 % wszystkich wpisów do CEDiIG.

Za stan negatywny na danym terenie przyjęto sytuację, w której badany parametr aktywności ekonomicznej ludności na 1000 mieszkańców dla danego obrębu geodezyjnego osiągnął poziom gorszy od średniej wyliczonej dla obszaru całego miasta. **Powyższa sytuacja dotyczyła 43 obrębów geodezyjnych** (1-01, 1-02, 1-03, 1-04, 1-05, 1-06, 1-08, 1-09, 1-10, 1-12, 1-13, 1-14, 1-15, 1-17, 1-19, 3-01, 3-02, 3-03, 3-04, 3-07, 3-08, 3-09, 4,01, 4,02, 4,03, 4-04, 4-06, 4-07, 4-08, 4-09, 4-10, 4-11, 5-01, 5-02, 5-03, 5-05, 5-06, 5-07, 5-08, 5-11, 5-12). Powyżej średniej znajdowały się następujące obręby geodezyjne: 1-07, 1-11, 1-16, 2-01 3-05, 3-06, 5-05, 5-09, 5,13, 5,14, 5-15. Obręby geodezyjne o numerach: 1-08, 2-02, 2-03, 2-04, 4-05 - jako niezamieszkane zostały wyłączone z analizy.

Obraz graficzny rozmieszczenia ulic, na których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk gospodarczych mierzonąwskaźnikiem aktywności ekonomicznej ludności w **Załączniku nr 10**.

Tab. 5 Zbiorcze zestawienie wskaźnika aktywności ekonomicznej ludności w poszczególnych obrębach miasta Marki

	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w 2016 r.	Liczba podmiotów gospodarczych w 2016 r.	Proporcja aktynych do istniejach podmiotów gospodarczych	Liczba ludności	Wskaźnik aktywności ekonomicznej ludności
Średnia dla miasta Marki	2852	4293	62,98%	29330	171
1-06	67	93	71,43%	429	155
1-13	21	28	74,07%	318	66
1-09	25	37	66,67%	549	45
1-03	70	119	58,82%	631	111
4-10	81	129	62,50%	1138	71
5-04	61	89	68,97%	1019	60
4-09	5	8	62,50%	35	150
4-04	42	63	66,67%	758	55
4-02	0	0	0,00%	31	0
1-08	0	0	0,00%	0	0
4-05	0	0	0,00%	0	0
2-02	0	0	0,00%	0	0
2-04	0	0	0,00%	0	0
5-06	47	71	66,67%	316	150
5-13	46	59	76,92%	19	2395
5-07	30	45	66,67%	472	63
1-17	86	120	71,43%	744	115
3-01	0	0	0,00%	6	0
1-04	35	53	66,67%	378	93
1-15	70	105	66,67%	1143	61

4-06	46	59	76,92%	409	111
3-04	4	5	66,67%	89	39
4-03	74	92	80,00%	1177	62
1-12	74	110	66,67%	1042	71
4-07	63	95	66,67%	787	80
1-02	39	58	66,67%	344	112
5-14	21	32	66,67%	112	188
5-01	131	191	68,97%	1372	96
5-05	82	123	66,67%	276	298
3-07	19	32	59,88%	203	95
1-10	82	115	71,43%	923	89
4-01	79	142	55,56%	1192	66
3-09	79	119	66,23%	568	139
5-08	81	122	66,23%	857	94
1-05	21	32	66,23%	447	47
4-11	32	48	66,23%	468	67
5-09	40	61	66,23%	115	350
3-02	21	32	66,23%	208	101
5-02	106	160	66,23%	839	127
4-08	21	32	66,23%	125	168
1-19	0	0	0,00%	5	0
5-12	53	79	66,23%	885	59
5-10	61	102	59,88%	833	74
3-06	114	151	75,19%	328	347
3-08	119	173	68,97%	1873	64
1-18	26	40	66,23%	637	41
3-03	84	143	58,82%	1019	82
5-03	102	183	55,56%	734	138
5-11	30	45	66,23%	509	59
1-07	75	124	60,61%	398	189
2-01	5	8	66,23%	19	276
1-11	35	49	71,43%	44	795
2-03	0	0	0,00%	0	0
3-05	61	94	65,36%	135	454
5-15	75	120	62,89%	1178	64
1-16	172	240	71,43%	690	249
1-01	26	43	59,88%	351	73
1-14	18	24	74,07%	153	114

4.2 Problemy gospodarcze w badaniach ankietowych i wywiadach środowiskowych

Oprócz analizy danych statystycznych dotyczących koncentracji problemów gospodarczych występujących na terenie miasta Marki do potrzeb Programu Rewitalizacji wykorzystano również

wnioski z procesu włączenia interesariuszy w diagnozę miasta. Informacje w tym zakresie pochodziły z dwóch źródeł. Pierwsze z nich stanowiły badania ankietowe prowadzone z wykorzystaniem kwestionariuszy papierowych, jak i ankiet wypełnianych online na oficjalnej stronie internetowej miasta Marki. Drugim źródłem informacji były wywiady środowiskowe przeprowadzane w trakcie warsztatów zorganizowanych z udziałem interesariuszy. Oba źródła, w znacznej mierze potwierdziły wyniki uzyskane w drodze analizy danych statystycznych.

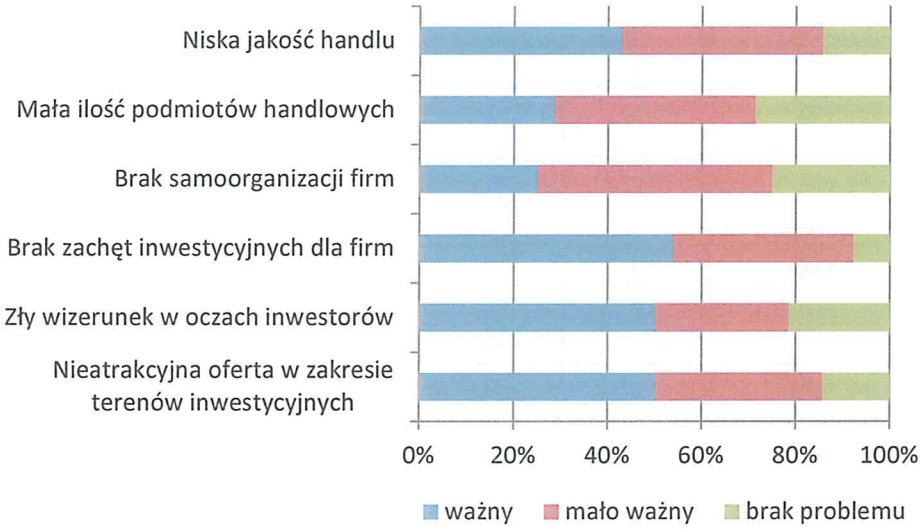

Ryc. 4 Graficzna prezentacja wyników badań ankietowych w zakresie oceny wybranych problemów w sferze rozwoju gospodarczego

4.3 Analiza obszarów koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych

Dla wyznaczonych w pierwszym etapie diagnozy podobszarów o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych przeprowadzono analizę w celu zidentyfikowania czy występuje tam również nagromadzenie negatywnych zjawisk gospodarczych. W tym celu policzono średnią wartość analizowanych w tym zakresie parametrów dla wskaźnika aktywności ekonomicznej ludności z 58 obrębów geodezyjnych i przyrównano otrzymane wartości do średniej wartości wyliczonej dla całego miasta. Otrzymane wyniki prezentują tabele poniżej. Kolorem czerwonym oznaczono wartości gorsze od średniej.

Tab. 6 Korelacja koncentracji problemów społecznych ze wskaźnikiem aktywności ekonomicznej ludności na 1000 mieszkańców

	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w 2016 r.	Liczba podmiotów gospodarczych w 2016 r.	Proporcja aktynych do istniejach podmiotów gospodarczych	Liczba ludności	Wskaźnik aktywności ekonomicznej ludności
Średnia dla miasta Marki	2852	4293	62,98%	29330	171
1-06	67	93	71,43%	429	155
1-07	75	124	60,61%	398	189
5-13	46	59	76,92%	19	2395
4-03	74	92	80,00%	1177	62
4-01	79	142	55,56%	1192	66
3-09	79	119	66,23%	568	139
5-08	81	122	66,23%	857	94
5-09	40	61	66,23%	115	350
3-02	21	32	66,23%	208	101
3-06	114	151	75,19%	328	347
3-03	84	143	58,82%	1019	82
5-03	102	183	55,56%	734	138
3-07	19	32	59,88%	203	95

Źródło: obliczenia własne na podstawie CEIDG

W ramach analizy wskaźnika aktywności ekonomicznej ludności w korelacji z podobszarami koncentracji problemów społecznych stwierdzono, że w 9 obrębach analizowany wskaźnik plasował się poniżej średniej dla miasta Marki: 1-06, 3-02, 3-03, 3-07, 3-09, 4-01, 4-03, 4-10, 5-03, 5-08.

W **Załączniku nr 10** przedstawiono obraz graficzny rozmieszczenia obrębów geodezyjnych, na których stwierdzono poziomy wskaźnika aktywności ekonomicznej ludności.

5 Analiza sfery środowiskowej

5.1 Analiza danych statystycznych

Zgodnie z przyjętą metodologią analizę występowania negatywnych zjawisk środowiskowych przeprowadzono, podobnie jak w przypadku problemów społecznych i gospodarczych w odniesieniu do jednostek jakimi są poszczególne obręby geodezyjne miasta. Parametrami poddanymi ocenie były w tym wypadku:

- Poziom zanieczyszczenia powietrza mierzony stężeniem PM 10 (jedynie informacyjnie - nie służy wyznaczeniu obszarów zdegradowanych);
- Poziom hałasu mierzony w decybelach.

Choć emisja zanieczyszczeń do atmosfery na terenie powiatu wołomińskiego na tle pozostałych powiatów województwa mazowieckiego nie jest wysoka, to wywołany przeważającym kierunkiem wiatrów napływ zanieczyszczeń powietrza z rejonów o znacznie wyższej emisji (w tym z dużych zakładów energetycznych w aglomeracji warszawskiej) powoduje pogorszenie jakości powietrza.

Na terenie miasta Marki zaopatrzenie w ciepło na potrzeby grzewcze i ciepłej wody jest realizowane przede wszystkim w sposób indywidualny. Do głównych źródeł zanieczyszczeń należy zaliczyć również ruch samochodowy na drodze krajowej DK8, generujący cząstki PM 10. Potwierdzają to wyniki „Roczna Ocena Jakości Powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2015", przygotowany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie.

Źródłami hałasu w mieście są przede wszystkim układ komunikacyjny, głównie droga krajowa nr 8 (do czasu otworzenia obwodnicy Marek i zdegradowania drogi krajowej nr 8 do rangi drogi gminnej), w mniejszym stopniu droga nr 631 oraz niewielkie zakłady produkcyjne. Hałas komunikacyjny stanowi problem w szczególności dla zabudowy mieszkaniowej znajdującej się w zasięgu oddziaływania najważniejszych ciągów. Na presję akustyczną, której źródłem jest ruch samochodowy na trasie DK8 narażona jest ponad połowa obszaru Gminy Miasto Marki. Stan ten potwierdzją wyniki badań akustycznych prowadzonych przez narodowego zarządcę dróg publicznych – Generealna Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad w ramach przygotowanych map akustycznych dla dórg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie z 2012 roku. Dopuszczalne wartości hałasu określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r., w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku /tekst jednolity Dz. U. z 2014r., poz. 112/ oraz w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012r., zmieniającemu Rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2012r., poz. 1109). Podobnie jak w innych poddanych analizie sferach, również w kwestiach środowiskowych za stan negatywny na danym terenie przyjęto sytuację,

w której badany parametr dla analizowanego czynnika osiągnął poziom gorszy od średniej wyliczonej dla obszaru całego miasta.

5.2 Problemy środowiskowe w odczuciach mieszkańców i na podstawie analizy dostępnych materiałów źródłowych.

Oprócz analizy danych statystycznych dotyczących koncentracji problemów środowiskowych występujących na terenie miasta Marki do potrzeb Programu Rewitalizacji wykorzystano również wnioski płynące z przeprowadzonego procesu włączenia interesariuszy w diagnozę miasta. Informacje w tym zakresie pochodziły z badania ankietowego prowadzonego z wykorzystaniem kwestionariuszy papierowych i ankiet wypełnianych online na stronie internetowej miasta. Osobnym źródłem informacji były wywiady środowiskowe prowadzone w trakcie warsztatów zorganizowanych z udziałem interesariuszy. Na szczególną uwagę zasługuje negatywna ocena mieszkańców wyrażona w badaniach ankietowych, gdzie praktycznie we wszystkich analizowanych aspektach wskazali oni na złą sytuację z jaką obecnie mamy do czynienia.

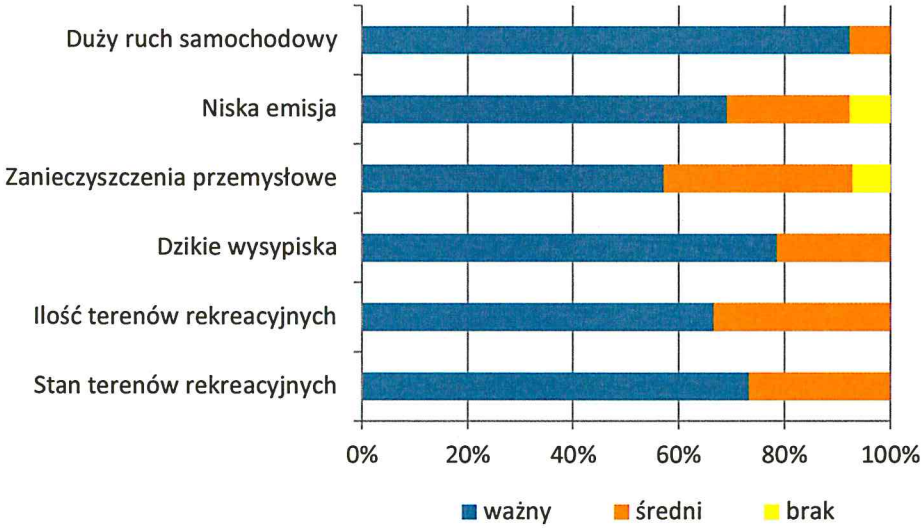

Ryc. 5 Graficzna prezentacja wyników badań ankietowych w zakresie oceny znaczenia wybranych problemów środowiskowych

Z kolei dokument pt.: „Program Ochrony Środowiska dla gminy miasta Marki na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021" daje obraz kilku obszarów szczególnie dotkniętych degradacją środowiskową. Diagnozę w tym zakresie oparto o wyniki badań i analiz prowadzonych przez specjalistyczne służby takie jak Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska czy Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.
Ocenę jakości wód wgłębnych oparto o cykliczne badania wód podziemnych prowadzone na terenie miasta Marki w ramach monitoringu nieczynnego składowiska odpadów przy ul. Okólnej. Wody pobierane były tutaj z 6 piezometrów. Wyniki pomiarów, szczególnie w przypadku stężeń ogólnego

węgla organicznego wskazują na złą jakość wód gruntowych. O złej jakości wód decydują również wartości przewodności elektrolitycznej i stężenia siarczanów.

Jakość powietrza na terenie miasta określana jest na podstawie corocznych pomiarów prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie. Z natury rzeczy łatwa dyfuzja i ruch mas powietrza umożliwiają rozprzestrzenianie się szkodliwych substancji na duże odległości. O jakości powietrza w Markach decydują więc w znacznej mierze także działania prowadzone poza obszarem miasta. Na terenie miasta Marki występują zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł punktowych, powierzchniowych i liniowych.

Emisja punktowa to głównie źródła emisji zorganizowanej, powstającej w procesach technologicznych i energetycznych spalania paliw w scentralizowanych systemach grzewczych. Na terenie gminy Marki zlokalizowanych jest 45 emitorów w 9 zakładach przemysłowych.

Emisja liniowa związana jest przede wszystkim ze środkami transport, przez co jest ona szczególnie istotna ze względu na niskie źródło emisji, prowadzące często do powstania wysokich stężeń w strefie przebywania ludzi. Najważniejszym źródłem emisji liniowej w mieście jest transport samochodowy. Szczególne znaczenie ma przebieg drogi krajowej DK 8 przez centrum miasta, który generuje większość zanieczyszczeń gazowych i pyłowych.

Emisja powierzchniowa związana jest z sektorem komunalno-bytowym i pochodzi z niskich emitorów odprowadzających gazowe produkty spalania z domowych palenisk i lokalnych kotłowni węglowych. W sezonie grzewczym ma ona największy negatywny wpływ na stan powietrza w mieście.

Tak więc w obszarze zanieczyszczenia powietrza w Markach najistotniejszymi faktami pozostają przekroczenia poziomu dopuszczalnego i docelowego pyłu zawieszonego PM2,5 i pyłu PM10 oraz benzo(a)pirenu, a szczególnie wysokie stężenie zanieczyszczeń występuje wzdłuż DK 8 (Al. Piłsudskiego).

Analizując presje skierowane w stronę środowiska glebowego na terenie miasta Marki należy wskazać oddziaływanie przemysłu i sektora komunalnego, w tym między innymi gromadzenie odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych i wolne tempo rekultywacji terenów zdegradowanych.

Program Ochrony Środowiska dla gminy miasta Marki wskazuje, że mimo iż w ostatnich latach, systematycznie likwidowane były „dzikie" wysypiska odpadów (w latach 2011-2013 z terenu gminy zebrano łącznie 1715,5 m^3 odpadów komunalnych i 191,5 m^3 odpadów budowlanych) w dalszym ciągu jednym z priorytetów pozostaje prowadzenie działań mających na celu likwidację nielegalnych wysypisk odpadów. Obiektem szczególnie istotnym zarówno z punktu widzenia mieszkańców jak i władz miasta jest tzw. „Zwałka" i sąsiadujące z nią tereny, czyli dawne wysypisko śmieci między ulicą Grunwaldzką a Okólną.

Najcenniejszym obiektem przyrodniczym na terenie miasta Marki jest rezerwat przyrody Horowe Bagno. Jest to rezerwat typu faunistycznego, położony w kompleksie leśnym, gdzie występują liczne pagórki wydmowe, torfowiska i tereny podmokłe. Wśród lasów brzozowo-sosnowych we wschodniej części rezerwatu położone jest jezioro Kruczek, które powstało prawdopodobnie w wyniku kopania torfu. Teren rezerwatu jest ostoją rzadkich i chronionych gatunków zwierząt. Głównym zagrożeniem flory oraz fauny

rezerwatu jest presja wywierana przez pobliską aglomerację warszawską oraz obniżający się poziom wód, który powoduje przekształcanie naturalnych zbiorowisk roślinnych. Ochrona tego obiektu (w tym utrzymanie poziomu zwierciadła wód) pozostaje więc jednym z priorytetowych działań niezbędnych do podjęcia w perspektywie najbliższych lat w sferze ochrony środowiska.

5.3 Analiza obszarów koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych

Gmina Miasto Marki położone jest na obszarze aglomeracji warszawskiej. Zgodnie z corocznymi badaniami powietrza dla aglomeracji warszawskiej, przygotowywanymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Srodowiska w Warszawie, Miasto Marki w zakresie pyłu PM10 w roku 2016 zostało zakwalifikowane do strefy C, tj. strefy w której poziom stężeń notowany jest powyzej poziomu dopuszczalnego (> 50 µg/m3) lub poziomu krytycznego (>200 µg/m3). Wyznaczenie w pierwszym etapie diagnozy obszarów o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych podobnie jak w przypadku problemów gospodarczych umożliwia sprawdzenie czy na tym terenie występuje również nagromadzenie negatywnych zjawisk środowiskowych. W tym celu policzono średnią wartość analizowanych w tym zakresie parametrów dla każdego z pięciu wyznaczonych obszarów i otrzymane wartości przyrównano do średniej wyliczonej dla całego miasta. Otrzymane wyniki prezentują tabele poniżej. Kolorem żółtym oznaczono wartości gorsze od średniej dla Marek.

Tab. 7 Poziom zanieczyszczenia powietrza - PM 10

	.Przekroczenia PM 10		Przekroczenia PM 10		Przekroczenia PM 10
Średnia dla miasta Marki	> 50 µg/m3		> 50 µg/m3		> 50 µg/m3
1-06	Tak	4-06	Tak	1-19	Tak
1-13	Tak	3-04	Tak	5-12	Tak
1-09	Tak	4-03	Tak	5-10	Tak
1-03	Tak	1-12	Tak	3-06	Tak
4-10	Tak	4-07	Tak	3-08	Tak
5-04	Tak	1-02	Tak	1-18	Tak
4-09	Tak	5-14	Tak	3-03	Tak
4-04	Tak	5-01	Tak	5-03	Tak
4-02	Tak	5-05	Tak	5-11	Tak
1-08	0	3-07	Tak	1-07	Tak
4-05	0	1-10	Tak	2-01	Tak
2-02	0	4-01	Tak	1-11	Tak
2-04	0	3-09	Tak	2-03	Tak
5-06	Tak	5-08	Tak	3-05	Tak
5-13	Tak	1-05	Tak	5-15	Tak
5-07	Tak	4-11	Tak	1-16	Tak
1-17	Tak	5-09	Tak	1-01	Tak
3-01	Tak	3-02	Tak	1-14	Tak
1-04	Tak	5-02	Tak	1-19	Tak
1-15	Tak	4-08	Tak		

Źródło: wyliczenia własne

Tab. 8 Poziom hałasu mierzony w decybelach w podziale na obręby geodezyjne

Nr obrębu geodezyjnego	Powierzchnia obrębu ewidencyjnego	Powierzchnia przekroczenia w obrębie dla >75db	Powierzchnia przekroczenia w obrębie dla >75-70db	Powierzchnia przekroczenia w obrębie dla >70-65db	Powierzchnia przekroczenia w obrębie dla >65-60db	Powierzchnia przekroczenia w obrębie dla >60-55db
1-01	48,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-02	16,52	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-03	46,02	3,03	1,81	0,45	0,00	0,00
1-04	29,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-05	49,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-06	35,75	1,61	1,91	2,92	4,91	0,01
1-07	39,90	3,28	3,05	3,40	5,59	0,01
1-08	16,87	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-09	28,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-10	33,52	0,80	1,01	1,07	1,94	0,00
1-11	123,41	3,23	2,90	4,85	10,69	0,02
1-12	55,75	1,02	0,32	1,28	2,39	0,00
1-13	44,85	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-14	20,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-15	42,74	1,02	0,89	0,90	1,90	0,00
1-16	26,31	1,84	1,07	0,82	2,75	0,01
1-17	32,65	0,84	0,44	0,17	1,46	0,00
1-18	69,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1-19	30,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2-01	99,24	0,53	1,28	1,91	5,51	0,01
2-02	193,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2-03	102,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2-04	124,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3-01	35,74	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3-02	21,91	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3-03	75,08	1,48	1,71	1,04	1,78	0,00
3-04	37,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3-05	48,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3-06	47,51	0,76	0,43	0,20	1,15	0,00
3-07	17,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3-08	35,64	0,88	1,35	1,81	2,83	0,01
3-09	29,68	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4-01	29,15	1,36	1,25	0,12	1,57	0,00
4-02	52,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4-03	39,27	1,25	0,63	0,48	1,31	0,00
4-04	41,80	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4-05	37,97	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4-06	29,07	1,84	0,95	1,89	3,86	0,00
4-07	35,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4-08	35,65	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

4-09	43,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4-10	41,02	1,83	1,22	1,93	3,50	0,00
4-11	50,84	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5-01	40,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5-02	24,70	0,47	0,39	0,83	0,88	0,00
5-03	27,68	2,87	1,06	1,93	3,28	0,00
5-04	30,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5-05	52,51	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5-06	37,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5-07	46,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5-08	31,84	0,42	0,30	0,83	1,28	0,01
5-09	29,67	1,65	3,13	5,82	10,51	0,01
5-10	31,90	1,95	0,70	0,83	1,28	0,00
5-11	33,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5-12	36,53	2,04	0,85	1,64	1,12	0,01
5-13	29,50	1,92	0,00	0,00	3,63	0,00
5-14	29,56	3,20	2,03	2,26	6,69	0,01
5-15	38,59	3,93	2,19	4,19	10,06	0,01

Źródło: wyliczenia własne

Za koncentrację problemów środowiskowych uznano sytuację, w której badana jednostka (obręb geodezyjny) osiągnęła wynik powyżej średniej w odniesieniu do co najmniej 1 z 2 badanych parametrów.

Obręb 5-13 został włączony z analizy ze względu na przekroczenie norma hałasowych tylko na terenie Centrum Handlowego M1 – tereny usług i handlu, które na mocy prawa nie są terenami chronionymi akustycznie.

Analiza sytuacji w podobszarach rewitalizacji w kontekście problemów środowiskowych objęła następujące czynniki:

- Poziom zanieczyszczenia powietrza mierzony stężeniem PM 10 (jedynie informacyjnie - nie służy wyznaczeniu obszarów zdegradowanych);
- Poziom hałasu mierzony w decybelach.

Tab. 9 Korelacja koncentracji problemów społecznych z koncentracją problemów środowiskowych

	Poziom zanieczyszczenia powietrza mierzony stężeniem PM 10	Natężenie hałasu mierzony w decybelach
Średnia dla miasta Marki		65-70

1-06	Tak	>75
1-07	Tak	>75
5-13	Tak	>75
4-03	Tak	>75
4-01	Tak	>75
3-09	Tak	70-75
5-08	Tak	>75
5-09	Tak	>75
3-02	Tak	70-75
3-08	Tak	>75
3-03	Tak	>75
5-03	Tak	>75
1-16	Tak	>75

Źródło: obliczenia własne

Przeprowadzona analiza danych statystycznych w zakresie przyjętych wskaźników wykazała koncentracją problemów środowiskowych w odniesieniu do zanieczyszczenie powietrza we wszystkich 13 obrębach geodezyjnych w których stwierdzono koncentrację problemów społecznych (**1-06, 1-07, 3-02**, **3-03, 3-06, 3-07, 3-09**, **4-01**, **4-03, 5-03**, **5-08**, **5-09, 5-13**). W odniseieniu do natężenia hałasu stwierdzono występowanie poziomów większych od średniej dla całego miasta na obszarze 13 z 13 obrębów geodezyjnych (**1-06, 1-07, 3-02**, **3-03, 3-06, 3-07, 3-09**, **4-01**, **4-03, 5-03**, **5-08**, **5-09, 5-13**).

W **Załączniku nr 11** przedstawiono poziom zanieczyszczenia powietrza mierzonego stężeniem PM 10 z podziałem na obręby geodezyjne, natomiast w **Załączniku nr 12** wskazano poziom hałasu mierzony w decybelach z podziałem na obręby geodezyjne.

6 Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej

6.1 Analiza danych statystycznych

Dla potrzeb sporządzenia analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej i zidentyfikowania niedoborów w tym zakresie wykorzystano następujący parametr:

- stan sieci drogowej

Sieć dróg na terenie Miasta Marki tworzą przede wszystkim drogi publiczne w szczególności:

- droga krajowa nr 8,
- drogi wojewódzkie: nr 631 i nr 632,
- drogi powiatowe: nr 4308 W, nr 4354 W, ul. Sosnowa i ul. Kościuszki,
- drogi gminne,
- drogi wewnętrzne.

Wśród dróg wewnętrznych znajdują się również takie, które stanowią własność prywatną.

Tab. 10 Drogi na terenie Miasta Marki według kategorii

Kategoria drogi	Długość w km	w tym utwardzone w km
drogi krajowe	5,250	5,250
drogi wojewódzkie	7,700	7,700
drogi powiatowe	2,500	2,500
drogi gminne (miejskie)	147,439	47,450

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta Marki na lata 2016-2021

Stan dróg na terenie miasta jest bardzo zróżnicowany. Niestety znaczna część z nich jest w znacznym stopniu wyeksploatowana i wymaga remontów. Stan nawierzchni dróg stanowi podstawowy problem przestrzenno-funkcjonany zgłaszany przez mieszkańców.

6.2 Ład przestrzenny w odczuciach interesariuszy

Jednym z najbardziej charakterystycznych dla miasta Marki elementów ładu przestrzennego jest nadmierne nagromadzenie reklam. Zwracają na to uwagę zarówno mieszkańcy, jak i władze miasta. Brak w tym zakresie odpowiednich szczegółowych, lokalnych regulacji, a niekiedy także naruszanie powszechnych norm a nawet obowiązujących przepisów prawa, doprowadziły do „zaśmiecenia przestrzeni". Poczucie istotnego naruszenia ładu w tym podobszarze dodatkowo potęgują: zły stan techniczny reklam i ich niski poziome estetyczny. Koncentrację tego niekorzystnego zjawiska obserwować można nie tylko na Al. Piłsudskiego (co po części tłumaczy przelotowy charakter drogi

krajowej), ale także na wielu innych ulicach w centralnej części miasta.

Ryc. 6 Nagromadzenie reklam na skrzyżowaniu ul. Fabrycznej i ul Ząbkowskiej

Źródło: www.google.pl

Ryc. 7 Stan techniczny reklam na skrzyżowaniu ul. Granicznej i Alei Piłsudskiego

Źródło: www.google.pl

6.3 Analiza obszarów koncentracji negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Na potrzeby analizy przestrzenno-funkcjonalnej wykorzystano parametr stanu dróg. Ze względu na fakt, iż stan dróg jest najistotniejszym problemem, wskazywanym w czasie konsultacji społecznych analizowanym parametrom nadano wagi -przyjęto czteropunktową skalę ocen, gdzie 2 jest najniższą, a 5 najwyższą oceną. Analizę sytuacji w obrębach godezyjnych w kontekście problemów funkcjonalno-przestrzennych oparto o klasyfikację stanu dróg[3].

[3] Analiza stanu dróg jest oparta o metodologię korespondującą z wytycznymi Załącznika do Zarządzenia Nr 9 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 4 marca 2002 roku SYSTEM OCENY STANU NAWIERZCHNI SOSN WYTYCZNE STOSOWANIA. Stan techniczny nawierzchni określają następujące parametry techniczno-eksploatacyjne Stan spękań, Równość podłużna, Koleiny, Stan powierzchni, Właściwości przeciwpoślizgowe. Stan dróg okresla się na terenie Gminy Miasto Marki w skali: 2 bardzo źle (klasa D): nawierzchnie z licznymi i rozległymi uszkodzeniami, wymagany natychmiastowy remont, 3 niezadowalające (klasa C): nawierzchnie ze znaczącymi uszkodzeniami, wymagane zaplanowanie remontu, 4 zadowalające (klasa B) i 5 bardzo dobrze (klasa A) : nawierzchnie nowe, odnowione i eksploatowane, dopuszczalne występowanie sporadycznych uszkodzeń, nawierzchnie nie wymagające remontów.

Tab. 11 Ocena stanu dróg w podziale na obręby geodezyjne

	. Stan dróg w podziale na obręby geodezyjne		Stan dróg w podziale na obręby geodezyjne
Średnia dla miasta Marki	3,29		3,29
1-01	3,23	3-07	3,36
1-02	3,26	3-08	3,39
1-03	3,92	3-09	3,57
1-04	3,69	4-01	3,24
1-05	3,25	4-02	2,84
1-06	3,74	4-03	3,80
1-07	3,75	4-04	3,12
1-08	0,00	4-05	0,00
1-09	3,68	4-06	3,45
1-10	3,51	4-07	3,30
1-11	3,23	4-08	3,23
1-12	2,83	4-09	2,50
1-13	3,17	4-10	3,77
1-14	3,38	4-11	3,30
1-15	3,55	5-01	3,59
1-16	3,30	5-02	3,92
1-17	3,47	5-03	4,08
1-18	2,75	5-04	3,76
1-19	1,50	5-05	3,60
2-01	3,50	5-06	2,97
2-02	0,00	5-07	2,52
2-03	0,00	5-08	3,52
2-04	0,00	5-09	3,22
3-01	2,65	5-10	3,21
3-02	3,67	5-11	3,43
3-03	3,98	5-12	3,36
3-04	2,22	5-13	2,13
3-05	3,75	5-14	2,55
3-06	3,64	5-15	3,04

Źródło: obliczenia własne

W Gminie Miasto Marki poniżej średniej dla całej gminy pod względem stanu technicznego dróg plasuje się z 22 z 58 obrębów geodezyjnych (1-01, 1-02, 1-05, 1-11, 1-12, 1-13, 1-18, 1-19, 3-01, 3-04, 4-01, 4-02, 4-04, 4-08, 4-09, 5-06, 5-07, 5-09, 5,10, 5-13, 5-14, 5-15).

Tab. 12 Ocena koncentracji problemów przestrzenno-funkcjonalnych w korelacji z koncentracją problemów społecznych

	Stan dróg w podziale na obręby geodezyjne (2- bardzo źle - 5 bardzo dobrze)
Średnia dla miasta Marki	3,29
1-06	3,74
1-07	3,75
5-13	2,13
4-03	3,80
4-01	3,24
3-09	3,57
5-08	3,52
5-09	3,22
3-02	3,67
3-06	3,64
3-03	3,98
5-03	4,08
1-16	3,30

Źródło: obliczenia własne

Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej oparta na wskaźniku stanu dróg wykazała w korelacji z analizą sfery społecznej koncentrację problemów jedynie w 3 obrębach: 4-01, 5-09, 5-13.

W **Załączniku nr 13** przedstawiono obraz graficzny rozmieszczenia podobszarów, na których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych.

7 Analiza sfery technicznej

7.1 Problemy sfery technicznej

W Markach od kilku lat sukcesywnie rośnie liczba budynków mieszkalnych i tym samym zwiększają się zasoby mieszkaniowe. Zgodnie z danymi GUS, w 2010 r. liczba budynków mieszkalnych wynosiła 5 650, a w 2014 r. o 1 115 więcej. Podobnie liczba mieszkań, w stosunku do 2010 r., kiedy kształtowała się na poziomie 9 720, w 2014 r. wzrosła do liczby 11 391.

Z roku na rok maleje jednak liczba mieszkań komunalnych w Markach. W roku 2010 r. miasto posiadało łącznie 620 lokali, a w 2015 roku 594 lokale mieszkalne. W zakresie budynków i mieszkań komunalnych istotnym problemem jest ich wiek i będący jego pochodną stan techniczny. Również wykorzystane w zasobach mieszkań komunalnych rozwiązania techniczne wykorzystywane, komunikacyjne, funkcjonalne są często przestarzałe i dopowiadają rozwiązaniom obowiązującym w okresie ich budowy a nie drugiej dekady XXI wieku. Strukturę wiekową mieszkań komunalnych prezentuje poniższa tabela.

Tab. 13 Mieszkaniowy zasób Gminy Miasto Marki według wieku budynków

Adres nieruchomości	Liczba lokali	Powierzchnia użytkowa w m^2	Rok budowy
ul. Grunwaldzka 1, 3, 5, 7 al. Piłsudskiego 123	15	520,60	po 1960
ul. Grunwaldzka 9, 11, 13	25	919,49	po 1960
ul. Wspólna 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30	123	4 828	po 1960
ul. Wspólna 25	1	34,8	1932
al. Piłsudskiego 77, 79, 81	18	518,9	przed 1955
al. Piłsudskiego 109, 109A, 109B, 109C, 109D, 113	55	1 565,4	przed 1939
al. Piłsudskiego 110, 140, 141, 148, 181	27	971,6	przed 1939
al. Piłsudskiego 196, 196A	37	1 510	po 1950
al. Piłsudskiego 204, 206, 206A	27	595,8	przed 1939
al. Piłsudskiego 238	3	143	przed 1939

al. Piłsudskiego 35, 37, 39, 43, 45, 76, 78, 80, 84, 86	113	3 479,8	przed 1939
ul. Parkowa 2	2	112	przed 1939
ul. Zabawna 24	3	99,5	przed 1939
ul. Protazego 16	1	97	przed 1939
ul. Lipowa 8	6	281	przed 1939
ul. Lisa Kuli 71	6	163	przed 1939
ul. Lisa Kuli 73 i 73B	36	1 306	rok 2003 rok 2006
ul. Rybna 6	6	130	przed 1939
ul. Barska 2, 4, 6 ul. Fabryczna 3 ul. Jasna 5, 7 ul. Paderewskiego 4	71	2 092	przed 1939
ul. Słowików 1	4	125	przed 1939
ul. Słowackiego 1, 3	19	576	przed 1939

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta Marki na lata 2016-2021

Na terenie Miasta Marki znajduje się niewielka liczba budynków zabytkowych (kilkadziesiąt), w tym 20 zabytkowych budynków mieszkalnych. Ich stan techniczny i użytkowy oraz standard użytkowania jest w znacznej części niezadowalający. Główna przyczyna takiego stanu to zastosowane rozwiązania techniczne i konstrukcyjne charakterystyczne dla okresu ich budowy oraz zaniedbania eksploatacyjne. W budynkach tych nakłady związane z ich remontami i bieżącą eksploatacją są wyższe w porównaniu do budynków niezabytkowych. Wynika to z ochrony konserwatorskiej i wymogów z tym związanych.

Tab. 14 Aktualny wykaz zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków Miasta Marki

Nr karty ewid.	Nazwa	Adres	Oznaczenie w ewidencji gruntów i budynków	Forma ochrony
Załącznik nr 1	Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, Parafia rzymskokatolick a św. Izydora	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 93	działka nr ewid. 77 obręb 3-08	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 1289 z dnia 03.02.1987 r.
Załącznik nr 2	Szkoła Elementarna/ obecnie Marecki Ośrodek Kultury	ul. Fabryczna 2	działka nr ewid. 58/1 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR A-5 z dnia 29.03.1999 r.

Załącznik nr 3	Pałac w zespole pałacowo-parkowym (Pałac Briggsów)	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 96	działka nr ewid. 2/3 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 1208 z dnia 16.12.1982 r. • Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Marki II" z dnia 24.04.2002 r.
Załącznik nr 4	Park w zespole pałacowo - parkowym	Zlokalizowany na północ od Al. Marsz. J. Piłsudskiego	działka nr ewid. 3 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 1208 z dnia 16.12.1982 r. • Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Marki II" z dnia 24.04.2002 r.
Załącznik nr 5	Fabryka przędzalnicza Briggsów (kotłownia i turbinownia)	ul. Braci Briggsów 11	działka nr ewid. 11/6 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego „Marki II"
Załącznik nr 6	Urząd Miasta	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 95	działka nr ewid. 76 obręb 3-08	• Gminna ewidencja zabytków
Załącznik nr 7	Zespół budowlany osiedla robotniczego	ul. Barska - Al. Marsz. J. P iłsudskiego - ul. J. Słowacki ego - ul. Jasna	położony w obrębie 5-03 i 5-08	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 8	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	ul. Barska 2	działka nr ewid. 199/8 obręb 5-08	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 9	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	ul. Barska 4	działka nr ewid. 199/8 obręb 5-08	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 10	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	ul. Barska 6	działka nr ewid. 199/8 obręb 5-08	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 11	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 35	działka nr ewid. 199/8 obręb 5-08	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 12	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 37	działka nr ewid. 199/8 obręb 5-08	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 13	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 39	działka nr ewid. 199/8 obręb 5-08	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 14	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	Al. Marsz J. Piłsudskiego 43	działka nr ewid. 199/6 obręb 5-08	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 15	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	ul. Jasna 5	działka nr ewid. 126 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 16	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	ul. Jasna 7	działka nr ewid. 123 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 17	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	ul. J. Słowackiego 1	działka nr ewid. 128 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 18	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	ul. J. Słowackiego 3	działka nr ewid. 129 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 19	Dom wielorodzinny w osiedlu	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 76	działka nr ewid. 127/2 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.

	robotniczym			
Załącznik nr 20	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 78	działka nr ewid. 124/2 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 21	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 80	działka nr ewid. 121/2 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 22	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 82	działka n ewid.125 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 23	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 84	działka nr ewid. 122/1 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 24	Dom wielorodzinny w osiedlu robotniczym	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 86	działki nr ewid. 101/4, 100/2, 99/2, 98/6, 101/1, 100/1, 99/1, 98/1, 101/3 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków • Wpis do rejestru zabytków DECYZJA NR 510/2014 z dnia 15.05.2014 r.
Załącznik nr 25	Cmentarz parafii rzymskokatolickiej św. Izydora	ul. Ks. Biskupa Władysława Bandurskiego	działka nr ewid. 47 obręb 3-04	• Gminna ewidencja zabytków
Załącznik nr 26	Willa	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 238	działka nr ewid. 11/ 5 obręb 1-07	• Gminna ewidencja zabytków
Załącznik nr 27	Willa	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 240	działka nr ew. 10/4 obręb 1-07	• Gminna ewidencja zabytków
Załącznik nr 28	Kościół, Parafia rzymskokatolicka św. Andrzeja Boboli	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 248/252	działka nr ewid. 2 obręb 1-07	• Gminna ewidencja zabytków
Załącznik nr 29	Budynek fabryczny, obecnie budynek mieszkalny	ul. Lisa Kuli 71	działka nr ewid. 52/3 obręb 4-11	• Gminna ewidencja zabytków
Załącznik nr 30	Schron dla broni maszynowej Regelbau 514	zalesiona wydma na południowy - wschód od masztu nadajnika w Markach	działka nr ewid. obręb 2-02	• Gminna ewidencja zabytków • Ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego „Marki II" z dnia 24.04.2002 roku.
Załącznik nr 31	Dom	ul. Piotra Skargi 2	działka nr ewid. 204 obręb 5-08	• Gminna ewidencja zabytków
Załącznik nr 32	Willa „Czerwony Dwór"	ul. Kasztanowa 21	działka nr ewid. 11/45 obręb 1-17	• Gminna ewidencja zabytków • Ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego „Marki II" z dnia 24.04.2002 roku.
Załącznik nr 33	Piekarnia	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 90/92	działka nr ewid. 59 obręb 5-03	• Gminna ewidencja zabytków
Załącznik nr 34	Dom katolicki	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 91	działka nr ewid. 121 obręb 3-08	• Gminna ewidencja zabytków
Załącznik nr 35	Dawna plebania, obecnie szkoła	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 93	działka nr ewid. 77 obręb 3-08	• Gminna ewidencja zabytków

Źródło: Gminny Program Opieki nad zabytkami Gminy Miasto Marki

Analizę sfery technicznej wykonano na podstawie 2 parametrów:

- liczby budynków komunalnych przypadającej na 1000 mieszkańców

- liczby zabytkowych budynków mieszkalnych przypadająca na 1000 mieszkańców

W zakresie dwóch pierwszych parametrów dane pochodzą z Zakładu Usług Komunalnych w Markach, a dane dotyczące zabytków pochodzą z ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

7.2 Analiza obszarów koncentracji negatywnych zjawisk technicznych

Za koncentrację problemów technicznych uznano sytuację, w której badana jednostka (podobszar) osiągnęła wynik poniżej średniej dla całego miasta w co najmniej 1 z 2 badanych parametrów.

Tab. 15 Występowanie budynków komunalnych w obrębach geodezyjnych Gminy Miasta Marki

Obręb geodezyjny	Występowanie budynków komunalnych w obrębach geodezyjnych	Obręb geodezyjny	Występowanie budynków komunalnych w obrębach geodezyjnych
1-01	Nie	3-07	Nie
1-02	Nie	3-08	Tak
1-03	Nie	3-09	Nie
1-04	Nie	4-01	Tak
1-05	Nie	4-02	Nie
1-06	Nie	4-03	Tak
1-07	Tak	4-04	Nie
1-08		4-05	
1-09	Nie	4-06	Nie
1-10	Nie	4-07	Nie
1-11	Tak	4-08	Nie
1-12	Tak	4-09	Nie
1-13	Nie	4-10	Nie
1-14	Nie	4-11	Tak
1-15	Nie	5-01	Nie
1-16	Tak	5-02	Tak
1-17	Tak	5-03	Tak
1-18	Nie	5-04	Nie
1-19	Nie	5-05	Nie
2-01	Nie	5-06	Nie
2-02		5-07	Nie
2-03		5-08	Tak
2-04		5-09	Nie
3-01	Nie	5-10	Nie
3-02	Nie	5-11	Nie
3-03	Tak	5-12	Tak
3-04	Nie	5-13	Nie
3-05	Nie	5-14	Nie
3-06	Tak	5-15	Nie

Źródło: obliczenia własne

W Gminie Miasto Marki budynki komunalne z mieszkańcami znajdują się w 15 z 58 obrębów geodezyjnych (1-07, 1-11, 1-12, 1-16, 1-17, 3-03, 3-06, 3-08, 4-01, 4-03, 4-11, 5-02, 5-03, 5-08, 5-12).

Tab. 16 Występowanie zabytków w obrębach geodezyjnych Gminy Miasta Marki

Obręb geodezyjny	Występowanie zabytków w obrębach geodezyjnych	Obręb geodezyjny	Występowanie zabytków w obrębach geodezyjnych
1-01	Nie	3-07	Nie
1-02	Nie	3-08	Tak
1-03	Nie	3-09	Nie
1-04	Nie	4-01	Nie
1-05	Nie	4-02	Nie
1-06	Nie	4-03	Nie
1-07	Tak	4-04	Nie
1-08		4-05	
1-09	Nie	4-06	Nie
1-10	Nie	4-07	Nie
1-11	Nie	4-08	Nie
1-12	Nie	4-09	Nie
1-13	Nie	4-10	Nie
1-14	Nie	4-11	Tak
1-15	Nie	5-01	Nie
1-16	Nie	5-02	Nie
1-17	Tak	5-03	Tak
1-18	Nie	5-04	Nie
1-19	Nie	5-05	Nie
2-01	Nie	5-06	Nie
2-02		5-07	Nie
2-03		5-08	Tak
2-04		5-09	Nie
3-01	Nie	5-10	Nie
3-02	Nie	5-11	Nie
3-03	Nie	5-12	Nie
3-04	Tak	5-13	Nie
3-05	Nie	5-14	Nie
3-06	Nie	5-15	Nie

Źródło: obliczenia własne

W Gminie Miasto Marki zabytki znajdują się w 8 z 58 obrębów geodezyjnych (1-07, 1-17, 3-04, 3-08, 4-11, 5-03, 5-08).

Tab. 17 Analiza koncentracji negatywnych zjawisk technicznych

	Występowanie budynków komunalnych w obrębach geodezyjnych	Występowanie zabytków w obrębach geodezyjnych
1-06	Nie	Nie
1-07	Tak	Tak
5-13	Nie	NIe
4-03	Tak	Nie
4-01	Tak	Nie
3-09	Nie	Nie
5-08	Tak	Tak
5-09	Nie	Nie
3-02	Nie	Nie
3-06	Tak	Nie
3-03	Tak	Nie
5-03	Tak	Tak
1-16	Tak	Nie

Źródło: obliczenia własne

Budynki znajdujące się w zasobie miasta są, pomimo remontów w niezadowalającym stanie technicznym. Zabytki znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków wymagają także bez wyjątku prac ramontowych. Analiza wykazała koncentrację problemów technicznych w obszarze budownictwa komunalnego w korelacji z koncentracją problemów społecznych w odniesieniu do obrębów geodezyjnych: **1,07, 1-16, 3-03, 3-06, 4-01, 4-03, 5-03, 5-08**. Wykazano również koncentrację problemów technicznych w obszarze zabytków w korelacji z koncentracją problemów społecznych w odniesieniu do obrębów geodezyjnych: **1,07, 5-03, 5-08**.

W **Załączniku nr 14** przedstawiono obraz graficzny rozmieszczenie obrębów, na których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk technicznych (budynki komunalne), natomiast w **Załączniku nr 15** wskazano rozmieszczenie obrębów, na których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk technicznych (zabytki).

8 Delimitacja podobszarów rewitalizacji

8.1 Podobszary zdegradowane wynikające z analizy danych statystycznych

Analiza danych statystycznych przeprowadzona w zakresie zidentyfikowanych problemów społecznych pozwoliła na wyznaczenie 13 obrębów, na których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych. Przeprowadzone w dalszej części diagnozy badania wskazały koncentracje problemów gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

Tab. 18 Zestawienie koncentracji negatywnych zjawisk w podziale na obręby geodezyjne

Czynniki brane pod uwagę w ramach analizy problemów społecznych	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Osoby bezrobotne na 1000 mieszkańców	Osoby trwale bezrobotne na 1000 mieszkańców	Ilość zasiłków okresowych Wypłacanych na 1000 mieszkańców w roku 2015	Postępowania KRPA na 1000 mieszkańców rok 2015	Ilość interwencji odnotowanych w „Błękitnej karcie" na 1000 mieszkańców - rok 2015	Osoby korzystające z oferty zajęć MOK na 1000 mieszkańców	Liczba inicjatyw pozarządowych współfinansowanych przez miasto na 1000 mieszkańców w roku 2016	Liczba mieszkańców	Koncentracja problemów społecznych	Wskaźnik aktywności ekonomicznej ludności	Poziom zanieczyszczenia PM 10	Natężenie hałasu mierzony w decybelach	Stan dróg w podziale na obręby geodezyjne	Budynki komunalne	Zabytki
Średnia dla miasta Marki	**61,59**	**33,72**	**20,46**	**45,41**	**0,65**	**0,58**	**18,51**	**0,89**	**29330**	**Suma**	**171**	**Tak / Nie**	**65-70**	**3,29**	**Tak / Nie**	**Tak / Nie**
5-03	62,15	43,76	25,34	77,68	0,97	0,93	18,12	0,00	734,00	8	155	Tak	>75	3,74	Tak	Tak
4-01	63,61	45,27	28,85	66,57	0,00	0,00	11,75	0,00	1192,00	6	66	Tak	>75	3,75	Tak	Tak
5-08	59,95	43,23	27,20	32,25	0,73	0,68	6,20	0,00	857,00	6	2395	Tak	>75	2,13	Tak	Tak
1-07	63,33	30,61	20,66	60,58	0,68	0,28	4,75	0,00	398,00	6	62	Tak	>75	3,80	Tak	Tak
1-06	52,41	40,90	30,03	30,69	0,34	8,50	14,10	0,00	429,00	5	66	Tak	>75	3,24	Tak	Nie
3-02	55,80	50,25	40,04	102,27	0,00	0,00	15,61	0,00	208,00	5	139	Tak	70-75	3,57	Nie	Nie
3-03	49,24	32,32	24,85	103,90	0,07	0,11	5,48	0,00	1019,00	5	94	Tak	>75	3,52	Tak	Tak
3-06	69,26	33,75	18,05	56,24	0,25	0,43	17,07	0,00	328,00	5	347	Tak	>75	3,64	Tak	Nie
3-07	64,59	52,36	41,20	46,05	0,28	0,28	53,43	0,00	203,00	5	350	Tak	>75	3,22	Nie	Nie
3-09	70,71	43,41	34,25	16,94	0,28	0,28	12,20	0,00	568,00	5	101	Tak	70-75	3,67	Nie	Nie
4-03	57,96	38,29	22,20	61,79	0,11	0,06	18,48	0,00	1177,00	5	168	Tak	60-65	3,23	Nie	Nie
5-09	45,66	44,35	34,46	37,33	3,39	0,00	5,95	0,00	115,00	5	138	Tak	>75	4,08	Tak	Tak
5-13	47,29	41,96	37,41	47,55	0,00	0,00	0,00	0,00	19,00	5	249	Tak	>75	3,30	Tak	Nie

W wyniku analizy wyodrębniono 4 podobszary zdegradowane:

- **Podobszar zdegradowany nr 1** składający się z obrębów:
  - 5-13

    Granice podobszaru wyznaczają:

    - Od północy – oś ulicy Heleny (od granicy Miasta Marki do ul. Skrzetuskiego),

- Od wschodu – oś ulicy Skrzetuskiego (od ul. Heleny do centrum handlowego M1 – wschodnia granica działki 35/3),
- Od południa - oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego i dalej granicą Miasta Marki i Miasta Ząbki do granicy Miasta Marki, Ząbki i m. st. Warszawa),
- Od zachodu – granicą Miasta Marki i m. st. Warszawy (od granicy Miasta Marki, Ząbki i m. st. Warszawa do ul. Heleny).

Podobszar charakteryzuje się koncentracjami problemów:

- **Społecznych**:
  - Bezrobocie (41,96 na 1000 mieszkańców);
  - Długotrwałe bezrobocie (37,41 na 1000 mieszkańców);
  - Ubóstwo (47,55 na 1000 mieszkańców);
  - Uczestnictwo w życiu kulturalnym miasta (0 osób na 1000 mieszkańców);
  - Działalność organizacji pozarządowych (0 inicjatyw na 1000 mieszkańców).
- **Środowiskowych**:
  - Poziom zanieczyszczenia powietrza cząstkami PM 10 (> 50 $\mu g/m^{3)}$;
  - Natężenie hałasu mierzone w decybelach (>75).

- **Podobszar zdegradowany nr 2** składający się z obrębów:
  - 5-03

    Granice obszaru wyznaczają:
    - Od północy – rzeka Długa,
    - Od wschodu – wschodnią granicą działki 21 i dalej oś ulicy Romualda Traugutta do ul. Szkolnej,
    - Od południa - oś ulicy Szkolnej (od ul. Romualda Traugutta do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
    - Od zachodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Szkolnej do rzeki Długiej).
  - 5-08

    Granice podobszaru wyznaczają:
    - Od północy – oś ulicy Kościuszki (od ul. Wołodyjowskiego do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
    - Od wschodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Kościuszki do ul. Sosnowej),
    - Od południa - oś ul. Sosnowej (od ul. Żeromskiego do Al. Marsz. J. Piłsudskiego) i oś ulicy Żeromskiego (od ulicy Sosnowej do ul. Wołodyjowskiego),
    - Od zachodu – oś ul. Wołodyjowskiego (od ul. Żeromskiego do ul. Kościuszki).

- 5-09

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północnego-wschodu – oś ulicy Żeromskiego (od ul. Wołodyjowskiego do ul. Sosnowej) i dalej ulicą Sosnową (od ul. Żeromskiego do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
- Od wschodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Sosnowej do u. Zygmuntowskiej),
- Od zachodu – oś ul. Zygmuntowskiej (od Al. Marsz. J. Piłsudskiego do ul. Żeromskiego).

Podobszar charakteryzuje się koncentracjami problemów:

- **Społecznych**:
  - Obciążenie demograficzne (62,15 jedynie w obrębie 5-03);
  - Bezrobocie (od 43,26 do 44,35 na 1000 mieszkańców);
  - Ubóstwo (77,68 na 1000 mieszkańców - jedynie w obrębie 5-03);
  - Długotrwałe bezrobocie (37,41 na 1000 mieszkańców);
  - Uzależnienia (od 0,73 do 3,39 na 1000 mieszkańców);
  - Przemoc (od 0,68 do 0,93 na 1000 mieszkańców);
  - Uczestnictwo w życiu kulturalnym miasta (od 5,95 do 18,12 osób na 1000 mieszkańców);
  - Działalność organizacji pozarządowych (0 inicjatyw na 1000 mieszkańców).
- **Gospodarczych:**
  - Aktywność ekonomiczna ludności (od 62 do 155).
- **Środowiskowych**:
  - Poziom zanieczyszczenia powietrza cząstkami PM 10 (> 50 $\mu g/m^3$);
  - Natężenie hałasu mierzone w decybelach (>75).
- **Technicznych:**
  - Budynki komunalne (Tak);
  - Zabytki (Tak).

- **Podobszar zdegradowany nr 3** składający się z obrębów:

- 3-07

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północy – oś ulicy Ustronie (od rowu melioracyjnego do ul. Bandurskiego), dalej ul. Bandurskiego w kierunku południowym do przedłużenia działki 26, dalej północną granicą działki 26 do ul. Kresowej,
- Od wschodu – oś ul. Kresowej (od ul. Kresowej do ul. Promiennej),

- Od południa - oś ul. Promiennej, dalej do przecięcia z przedłużeniem ul. Promiennej z osią ul. Bandurskiego, dalej ul. Bandurskiego w kierunku wschodnim, dalej południową granicą działki 72 do rzeki Długiej,
- Od zachodu – oś rowu melioracyjnego (od rzeki Długiej do ul. Ustronie).

❖ 3-09

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północnego-zachodu – północna granica działki 72 do ul. Bandurskiego i dalej jej oś do przecięcia z przedłużeniem ul. Promiennej, dalej ul. Promienną, ulicą Kresową aż do ul. Okólnej,
- Od wschodu – oś ul. Okólnej (od ul. Kresowej do ul. Sosnowej),
- Od południa - oś rzeki Długiej (od ul. Okólnej do północnej granicy działki 72).

❖ 3-02

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północy – oś ulicy Grunwaldzkiej (od ul. Grunwaldzkiej do ulicy Parkowej),
- Od wschodu – oś ulicy Parkowej i dalej jej przedłużenie do przecięcia z południową granica działki 58/5,
- Od południa - zachodnią granicą działki 58/4 i południową granicą działki 56/3 do osi ul. Okólnej, osią ulicy Okólnej do przecięcia z południową granicą działki 26, aż do działki 15,
- Od zachodu – zachodnia granica działki 15 (od działki 26 do działki 1).

❖ 3-03

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północnego-wschodu – oś ulicy Grunwaldzkiej (od ul. Parkowej do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
- Od wschodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Grunwaldzkiej do ul. Małachowskiego bis),
- Od południowego-zachodu - oś ul. Małachowskiego bis, dalej ul. Lisi Jar, dalej przedłużeniem nowo projektowanej drogi – przedłużenia ul. Parkowej, dalej ulica Pakową do ul. Grunwaldzkiej.

❖ 3-06

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północy – po granicy obrębu ewidencyjnego 3-02, południową granicą działek 56/3, 58/4, 58/5, 59;
- Od północnego-wschodu – osią ul. Parkowej, po granicy obrębu ewidencyjnego 3-03

po wschodniej granicy działek 19/4, 20/3, 20/1, 74, dalej północno-wschodnią granicą ulicy Lisi Jar i dalej północną granicą działki 21/1, 21/2, 21/3, 21/4, 20/112 aż do osi Al. Piłsudskiego;

- Od wschodu - oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od działki numer 20/29 do osi ul. Słonecznej);
- Od południa – oś ul. Słonecznej do skrzyżowania z ul. Okólną;
- Od zachodu – oś ul. Okólnej – od skrzyżowania z ul. Słoneczną do północno-zachodniego rogu działki 1.

❖ 4-01

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północy – oś ulicy Dużej (od Al. Marsz. J. Piłsudskiego do ul. Krętej),
- Od wschodu – wschodnią granicą działki 285/2 do ul. Marsa,
- Od południa - oś ulicy Wspólnej (od ul. Marsa do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
- Od zachodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Wspólnej do ul. Dużej).

❖ 4-03

Granice podobszaru wyznaczają:

- Od północy – oś ulicy Wspólnej (od Al. Marsz. J. Piłsudskiego do ul. Marsa),
- Od wschodu – oś ul. Marsa i dalej wschodnią granicą działki 74/37 do ul. Stawowej,
- Od południa - oś ulicy Stawowej (od południowo-wschodniego rogu działki 74/37 do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
- Od zachodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Stawowej do ul. Wspólnej).

Podobszar charakteryzuje się koncentracjami problemów:

- **Społecznych**:
  - Obciążenie demograficzne (63,61 do 70,71 w obrębach: 2-06, 3-07, 3-09);
  - Bezrobocie (od 32,32 do 52,36 na 1000 mieszkańców – jedynie 1-06);
  - Długotrwałe bezrobocie (od 22,20 do 41,20 na 1000 mieszkańców – bez 3-06);
  - Ubóstwo (40,65 do 103,90 na 1000 mieszkańców – bez 3-09);
  - Uczestnictwo w życiu kulturalnym miasta (od 5,48 do 18-48 osób na 1000 mieszkańców – bez 3-07);
  - Działalność organizacji pozarządowych (0 inicjatyw na 1000 mieszkańców).
- **Gospodarczych:**
  - Aktywność ekonomiczna ludności (od 94 do 168 – bez 3-06, 3-07, 4-01).
- **Środowiskowych**:
  - Poziom zanieczyszczenia powietrza cząstkami PM 10 (> 50 $\mu g/m^3$);

- Natężenie hałasu mierzone w decybelach (>75).

- **Funkcjonalno-przestrzennych:**
  - Stan dróg (3,24 – jedynie 1-06)
- **Technicznych:**
  - Budynki komunalne (Tak);
  - Zabytki (Tak).
- **Podobszar zdegradowany nr 4** składający się z obrębów:
  - 1-06

    Granice podobszaru wyznaczają:
    - Od północy – oś ulicy Legionowej (od działki 2/1 do Al. Marsz. J. Piłsudskiego),
    - Od wschodu – oś Al. Marsz. J. Piłsudskiego (od ul. Legionowej do ul. Granicznej),
    - Od południa - oś ulicy Granicznej (od Al. Marsz. J. Piłsudskiego do zachodniej granicy działki 83),
    - Od zachodu – zachodnie granice działek: 83, 82/2, 81/1, 80, 78, 77, 76, 75, 138/6, 39, 38, 37, 33, 9, 2/8, 2/7, 2/6, 2/5, 2/4, 2/3, 2/2, 2/1.
    - Od zachodu – zachodnia granica działki 15 (od działki 26 do działki 1).
  - 1-07

    Granice podobszaru wyznaczają:
    - Od północnego-wschodu – od Węzła Struga osią ul. Księdza Antoniego Poławskiego (DW 631),

      i dalej po granicy obrębu geodezyjnego 1-08 – zachodnia granica działki 1/10, później po granicy obrębu 1-11, zachodnią granicą działki 2/10,
    - Od południa - granicą obrębu ewidencyjnego 1-11 – północna granica działki 1/6 (ul. Wiewiórki), aż do Al. Marsz. J. Piłsudskiego, działka 129/4,
    - Od północnego - zachodu – południowo-wschodnia granicą obrębu ewidencyjnego 1-06 i dalej granicą obrębu geodezyjnego 1-03 – północno-zachodnia granica działki 1/2 aż do Węzła Struga.

  Podobszar charakteryzuje się koncentracjami problemów:

  - **Społecznych**:
    - Obciążenie demograficzne (63,33 jedynie w obrębie 1-07);
    - Bezrobocie (40,90 na 1000 mieszkańców – jedynie 1-06);
    - Długotrwałe bezrobocie (20,66 do 30,03 na 1000 mieszkańców);
    - Ubóstwo (60,58 na 1000 mieszkańców – jedynie 1-07);
    - Uzależnienia (od 0,68 na 1000 mieszkańców – jedynie 1-07);

  - Przemoc (8,50 na 1000 mieszkańców – jedynie 1-06);
  - Uczestnictwo w życiu kulturalnym miasta (od 4,75 do 14,10 osób na 1000 mieszkańców);
  - Działalność organizacji pozarządowych (0 inicjatyw na 1000 mieszkańców).
- **Gospodarczych:**
  - Aktywność ekonomiczna ludności (od 62 do 66).
- **Środowiskowych**:
  - Poziom zanieczyszczenia powietrza cząstkami PM 10 (> 50 $\mu g/m^3$);
  - Natężenie hałasu mierzone w decybelach (>75).
- **Funkcjonalno-przestrzennych:**
  - Stan dróg (3,24 – jedynie 1-06)
- **Technicznych:**
  - Budynki komunalne (Tak);
  - Zabytki (Tak).

Ponieważ zgodnie z obowiązującymi wytycznymi Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju wynikającymi wprost z art. 9 ust. 1 Ustawy z 9 października 2015 r. o rewitalizacji, obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar (podobszar) zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno funkcjonalnej lub technicznej wszystkie pięć podobszarów kryzysowych zostało rekomendowanych do objęcia Lokalnym Programem Rewitalizacji jako **podobszary zdegradowane**. Biorąc pod uwagę fakt, że:

- łączna powierzchnia wszystkich 4 podobszarów zdegradowanych wynosi 455 ha, co stanowi 14,41 % powierzchni całej gminy oraz
- łączna liczba osób zamieszkujących wszystkie 5 podobszarów zdegradowanych wynosi 7044 osób co stanowi 24,01 % liczby wszystkich mieszkańców gminy.

Analiza SWOT to podstawowe narzędzie przy tworzeniu wszelkiego rodzaju strategii i programów naprawczych. Ta najbardziej popularna heurystyczna technika służy do porządkowania i analizy informacji. W przypadku Programu rewitalizacji posłużyła do zebrania wszystkich czynników zidentyfikowanych na etapie diagnozy podobszarów zdegradowanych i rozpisaniu ich według sprawdzonego przez wielu teoretyków i praktyków schematu czterech pól określanych jako strenghts (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse) oraz threats (zagrożenia). W trakcie warsztatów prowadzonych przez zewnętrznego moderatora mieszkańcy Marek i lokalni

liderzy wspólnie analizowali mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia podobszarów zdegradowanych. Warto podkreślić, że podobszary te zostały przez nich zidentyfikowane samodzielnie, jedynie z wykorzystaniem wskazówek przekazanych przez moderatora co do zasad ich wyznaczania. Ponieważ różnią się one bardzo nieznacznie od ostatecznie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, zdecydowano się umieścić je w dokumencie bez „korekty redakcyjnej", a więc w zapisie dokładnie takim jak stworzono je na warsztatach.

Wskazane podobszary zdegradowane stanowią podstawę do wyznaczenia podobszarów rewitalizacji:

Podobszar zdegradowany nr 1 (5-13) zamieszkany jest tylko przez 19 osób, charakteryzuje się koncentracjami problemów **społecznych i środowiskowych**. Nie był wymieniany przez uczestnikow warsztatów, jako taki który posiada potencjał, aby stać się podobszarem rewitalizacji. Nie jest też przez mieszkańców miasta postrzegany jako teren który wymaga interwencji. W ramach prac nad LPR nie zgłoszono, żadnych inicjatyw z tego podobszaru, który w przeważającej większości przynależy do centrum handlowego.

Podobszar zdegradowany nr 2 (5-03, 5-08, 5-09) zamieszkany przez 1706 osób, charakteryzuje się koncentracjami problemów **społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technicznych.** W ramach działań partycypacyjnych w części swojego zakresu umownie określanym jako „Kamienice" (Zespół urbanistyczny osiedla Braci Briggs, Budynek dawnej szkoły elementarnej, Pałacyk Braci Briggs wraz z kompleksem parkowym, Fabryka Braci Briggs) był wymieniany przez uczestników warsztatatów, jako potencjalny podobszar rewitalizacji. Podczas konsultacji społecznych określono metodą SWOT, mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla tego podobszaru.

Podobszar „Kamienice"

Mocne strony	Słabe strony
• przywiązanie mieszkańców do historycznej tkanki miejskiej • zwarty obszar zespołu urbanistycznego doceniony przez konserwatora zabytków • obszar rekreacyjny z terenem zielonym • uregulowany stan prawny obiektów • lokalizacja Miejskiego Ośrodka Kultury • możliwość zmiany przeznaczenie części lokali do funkcji społecznych, edukacyjnych lub komercyjnych • położenie w centralnej części Marek	• negatywna wizytówka miasta • „getto" dla słabiej sytuowanych mieszkańców Marek • brak chodników • chaotycznie i nieestetycznie zagospodarowana przestrzeń między budynkami (ogródki, komórki, schowki) • niska aktywność loklanej społeczności; • zły stan techniczny (w szczególności pozostałości po Fabryce Braci Briggs) • niska emisja • hałas • cześc lokalów nie jest podłączona do miejskiego systemu kanalizacji
Szanse	**Zagrożenia**
• wysokie potencjał historyczny i kulturowy miejsca pozwalający przekształcić je w wizytówkę miasta • rozwój aglomeracji warszawskiej • możliwości uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych	• zablokowanie przejęcia al. Piłsudskiego przez Gminę • szczególne wymogi wynikające z nadzoru konserwatorskiego • konieczność zapewnienia lokali zastępczych na okres remontów

Podobszar zdegradowany nr 3 (3-02, 3-03, 3-06, 3-07, 3-09, 4-01, 4-03) zamieszkany przez 4492 osoby, charakteryzuje się koncentracjami problemów: **społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technicznych.**

W ramach działań partycypacyjnych na terenie tego podobszaru zdegradowanego uczestnicy warsztatów wskazali trzy podobszary o potencjale stania się podobszarami rewitalizacji. W ramach konsultacji społecznych określono metodą SWOT, mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla tych podobszarów. Pierwszy z wymienionych terenów, określony został jako „Piłsudskiego":

Podobszar „Piłsudskiego"

Mocne strony	Słabe strony
• dogodne położenie komunikacyjne • tereny zieleni w bliskiej odległości • część terenu stanowi własnośc gminy • lokalizacja budynków komunalnych – mieszkan komunalnych • loklizacja uslug	• zła opinia miejsca • brak dostępu do Al. Piłsudskiego • brak obiektów użyteczności publicznej • niska estetyka miejsca • „społeczna pustynia" • bezpośrednia bliskoć przemysłu • hałas, zanieczyszczenie powietrza
Szanse	**Zagrożenia**
• dotacje na programy społeczne i infrastrukturę • możliwość spójnego zagospodarowania terenu osiedla komunalnego • spadek ruchu oraz hałasu – otworzenie trasy S8	• problem z wygospodarowaniem odpowiedniej ilości środków finansowych • pomieszanie własności – własność gminy/ własność prywatna – problem z potencjalnymi inwestycjami • opór mieszkańców przed zmianmi

Drugi z wymienionych podobszarów, określony został jako „Grunwaldzka":

Podobszar „Grunwaldzka"

Mocne strony	Słabe strony
• lokalizacja budynków komunalnych – mieszkan komunalnych • niewielka odległość od SP3 • niewielka odległość do terenoo rekreacyjnych – zbiornik Meksyk • łatwośc korzystania z komunikacji zbiorowej • uregulowana własność gminy • dokumentacja obiektów komunalnych • posiada sieć kanalizacyjną	• brak dostępu do Al. Piłsudskiego • brak obiektów użyteczności publicznej • nieład przestrzenny • obszar koncetracji problemów społecznych (niebezpieczeństwo, bezrobocie) • „społeczna pustynia" • „magazyn za płotem" • hałas, zanieczyszczenie powietrza
Szanse	**Zagrożenia**
• włączenie mieszkańców w projekt rewitalizacji – wybieranie rodzajów projektów • zmiana statu Al. Piłsudkiego – skomunikaowanie terenów po obu stronach Aleji	• niechęć mieszkańców do zmian • niewystrczający budżet miasta

Trzeci z wymienionych podobszarów, określony został jako „Wspólna":

Podobszar „Wspólna"

Mocne strony	Słabe strony
• walory przyrodnicze okolicy, niedaleko zbiornik Konne • sąsiedztwo Marcovii, Orlik (boiska sportowe) • w niedalekiej odległości przyszła szkoła z zapleczem • „dzieciaki z Marcovii"	• zła opinia miejsca • duży liczba mieszkań komunalnych • mała liczba organizacji pozarządowych • brak zagospodarowania terenu osiedla – nieład
Szanse	**Zagrożenia**
• potencjał integracyjny – obiekt sportowy • własność gminy	• Problem z wygospodarowaniem odpowiedniej ilości środków finansowych • „piętno Pekinu"

Podobszar zdegradowany nr 4 (1-06, 1-07) zamieszkany jest przez 827 osób, charakteryzuje się koncentracjami problemów: **społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technicznych.**

W ramach konsultacji społecznych określono metodą SWOT mocne i słabe strony oraz szanse i zagrozenia dla tego podobszaru.

Podobszar „Plac Markiewicza"

Mocne strony	Słabe strony
• szeroki pas drogowy • wartość historyczna miejsca • miejsce integracji osiedla Struga	• ogromne natężenie ruchu • brak infrastruktury dla pieszych i rowerzystów • hałas i zanieczyszczenie powietrza (spaliny, pył) • brak miejsc parkingowych • ulica dzieli miejsce na dwie części
Szanse	**Zagrożenia**
• budowa obwodnicy – zmiana statusu drogi • poprawa skomunikowani prawej i lewej części obszaru • budowa ścieżek rowerowych • poprawa bezpieczeństwa	• droga może nie stać się drogą gminną – brak wpływu Miasta na przyszłość drogi • wysokie koszty przebudowy drogi i jej późniejszego utrzymania (Al. Piłsudkiego)

W ramach diagnozy podobszarów zdegradowanych stwierdzono istnienie szeregu przesłanek do delimitacji podobszarów zdegradowanych i wyznaczenia podoobszarów rewitalizacji w miejscach stanowiących jądra zdjagnozowanych problemów w sferze społecznej i towarzyszących im sfer: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej.

8.2 Podobszary zdegradowane według uczestników badań ankietowych

Oczekiwania mieszkańców Marek w zakresie wyznaczenia terenów wymagających rewitalizacji zostały rozpoznane również w toku badań ankietowych. Osoby wypełniające kwestionariusz mogły zaproponować konkretny podobszar, którego wg nich powinien dotyczyć Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Marki. W tym samym badaniu ankietowani wypowiadali się również na temat najistotniejszych, ich zdaniem, problemów występujących w mieście.

Najczęściej proponowanym podobszarem były tzw. „Kamienice" czyli osiedle dawnych domów robotniczych fabryki braci Briggsów. Podobszarami bardzo często proponowanymi przez ankietowanych była Al. Marszałka Piłsudskiego oraz zabudowania dawnej fabryki braci Briggsów. Blisko ponad 1/3 propozycji dotyczyła miejsc lub ulic, które nie powtarzały się w propozycjach innych ankietowanych.

8.3 Ostateczny zasięg podobszarów rewitalizacji

W ramach analizy obrębów geodezyjnych, na których występują przekroczenia poszczególnych wskaźników branych pod uwagę przy wyznaczaniu obszarów rewitalizacji, dokonano podziału na mniejsze jednostki będące przedmiotem analizy (**PPOR** - Potencjalne Podobszary Rewitalizacji). Wyniki porównania utworzonych do analizy podobszarów zamieszczono w **Tabeli 19.**

Tabela 19 Zestawienie koncentracji negatywnych zjawisk w podobszarach Obszarów Zdegradowanych

Czynniki brane pod uwagę w ramach analizy problemów społecznych	*Wskaźnik obciążenia demograficznego*	Osoby bezrobotne na 1000 mieszkańców	Osoby trwale bezrobotnena 1000 mieszkańców	*Ilość zasiłków okresowych wypłacanych* na 1000 mieszkańców w roku 2015	Postępowania KRPA na 1000 mieszkańców rok 2015	*Ilość interwencji odnotowanych w „Błękitnej karcie"* na 1000 mieszkańców - *rok 2015*	Osoby korzystające z oferty zajęć MOK na 1000 mieszkańców	*Liczba inicjatyw pozarządowych współfinansowanych przez miasto na 1000 mieszkańców w roku 2016*	*Koncentracja problemów społecznych*	Wskaźnik aktywności ekonomicznej ludności	Poziom zanieczyszczenia PM 10	Natężenie hałasu mierzony w decybelach	Stan dróg w podziale na obręby geodezyjne	Budynki komunalne	Zabytki
Średnia dla miasta Marki	**61,59**	**33,72**	**20,46**	**45,41**	**0,65**	**0,58**	**18,51**	**0,89**	**Suma**	**171**	**Tak/ Nie**	**65-70**	**3,29**	**Tak/ Nie**	**Tak/ Nie**
Średnia dla obrębu 5-08	**59,95**	**43,23**	**27,20**	**32,25**	**0,73**	**0,68**	**6,20**	**0,00**	**6**	**94**	**Tak**	**>75**	**2,13**	**Tak**	**Tak**
PPOR1.1	55,95	34,58	25,39	30,10	0,05	0,05	5,79	0,00	3,27	94	Tak	>75	2,13	Nie	Tak
Czarnieckiego Stefana 1, 3, 5 , 7, 7A, 7B, 7C, 7D, 7E, 9, 11	31,65	64,26	73,43	95,48	0,00	0,00	0,00	0,00	5	44	Tak	>75	2	Nie	Nie
Hetmańska 2, 2A, 2B, 2C, 2D, 2E, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 16	69,60	45,25	48,45	0,00	0,50	0,30	0,00	0,00	5	65	Tak	>75	2	Nie	Nie
Ketlinga 1, 3, 1C, 2, 2A, 2B, 4, 6	16,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2	55	Tak	>75	2	Nie	Nie
Kilińskiego 3, 3B, 4, 4A, 5, 5A, 5B, 6, 6A, 7, 8, 9, 10, 12, 12A	32,14	54,05	27,09	84,73	0,00	0,00	27,33	0,00	3	59	Tak	>75	2	Nie	Nie

Kościuszki 7, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 21A, 21B, 21C, 23, 23B, 23C, 25, 27, 27A, 27B	57,30	48,16	20,62	77,85	0,23	0,00	29,82	0,00	3	223	Tak	>75	3	Nie	Nie
Kmicica 1, 1A, 1B, 1C, 2, 2A, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 22, 22A,	45,11	28,77	36,28	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	3	120	Tak	>75	2	Nie	Nie
Krótka 1, 2, 2A, 3, 3A, 4, 5, 6, 6A, 7, 8, 8A, 9, 10, 11, 12, 13, 14	50,00	13,33	13,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2	156	Tak	>75	2	Nie	Nie
Krzywa 1, 2, 2A, 3, 4, 5, 5A, 6, 9, 9A, 11, 11A	66,67	22,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3	157	Tak	>75	2	Nie	Nie
Piotra Skargi 1, 1A, 1B, 3, 3B, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 15A, 17,	65,67	45,05	27,03	108,11	0,00	0,00	0,00	0,00	5	24	Tak	>75	2	Nie	Tak
Sosnowa 2C, 2D, 3, 4, 5, 6, 7, 7A, 8 9, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 22,26	76,19	0,00	0,00	60,54	0,00	0,20	0,00	0,00	4	187	Tak	>75	3	Nie	Nie
Świerkowa 1, 1A, 2, 2A, 2B, 2C, 3, 4, 4A, 5, 6, 7, 8	57,14	18,18	18,18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2	15	Tak	>75	2	Nie	Nie
Wiśniowieckiego 21, 23, 27, 29, 29A, 29B, 31	65,52	62,30	24,83	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4	26	Tak	>75	2	Nie	Nie
Wołodyjowskiego 1B, 3, 3A, 8, 10, 10A, 12, 12A, 14,16, 19, 20, 20A, 20B, 25, 25B, 25C, 25D, 25E, 25F, 27, 27A, 27B, 28, 28A, 28B, 28C, 29, 30, 30A, 30B, 30C, 31, 31A, 31B, 31C, 31D, 32, 33, 40,	63,51	16,53	8,26	24,79	0,00	0,00	16,83	0,00	2	180	Tak	>75	2	Nie	Nie
Żeromskiego 2, 6, 8, 10, 12,14, 16, 18, 18A, 20, 22, 24, 26, 26A, 28, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 48, 48A	59,57	25,34	0,00	0,00	0,00	0,08	12,82	0,00	1	56	Tak	>75	2	Nie	Nie
Żółkiewskiego 1, 5, 5A, 7, 8, 8A, 9, 10, 12, 13, 14	82,56	75,33	83,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5	37	Tak	>75	2	Nie	Nie
Średnia dla obrębu 5-03	**62,15**	**43,76**	**25,34**	**77,68**	**0,97**	**0,93**	**18,12**	**0**	**8**	**155**	**Tak**	**>75**	**3,74**	**Tak**	**Tak**
PPOR1.2	**61,34**	**33,56**	**22,01**	**57,93**	**0,65**	**0,47**	**22,83**	**0,00**	**3,89**	155	Tak	>75	3,78	Nie	Nie
Braci Briggsów, 14, 15, 16, 16A, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 26A	59,97	61,27	30,21	0,00	0,41	2,05	43,16	0	4	25	Tak	>75	3	Nie	Nie

Fabryczna 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32	68,79	36,08	25,09	74,67	2,00	0,00	17,18	0	4	40	Tak	>75	5	Nie	Nie
Dojazdowa 1, 1A, 1B, 1C, 2, 2A, 2B,, 3, 3A, 3B, 3C, 4, 4B, 5, 6, 7, 7A, 8, 9, 9A, 10, 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G, 11, 11A, 12	59,73	39,17	22,23	53,31	0,00	0,00	17,27	0	4	15	Tak	>75	4	Nie	Nie
Lotników (brak posesji)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	1	0	Tak	>75	4	Nie	Nie
J. Paderewskiego 5, 6, 8, 10, 12, 14, 16	82,84	38,12	18,12	76,04	1,05	0,00	5,45	0	4	20	Tak	>75	5	Nie	Nie
M. Rodziewiczówny 4, 8, 9, 10, 11, 12, 12A, 13, 15, 15A, 16, 17, 18, 19, 19A, 21, 21A, 23, 25,	68,42	47,18	36,16	75,04	0,80	0,00	38,58	0	4	12	Tak	>75	3	Nie	Nie
R. Traugutta 1, 1A, 1B, 1C, 3, 5, 7, 9, 9A, 11, 11A, 13, 13A, 15	71,23	0,00	0,00	65,71	1,11	2,14	16,90	0	6	17	Tak	>75	3	Nie	Nie
Szkolna 11, 11A, 13, 15, 17, 19	60,51	49,11	21,08	78,39	0,00	0,00	29,66	0	3	5	Tak	>75	4	Nie	Nie
Zieleniecka 1, 3, 4, 4A, 5, 6, 6A, 6B, 6C, 7, 8, 9, 10, 10A 11, 12, 12A, 14, 14A, 15	80,57	31,12	45,16	98,19	0,50	0,00	37,23	0	5	21	Tak	>75	3	Nie	Nie
PPOR1.3	**62,75**	**51,41**	**27,84**	**92,5**	**1,21**	**1,29**	**14,59**	**0**	**8**	**170,7**	**Tak**	**>75**	**3,83**	**Tak**	**Tak**
Barska 1, 2, 3, 4, 6	64,44	108,1	40,54	256,76	13,51	13,51	0	0	8	150	Tak	>75	4	Tak	Tak
Braci Briggsów 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	45,14	43,06	23,92	33,49	0	0,71	33,49	0	4	356	Tak	>75	4	Tak	Tak
Fabryczna 1, 2, 2C, 3, 3A, 5, 7, 9, 11, 13, 15	60,52	36,78	27,59	66,67	0	0	32,18	0	5	267	Tak	>75	4	Nie	Nie
Jasna 1A, 2, 2A, 3, 4, 5, 7	52,27	104,5	44,78	223,88	0	0	14,93	0	5	120	Tak	>75	4	Tak	Nie
Kościuszki 1, 3	57,3	48,11	20,62	37,8	0	0	13,75	0	5	0	Tak	>75	5	Nie	Nie
Malinowa 3, 5, 7, 9	83,33	90,91	70,91	45,45	0	0,71	0	0	7	50	Tak	>75	4	Nie	Nie
J. Paderewskiego 1, 2, 2A, 2B, 2C, 4	63,64	34,52	18,52	37,04	0	0	0	0	4	79	Tak	>75	2	Nie	Nie

Al. Marsz. J. Piłsudskiego 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 39A, 41, 43, 43A, 45, 47, 70, 70A, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 90, 92, 94, 94A	56,04	54,12	37,43	131,76	1,01	0,51	11,28	0	6	534	Tak	>75	3	Tak	Tak
Piotra Skargi 2, 4, 6, 8, 10, 12,14, 16	65,67	45,05	27,03	108,11	0	0	0	0	6	247	Tak	>75	4	Nie	Nie
Szkolna 1, 1A, 1B, 3, 5, 7, 9	61,81	29,61	22,78	11,39	0	0	25,06	0	3	245	Tak	>75	4	Nie	Nie
Sosnowa 2, 2A, 2B	76,19	0	0	46,54	0	0	0	0	4	0	Tak	>75	4	Nie	Nie
Słowackiego 1, 2, 3, 4, 6, 8	66,67	22,22	0	111,11	0	0	44,44	0	3	0	Tak	>75	4	Nie	Nie
Średnia dla obrębu 3-06	**69,26**	**33,75**	**18,05**	**56,24**	**0,25**	**0,43**	**17,07**	**0**	**5**	347	Tak	>75	3,64	Tak	Nie
PPOR.2.1	41,78	20,24	8,85	32,54	0,00	0,00	9,80	0,00	3,00	77,60	Tak	>75	2,00	Nie	Nie
Lisi Jar 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57	81,00	63,90	26,99	48,10	0,00	0,00	0,00	0,00	5	238	Tak	>75	0	Nie	Nie
Okólna 38, 38A, 40, 43, 43A, 43B, 44, 44A, 44B, 48	61,14	37,29	17,27	49,40	0,00	0,00	26,59	0,00	4	69	Tak	>75	4	Nie	Nie
Przesmyk 4, 6, 10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2	41	Tak	>75	0	Nie	Nie
Słoneczna 8, 10,12, 20, 22	66,78	0,00	0,00	65,21	0,00	0,00	22,39	0,00	2	40	Tak	>75	4	Nie	Nie
Zakątek 1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2	0	Tak	>75	2	Nie	Nie
PPOR.2.2	**68,89**	**33,77**	**21,35**	**58,24**	**0,3**	**0,21**	**8,06**	**0**	**6**	**564,7**	**Tak**	**>75**	**3,67**	**Tak**	**Nie**
Lisi Jar 45,46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55	81	44,2	27,62	22,1	0	0	0	0	5	354	Tak	>75	4	Nie	Nie
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 103D, 105, 105A, 105B, 107, 107A, 107B, 107C, 109, 109A, 109B, 109C, 109D, 111, 111A, 111B, 111C, 115A , 115c, 115E	56,04	57,12	36,43	122,76	0,9	0,63	12,66	0	7	450	Tak	>75	3	Tak	Nie
Słoneczna 2B, 2D, 2E , 2F, 2H, 6	69,62	0	0	29,85	0	0	11,53	0	3	890	Tak	>75	4	Nie	Nie
Średnia dla obrębu 3-03	**49,24**	**32,32**	**24,85**	**103,90**	**0,07**	**0,11**	**5,48**	**0**	**5**	**94**	**Tak**	**>75**	**3,52**	**Tak**	**Tak**
PPOR.3.1	35,55	22,55	19,08	76,72	0,00	0,01	1,71	0,00	3,38	51	Tak	>75	2,38	0,00	0,00
Ciurlionisa 3, 4, 5	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	2	0	Tak	>75	2	Tak	Nie

Grunwaldzka 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 61, 65, 65A,	66,15	31,79	14,45	99,78	0,00	0,00	5,02	0	4	25	Tak	>75	4	Tak	Nie
Jesienna (brak posesji)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	2	80	Tak	>75	0	Nie	Nie
Małachowskiego 2, 2A, 6, 8, 10, 10A, 10B, 12,	70,17	16,67	7,14	56,24	0,00	0,10	4,00	0	3	56	Tak	>75	5	Nie	Nie
Parkowa 5, 6, 8, 8A, 8B, 10, 12, 16, 18	37,50	80,91	71,91	205,00	0,00	0,00	0,00	0	5	43	Tak	>75	3	Nie	Nie
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 115A, 115C, 115D, 117A, 117H, 119, 119C, 121C, 121D	55,03	51,06	59,15	252,76	0,00	0,00	4,66	0	6	25	Tak	>75	0	Nie	Nie
Ruczaj (brak posesji)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	2	89	Tak	>75	2	Nie	Nie
Zakole 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19	55,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	3	90	Tak	>75	3	Nie	Nie
PPOR.3.2	**61,6**	**43,96**	**25,94**	**122,63**	**0,85**	**0,56**	**16,95**	**0**	**7**	**77,5**	**Tak**	**>75**	**3,5**	**Tak**	**Nie**
Grunwaldzka 1, 3, 5. 7, 9,, 11, 13	67,15	33,79	14,45	92,49	0,69	0,7	20,23	0	6	105	Tak	>75	4	Tak	Nie
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 123B, 123C	56,04	54,12	37,43	152,76	1,01	0,42	13,66	0	6	50	Tak	>75	3	Nie	Nie
Średnia dla obrębu 4-03	**57,96**	**38,29**	**22,20**	**61,79**	**0,11**	**0,06**	**18,48**	**0,00**	**5**	**168**	**Tak**	**60-65**	**3,23**	**Nie**	**Nie**
PPOR.4.1	66,50	31,39	12,75	68,94	0,25	0,03	9,30	0,00	5	259,80	Tak	60-65	3,20	Nie	Nie
Brzozowa 1, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29,31	60,00	35,45	20,21	39,77	0,00	0,00	0,00	0,00	3	99	Tak	60-65	4	Nie	Nie
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 110, 112, 114, 116, 116A, 116C, 118, 120, 122, 124, 126, 128, 128A, 128B, 130, 132, 134, 136, 138	56,04	36,12	14,59	140,39	1,26	0,17	13,66	0,00	4	689	Tak	60-65	0	Nie	Nie
Stawowa 1, 1A, 3, 5, 5A, 5B, 7	81,73	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4	45	Tak	60-65	4	Nie	Nie
Szczęśliwa 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 9A, 11, 11A, 12, 13, 13A, 14, 15, 16, 17, 19, 19A, 21, 22, 23, 23A, 25, 26, 26A, 27, 28, 29, 29A	78,32	42,48	14,10	85,69	0,00	0,00	27,00	0,00	4	449	Tak	60-65	4	Nie	Nie
Wspólna 2, 4, 6, 8, 10	56,40	42,90	14,83	78,83	0,00	0,00	5,85	0,00	4	17	Tak	60-65	4	Nie	Nie
PPOR.4.2	47,47	32,72	20,82	24,71	0,00	0,00	31,25	0,00	0	81,75	Tak	60-65	3,25	Nie	Nie
Srebrna 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26	32,35	22,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1	69	Tak	60-65	3	Nie	Nie

Platynowa 6, 8, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24	44,44	38,46	38,46	0,00	0,00	0,00	97,03	0,00	3	145	Tak	60-65	3	Nie	Nie
Wspólna 32, 34	56,40	70,18	44,83	98,83	0,00	0,00	5,85	0,00	5	23	Tak	60-65	4	Nie	Nie
Złota 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22,24, 26	56,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	22,13	0,00	1	90	Tak	60-65	3	Nie	Nie
PPOR.4.3	**57,72**	**57,23**	**39,78**	**99,31**	**0**	**0,2**	**16,75**	**0**	**5**	**130**	**Tak**	**60-65**	**3,33**	**Tak**	**Nie**
Miedziana 11, 13, 15	42,31	63,06	36,04	99,1	0	0	9,01	0	5	123	Tak	60-65	3	Nie	Nie
Platynowa 3, 5, 7, 9, 11	74,44	38,46	38,46	0	0	0,6	35,38	0	5	143	Tak	60-65	3	Nie	Nie
Wspólna 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30	56,4	70,18	44,83	198,83	0	0	5,85	0	5	124	Tak	60-65	4	Tak	Nie
Średnia dla obrębu 1-06	**52,41**	**40,90**	**30,03**	**30,69**	**0,34**	**8,5**	**14,1**	**0**	**5**	**66**	**Tak**	**>75**	**3,24**	**Tak**	**Nie**
PPOR.5.1	52,41	40,90	30,03	30,69	0,34	8,50	14,10	0,00	5	66,00	Tak	>75	3,24	Tak	Nie
Cisowa 2, 3, 4, 6, 6A, 8, 8A, 12, 16,	93,75	0,00	0,00	96,77	0,00	0,00	96,77	0,00	2	79	Tak	>75	4	Nie	Nie
Graniczna 2, 4, 6, 6A, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 18A, 20, 22	74,12	16,89	10,14	6,76	0,00	0,00	30,41	0,00	2	67	Tak	>75	5	Nie	Nie
Legionowa 1, 1A, 1B,	56,09	41,07	32,85	47,23	4,11	2,05	2,05	0,00	8	21	Tak	>75	4	Nie	Nie
Nowa 1, 3, 4, 5, 6, 6A, 7, 10,12, 14 ,16	70,37	21,74	21,74	86,96	0,00	0,00	0,00	0,00	4	56	Tak	>75	3	Nie	Nie
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 221, 223, 237, 239, 241, 243	56,04	54,12	37,43	152,76	1,01	0,51	13,66	0,00	6	124	Tak	>75	0	Tak	Nie
Poprzeczna 1, 2, 2A, 2B, 3, 4, 5	21,05	43,48	0,00	86,96	0,00	0,00	0,00	0,00	4	78	Tak	>75	3	Nie	Nie
Poziomkowa(brak posesji)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1	0	Tak	>75	3	Nie	Nie
Rynkowa 1, 3, 3A, 5, 7, 7A, 9, 9A, 11, 11A, 13	88,89	58,82	39,22	19,61	0,00	0,00	19,61	0,00	4	58	Tak	>75	3	Nie	Nie
Torfowa 1, 2, 3, 4, 4A, 4B, 5, 5A, 6, 6A, 7, 9,	37,50	22,73	22,73	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2	45	Tak	>75	4	Nie	Nie
Wrzosowa 1, 3, 5, 8, 8A, 10, 10A, 10B, 12, 14, 16, 18, 18A, 18B, 20	55,56	47,62	23,81	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4	97	Tak	>75	4	Nie	Nie
Zielona 1,2, 3, 4, 4A 5, 6, 6A, 6B, 8, 8A, 8B, 7, 7A, 9, 10, 10A, 10B, 10C, 11, 12, 12A, 12B, 12C, 13, 14A, 14B, 14C, 16A, 16B, 16C, 18A, 18B, 18C, 20A, 20B, 20C, 21, 22A, 22B, 22C, 22D, 22E, 22F, 22G	66,67	15,38	0,00	30,77	0,00	0,00	30,77	0,00	2	78	Tak	>75	3	Nie	Nie
Ziołowa 2, 3, 5	66,67	200,00	200,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	6	89	Tak	>75	3	Nie	Nie

Średnia dla obrębu 1-07	**63,33**	**30,61**	**20,66**	**60,58**	**0,68**	**0,28**	**4,75**	**0**	**6**	**62**	**Tak**	**>75**	**3,8**	**Tak**	**Tak**
PPOR.5.2	62,25	25,76	21,17	49,89	0,74	0,35	5,09	0,00	4,00	45,25	TAK	>75	2,88	Nie	Nie
Bukowa 1, 1A, 2, 3 4, 5, 7, 9, 11A	130,75	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3	45	TAK	>75	3	Nie	Nie
Cmentarna 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 10A, 12, 12A, 14, 20	59,17	0,00	0,00	54,05	0,00	0,00	0,00	0,00	2	67	TAK	>75	4	Nie	Nie
Letnia 1, 1A, 5, 6, 7, 8, 8A, 9, 11, 11A, 11B, 11C, 13, 16, 19, 21	59,26	0,00	0,00	125,61	0,00	0,00	0,00	0,00	4	56	TAK	>75	3	Nie	Nie
Niecała 1, 2, 3, 3A, 4, 4A, 5, 5A, 6, 7, 8, 8A, 9, 10, 10A, 11, 12	99,89	79,70	27,03	0,00	0,00	0,00	27,03	0,00	4	34	TAK	>75	3	Nie	Nie
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 212, 214, 216, 216A, 218, 220, 220A, 222, 224, 226, 228, 230, 230A, 232, 234A,	59,04	54,12	47,43	152,76	5,89	2,78	13,66	0,00	5	37	TAK	>75	0	Nie	Nie
Turystyczna 1, 1A, 2, 3, 5, 7, 8, 10	30,00	55,56	78,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4	56	TAK	>75	3	Nie	Nie
Wenecka 1, 1A, 1B, 1C, 1G, 1I, 2, 3, 3D, 3H,4, 5, 5A, 5B, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 24A, 26, 26A, 26B	59,89	16,67	16,67	66,67	0,00	0,00	0,00	0,00	3	67	TAK	>75	4	Nie	Nie
Wiewiórki (brak posesji)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2	0	TAK	>75	3	Nie	Nie
PPOR.5.3	**56,04**	**54,12**	**19,43**	**152,76**	**0,5**	**0,11**	**0**	**0**	**4**	**45**	**Nie**	**>75**	**0**	**Nie**	**Nie**
Al. marsz. J. Piłsudskiego 246, 248, 250, 250A, 252	56,04	54,12	19,43	152,76	0,5	0,11	0	0	4	45	Nie	>75	0	Nie	Nie
PPOR.5.4	**68,63**	**35,7**	**19,71**	**58,38**	**0,57**	**0,18**	**10,06**	**0**	**5**	**57,67**	**Tak**	**>75**	**3,33**	**Tak**	**Tak**
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 238, 240	70,04	52,12	21,14	70	1,06	0,53	13,66	0	7	67	Tak	>75	3	Tak	Tak
Wczasowa 3, 5	73,33	36,3	21,31	38,46	0	0	16,53	0	5	28	Tak	>75	4	Nie	Nie
Wenecka 28, 28A, 30	62,51	18,67	16,67	66,67	0,66	0	0	0	5	78	Tak	>75	4	Nie	Nie

W ramach analizy w pierwszej kolejności wyszczególniono procent ulic z co najmniej 5 obszarami przekroczeń czynników społecznych branych pod uwagę przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych.

- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 1:
  - **PPOR.1.1** - 3 na 15 ulic, co stanowi: 20,00%;
  - **PPOR.1.2** - 2 na 9 ulic, co stanowi: 22,22%;
  - **PPOR.1.3** - 7 na 12 ulic, co stanowi: 58,33%.
- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 2:
  - **PPOR.2.1** - 1 na 5 ulic, co stanowi: 20,00%;

    - **PPOR.2.2** - 2 na 3 ulic, co stanowi: 66,67%.
- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 3:
    - **PPOR.3.1** - 2 na 8 ulic, co stanowi: 25,00%;
    - **PPOR.3.2** - 2 na 2 ulic, co stanowi: 100,00%.
- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 4:
    - **PPOR.4.1** - 0 na 5 ulic, co stanowi: 0,00%;
    - **PPOR.4.2** - 1 na 4 ulic, co stanowi: 25,00%;
    - **PPOR.4.3** - 3 na 3 ulic, co stanowi: 100,00%.
- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 5:
    - **PPOR.5.1** - 3 na 12 ulic, co stanowi: 25,00%;
    - **PPOR.5.2** - 0 na 1 ulicę, co stanowi: 0,0%;
    - **PPOR.5.3** - 3 na 3 ulic, co stanowi: 100,00%.

W wyniku powyższej analizy rekomendowano jako podobszary rewitalizacji:

- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 1:
    - **PPOR.1.3** - 7 na 12 ulic, co stanowi: 58,33%.
- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 2:
    - **PPOR.2.2** - 2 na 3 ulic, co stanowi: 66,67%.
- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 3:
    - **PPOR.3.2** - 2 na 2 ulic, co stanowi: 100,00%.
- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 4:
    - **PPOR.4.3** - 3 na 3 ulic, co stanowi: 100,00%.
- Potencjalny Podobszar Rewitalizacji 5:
    - **PPOR.5.3** - 3 na 3 ulic, co stanowi: 100,00%.

Biorąc pod uwagę wyniki analizy danych dotyczących problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, oraz analizując propozycje zgłoszone w trakcie warsztatów i wyniki badań ankietowych na terenie miasta Marki wyznaczono 5 podobszarów rewitalizacji, spełniających kryteria wynikające z obowiązujących w tym zakresie wytycznych oraz wymagających podjęcia działań w celu rewitalizacji i wyprowadzenia ich ze stanu kryzysowego.

Tab. 20 Zestawienie koncentracji negatywnych zjawisk w podziale na na podobszary rewitalizacji

Czynniki brane pod uwagę w ramach analizy problemów społecznych	*Wskaźnik obciążenia demograficznego*	Osoby bezrobotne na 1000 mieszkańców	Osoby trwale bezrobotnena 1000 mieszkańców	*Ilość zasiłków okresowych wypłacanych* na 1000 mieszkańców w roku 2015	Postępowania KRPA na 1000 mieszkańców rok 2015	*Ilość interwencji odnotowanych w „Błękitnej karcie"* na 1000 mieszkańców - *rok 2015*	Osoby korzystające z oferty zajęć MOK na 1000 mieszkańców	*Liczba inicjatyw pozarządowych współfinansowanych przez miasto na 1000 mieszkańców w roku 2016*	*Koncentracja problemów społecznych*	Wskaźnik aktywności ekonomicznej ludności	Poziom zanieczyszczenia PM 10	Natężenie hałasu mierzony w decybelach	Stan dróg w podziale na obręby geodezyjne	Budynki komunalne	Zabytki
Średnia dla miasta Marki	**61,59**	**33,72**	**20,46**	**45,41**	**0,65**	**0,58**	**18,51**	**0,89**	**Suma**	**171**	**Tak/ Nie**	**65-70**	**3,29**	**Tak/ Nie**	**Tak/ Nie**
POR1	**62,75**	**51,41**	**27,84**	**92,50**	**1,21**	**1,29**	**14,59**	**0,00**	**8**	**170,67**	**Tak**	**>75**	**3,83**	**Tak**	**Tak**
Barska 1, 2, 3, 4, 6	64,44	108,11	40,54	256,76	13,51	13,51	0,00	0,00	8	150	Tak	>75	4	Tak	Tak
Braci Briggsów 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	45,14	43,06	23,92	33,49	0,00	0,71	33,49	0,00	4	356	Tak	>75	4	Tak	Tak
Fabryczna 1, 2, 2C, 3, 3A, 5, 7, 9, 11, 13, 15	60,52	36,78	27,59	66,67	0,00	0,00	32,18	0,00	5	267	Tak	>75	4	Nie	Nie
Jasna 1A, 2, 2A, 3, 4, 5, 7	52,27	104,48	44,78	223,88	0,00	0,00	14,93	0,00	5	120	Tak	>75	4	Tak	Nie
Kościuszki 1, 3	57,30	48,11	20,62	37,80	0,00	0,00	13,75	0,00	5	0	Tak	>75	5	Nie	Nie
Malinowa 3, 5, 7, 9	83,33	90,91	70,91	45,45	0,00	0,71	0,00	0,00	7	50	Tak	>75	4	Nie	Nie
J. Paderewskiego 1, 2, 2A, 2B, 2C, 4	63,64	34,52	18,52	37,04	0,00	0,00	0,00	0,00	4	79	Tak	>75	2	Nie	Nie
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 39A, 41, 43, 43A, 45, 47, 70, 70A, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 90, 92, 94, 94A	56,04	54,12	37,43	131,76	1,01	0,51	11,28	0,00	6	534	Tak	>75	3	Tak	Tak
Piotra Skargi 2, 4, 6, 8, 10, 12,14, 16	65,67	45,05	27,03	108,11	0,00	0,00	0,00	0,00	6	247	Tak	>75	4	Nie	Nie
Szkolna 1, 1A, 1B, 3, 5, 7, 9	61,81	29,61	22,78	11,39	0,00	0,00	25,06	0,00	3	245	Tak	>75	4	Nie	Nie
Sosnowa 2, 2A, 2B	76,19	0,00	0,00	46,54	0,00	0,00	0,00	0,00	4	0	Tak	>75	4	Nie	Nie
Słowackiego 1, 2, 3, 4, 6, 8	66,67	22,22	0,00	111,11	0,00	0,00	44,44	0,00	3	0	Tak	>75	4	Nie	Nie
POR.2	**68,89**	**33,77**	**21,35**	**58,24**	**0,30**	**0,21**	**8,06**	**0,00**	**6**	**564,67**	**Tak**	**>75**	**3,67**	**Tak**	**Nie**
Lisi Jar 45,46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55	81,00	44,20	27,62	22,10	0,00	0,00	0,00	0,00	5	354	Tak	>75	4	Nie	Nie
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 103D, 105, 105A, 105B, 107, 107A, 107B, 107C, 109, 109A, 109B, 109C, 109D, 111, 111A, 111B, 111C, 115A , 115c, 115E	56,04	57,12	36,43	122,76	0,90	0,63	12,66	0,00	7	450	Tak	>75	3	Tak	Nie
Słoneczna 2B, 2D, 2E , 2F, 2H, 6	69,62	0,00	0,00	29,85	0,00	0,00	11,53	0,00	3	890	Tak	>75	4	Nie	Nie
POR.3	**61,60**	**43,96**	**25,94**	**122,63**	**0,85**	**0,56**	**16,95**	**0,00**	**7**	**77,5**	**Tak**	**>75**	**3,5**	**Tak**	**Nie**
Grunwaldzka 1, 3, 5. 7, 9,, 11, 13	67,15	33,79	14,45	92,49	0,69	0,70	20,23	0,00	6	105	Tak	>75	4	Tak	Nie

Al. Marsz. J. Piłsudskiego 123B, 123C	56,04	54,12	37,43	152,76	1,01	0,42	13,66	0,00	6	50	Tak	>75	3	Nie	Nie
POR.4	**57,72**	**57,23**	**39,78**	**99,31**	**0,00**	**0,20**	**16,75**	**0,00**	**5**	**130**	**Tak**	**60-65**	**3,33**	**Tak**	**Nie**
Miedziana 11, 13, 15	42,31	63,06	36,04	99,10	0,00	0,00	9,01	0,00	5	123	Tak	60-65	3	Nie	Nie
Platynowa 3, 5, 7, 9, 11	74,44	38,46	38,46	0,00	0,00	0,60	35,38	0,00	5	143	Tak	60-65	3	Nie	Nie
Wspólna 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30	56,40	70,18	44,83	198,83	0,00	0,00	5,85	0,00	5	124	Tak	60-65	4	Tak	Nie
POR.5	**68,63**	**35,70**	**19,71**	**58,38**	**0,57**	**0,18**	**10,06**	**0,00**	**5**	**57,67**	**Tak**	**>75**	**3,33**	**Tak**	**Tak**
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 238, 240	70,04	52,12	21,14	70,00	1,06	0,53	13,66	0,00	7	67	Tak	>75	3	Tak	Tak
Wczasowa 3, 5	73,33	36,30	21,31	38,46	0,00	0,00	16,53	0,00	5	28	Tak	>75	4	Nie	Nie
Wenecka 28, 28A, 30	62,51	18,67	16,67	66,67	0,66	0,00	0,00	0,00	5	78	Tak	>75	4	Nie	Nie

W wyniku delimitacji wskazano następujące podobszary rewitalizacji:

Podobszar rewitalizacji nr 1 "Kamienice" – został wyznaczony na kanwie historycznego układu urbanistycznego, łącząc w sobie obiekty oraz układ urbanistyczny wpisany do rejestru zabytków. Jest to jeden z najbardziej reprezentacyjnych obszarów miasta, stanowiący swoistą bramę wjazdową od strony południowej. Stan ten wynika z przejścia głównej arterii komunikacyjnej – Al. Marsz. J. Piłsudskiego przez wyznaczony teren. Podobszar ten jest jednolity pod względem zagospodarowania oraz dysfunkcji osób zamieszkujących w tym zakresie. W szczególności dotyczy to:

- zdekapitalizowanych budynków dawnego osiedla robotniczego o niskim standardzie technicznym,
- zdekapitalizowanych budynków dawnej fabryki Braci Briggsów,
- zaniedbanej przestrzeni w obrębie układu urbanistycznego oraz w jego najbliższym otoczeniu,
- braku powiązania przestrzennego pomiędzy poszczególnymi elementami układu zabudowy,
- wysokiego odsetka zamieszkania przez osoby o dużych dysfunkcjach społecznych,
- wysokiego wskaźnika problemów społecznych na tym podobszarze,
- braku pełnienia funkcji historycznego centrum miasta, mimo istotnych walorów historyczno-urbanistyczno-architektonicznych.

Podobszar rewitalizacji nr 1 "Kamienice" (części obrębów 5-03, 5-08, 5-09) jest to teren o powierzchni 17 ha zamieszkały przez 302 osoby, umiejscowiony w granicach:

- Od północy – obręb 5-03, północne granice działek nr 1 i 4 aż do działki nr 13
- Od wschodu – obręb 5-03, wschodnie granice działek nr 3, 12, południowa granica działki nr 24 i 11/2, wschodnie granice działek nr 35 i 67 z przejściem przez działkę 57/2, dalej północna granica działki nr 82/2 do działki nr 110, dalej wschodnią granicą

działki nr 110 do działki nr 138 i północną granicą działki nr 138 z przejściem przez działkę 83/2 do granicy działki 193/2 i dalej północną i wschodnią granicą działki nr 193/2 aż do przecięcia z południową granicą działki nr 200/5.

- Od południa - południowa granica działki nr 200/5, 200/5, 200/1, 1, 200/2, zmiana obrębu ewidencyjnego (5-08) działki nr 200/2, 56/1, 56/2 do granicy z działką 191/1
- Od zachodu – obręb 5-08, zachodnia granica działek nr 191/1, 191/2, 170/3, dalej północna granica działki nr 193/4, 193/1,25/2 zmiana obrębu (5-03) dalej w kierunku północnym zachodnia granica działki nr 1.

Powierzchnia podobszaru rewitalizacji nr 1 stanowi 0,65 % powierzchni całej gminy a łączna liczba osób zamieszkujących ten podobszar stanowi 1,03 % liczby wszystkich mieszkańców gminy. Wizualizację graficzną podobszaru rewitalizacji 1 wskazano w **Załączniku nr 17**.

Podobszar rewitalizacji nr 2 "Piłsudskiego" – został wyznaczony na terenach o mieszanej strukturze własności – własność gminy, własność prywatna, własność osób prawnych. Jest to podoobszar o dużych konfliktach przestrzennych w zagospodarowaniu, któremu towarzyszy udział grupy zagrozonek wykluczeniem społecznym. Mimo dobrej lokalizacji w strukturze miasta, podobszar ten pozostaje niezagospodarowany w sposób zorganizowany. W szczególności dotyczy to:

- zdekapitalizowanych budynków zabudowy komunalnej o niskim standardzie technicznym,
- przypadkowości istniejącej zabudowy komunalnej – zabudowa bez planu, w sposób niezorganizowany,
- bezpośredniej lokalizacji przy terenach przemysłowych, który generuje konflikt przestrzenny w zagospodarowaniu i marginalizuje teren mieszkalny ,
- braku infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, zwiększającej atrakcyjność terenu
- braku powiązania przestrzennego pomiędzy poszczególnymi elementami układu zabudowy,
- wysokiego odsetka zamieszkania przez osoby o dużych dysfunkcjach społecznych,
- wysokiego wskaźnika problemów społecznych na tym podobszarze.

Podobszar rewitalizacji nr 2 "Piłsudskiego" (części obrębu 3-06) jest to teren o powierzchni 17 ha, zamieszkały przez 324 osoby, umiejscowiony w granicach:

- Od północy – obręb 3-06, północna granica działki nr 129, 20/21, 20/34, 20/108, 145, 146, 20/107, 20/26 i wschodnia granica działki nr 21/3, dalej granicą z obrębem ewidencyjnym 3-03 po północnej granicy działek nr 21/3, 21/4, 20/114, 20/29, 51,
- Od wschodu – obręb 3-06, oś Al. Piłsudskiego, wschodnia granica działki nr 51,

- Od południa - obręb 3-06, oś ul. Słonecznej, południowa granica działki nr 51, 53/1, 53/2 do przecięcia z przedłużeniem zachodniej granicy działki 43/2,
- Od zachodu – obręb 3-06, wschodnia granica działki 43/2 – przecinająca działki nr 52 i 52/2, dalej zachodnia granica działki nr 19/4 aż do przecięcia z granica działki 20/21 i dalej północno-zachodnią granicą działki 20/21.

Powierzchnia podobszaru rewitalizacji nr 2 stanowi 0,65 % powierzchni całej gminy a łączna liczba osób zamieszkujących ten podobszar stanowi 1,1 % liczby wszystkich mieszkańców gminy. Wizualizację graficzną podobszaru rewitalizacji 2 wskazano w **Załączniku nr 18**.

Podobszar rewitalizacji nr 3 "Grunwaldzka" – został wyznaczony na terenach o własności gminy, oraz przedsiębiorstwa. Jest to podobszar o konflikcie przestrzennym w zagospodarowaniu, któremutwoarzyszy koncentarcja problemów społecznych. Mimo korzystenj lokalizacji w strukturze miasta, pod względem komunikacyjnym, pozostaje niezagospodarowany w sposób zorganizowany. W szczególności dotyczy to:

- zdekapitalizowanych budynków zabudowy komunalnej o niskim standardzie technicznym,
- przypadkowości istniejącej zabudowy komunalnej – zabudowa bez planu, w sposób niezorganizowany o niskiej intensywności mimo atrakcyjnego położenia,
- graniczenia z terenem przemysłowym oraz stacją benzynową bez wyraźnej bariery przestrzennej,
- mimo wyśmienitego położenia komunikacyjnego (bliskość przystanków komunikacji publicznej) jest ternem zmarginalizowanym przez dysfunkcyjny układ komunikacyjny w najbliższym otoczeniu,
- braku powiązania przestrzennego pomiędzy poszczególnymi elementami układu zabudowy oraz jej bardzo niska intensywność,
- wysokiego odsetka zamieszkania przez osoby o dużych dysfunkcjach społecznych,
- wysokiego wskaźnika problemów społecznych na tym podobszarze.

Podobszar rewitalizacji nr 3 "Grunwaldzka" (część obrębu 3-03) jest to teren o powierzchni 5 ha, zamieszkały przez 60 osób, umiejscowiony w granicach:

- Od północy – obręb 3-03, po granicy obrębu ewidencyjnego, północna granica działki nr 1/5, 24,
- Od wschodu – obręb 3-03, po granicy obrębu ewidencyjnego, wschodnia granica działki nr 24 aż do przecięcia z przedłużeniem południowej granicy działki nr 15/4,
- Od południa – obręb 3-03, południowa granica działki nr 15/4, 15/27 do przedłużenia z

przecięciem zachodniej granicy działki nr 15/25,

- Od zachodu – obręb 3-03, zachodnia granica działki nr 15/25 i dalej po przecięciu działki nr 48, zachodnią granicę działki nr 48.

Powierzchnia podobszaru rewitalizacji nr 3 stanowi 0,19 % powierzchni całej gminy a łączna liczba osób zamieszkujących ten podobszar stanowi 0,2 % liczby wszystkich mieszkańców gminy. Wizualizację graficzną podobszaru rewitalizacji 3 wskazano w **Załączniku nr 19**.

Podobszar rewitalizacji nr 4 "Wspólna" – został wyznaczony na kanwie komunalnej zabudowy wielorodzinnej, która bezpośrednio graniczy z terenem ośrodka sportowego „Marcovia". Teren ten jest jednolity pod względem zagospodarowania stanowi zespół budynków wielorodzinnych o niezagospodarowanym terenie podwórek (nieład, brak porządku), Dotyczy to również dużej grupy osób, które można zaliczyć do grupy zagrożonej wykluczeniem społecznym. Z tego względu teren osiedla otrzymał niechlubną nazwę „Pekin". W szczególności dotyczy to:

- budynków wymagających niezbędnych remontów, w tym niezbędnej wymiany instalacji,
- zaniedbanej przestrzeni w obrębie osiedla mieszkaniowego, gdzie rysuje się wyraźna granica osiedle – pozostała zabudowa,
- wysokiego odsetka zamieszkania przez osoby o dużych dysfunkcjach społecznych,
- wysokiego wskaźnika problemów społecznych na tym podobszarze.

Podobszar rewitalizacji nr 4 "Wspólna" (części obrębów 4-03) jest to teren o powierzchni 12 ha, zamieszkały przez 405 osób, umiejscowiony w granicach:

- Od północy – obręb 4-03, po granicą obrębu ewidencyjnego, północna granica działki nr 35/2, aż do przecięcia z przedłużeniem wschodniej granicy działki nr 139,
- Od wschodu – obręb 4-03, wschodnia granica działki nr 139, później po granicy działki nr 141 w kierunku zachodnim aż do wschodniej granicy działki nr 74/19, dalej wschodnią granicą działki 74/19 aż do granicy obrębu ewidencyjnego przez działkę nr 76/2,
- Od południa - obręb 4-03, granicą obrębu ewidencyjnego, południowa granica działki nr 76/2 do przedłużenia z zachodnią granicą działki 72/4,
- Od zachodu – obręb 4-03, zachodnia granica działki 72/4 z powiązaniem granicy obrębu.

Powierzchnia podobszaru rewitalizacji nr 4 stanowi 0,46 % powierzchni całej gminy a łączna liczba osób zamieszkujących ten podobszar stanowi 1,38 % liczby wszystkich mieszkańców gminy. Wizualizację graficzną podoobszaru rewitalizacji nr 4 wskazano w **Załączniku nr 20**.

Podobszar rewitalizacji nr 5 "Skwer Markiewicza" – został wyznaczony na kanwie skweru Markiewicza na którym zlokalizowany jest obiekt znajdujący się w rejestrze zabytków. Jest to teren podzielony przez Al. Marsz. J. Piłsudskiego na dwie części: zachodnią mniejszą – wschodnią większą. Ze względu na położenie przy jednym z głównych skrzyżowań w północnej części miasta, stanowi najbardziej punkt mający istotne znaczenia dla mieszkańców tej części gminy, stanowiący swoistą bramę wjazdową od strony północnej. Podobszar ten jest jednolity pod względem zagospodarowania. W szczególności dotyczy to:

- zdekapitalizowanego historycznego budynku zlokalizowanego na terenie skweru,
- braku reprezentacyjnego charakteru miejsca oraz terenów w jego najbliższym otoczeniu,
- braku pełnienia funkcji miejsca spotkań dla mieszkańców północnej części miasta Marki,
- braku pełnienia funkcji lokalnego centrum aktywności, mimo istotnych walorów lokalizacyjnych.

Podobszar rewitalizacji nr 5 "Skwer Markiewicza" (części obrębów 1-06, 1-07) jest to teren o powierzchni 4 ha, zamieszkały przez 38 osób, umiejscowiony w granicach:

- Od północy – obręb 1-06, po granicy obrębu ewidencyjnego do działki nr 1/2 – od przedłużenia fragmentu zachodniej granicy działki 5/1, w obrębie 1-07, od granicy z obrębem ewidencyjnym – przejście przez działkę 1/2 na przedłużeniu południowej granicy działki nr 5, dalej południowa granica działki nr 5 do granicy obrębu ewidencyjnego,
- Od wschodu – obręb 1-07, po granicy obrębu ewidencyjnego, wschodnie granice działek nr 22, 23, 24, 25, 73/1,
- Od południa - obręb 1-07, południowe granice działek nr 73/1, 26/2, 44, 42, 27, dalej zachodnia granica działki nr 27 i 28/1, dalej przejście przez działkę 1/2, granicę obrębu ewidencyjnego do obrębu 1-06, przejście przez działkę 129/4 i dalej południowa granica działki nr 5/1 i 5/2,
- Od zachodu – obręb 1-06, granica przebiega przez działkę nr 5/2 od strony Al. Piłsudskiego bez zabudowań, dalej fragmentem zachodniej granicy działki nr 5/1, przecięciem na przedłużenie działki nr 1 do granicy obrębu ewidencyjnego.

Powierzchnia podobszaru rewitalizacji nr 5 stanowi 0,16 % powierzchni całej gminy a łączna liczba osób zamieszkujących ten podobszar stanowi 0,13 % liczby wszystkich mieszkańców gminy. Wizualizację graficzną podobszaru rewitalizacji 5 wskazano w **Załączniku nr 21**.

Łączna powierzchnia podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Miasto Marki wynosi 55 ha,

co stanowi 2,11 % powierzchni miasta. Łączna liczba osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji wynosi 1129 osób, które stanowią 3,84 % wszystkich mieszkańców gminy. Pełen zakres podobszarów zdegradowanych i rewitalizacji w formie graficznej został wskazany w **Załączniku nr 16** do niniejszego opracowania (mapa zasadnicza w skali 1: 5000).

Wyznaczenie podobszarów rewitalizacji obejmującego wszystkie obręby ewidencyjne, dla których odnotowano przekroczenie poziomów średnich nie było możliwe, gdyż:

1) spowodowałoby to nadmierne rozdrobnienie poobszarów rewitalizacji (duża liczba) - wyznaczenie większych podobszarów nie było możliwe, ze względu na ograniczenie demograficzne (30% mieszkańców gminy), lub

2) wyznaczone w ten sposób podobszary byłyby niewielkie a ich potencjał do skutecznego wdrożenia procesu rewitalizacji byłby niewielki, lub

3) nadmierna liczba podobszarów utrudniałaby zachowanie komplementarności przestrzennej projektów rewitalizacyjnych.

8.4 Rekomendacje dla wyznaczenia Specjalnych Stref Rewitalizacji

Diagnoza podobszarów zdegradowanych została opracowana zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3.07.2015 r. oraz zapisami Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777), w szczególności tymi zawartymi w rozdziale 7 i dotyczącymi okresu przejściowego.

Mając jednak na uwadze przepisy art. 52 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji podkreślić należy, że gmina może prowadzić/kontynuować działania rewitalizacyjne w oparciu o programy gospodarcze inne niż Gminny Program Rewitalizacji (GPR) jedynie do końca grudnia 2023 r. Tak więc najpóźniej do tego czasu konieczne będzie opracowanie nowego dokumentu w postaci zgodnej z przepisami wynikającymi z Rozdziału 4 Ustawy o rewitalizacji. Założyć można, że jak wszystkie średnio i długoterminowe strategie, tak i ten przyszły dokument, przynajmniej w jakiejś części, nawiązywał będzie do analogicznych programów z poprzednich okresów. W zależności od tego kiedy będzie tworzony Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Miasto Marki różny może być stopień w jakim będzie on zbieżny z niniejszym Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016 – 2023. Nowy dokument będzie bowiem uwzględniał poziom realizacji aktualnie przyjmowanych założeń oraz nowe, nie dające się aktualnie przewidzieć uwarunkowania i potrzeby.

Jako, że przedmiotowy dokument nie jest Gminnym Programem Rewitalizacji w rozumieniu Ustawy, nie może zawierać wynikającego z zapisów art. 15 ust 1 pkt 12 wskazania, czy na wyznaczonym podpodze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji (SSR). Chcąc więc kontynuować proces rewitalizacji, który pozwoli na zastosowanie narzędzi ustawowych takich jak wyznaczenia w drodze

uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, Specjalnej Strefy Rewitalizacji, miejscowego planu rewitalizacji konieczne jest opracowanie i przyjęcie nowego dokumentu. Nie mniej jednak Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016 – 2023 wskazuje w formie rekomendacji podobszary nr 1, 2, 3, 4 i 5 jako potencjalnie wymagający ustanowienia w przyszłości Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Uchwała Rady Miasta w tym przedmiocie przyjmowana będzie dla całości obszaru rewitalizacji, lub dla całych podobszarów. Dlatego bezpośrednio przed podjęciem ostatecznych działań wyznaczających ewentualne SSR w Markach należy dogłębnie przeanalizować stopień zaawansowania wdrażania aktualnego programu rewitalizacji na podobszarach zdegradowanych oraz zakres działań rewitalizacyjnych planowanych jeszcze do podjęcia na poszczególnych podobszarach. Pamiętać przy tym należy, że czasowy zakres obowiązywania SSR ustalono w ustawie na 10 lat i w takiej perspektywie należy rozpatrywać celowość tworzenia SSR.

Specjalną Strefę Rewitalizacji ustanawia się w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie. Przyjęta przez Radę Miasta Uchwała w tej sprawie stanowić będzie akt prawa miejscowego. Artykuł 27 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji stanowi że „Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego wykonywana na obszarze Strefy oraz przewidziana w gminnym programie rewitalizacji w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a, stanowi cel publiczny w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Ustawa o rewitalizacji wprowadza więc nowy cel publiczny, z tym że społeczne budownictwo czynszowe, staje się celem publicznym wyłącznie na obszarze rewitalizacji. Cel publiczny, to prawna kategoria działań, dla których realizacji możliwe jest dokonanie wywłaszczenia, tj. odjęcia prawa własności (lub innego prawa rzeczowego) do nieruchomości bez zgody właściciela, w drodze decyzji administracyjnej. Pojęcia „cel publiczny" nie należy mylić z „zadaniem publicznym", w tym zadaniem własnym lub zleconym gminy.

Przepisy Ustawy o rewitalizacji szczegółowo regulują kwestie związane z prowadzeniem działań w zakresie społecznego budownictwa czynszowego. Biorąc pod uwagę zakres zadań planowanych do realizacji w ramach przedmiotowego programu może się okazać , że ich sprawne przeprowadzenie będzie łatwiejsze (a w niektórych przypadkach możliwe wyłącznie) w ramach prawnych Ustawy z 9 października 2015 roku i przepisów dotyczących Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

9 Priorytetowe „obszary tematyczne", o kluczowym znaczeniu dla procesów rewitalizacyjnych i rozwiązywania problemów rozwojowych terenów zdegradowanych w Gminie Miasto Marki

Ponieważ rewitalizacja w rozumieniu zgodnym z ustawą z dnia 09.10.2016 roku ściśle łączy kwestie społeczne z problemami sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej czy technicznej, należy zakładać, iż realizowane w ramach programu projekty dotykać będą jednocześnie kilku obszarów tematycznych. Zrównoważony rozwój miasta wymaga integrowania działań społecznych, gospodarczych a nawet politycznych w celu zaspokajania nie tylko podstawowych potrzeb współczesnych i przyszłych pokoleń mieszkańców Miasta Marki. Przeprowadzona wszechstronna diagnoza pozwala na wskazanie priorytetowych obszarów tematycznych, które mieć będą kluczowe znaczenie dla rozwiązywania problemów rozwojowych Gminy Miasto Marki.

Zapobieganie i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom społecznym

Wyznaczenie podobszarów wymagających rewitalizacji w Mieście Marki oparto w znacznej mierze o wyniki diagnozy identyfikującej rejony o największej koncentracji problemów społecznych. Jest więc w pełni naturalne, że miejsca te charakteryzują się obecnością szerokiego spektrum potrzeb w zakresie przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom społecznym i dużej liczby osób wymagających wsparcia w tym zakresie. Pamiętać przy tym należy, że tym niekorzystnym zjawiskom niemal zawsze towarzyszy wykluczenie społeczne, a bardzo często także bierna postawa osób dotkniętych tymi problemami.

Nowe inicjatywy i działania podejmowane w celu włączenie społecznego osób zagrożonych marginalizacją zawsze są procesem długotrwałym i wielopłaszczyznowym. Wymagają współpracy sektora samorządowego i pozarządowego w optymalnym wykorzystaniu obowiązujących regulacji prawnych i dostępnych zasobów finansowych i infrastrukturalnych. Te ostatnie na podobszarach rewitalizacji powinny zostać rozbudowane w celu łatwiejszego dotarcia do beneficjentów ostatecznych i zbudowania z nimi trwałych relacji niezbędnych przy tego typu działaniach. Tworzone w tym zakresie programy powinny być kierowane równolegle do osób marginalizowanych i ich rodzin i obejmować szerokie spektrum propozycji od zajęć terapeutycznych, opieki wychowawczej poprzez łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie i eliminowanie zaburzeń zachowania, tworzenie warunków do nauki własnej i pomocy w nauce, dożywianie najmłodszych do oferty zagospodarowania czasu wolnego w oparciu o rozwój własnych zainteresowań i uzdolnień osób z wszystkich grup wiekowych w tym także osób starszych. Istotną cechą podobszarów zdegradowanych społecznie w Mieście Marki jest powstawanie enklaw, którym przypisywane są określenia typu: „złe osiedle", „zła okolica", „zła kamienica". Jest to czynnik który wpływa na stygmatyzację nie tylko miejsc, ale i osób je zamieszkujących i pogłębia ich zagrożenie wykluczeniem społecznym.

Na terenie objętym programem rewitalizacji działają istotne dla miasta placówki życia kulturalnego takie jak Marecki Dom Kultury. Jednak ich aktualne zasoby lokalowe są niewystarczające w odniesieniu do potrzeb terenów zdegradowanych, a podkreślić należy, że instytucje te są powołane do świadczenia usług na rzecz całej społeczności lokalnej. Dodatkowo obiekt MOK jest niedostępny dla osób niepełnosprawnych, o ograniczonych możliwościach poruszania się. Problem barier architektonicznych jest oczywiście szerszy i dotyczy także znacznej części przestrzeni publicznej. W ślad za niezbędnymi zmianami infrastrukturalnymi powinny iść też pozostałe działania, mające na celu integrację osób niepełnosprawnych i włączenie ich w główny nurt życia kulturalnego i społecznego Miasta Marki.
Zdjęcie z podobszarów rewitalizacji odjum stref szczególnie dotkniętych problemami społecznymi, gospodarczymi, przestrzenno funkcjonalnymi i technicznymi pozwoli zainicjować na tych terenach pozytywne zjawiska demograficzne, związane przede wszystkim z osiedlaniem się w Markach młodych ludzi spoza miasta. Ten kierunek rozwoju widoczny w wielu innych częściach miasta jedynie w niewielkim stopniu dotyczy terenów zdegradowanych.

Potrzeby społeczne i infrastruktura służąca ich zaspokajaniu w zakresie kultury, sportu, rekreacji i zagospodarowania czasu wolnego

Na zapotrzebowanie na usługi w sferze potrzeb społecznych duży wpływ mają dwa specyficzne dla Marek czynniki. Pierwszy z nich to bliskość Warszawy oferującej największe w kraju możliwości zaspokojenia niemal wszystkich tego typu potrzeb. Drugi czynnik to znaczny odsetek osób, które osiedliły się w Markach w ostatnim czasie (proces ten z całą pewnością będzie się nadal utrzymywał a być może przybierze nawet na sile). Oba wpływają na osłabianie więzi mieszkańców z miastem i utrudniają proces integracji społecznej, stanowiącej ważny element w budowaniu lokalnej tożsamości. W tej sytuacji, zwłaszcza w obszarze kultury, Miasto Marki powinno koncentrować się na ofercie specyficznej, dedykowanej jego mieszkańcom i w wielu przypadkach raczej uzupełniającej ofertę Warszawy niż z nią konkurującej. Tak więc oferta społeczna powinna w miarę możliwości uwzględniać aspekt integracyjny i budowania lokalnej tożsamości. Realizacja tego postulatu przy wykorzystaniu obecnych zasobów infrastrukturalnych podobszarów rewitalizowanych (zwłaszcza lokalowych) może napotykać na problemy. Konieczne jest poszerzenie bazy o nowe obiekty i miejsca realizacji tak zajęć stałych jak i imprez okolicznościowych.
Istotnym elementem w tym aspekcie pozostaje wykorzystanie publicznej przestrzeni i lokalnego potencjału podobszarów zdegradowanych do aktywizacji ich mieszkańców. Zarówno tereny zielone, jak i wyznaczone obszary zurbanizowane, powinny zostać przekształcone w sposób umożliwiający ich wykorzystanie do zaspokajania potrzeb mieszkających tu osób w zakresie kultury, sportu, rekreacji i zagospodarowania czasu wolnego. Rzeczywistej rewitalizacji służyć będzie udostępnienie ich na rzecz działających na tym obszarze podmiotów instytucjonalnych sektora publicznego, społecznego jak

i osób indywidualnych. Nowa oferta wymagać też będzie podjęcia skutecznych działań w obszarze komunikacji i przepływu informacji pomiędzy organizatorami i mieszkańcami.

Zagospodarowanie przestrzenne i estetyka przestrzeni publicznej

Na aktualny obraz ładu przestrzennego na podobszarach zdegradowanych miasta wpływają głównie dwa czynniki: bezpośrednia bliskość Warszawy oraz przebieg drogi krajowej DK8 (Al. Marsz. J. Piłsudskiego). Tereny Marek bezpośrednio przylegające do stolicy stopniowo „zlewają się" z nią w jeden organizm miejski. Również rozproszona niegdyś zabudowa pozostałych osiedli przekształca się w obszar zwartej zabudowy. Przy rozwoju zabudowy oraz kreowaniu układu drogowego, elementem negatywnie wpływającym są obszary wąskich działek rolniczych (układ agrarny), a także niekorzystny układ działek. W dokumentach planistycznych miasta układ dróg dojazdowych kształtowany jest jako lokalne układy równoległe i obwodowe drogi krajowej DK8 (Al. Marsz. J. Piłsudskiego). Stanowi ona główną oś miasta (nie tylko komunikacyjną ale również przestrzenną). W zakresie przestrzeni publicznej nie wyznacza jednak i nie tworzy miejskiego centrum. Ta arteria w obecnym kształcie i przy obecnie pełnionej funkcji drogi tranzytowej zdecydowanie bardziej dzieli miasto, niż stanowi jego oś integracji. Sama również jest w pewnym sensie odseparowana od struktury miasta. Taki stan rzeczy pogłębia historycznie uwarunkowany problem braku ukształtowanego centrum miasta (rynku, deptaku, kwartału, ulicy). Aleja Marsz. J. Piłsudskiego na całej swej długości leży w czterech z pięciu podobszarach rewitalizacji stanowiąc jego centralną oś przestrzenną i największy element urbanistyczny.

Tereny dojazdowe do dużych miast bardzo często stanowią w Polsce miejsce szczególnego nagromadzenia reklam. O ile proces z ich umieszczaniem nie jest należycie kontrolowany może doprowadzić do powstania chaosu estetycznego i negatywnego wizerunku całych podobszarów. Bez wątpienia z sytuacją taką mamy do czynienia na podobszarach rewitalizacji w Markach na całym przebiegu drogi krajowej 8 oraz w większości innych ważnych dla miasta szlaków komunikacyjnych. Negatywny wpływ na obraz tej części miasta mają zarówno reklamy umieszczane w przesadnych ilościach na prywatnych posesjach, jak i ich estetyka i stan techniczny. Drugim elementem wpływającym na obraz przestrzeni są występujące na podobszarach zdegradowanych nieużytki. Po rewitalizacji mogą one stanowić tereny dla potencjalnej nowej zabudowy mieszkaniowej lub tereny rekreacyjne. W wielu wypadkach, ze względu na swoje centralne położenie, stanowią strategiczne zaplecze dla przyszłego rozwoju miasta.

Estetykę przestrzeni publicznej na podobszarach rewitalizacji obniża też zły stan techniczny elewacji znacznej części budynków, w tym wielorodzinnych budynków mieszkalnych pozostających w zasobach miasta oraz towarzysząca im, duża ilość nieestetycznych i niefunkcjonalnych przybudówek, składzików i komórek.

Zarządzanie zarówno przestrzenią niezabudowaną, jak i już zagospodarowaną podobszarów objętych programem rewitalizacji może zmierzać w kierunku ilościowego zwiększenia zasobu mieszkaniowego, jednak wyłącznie przy zachowaniu jakościowego kierunku rozwoju przestrzeni publicznej.

Mieszkalnictwo

Znaczna część lokali mieszkalnych położonych na podobszarach rewitalizacji i znajdujących się w zasobach miasta jest w złym, lub bardzo złym stanie technicznym. Budynki wybudowane w przestarzałych technologiach, są niefunkcjonalne, nieefektywne energetycznie a przy tym mocno wyeksploatowane. Część budynków wymaga wyposażenia w niezbędne instalacje wodno-kanalizacyjne. Wieloletnie zaniedbania w prowadzeniu stałych prac naprawczych i konserwacyjnych doprowadziły do ich fatalnego stanu technicznego i estetycznego. Również bezpośrednie otoczenie budynków implikuje konieczność gruntownych zmian w zakresie ciągów komunikacyjnych, terenów zielonych, zabezpieczenia śmietników, częściowego usunięcia lub remontu komórek i składzików.

Lokale socjalne, a w znacznej mierze również komunalne, zamieszkałe są przez osoby znajdujące się w trudnej sytuacji ekonomicznej, czasami wręcz niezaradne życiowo. Pociąga to za sobą również inne negatywne zjawiska społeczne takie jak nadużywanie alkoholu, przemoc w rodzinie, zaniedbywanie obowiązku szkolnego. Kumulacja w niektórych rejonach miasta osób, które nie są w stanie samodzielnie zapewnić sobie wyższego poziomu życia w zakresie poprawy warunków bytowania, wymaga podjęcia jednoczesnych kompleksowych działań rewitalizacyjnych w sferze społecznej i mieszkaniowej. Dotyczy to w szczególności terenów ulic Słowackiego, Barskiej, Fabrycznej, Jasnej, a także Al. Marsz. J. Piłsudskiego na jej środkowym odcinku. Wszystkie te rejony zostały objęte programem rewitalizacji.

Środowisko przyrodnicze

Dużym zagrożeniem dla lokalnego środowiska przyrodniczego jest emisja pyłów, gazów spalinowych oraz hałas, pochodzące głównie z Al. Marsz. J. Piłsudskiego. Udział w zanieczyszczaniu środowiska mają także zagrożenia komunalne, głównie emisja zanieczyszczeń ze źródeł grzewczych i powstających odpadów.

Na lokalne czynniki płynące bezpośrednio z podobszarów zdegradowanych nakładają się negatywne zjawiska szerszej skali. Zagrożenia stanowią presja wywierana przez aglomerację warszawską, zamierzone działania człowieka (dewastacje) a także niski poziom świadomości ekologicznej.

Komunikacja

Szybko rosnąca liczba mieszkańców Miasta Marki a w szerszym kontekście także postępująca urbanizacja gminy wymuszają zmiany komunikacyjne. Kluczowe w tym zakresie pozostaje utrzymanie niezbędnej dla mieszkańców łączności z Warszawą i konieczność prowadzenia ruchu tranzytowego ze stolicy w kierunku północno-wschodnim (Białystok, Suwałki). Z problemami komunikacyjnymi wiążą się też problemy gospodarcze (w zakresie dostępu do rynku pracy) środowiskowe (niska emisja, hałas) a także przestrzenno funkcjonalne. Aktualnie główna arteria miejska jaką jest położona w podobszarze rewitalizacji Al. Marszałka Piłsudskiego stanowi w coraz większym stopniu barierę niż oś integracji przestrzennej.

Potrzebne jest szybkie wprowadzenie alternatywnych rozwiązań w zakresie sieci dróg, jak i środków transportu. Niewystarczający jest bowiem poziom rozwoju i zintegrowania różnych środków transportu niskoemisyjnego. Choć w chwili obecnej przepustowość ulic stanowi największy problem, to odczuwalny jest też zły stan techniczny nawierzchni niektórych z nich i nieadekwatna liczba miejsc parkingowych.

Rozwiązania w obszarze komunikacji uwzględniać powinny nie tylko aktualne potrzeby podobszarów rewitalizacji i całego miasta, ale też szybki ich rozwój związany z dynamicznie rosnącą liczbą mieszkańców i nowymi funkcjami będącymi następstwem również planowanych działań rewitalizacyjnych.

Sfera gospodarcza

Dogodne położenie miasta w bezpośrednim oddziaływaniu warszawskiej metropolii i dobre z nią skomunikowanie sprawia, że Marki stanowią doskonałą bazę rozwoju firm i przedsięwzięć gospodarczych. Wśród podmiotów gospodarczych dominują jednostki zaliczające się do prywatnego sektora własności z licznie reprezentowaną indywidualną działalnością gospodarczą mieszkańców. Potencjał rozwoju w zakresie gospodarczym tkwi przede wszystkim w przygotowaniu terenów inwestycyjnych. Brak nowych terenów tego typu może stanowić istotnie ograniczone. Skutecznych rozwiązań w tym zakresie należy poszukiwać między innymi w wykorzystaniu terenów już istniejących na podobszarach zdegradowanych poprzez bardziej funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni.

Techniczna infrastruktura sieciowa

Najpilniejsze potrzeby w tym zakresie dotyczą budowy dróg (nie dotyczy podobszarów rewitalizacji). Zaniedbania powstałe w czasie intensywnej urbanizacji miasta dotyczą głównie kanalizacji deszczowej. Większość problemów w zakresie kanalizacji sanitarnej i wodociągów, sieci gazowej, elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej jest rozwiązywana na bieżąco.

Sport, wypoczynek, turystyka i rekreacja

Kompleksy obszarów leśnych i położone na terenie miasta zbiorniki wodne stanowią duży potencjał dla rozwoju usług w zakresie sportu, wypoczynku i rekreacji na tym terenie. Potencjał ten jest w chwili obecnej niewystarczająco wykorzystany. Dużo do życzenia pozostawia jakość usług oraz różnorodność oferty. Braki widoczne są też w infrastrukturze sportowej. Miasto w pierwszej kolejności powinno zadbać o zaspokojenie potrzeb mieszkańców ale powinno dostrzegać też szanse płynące z przygotowania oferty w tym zakresie dla aglomeracji warszawskiej.

Dziedzictwo kulturowe

Marki posiadają nieliczne, jednak atrakcyjne zasoby dziedzictwa kulturowego skupione zwłaszcza wzdłuż położonej na terenie działań rewitalizacyjnych Al. Marsz. J. Piłsudskiego. Podstawowe podobszary problemowe w tym zakresie to:

- stan techniczny zabytków
- niewystarczające wykorzystanie dorobku kultury zarówno w postaci nieruchomości, jak i kultury niematerialnej np. wykreowanie rozpoznawalnego symbolu Marek

Jak wykazała przeprowadzona na wstępie analiza problemowa wszystkie opisane wyżej obszary tematyczne mają szczególnie istotne znaczenie dla wskazanych do rewitalizacji terenów zdegradowanych.

10 Wizja wyprowadzenia podobszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)

Wizja jest podstawą strategii osiągnięcia celów określonych w niniejszym dokumencie. Stanowi obraz oczekiwanego stanu, jaki lokalna społeczność zamierza osiągnąć na zakończenie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasto Marki.

Wizje poszczególnych podobszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji:

- ***Podobszar rewitalizacji nr 1 "Kamienice"*** *wykorzytuje w pełni dziedzictwo historyczne dawnego obszaru przemysłowego Braci Briggs. Stanowi najbardziej reprezentacyjne terenów miasta, stanowiący swoistą bramę wjazdową do miasta od strony południowej. Stan ten wynika z przejścia głównej arterii komunikacyjnej – Al. Marsz. J. Piłsudskiego przez wyznaczony teren. Podobszar ten jest jednolity pod względem zagospodarowania. Budynki dawnego osiedla robotniczego zostały wyremontowane i posiadają dobry standard techniczny. Uporządkowanie otoczenie budynków jest estetyczne a mieszkańcy włączają się w proces zarządzania przestrzenią podwórek. Pałacyk Briggsów, park oraz budynki dawnej Fabryki Braci Briggs stawią miejsce inicjatyw lokalnych, inspirowanych przez wspólne działania samorządu i organizacji pozarządowych skupionych wokół inicjatywy Fabryczna3, działań Mareckiego Ośrodka Kultury i Ośrodka Pomocy Społecznej. Realizowane programy społeczne skupione na wzmocnieniu funkcji rodziny i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu przynoszą rezulataty w odniesieniu do poprawy bezpieczeństwa, spadku poziomu bezrobocia, ubóstwa, zmniejszeniu liczby osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz spadku liczby przypadków występowania przemocy w rodzinie. W wyniku rewitalizacji rośnie liczba inicjatyw gospodarczych na terenie podobszaru, a ich działania nie powodują zmiany charakteru podobszaru. W wyniku realizacji projektów komplementarnych przez jego teren przebiegają ścieżki rowerowe a zmiana charakteru głównej arterii miasta (otwarcie trasy S8) zmniejszył natężenie ruchu, w związku z czym spadła emisja PM 10 oraz obniżył się poziom hałasu, przez co zwiększyła się jakość życia mieszkańców.*
- **Podobszar rewitalizacji nr 2 "Piłsudskiego"** - *budynki komunalne zostały wyremontowane i posiadają dobry standard techniczny. Zagospodarowane otoczenie budynków jest funkcjonalne i estetyczne a mieszkańcy włączają się w proces zarządzania przestrzenią osiedla. Mieszkańcy korzystają z inicatyw realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych skupionych wokół inicjatywy Fabryczna3 oraz działań Mareckiego*

Ośrodka Kultury (znajdujących się w podobszarze rewitalizacji nr 1). W wyniku działań programów społecznych ukierunkowanych na wzmocnieniu funkcji rodziny i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osiągane są rezulataty w odniesieniu do poprawy bezpieczeństwa, spadku poziomu bezrobocia, ubóstwa, zmniejszeniu liczby osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz spadku liczby przypadków występowania przemocy w rodzinie. Działania związane z przebudową dawnej DK8 uwalniają miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej, rośnie liczba inicjatyw gospodarczych na terenie podobszaru. W wyniku realizacji projektów komplementarnych przez podobszar przebiegają ścieżki rowerowe a zmiana charakteru głównej arterii miasta (otwarcie trasy S8) spowodowała spadek natężenia ruchu, w związku z czym spadła emisja PM 10 oraz obniżył się poziom hałasu, a więc poprawił się stan środowiska naturalnego mający wpłayw na jakość życia mieszkańców.

- **Podobszar rewitalizacji nr 3 "Grunwaldzka"** - *Osiedle komunalne zostało wyremontowane i posiada dobry standard techniczny. Jego otoczenie zostało we współpracy z mieszkańcami ponownie zagospodarowane. Mieszkańcy korzystają z inicjatyw dostępnych w ramach punktu Fabryczna 3 oraz Mareckiego Ośrodka Kultury (znajdujących się w podobszarze rewitalizacji nr 1). Działania programów społecznych ukierunkowanych na wzmocnieniu funkcji rodziny i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osiągane są rezulataty w odniesieniu do poprawy bezpieczeństwa, spadku poziomu bezrobocia, ubóstwa, zmniejszeniu liczby osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz spadku liczby przypadków występowania przemocy w rodzinie. Przebudowa dawnej DK8 uwalnia miejsca do prowadzenia działalności gospodarcze, rośnie liczba inicjatyw gospodarczych na terenie podobszaru. Realizacja projektów komplementarnych owocuje powstaniem ścieżek rowerowerowych. Otwarcie trasy S8 spowodowała spadek natężenia ruchu, w związku z czym spadła emisja PM 10 oraz obniżył się poziom hałasu, a więc poprawił się stan środowiska naturalnego a tym samym jakość życia mieszkańców.*
- **Podobszar rewitalizacji nr 4 "Wspólna"** – Podniesiono standard techniczny osiedla komunalnego, otoczenie budynków. Mieszkańcy zyskali miejsce do realizacji incjatyw społecznych i *korzystają z z działań dostepnych w ramach punktu Fabryczna 3 oraz Mareckiego Ośrodka Kultury (znajdujących się w podobszarze rewitalizacji nr 1). Działania programów społecznych ukierunkowanych na wzmocnieniu funkcji rodziny i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osiągane są rezulataty w odniesieniu do poprawy bezpieczeństwa, spadku poziomu bezrobocia, ubóstwa, zmniejszeniu liczby osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz spadku liczby przypadków występowania przemocy w rodzinie. Zmiana charakteru głownej arterii miasta (Al. Marsz. J Piłsudskiego po otworzeniu obwodnicy (S8) umożliwiła realizację projektów komplementarnych których produktami są ścieżki rowerowe. Spadło natężenia ruchu, w związku z czym obniżyła się emisja PM 10 oraz poziom hałasu, a więc poprawił się*

stan środowiska naturalnego a tym samym jakość życia mieszkańców.

- ***Podobszar rewitalizacji nr 5 "Plac Markiewicza"*** *wykorzytuje w pełni dziedzictwo historyczne Strugi. Centrum spotkań lokalnych Struga - Al. M. J. Piłsudskiego 238 stanowi podobszar do realizacji inicjatyw poszczególnych grup mieszkańców wspieranych przez organizacje pozraądowe. Podobszar ten jest jednolity pod względem zagospodarowania. Budynek przy Al. M. J. Piłsudskiego 238 został wyremontowany i posiada dobry standard techniczny, stawi miejsce inicjatyw lokalnych, inspirowanych przez wspólne działania samorządu i organizacji pozarządowych oraz działań Mareckiego Ośrodka Kultury i Ośrodka Pomocy Społecznej. Realizowane programy społeczne skupione na wzmocnieniu funkcji rodziny i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu przynoszą rezulataty w odniesieniu do poprawy bezpieczeństwa, spadku poziomu bezrobocia, ubóstwa, zmniejszeniu liczby osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz spadku liczby przypadków występowania przemocy w rodzinie. W wyniku rewitalizacji rośnie liczba inicjatyw gospodarczych na terenie podobszaru. Przez podobszar przebiegają ścieżki rowerowe a zmiana charakteru głównej arterii miasta (otwarcie trasy S8) spowodowała spadek natężenia ruchu, w związku z czym spadła emisja PM 10 oraz obniżył się poziom hałasu, przez co zwiększyła się jakość życia mieszkańców.*

11 Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych

Określenie potrzeb rewitalizacyjnych miasta należy oprzeć bezpośrednio na analizie wyników diagnozy problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych oraz o wnioski płynące z przeprowadzonej w oparciu o nią analizy SWOT. Z punktu widzenia tworzonego Programu kluczowe jest by zidentyfikowane potrzeby i wyznaczone z ich uwzględnieniem kierunki działań:

- ugruntowały mocne strony terenów rewitalizowanych;
- niwelowały uciążliwości lub konfliktów społecznych w obszarze słabych stron;
- pozwalały na możliwie najpełniejsze wykorzystanie szans;
- pomogły w likwidacji lub istotnym ograniczeniu zagrożeń.

Wszystkie potrzeby odnosić się będą do poszczególnych obszarów tematycznych, o kluczowym znaczeniu dla procesów rewitalizacyjnych. I tak:

Dla obszaru tematycznego **„Zapobieganie i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom społecznym"** potrzeby rewitalizacyjne koncentrować się będą wokół następujących zagadnień:

- Wsparcie dla rodzin i osób marginalizowanych w procesie ich włączenia społecznego poprzez:
    - opracowanie i wdrożenie programów kierowanych do rodzin i osób marginalizowanych
    - zwiększanie liczby miejsc/placówek świadczących pomoc na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
    - działania wspierające w postaci np. zajęć terapeutycznych, dożywiania najmłodszych, oferty zagospodarowania czasu wolnego w oparciu o rozwój własnych zainteresowań;
- Przełamywanie „barier" leżących u podstaw tworzenia na podobszarach zdegradowanych enklaw ubóstwa, któremu towarzyszy kumulacja niekorzystnych zjawisk społecznych, a nawet patologii i przypisywanie tym enklawom określeń typu: „złe osiedle", „zła okolica", „zła kamienica";
- Działania mające na celu integrację osób niepełnosprawnych i włączenie ich w główny nurt życia kulturalnego i społecznego Miasta Marki;
- Tworzenie warunków (w tym również infrastruktury i zaplecza technicznego) do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców podobszarów rewitalizowanych;
- Inicjowanie działań służących aktywizacji społecznej i integracji mieszkańców podobszarów rewitalizowanych;
- Wsparcie dla dzieci z problemami w nauce i ich rodzin oraz wyrównywanie szans edukacyjnych i życiowych dla najmłodszych mieszkańców podobszarów wymagających rewitalizacji;

- Działania zmierzające do „zaszczepienia" na podobszarach rewitalizowanych, widocznych w innych częściach miasta korzystnych zjawisk demograficznych, związanych przede wszystkim z osiedlaniem się w Markach młodych ludzi spoza miasta;
- Utrwalanie więzi mieszkańców podobszarów rewitalizowanych z miejscem zamieszkania i budowanie lokalnej tożsamości.

Dla obszaru tematycznego **„Potrzeby społeczne i infrastruktura służąca ich zaspokajaniu w zakresie kultury, sportu, rekreacji i zagospodarowania czasu wolnego"** potrzeby rewitalizacyjne koncentrować się będą wokół następujących zagadnień:

- Rozbudowa infrastruktury o nowe obiekty i miejsca umożliwiające świadczenia usług w zakresie kultury, sportu, rekreacji i zagospodarowania czasu wolnego
- Tworzenie zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty imprez kulturalnych, społecznych i masowych.
- Kreowanie przestrzeni publicznej jako miejsc sprzyjających swobodnemu rozwojowi również pozainstytucjonalnych i indywidualnych inicjatyw kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i pozostałych związanych z rozwojem zainteresowań i potrzeb społecznych mieszkańców
- Skuteczne działania w obszarze komunikacji i przepływu informacji pomiędzy podmiotami realizującymi zadania rewitalizacyjne i mieszkańcami.

Dla obszaru tematycznego **„Zagospodarowanie przestrzenne i estetyka przestrzeni publicznej"** potrzeby rewitalizacyjne koncentrować się będą wokół następujących zagadnień:

- Zmiana sposobu oddziaływania na strukturę miejską kluczowej arterii komunikacyjnej jaką jest Al. Marsz. J. Piłsudskiego i przekształcenie jej z bariery dzielącej miasto na dwie części w oś integrującą miasto.
- Poprawa estetyki i unowocześnienie przestrzeni miejskiej poprzez:
  - remonty elewacji budynków komunalnych
  - zmiany w sposobie zagospodarowania przestrzeni między budynkami wielorodzinnymi; usunięcie nieestetycznych i niefunkcjonalnych komórek, składzików, przybudówek i budowa placów zabaw, wiat śmietnikowych itp.
  - wprowadzenie do centrum miasta nowocześnie ukształtowanej zieleni śródmiejskiej (skwery, klomby, trawniki)
  - wprowadzenie do przestrzeni miejskiej elementów współczesnego wystroju architektonicznego
  - ograniczenie chaosu estetycznego związanego z nadmierną ilością reklam i szyldów w centrum miasta, poprawa ich stanu technicznego i walorów estetycznych
- Wykreowanie przestrzeni jednoznacznie kojarzonej z centrum miasta
- Zagospodarowanie rozległych terenów o dużym potencjale rekreacyjnym zlokalizowanych na obrzeżach miasta

Dla obszaru tematycznego **„Mieszkalnictwo"** potrzeby rewitalizacyjne koncentrować się będą wokół następujących zagadnień:

- Poprawa stanu technicznego budynków i lokali komunalnych
- Poprawa wykorzystania terenów zajmowanych pod wielorodzinne budownictwo komunalne

Dla obszaru tematycznego **„Środowisko przyrodnicze"** potrzeby rewitalizacyjne koncentrować się będą wokół następujących zagadnień:

- Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł punktowych i liniowych
- Ochrona naturalnych zasobów przyrodniczych i udostępnienie ich mieszkańcom w formie terenów rekreacyjnych

Dla obszaru tematycznego **„Komunikacja"** potrzeby rewitalizacyjne koncentrować się będą wokół następujących zagadnień:

- Budowa nowego północno-wschodniego wylotu z Warszawy drogi ekspresowej S8 w kierunku Białegostoku – zadanie GDDKiA.
- Działania mające na celu wspólne wypracowanie rozwiązań w zakresie rewitalizacji z aktualnym oraz przyszłym zarządcą Al. Piłsudskiego.
- Działania gminy zmierzające do zmiany kategorii Al. Piłsudskiego na drogę gminną.
- Poprawa rozwiązań komunikacyjnych i stanu technicznego ulic.
- Wprowadzenie rozwiązań sprzyjających rozwojowi środków transportu niskoemisyjnego oraz integracja komunikacji publicznej.

Dla obszaru tematycznego **„Sfera gospodarcza"** potrzeby rewitalizacyjne koncentrować się będą wokół następujących zagadnień:

- Przygotowanie terenów inwestycyjnych.
- Rozwój lokalnej przedsiębiorczości w tym małych i mikroprzedsiębiorstw.

Dla obszaru tematycznego **„Techniczna infrastruktura sieciowa** potrzeby rewitalizacyjne koncentrować się będą wokół:

- Regulacji stosunków wód powierzchniowych i gospodarowanie wodami opadowymi.

Dla obszaru tematycznego **„Dziedzictwo kulturowe** potrzeby rewitalizacyjne koncentrować się będą wokół następujących zagadnień:

- Poprawa stanu technicznego zabytków.
- Pełniejsze wykorzystanie dorobku kultury zarówno w postaci nieruchomości, jak i kultury niematerialnej np. wykreowanie rozpoznawalnego symbolu Marek.

Odniesienie najważniejszych, zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych do celów programu rewitalizacji

Obszar tematyczny	Zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne	Cel programu rewitalizacji
Zapobieganie i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom społecznym	• Wsparcie dla rodzin i osób marginalizowanych w procesie ich włączenia społecznego poprzez: o opracowanie i wdrożenie programów kierowanych do rodzin i osób marginalizowanych o zwiększanie liczby miejsc/placówek świadczących pomoc na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym o działania wspierające w postaci np. zajęć terapeutycznych, dożywiania najmłodszych, oferty zagospodarowania czasu wolnego w oparciu o rozwój własnych zainteresowań;	• **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców terenów rewitalizowanych nr 1-5 poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom i rodzinom potrzebującym**
	• Przełamywanie „barier" leżących u podstaw tworzenia na podobszarach zdegradowanych enklaw ubóstwa, któremu towarzyszy kumulacja niekorzystnych zjawisk społecznych, a nawet patologii i przypisywanie tym enklawom określeń typu: „złe osiedle", „zła okolica", „zła kamienica";	• **Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców** • **Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych)**
	• Działania mające na celu integrację osób niepełnosprawnych i włączenie ich w główny nurt życia kulturalnego i społecznego Miasta Marki	• **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców terenów rewitalizowanych nr 1-5 poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom i rodzinom potrzebującym**
	• Tworzenie warunków (w tym również infrastruktury i zaplecza technicznego) do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców podobszarów rewitalizowanych;	• **Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców**
	• Inicjowanie działań służących aktywizacji społecznej i integracji mieszkańców podobszarów rewitalizowanych;	• **Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców**
	• Wsparcie dla dzieci z problemami w nauce i ich rodzin oraz wyrównywanie szans edukacyjnych i życiowych dla najmłodszych mieszkańców podobszarów wymagających rewitalizacji;	• **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców terenów rewitalizowanych nr 1-5 poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom i rodzinom potrzebującym**
	• Działania zmierzające do „zaszczepienia" na podobszarach rewitalizowanych, widocznych w innych częściach miasta korzystnych zjawisk demograficznych, związanych przede wszystkim z osiedlaniem się w Markach młodych ludzi spoza miasta;	• **Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych)**
	• Utrwalanie więzi mieszkańców podobszarów rewitalizowanych z miejscem zamieszkania i budowanie lokalnej tożsamości.	• **Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej**

		i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców
Potrzeby społeczne i infrastruktura służąca ich zaspokajaniu w zakresie kultury, sportu, rekreacji i zagospodarowania czasu wolnego	• Rozbudowa infrastruktury o nowe obiekty i miejsca umożliwiające świadczenia usług w zakresie kultury, sportu, rekreacji i zagospodarowania czasu wolnego	• **Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców**
	• Tworzenie zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty imprez kulturalnych, społecznych i masowych.	• **Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców**
	• Kreowanie przestrzeni publicznej jako miejsc sprzyjających swobodnemu rozwojowi również pozainstytucjonalnych i indywidualnych inicjatyw kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i pozostałych związanych z rozwojem zainteresowań i potrzeb społecznych mieszkańców	• **Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców**
	• Skuteczne działania w obszarze komunikacji i przepływu informacji pomiędzy podmiotami realizującymi zadania rewitalizacyjne i mieszkańcami	• **Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców**
Zagospodarowanie przestrzenne i estetyka przestrzeni publicznej	• Zmiana sposobu oddziaływania na strukturę miejską kluczowej arterii komunikacyjnej jaką jest Al. Marsz. J. Piłsudskiego i przekształcenie jej z bariery dzielącej miasto na dwie części w oś integrującą miasto.	• **Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej**
	• Poprawa estetyki i unowocześnienie przestrzeni miejskiej poprzez: o remonty elewacji budynków komunalnych o zmiany w sposobie zagospodarowania przestrzeni między budynkami wielorodzinnymi; usunięcie nieestetycznych i niefunkcjonalnych komórek, składzików, przybudówek i budowa placów zabaw, wiat śmietnikowych itp. o wprowadzenie do centrum miasta nowocześnie ukształtowanej zieleni śródmiejskiej (skwery, klomby, trawniki) o wprowadzenie do przestrzeni miejskiej elementów współczesnego wystroju architektonicznego o ograniczenie chaosu estetycznego związanego z nadmierną ilością reklam i szyldów w centrum miasta, poprawa ich stanu technicznego i walorów estetycznych	• **Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych).** • **Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej**
	• Wykreowanie przestrzeni jednoznacznie kojarzonej z centrum miasta	• **Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska**

		i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej
	• Zagospodarowanie rozległych terenów o dużym potencjale rekreacyjnym zlokalizowanych na obrzeżach miasta	**Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej**
Mieszkalnictwo	• Budowa nowych lokali socjalnych i komunalnych, w tym powiązanie z inwestycjami komunalnymi zlokalizowanymi poza podobszarami rewitalizacji	• **Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych)**
	• Poprawa stanu technicznego budynków i lokali komunalnych	• **Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych)**
	• Poprawa wykorzystania terenów zajmowanych pod wielorodzinne budownictwo komunalne	• **Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych).**
Środowisko przyrodnicze	• Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł punktowych i liniowych	• **Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej**
	• Ochrona naturalnych zasobów przyrodniczych i udostępnienie ich mieszkańcom w formie terenów rekreacyjnych	• **Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej**
Komunikacja	• Budowa nowego północno-wschodniego wylotu z Warszawy drogi ekspresowej S8 w kierunku Białegostoku – zadanie GDDKiA.	• **Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej**
	• Działania mające na celu wspólne wypracowanie rozwiązań w zakresie rewitalizacji z aktualnym oraz przyszłym zarządcą Al. Piłsudskiego. • Działania gminy zmierzające do zmiany kategorii Al. Piłsudskiego na drogę gminną	• **Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej**
	• Poprawa rozwiązań komunikacyjnych i stanu technicznego ulic • Wprowadzenie rozwiązań sprzyjających rozwojowi środków transportu niskoemisyjnego oraz integracja komunikacji publicznej	• **Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej**
Sfera gospodarcza	• Rozwój lokalnej przedsiębiorczości w tym małych i mikroprzedsiębiorstw.	• Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców i napływ nowych inwestorów wpływające na ożywienie gospodarcze podobszarów rewitalizowanych nr 1-4

Dziedzictwo kulturowe	• Poprawa stanu technicznego zabytków. • Pełniejsze wykorzystanie dorobku kultury zarówno w postaci nieruchomości, jak i kultury niematerialnej np. wykreowanie rozpoznawalnego symbolu Marek.	• **Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców**

Celami Programu będą:

- **Cel.1 Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych).**
- **Cel.2 Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców**
- **Cel.3 Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej**
- **Cel.4 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców podobbszarów rewitalizowanych nr 1-5 poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom i rodzinom potrzebującym**
- **Cel.5 Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców i napływ nowych inwestorów wpływające na ożywienie gospodarcze podobszarów rewitalizowanych nr 1-4.**

Oprócz projektów przyjętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji i ujętych w liście planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenach podobszarów rewitalizowanych, realizowane będą działania komplementarne nie wymienione z tytułu w niniejszym dokumencie. Przykłady takich inicjatyw w odniesieniu do poszczególnych celów szczegółowych zamieszczono poniżej: Cel szczegółowy - Wzrost jakości życia mieszkańców Miasta Marki poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych)

12 Opis planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

12.1 Najważniejsze przedsięwzięcia i główne projekty rewitalizacyjne

Realizacja zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych miasta napotyka w sposób naturalny na bariery między innymi natury organizacyjnej, formalno-prawnej czy finansowej. W tej sytuacji nie wszystkie zamierzenia i projekty mogą być niezwłocznie zrealizowane i konieczne jest ustalenie pewnej gradacji ich ważności, tak by w pierwszej kolejności koncentrować się na tych najistotniejszych. Dlatego spośród

dużej grupy projektów zgłoszonych do programu rewitalizacji w toku konsultacji społecznych prowadzonych ze wszystkimi grupami interesariuszy wyłoniono te, które zostały uznane za kluczowe dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji, i bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie byłaby możliwa. Są to działania o pierwszorzędnym znaczeniu dla wyprowadzenia podobszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. Niektóre z nich będą ubiegać się o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, w ramach działania 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych. RPO zakłada dla projektów realizowanych w ramach programów rewitalizacji organizowanie naborów dedykowanych lub preferencji w ramach innych konkursów. Komplementarna interwencja w ramach różnych priorytetów inwestycyjnych pozwoli na kompleksowe rozwiązywanie problemów społecznych na podobszarach rewitalizacji.

Tab. 21 Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr zadania	Tytuł zadania	Lokalizacja	Zgłaszający
1	Kompleksowy remont osiedla Braci Briggsów wraz ze zmianą przeznaczenia części lokali.	Osiedle Braci Briggsów - Al. Marsz. J. Piłsudskiego (Podobszar rewitalizacji nr 1)	Gmina Miasto Marki (Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym)
2	Centrum aktywności społecznej przy ul. Fabrycznej 3	ul. Fabryczna 3 (Podobszar rewitalizacji nr 1)	Gmina Miasto Marki (Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym), organizacje pozarządowe.
3	Centrum spotkań lokalnych Struga - Al. M. J. Piłsudskiego 238.	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 238 (Podobszar rewitalizacji nr 5)	Gmina Miasto Marki (Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym), organizacje pozarządowe.
4	Remont zabytkowego Pałacyku Briggsów wraz z fabryką i parkiem w Markach	Obszar Pałacyku Briggsów wraz z kompleksem parkowym Al. Marsz. J. Piłsudskiego 96 (Podobszar rewitalizacji nr 1)	Gmina Miasto Marki (Wydział Planowania i Rozwoju, Centrum Usług Wspólnych)
5	Zagospodarowanie terenu i termomodernizacja budynków na osiedlu Wspólna	Obszar osiedla Wspólna - budynki komunalne przy ul. Wspólnej (Podobszar rewitalizacji nr 4)	Gmina Miasto Marki (Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym).
6	Remont i termomodernizacja budynków przy al. Marsz. J Piłsudskiego	Obszar osiedla przy przy al. Marsz. J Piłsudskiego - budynki komunalne (Podobszar rewitalizacji nr 3)	Gmina Miasto Marki (Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym).
7	MOK bez barier	Marecki Ośrodek Kultury ul. Fabryczna 2 (Podobszar rewitalizacji nr 1)	Marecki Ośrodek Kultury im. Tadeusza Lużyńskiego

8	Mareckie Miejsca Kultury	Marecki Ośrodek Kultury ul. Fabryczna 2 (Podobszar rewitalizacji nr 1-5)	Marecki Ośrodek Kultury im. Tadeusza Lużyńskiego
9	Ku żywemu uczestnictwu w kulturze	Marecki Ośrodek Kultury ul. Fabryczna 2 (Podobszar rewitalizacji nr 1)	Marecki Ośrodek Kultury im. Tadeusza Lużyńskiego
10	Utworzenie placówek wsparcia dziennego: w formie opiekuńczej - świetlica środowiskowa „Cegiełki" oraz poradnictwa i terapii Klub Wspierania Rodzin.	Obszar „Kamienic" Al. Marsz. J. Piłsudskiego (Podobszar rewitalizacji nr 1)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach
11	Przebudowa zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przy Al.Marsz. J. Piłsudskiego róg ul. Grunwaldzkiej.	dz. nr ew.: 15/21 nr obrębu 3-03 (Podobszar rewitalizacji nr 3)	Gmina Miasto Marki (Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym, Wydział Gospodarki Nieruchomościami)
12	RODZINA RELACJA REINTEGRACJA. Innowacyjny model usług społecznych	50% grup docelowych rekrutuje się z podobszarów rewitalizacji nr 1-5)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach
13	Aktywny mieszkaniec Marek	Osoby bezrobotne (50 mieszkańców podobszarów rewitalizacvji nr 1-5, stanowiących 100% grupy docelowej projektu) zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.	Organizacja pozarządowa (Lider), OPS w Markach (Partner)

Zaplanowane działania będą ukierunkowane przede wszystkim na aktywizację i integrację społeczną mieszkańców rewitalizowanych podobszarów i poprawę ich warunków bytowych. Inwestycje w infrastrukturę podejmowane w ramach programu będą stanowiły skuteczne narzędzie do wprowadzania zmian społeczno-gospodarczych na podobszarach rewitalizacji. Sukcesywnie realizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą stanowiły ważny element polityki strategicznej miasta, co znajduje swoje odzwierciedlenie w zapisach między innymi Strategii Rozwoju Miasta Marki na lata 2016-2021.

Charakterystyka planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zadanie nr 1

Nazwa projektu	Kompleksowy remont osiedla Braci Briggsów wraz ze zmianą przeznaczenia części lokali.	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Miasto Marki (Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym)	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Techniczny. **Komplementarny:** Przestrzenno-funkcjonalny Gospodarczy	
Cele LPRGM	Cel.1 Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych). Cel.3 Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej. Cel 5 Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców i napływ nowych inwestorów wpływające na ożywienie gospodarcze podobszarów rewitalizowanych nr 1-4.	
Grupa docelowa	Społeczność Osiedła Robotniczego Braci Briggs (Podobszar rewitalizacji nr 1) ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców lokalów komunalnych. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania, ZUK wyśle pisemnie informację do mieszkańców oraz zorganiuzuje serię spotkań konsultacyjnych.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Wykonanie kompletnego remontu budynków, w tym między innymi: hydroizolacji, wentylacji grawitacyjnej, elewacji kamienic, remont stropów, ścian wewnętrznych, klatek schodowych, instalacji wewnętrznych. Ponadto planuje się w części obiektów dostosowanie wybranych lokalido zmiany pełnionej funkcji, tzn. dostosowanie do funkcji społecznych oraz usługowych. Projekt będzie realizowany etapami. Budynki zlokalizowane są na podobszarze rewitalizacji nr 1. Mieszkańcy będą poinformowani drogą pisemną oraz poprzez informację na stronie Urzędu Miasta Marki. Z zastrzeżeniem, że po zakończeniu remontów mieszkańcy będą mogli powrócić do wcześniej zajmowanych lokali. Lokale usługowe przeznaczone będą dla osób uprzednio mieszkajacych na terenach rewitalizowanych (oferta wynjamu promowana będzie w społeczności lokalnej rewitalizowanego podobszaru),	
Lokalizacja projektu	Osiedle Robotnicze Braci Briggsów - Al. Marsz. J. Piłsudskiego	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost powierzchni nowych lub wyremontowanych mieszkań socjalnych/ komunalnych pozostających w zasobach miasta: ok. 5300 m^2 (dane z zasobu - WZMK). - Wzrost liczby lokali usługowych w zasobie miasta: 5 (dane z zasobu miasta - WZMK). - Wzrost Ilości lokali/obiektów, którym przywrócono bądź nadano nowe funkcje społeczne/ kulturalne/ edukacyjne: 2 (dane z zasobu miasta - WZMK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 200 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę warunków bytowych (ankiety – UMM -WPS). - Zwiększenie o 5 liczby podmiotów gospodarczych na podobszarach rewitalizowanych (dane: UMM - WPS).	
Szacunkowa wartość projektu	12 400 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2017-2022	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 9 400 000 (73,68% %)	Środki zewnętrzne D.6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych RPO Woj. Maz. na lata 2014-2020 3 000 000,00 (26,32% %)- EFRR

Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1 Zadanie nr 2 Centrum aktywności społecznej przy ul. Fabrycznej 3 Zadanie nr 10 Utworzenie placówek wsparcia dziennego: w formie opiekuńczej - świetlica środowiskowa „Cegiełki" oraz poradnictwa i terapii Klub Wspierania Rodzin. Projekt realizowany jest od 2017 roku. Zawarto umowę o wartości 1,8 mln.zł finansowaną ze środków własnych na remont i przebudowę elewacji 8-miu budynków z zabytkowego zespołu Osiedla Robotniczego przy Al. Marsz. J. Piłsudskiego nr 35, 37, 39, 43, 76, 78, 80, 86 w Markach

Zadanie nr 2

Nazwa projektu	Centrum aktywności społecznej przy ul. Fabrycznej 3	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Miasto Marki (Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym), organizacje pozarządowe.	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Techniczny **Komplementarne:** Społeczny Gospodarczy	
Cele LPRGM	Cel.2 Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców.	
Grupa docelowa	Mieszkańcy podobszaru rewitalizacji nr 1, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i ich rodzin oraz seniorów. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania jednostki organizacyjne Miasta Marki (MOK, ZUK) w e współpracy z organizacjami pozarządowymi będą prowadzić akcję informacyjną (ulotki, plakaty, strony www, media społecznościowe) celem dotarcia do grup docelowych zadania.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Nieużytkowany od wielu lat lokal usługowy wymaga kapitalnego remontu w celu nadania mu nowych funkcji. Zaplanowano między innymi zerwanie posadzki, ułożenie nowej podłogi, kompletny remont ścian i sufitów, budowa instalacji wodnej, kanalizacyjnej, klimatyzacji i wentylacji. Z wyremontowanego obiektu będą korzystali mieszkańcy 1 podobszaru rewitalizacji spędzając w nim czas wolny i rozwijając swoje zainteresowania. Lokal będzie udostępniany także organizacjom pozarządowym chcących kierować swoje inicjatywy do mieszkańców podobszaru rewitalizacji nr 1. Pomieszczenia CAS będą także wynajmowane komercyjnie wszystkim zainteresowanym osobom i podmiotom gospodarczym. W lokalu planowane jest utworzenie m.in. kameralnego kina a także miejsca do wykorzystania przez pozarządowe organizacje społeczne Zadanie jest komplemantarne wobec Zadania 8 Mareckie Miejsca Kultury. Zadaptowany i wyremontowany lokal stanowić będzie jedno z kluczowych miejsc realizacji powyżej wymienionych zadań.	
Lokalizacja projektu	ul. Fabryczna 3	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost Ilości lokali/obiektów, którym przywrócono bądź nadano nowe funkcje społeczne/ kulturalne/ edukacyjne: 1 (dane z zasobu miasta - WZMK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 200 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę dostępu do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia w mieście oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców (ankiety: UMM -WPS).	
Szacunkowa wartość projektu	600 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2016-2018	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 120 000,00 (20 %)	Środki zewnętrzne D.6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych RPO Woj. Maz. na lata 2014-2020 480 000,00 (80 %)- EFRR
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1 - Zadanie 8 Mareckie Miejsca Kultury Projekt realizowany jest od 2016 roku – prowadzono prace projektowe. W II kwartale 2017 zawarto umowę z wykonawcą usługi adaptacji i modernizacji dwóch lokali usługowych w budynku przy ul. Fabrycznej 3.	

Zadanie nr 3

Nazwa projektu	Centrum spotkań lokalnych Struga - Al. M. J. Piłsudskiego 238.	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Miasto Marki (Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym), organizacje pozarządowe.	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Techniczny **Komplementarne:** Społeczny	
Cele LPRGM	Cel.2 Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców.	
Grupa docelowa	Mieszkańcy podobszaru rewitalizacji nr 5, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i ich rodzin oraz seniorów. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania jednostki organizacyjne Miasta Marki (MOK, ZUK) będą prowadzić akcję informacyjną (ulotki, plakaty, strony www, media społecznościowe) celem dotarcia do grup docelowych zadania.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Projekt zakłada kompleksową renowację zabytkowej kamienicy obejmującą wykonanie hydroizolacji, wentylacji grawitacyjnej i elewacji budynku zlokalizowanego przy Al. Marsz. J. Piłsudskiego 238. Ponadto planuje się, że w wyniku remontu w części obiektu możliwa będzie zmiana funkcji. W budynku po wyremontowaniu w dalszym ciągu będą mieszkały osoby z 5 podobszaru rewitalizowanego. Również z wyremontowanych lokali użytkowych będą korzystali mieszkańcy 5 podobszaru rewitalizacji. Projekt przyczyni się do poprawy stanu technicznego i estetyki budynku. Nastąpi też poprawa warunków bytowych mieszkańców. Przeprowadzony remont umożliwi zmianę funkcji części budynku i przystosowanie go do prowadzenia działalności społecznej. Zadanie jest komplementarne wobec Zadania 8 Mareckie Miejsca Kultury. Zadaptowany i wyremontowany lokal stanowić będzie jedno z kluczowych miejsc realizacji powyżej wymienionych zadań.	
Lokalizacja projektu	Al. Marsz. J. Piłsudskiego 238	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost Ilości lokali/obiektów, którym przywrócono bądź nadano nowe funkcje społeczne/ kulturalne/ edukacyjne: 1 (dane z zasobu miasta - WZMK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 50 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę dostępu do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia w mieście oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców (ankiety: UMM -WPS).	
Szacunkowa wartość projektu	2 100 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2018 - 2020	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 420 000,00 (20 %)	Środki zewnętrzne D.6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych RPO Woj. Maz. na lata 2014-2020 1 680 000,00 (80 %) -EFRR
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 5: - Zadanie 8 Mareckie Miejsca Kultury	

Zadanie nr 4

Nazwa projektu	Remont zabytkowego Pałacyku Briggsów wraz z fabryką i parkiem w Markach	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Miasto Marki Wydział Planowania i Rozwoju Urzędu Miasta Marki	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Techniczny **Komplementarne:** Przestrzenno-funkcjonalny Społeczny	
Cele LPRGM	Cel.2 Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców. Cel.3 Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej.	
Grupa docelowa	Mieszkańcy podobszaru rewitalizacji nr 1, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i ich rodzin oraz seniorów. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania jednostki organizacyjne Miasta Marki (UMM – WPS i MOK) będą prowadzić akcję informacyjną (ulotki, plakaty, strony www, media społecznościowe) celem dotarcia do grup docelowych zadania.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Celem bezpośrednim przedsięwzięcia jest odnowa podobszaru rewitalizacji nr 1 w Markach poprzez zachowanie i przywrócenie do służby społecznej obiektu o szczególnym znaczeniu dla historii miasta. Realizacja założonych działań zahamuje wieloletni proces degradacji XIX-wiecznych, cennych historycznie zabudowań byłej fabryki. Kompleksowy remont i przebudowa pałacyku oraz zagospodarowanie przyległego terenu oraz parku w stylu angielskim umożliwi wprowadzenie do obiektu nowych funkcji: rekreacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych. Z wyremontowanego obiektu i odnowionego parku będą korzystały przede wszystkim osoby z najbliższego otoczenia a więc z 1 podobszaru rewitalizacji. Zadanie jest komplemantarne wobec Zadania 8 Mareckie Miejsca Kultury. Zadaptowany i wyremontowany lokal stanowić będzie jedno z kluczowych miejsc realizacji powyżej wymienionych zadań.	
Lokalizacja projektu	Pałac Briggsów wraz z kompleksem parkowym (Al. Marsz. J. Piłsudskiego 96).	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost Ilości lokali/obiektów, którym przywrócono bądź nadano nowe funkcje społeczne/ kulturalne/ edukacyjne: 3 (dane z zasobu miasta - WZMK). - Wzrost powierzchni zrewitalizowanych terenów zielonych: ok. 24 742 m2 (dane z zasobu miasta - WZMK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 100 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę dostępu do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia w mieście oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców w odniesieniu do danych z diagnozy obszarów zdegradowanych (ankiety: UMM -WPS). - Wzrost o 250 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących polepszenie warunków życia związaną z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej (ankiety: UMM -WPS).	
Szacunkowa wartość projektu	72 000 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2018-2020	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 57 600 000 (80 %)	Środki zewnętrzne **Działania 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury POIŚ** 14 400 000,00 (20 %) - FS
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1: - Zadanie 8 Mareckie Miejsca Kultury	

Zadanie nr 5

Nazwa projektu	Zagospodarowanie terenu i termomodernizacja budynków na osiedlu Wspólna	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Miasto Marki Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Techniczny. **Komplementarne:** Przestrzenno-funkcjonalny	
Cele LPRGM	Cel.1 Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych). Cel.3 Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej.	
Grupa docelowa	Społeczność Osiedła Wspólna (podobszar rewitalizacji nr 4) ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców lokalów komunalnych. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania, ZUK wyśle pisemnie informację do mieszkańców oraz zorganiuzuje serię spotkań konsultacyjnych.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Wykonanie całościowej koncepcji zagospodarowania terenu osiedla Wspólna wraz z jej wykonaniem. Wykonanie hydroizolacji, wentylacji grawitacyjnej oraz ocieplenia i naprawy elewacji budynków komunalnych przy ul. Wspólnej. Mieszkańcy będą poinformowani o realizacji zadania drogą pisemną oraz poprzez informację na stronie Urzędu Miasta Marki. W wyniku realizacji zadania nastapi poprawa funkcjonalności osiedla oraz estetyki przestrzeni i otoczenia. Poprawa estetyki budynków, dostosowanie do obecnie obowiązujących norm budowlanych, osuszenie lokali, poprawa jakości życia mieszkańców.	
Lokalizacja projektu	Obszar osiedla - budynki komunalne przy ul. Wspólnej	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost powierzchni nowych lub wyremontowanych mieszkań socjalnych/ komunalnych pozostających w zasobach miasta: ok. 4862m^2 (dane z zasobu - WZMK). - Wzrost liczby lokali termomodernizowanych w zasobie miasta: 124 (dane z zasobu miasta - WZMK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 350 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę warunków bytowych (ankiety: UMM -WPS). Wzrost o 350 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących polepszenie warunków życia związaną z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej (ankiety: UMM -WPS).	
Szacunkowa wartość projektu	2 800 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2018 - 2021	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 560 000,00 (20 %)	Środki zewnętrzne D 4.2 Efektywność energetyczna RPO Woj. Maz. na lata 2014-2020 2 240 000,00 (80 %) - EFRR
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1: - Zadania 8 Mareckie Miejsca Kultury	

Zadanie nr 6

Nazwa projektu	Remont i termomodernizacja budynków przy al. Marsz. J Piłsudskiego	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Miasto Marki Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Techniczny. **Komplementarne:** Przestrzenno-funkcjonalny	
Cele LPRGM	Cel.1 Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych). Cel.3 Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej.	
Grupa docelowa	Społeczność Osiedla przy Al. Marsz. J Piłsudskiego (podobszar rewitalizacji nr 3) ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców lokalów komunalnych. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania, ZUK wyśle pisemnie informację do mieszkańców oraz zorganizuje serię spotkań konsultacyjnych.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Wykonanie hydroizolacji, wentylacji grawitacyjnej oraz ocieplenia i naprawy elewacji budynków komunalnych. Mieszkańcy będą poinformowani o realizacji zadania drogą pisemną oraz poprzez informację na stronie Urzędu Miasta Marki. W wyniku realizacji zadania nastapi poprawa funkcjonalności osiedla oraz estetyki przestrzeni i otoczenia. Poprawa estetyki budynków, dostosowanie do obecnie obowiązujących norm budowlanych, osuszenie lokali, poprawa jakości życia mieszkańców.	
Lokalizacja projektu	Obszar osiedla - budynki komunalne przy al. Marsz. J Piłsudskiego	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost powierzchni nowych lub wyremontowanych mieszkań socjalnych/ komunalnych pozostających w zasobach miasta: ok. 500 m^2 (dane z zasobu - WZMK). - Wzrost liczby lokali termomodernizowanych w zasobie miasta: 30 (dane z zasobu miasta - WZMK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 50 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę warunków bytowych (ankiety: UMM -WPS). -,Wzrost o 50 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących polepszenie warunków życia związaną z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej (ankiety: UMM -WPS).	
Szacunkowa wartość projektu	1 000 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2018 - 2021	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 200 000 (20 %)	Środki zewnętrzne D 4.2 Efektywność energetyczna RPO Woj. Maz. na lata 2014-2020 800 000,00 (20 %) - EFRR
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1 - Zadania 8 Mareckie Miejsca Kultury	

Zadanie nr 7

Nazwa projektu	MOK bez barier	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Marecki Ośrodek Kultury im. Tadeusza Lużyńskiego	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Techniczny **Komplementarny:** Społeczny	
Cele LPRGM	Cel.4 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców terenów rewitalizowanych nr 1-5 poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom i rodzinom potrzebującym.	
Grupa docelowa	Mieszkańcy podobszaru rewitalizacji nr 1, ze szczególnym uwzględnieniem rodziców dzieci do lat 3 oraz seniorów. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania MOK będą prowadzić akcję informacyjną (tablice infromacyjne, strony www, media społecznościowe) celem dotarcia do grup docelowych zadania.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Opracowanie dokumentacji technicznej i przeprowadzenie robót budowlanych mających na celu likwidację barier architektonicznych ograniczających dostęp osób niepełnosprawnych do usług Mareckiego Ośrodka Kultury. MOK zlokalizowany jest w podobszarze rewitalizacji. W naturalny sposób korzystać więc z niego będą przede wszystkim osoby mieszkające najbliżej a więc na podobszarze rewitalizacji.	
Lokalizacja projektu	Marecki Ośrodek Kultury, ul. Fabryczna 2	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost Ilości lokali/obiektów, którym przywrócono bądź nadano nowe funkcje społeczne/ kulturalne/ edukacyjne: 1 (dane z zasobu miasta - WZMK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 250 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę dostępu do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia w mieście oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców (ankiety: UMM -WPS).	
Szacunkowa wartość projektu	86 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2019	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 86 000,00 (100 %)	Środki zewnętrzne 0,00 (0 %)
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1: - Zadania 8 Mareckie Miejsca Kultury	

Zadanie nr 8

Nazwa projektu	Mareckie Miejsca Kultury	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Marecki Ośrodek Kultury im. Tadeusza Lużyńskiego	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Społeczny.	
Cele LPRGM	Cel.2 Poprawa dostępności mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców.	
Grupa docelowa	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji nr 1-5, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i ich rodzin oraz seniorów. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania jednostki organizacyjne Miasta Marki (MOK) będą prowadzić akcję informacyjną (ulotki, plakaty, strony www, media społecznościowe) celem dotarcia do grup docelowych zadania.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Projekt polega na tworzeniu rozmieszczonych w poszczególnych osiedlach miejsc (lokali, punktów), gdzie dostęp do kultury byłby otwarty dla obywateli, lecz polegałby nie na korzystaniu z gotowej oferty (jak w samorządowych instytucjach kultury), ale na możliwości korzystania ze sprzętu, urządzeń i pomieszczeń, dla realizacji własnych zamierzeń kulturowych. Zasadą dostępu do Mareckich Miejsc Kultury jest zaproponowanie własnego mini-projektu kulturalnego lub artystycznego. Projekt nastawiony jest na rozwijanie własnych zdolności i pomysłów mieszkańców. MOK zlokalizowany jest w podobszarze rewitalizacji nr 1. W naturalny sposób korzystać więc z niego będą przede wszystkim osoby mieszkające najbliżej a więc na obszarze rewitalizacji nr1, ale także z pozostałych podobszarów rewitalizacji (2-5).	
Lokalizacja projektu	Wszystkie podobszary rewitalizacji (1-5), ze szczególnym uwzględnieniem: - Marecki Ośrodek Kultury, ul. Fabryczna 2; - Centrum aktywności społecznej przy ul. Fabrycznej 3; - Centrum spotkań lokalnych Struga - Al. M. J. Piłsudskiego 238; - Pałac Briggsów wraz z kompleksem parkowym (Al. Marsz. J. Piłsudskiego 96). - Podwórka przez budynkami na osiedlu Wspólna	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost Ilości imprez (wydarzeń) o charakterze kulturalnym/masowym integrujących lokalną społeczność: 20/rok – razem 100 (dane z zasobu miasta - MOK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 200 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę dostępu do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia w mieście oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców (ankiety: UMM -WPS)	
Szacunkowa wartość projektu	1 500 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2018-2021	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 300 000,00 (20 %)	Środki zewnętrzne D.6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych RPO Woj. Maz. na lata 2014-2020 1 200 000,00 (80 %) - EFRR
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszarów nr 1-5: - Zadanie nr 1. Kompleksowy remont osiedla Braci Briggsów wraz ze zmianą przeznaczenia części lokali - Zadanie nr 2 Centrum aktywności społecznej przy ul. Fabrycznej 3 - Zadanie nr 3. Centrum spotkań lokalnych Struga - Al. M. J. Piłsudskiego 238. - Zadanie nr 4. Remont zabytkowego Pałacyku Briggsów wraz z fabryką i parkiem w Markach - Zadanie 5 Zagospodarowanie terenu i termomodernizacja budynków na osiedlu Wspólna - Zadanie 6 Remont i termomodernizacja budynków przy al. Marsz. J Piłsudskiego - Zadanie nr 7. MOK bez barier	

Zadanie nr 9

Nazwa projektu	Ku żywemu uczestnictwu w kulturze	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Marecki Ośrodek Kultury im. Tadeusza Lużyńskiego	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Społeczny.	
Cele LPRGM	Cel.2 Poprawa dostępności mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców.	
Grupa docelowa	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji nr 1. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania jednostki organizacyjne Miasta Marki (MOK) będą prowadzić akcję informacyjną (ulotki, plakaty, strony www, media społecznościowe) celem dotarcia do grup docelowych zadania.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Projekt polegający na aktywnym włączeniu lokalnej społeczności w budowanie oferty kulturalnej. Projekt realizowany na osiedlu socjalnym w budynkach osiedla poprzemysłowego braci Briggsów to w założeniach cykl działań animacyjnych i artystycznych – włączający mieszkańców w życie społeczne. MOK zlokalizowany jest w podobszarze rewitalizacji. W naturalny sposób korzystać więc z niego będą przede wszystkim osoby mieszkające najbliżej a więc na podobszarze rewitalizacji.	
Lokalizacja projektu	Marecki Ośrodek Kultury ul. Fabryczna 2	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost Ilości imprez (wydarzeń) o charakterze kulturalnym/masowym integrujących lokalną społeczność: 4/rok – razem 20 (dane z zasobu miasta - MOK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 200 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę dostępu do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia w mieście oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców (ankiety: UMM -WPS).	
Szacunkowa wartość projektu	2 000 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2018-2021	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 400 000,00 (20 %)	Środki zewnętrzne Programy Misnistra Kultury i Dziedzictwa Narodowego - Kultura dostępna 1 600 000,00 (80 %)
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszarów nr 1: - Zadanie nr 1. Kompleksowy remont osiedla Braci Briggsów wraz ze zmianą przeznaczenia części lokali.	

Zadanie nr 10

Nazwa projektu	Utworzenie placówek wsparcia dziennego: w formie opiekuńczej - świetlica środowiskowa „Cegiełki" oraz poradnictwa i terapii Klub Wspierania Rodzin.	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Społeczny. **Komplementarne:** Techniczny. Przestrzenno-funkcjonalny	
Cele LPRGM	Cel.4 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców podobszarów rewitalizowanych nr 1-5 poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom i rodzinom potrzebującym.	
Grupa docelowa	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji nr 1-5, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i ich rodzin oraz seniorów zagrożonych wykluczeniem społecznym. W przypadku świetlicy środowiskowej Cegiełki – dzieci i młodzież z podobszaru rewitalizacji nr 1. W ramach działalności Klubu Wspierania Rodzin prowadzone będą także działania z zakresu aktywizacji zawodowej. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania OPS będzie prowadzić akcję informacyjną (ulotki, plakaty, strony www, media społecznościowe) celem dotarcia do grup docelowych zadania.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Utworzenie placówki wsparcia dziennego w poprzez: – adaptację i dostosowania pomieszczeń w „kamienicach" zlokalizowanych przy Al. Marsz. J. Piłsudskiego. – opracowanie i wdrożenie programu funkcjonowania placówki w tym zajęć terapeutycznych, dożywiania, oferty kulturalnej i rekreacyjnej. Celem zadania będzie:- Zapewnienie systemowego wsparcia rodzinie poprzez ofertę specjalistycznej opieki wychowawczej, tworzenie warunków do nauki własnej i pomocy w nauce, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień podopiecznych, a także łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie i eliminowanie zaburzeń zachowania. Zwiększenie dostępu do usług społecznych i specjalistycznego poradnictwa w szczególności nakierowanych na rodziny w trudnej sytuacji, borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, bezrobociem, przemocą, itp.	
Lokalizacja projektu	Obszar „Kamienic" Al. Marsz. J. Piłsudskiego	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost ilości placówek wsparcia dziennego: 1 (dane OPS) - Liczba osób objętych reintegracją zawodową i społeczną: 50 (dane OPS)	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Zwiększenie dostępu do placówek oferujących wsparcie: 1	
Szacunkowa wartość projektu	1 027 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2018-2022	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 227 000,00 (22,1 %)	Środki zewnętrzne D. 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej RPO Woj. Maz. na lata 2014-2020 800 000,00 (77,9 %) - EFS
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszarów nr 1: - Zadanie nr 2. Kompleksowy remont osiedla Braci Briggsów wraz ze zmianą przeznaczenia części lokali	

Zadanie nr 11

Nazwa projektu	Przebudowa zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przy Al.Marsz. J. Piłsudskiego róg ul. Grunwaldzkiej.	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Miasto Marki Zakład Usług Komunalnych – Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Techniczny. **Komplementarne:** Przestrzenno-funkcjonalny	
Cele LPRGM	Cel.1 Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych). Cel.3 Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej.	
Grupa docelowa	Społeczność Osiedla (podobszar rewitalizacji nr 3) ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców lokalów komunalnych. W celu włączenia mieszkańców w realizację zadania, ZUK wyśle pisemnie informację do mieszkańców oraz zorganiuzuje serię spotkań konsultacyjnych.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Opracowanie projektu zagospodarowania działki, uzyskanie wymaganych zgód i uzgodnień. Etapowe prowadzenie prac budowlanych – budowa nowych obiektów ze stopniową rozbiórką starych. Budynki poddawane przebudowie zlokalizowane są na terenie rewitalizacji. Beneficjentami projektu w największym stopniu będą więc osoby z podobszaru rewitalizacji. Mieszkańcy po zakończeniu prac będą mogli wrócić do wyremontowanych lokali. Rezultatem projektu będzie istotna zmiana warunków życia na znajdującym się w ścisłym centrum miasta rewitalizowanym podobszarze poprzez: • zastąpienie starych budynków mieszkalnych będących w bardzo złym stanie technicznym, nowymi budynkami o wyższym standardzie, • uzupełnienie i uporządkowanie zabudowy, • przyrost liczby nowych mieszkań, • poprawę funkcjonalności podobszaru objętego projektem poprzez zmiany w zagospodarowaniu terenu, • uwolnienie terenów w centrum miasta pod nowe formy zabudowy, odpowiadające nowym funkcjom i standardom, • poprawa walorów estetycznych tej części miasta.	
Lokalizacja projektu	Al.Marsz. J. Piłsudskiego róg ul. Grunwaldzkiej (działka nr ew.: 15/21; nr obrębu 3-03)	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Wzrost powierzchni nowych lub wyremontowanych mieszkań socjalnych/ komunalnych pozostających w zasobach miasta: ok. 1358m^2 (dane z zasobu - WZMK). - Wzrost liczby lokali termomodernizowanych w zasobie miasta: 36 (dane z zasobu miasta - WZMK).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost o 50 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę warunków bytowych (ankiety - UMM - WPS). - Wzrost o 50 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących polepszenie warunków życia związaną z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej (ankiety: UMM -WPS).	
Szacunkowa wartość projektu	15 000 000,00 zł	
Planowany termin realizacji (lata)	2021 - 2023	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 15 000 000 (100 %)	Środki zewnętrzne 0,00 (0 %)
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 2: - Zadania 8 Mareckie Miejsca Kultury	

Zadanie nr 12

Nazwa projektu	RODZINA RELACJA REINTEGRACJA. Innowacyjny model usług społecznych	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	OPS w Markach	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Społeczny.	
Cele LPRGM	Cel.4 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców podobszarów rewitalizowanych nr 1-5 poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom i rodzinom potrzebującym	
Grupa docelowa	Osoby i rodziny (50 mieszkańców podobszarów rewitalizacvji nr 1-5, stanowiących 80% grupy docelowej projektu) oraz ich otoczenia zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym do usług społecznych, które przyczynią się do ograniczania umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Beneficjantem jest Gmina Miasto Marki, zaś realizatorem Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach. Projekt RODZINA RELACJA REINTEGRACJA. Innowacyjny model usług społecznych jest propozycją szerokiego wsparcia dla rodzin z terenu miasta Marki borykających się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Przedstawiona zostanie mieszkańcom oferta dostępu do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (prawnika, doradcy osób niepełnosprawnych, psychologa dziecięcego, psychoterapeuty), dostęp do systemowej terapii rodzin, terapii par i małżeństw. Rodziny wyrażające chęć współpracy otrzymają możliwość skorzystania z usługi asystenta rodziny i rodziny wspierającej. Dodatkowo zapewniony zostanie dostęp do usług mieszkalnictwa wspomaganego tj. mieszkania chronionego dla osób i rodzin znajdujących się w kryzysie. Tam zostaną objęci stałą opieką pracownika socjalnego. Dla rodzin, którym z różnych powodów odebrano dzieci przygotowano możliwość uczestnictwa w programie Odzyskać Dziecko, który ma na celu powrót dzieci do rodzin biologicznych.	
Lokalizacja projektu	Podobszary rewitalizacji 1-5.	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych - 9	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Spadek o 15 (5 w skali roku) liczby stwierdzonych w przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w odniesieniu do danych z diagnozy podobszarów zdegradowanych (dane z ewidencji OPS)	
Szacunkowa wartość projektu	964 862,50	
Planowany termin realizacji (lata)	2017-2019	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 68 601,72 (7,11%)	Środki zewnętrzne D. 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. 896 260,78 (92,89%) - EFS
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1-5: - Zadanie 13 Aktywny mieszkaniec Marek	

Zadanie nr 13

Nazwa projektu	Aktywny mieszkaniec Marek		
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Organizacja pozarządowa (Lider), OPS w Markach (Partner)		
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Społeczny.		
Cele LPRGM	Cel.4 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców podobszarów rewitalizowanych nr 1-5 poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom i rodzinom potrzebującym		
Grupa docelowa	Osoby bezrobotne (50 mieszkańców podobszarów rewitalizacvji nr 1-5, stanowiących 100% grupy docelowej projektu) zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.		
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Beneficjentem będzie organizacja pozarządowa (Lider) a patnerem będzie OPS w Markach. Projekt załadał będzie integrację społeczną i aktywizację zawodową osób oddalonych od rynku pracy w ramach współpracy międzysektorowej. Projekt jest promozycją kompleksowego wsparcia dla osób bezrobotnych (w tym długotrwale), w zkres której wejdą usługi aktywnej inegracji o charakterze społecznym (nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej), zawodowym (pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądane na rynku pracy, pomoc w utrzymaniu zatrudnienia) oraz edukacyjnym (wzrost poziomu wykształcenia, dostosowanie wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy). Przedstawiona zostanie mieszkańcom oferta udziału w projekcie. Działanie będą realizowane na wszystkich 5 podobszarch rewitalizacji.		
Lokalizacja projektu	Podbszary rewitalizacji 1-5.		
Produkty (metodologia pomiaru)	- 50 osób bezrobotnych objetych projektem (dane z ewidencji OPS). - Liczba programów reintegracji zawodowej i społecznej -1 (dane z ewidencji OPS).		
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Spadek o 20 osób liczby zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkujących podobszary rewitalizacji nr 1-5 (dane z ewidencji OPS). - Spadek o 10 osób liczby zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych zamieszkujących podobszary rewitalizacji nr 1-5 (dane z ewidencji OPS).		
Szacunkowa wartość projektu	1 000 000,00		
Planowany termin realizacji (lata)	2018-2019		
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki organizacji pozarządowej 100 000,00 (10%)	Środki Gminy Miasto Marki 100 000,00 (10%)	Środki zewnętrzne D. 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. 800 000,00 (80,00%) - EFS
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1: - Zadanie 12 RODZINA RELACJA REINTEGRACJA. Innowacyjny model usług społecznych		

12.2 Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Lokalny Program Rewitalizacji, zarówno w sferze planowania, jak i realizacji nie powinien być sprowadzany do zamkniętego zboru zadań, które należy zrealizować w celu osiągnięcia zamierzonego efektu. Dziesięcioletnia perspektywa czasowa tego dokumentu oraz zmienność uwarunkowań w jakich funkcjonuje „żywy organizm" miejski nakazują podkreślić otwarty charakter tej strategii w odniesieniu do propozycji działań innych niż wskazane powyżej. Szczególną rolę należy tu przypisać oddolnym inicjatywom mieszkańców terenów rewitalizowanych. Jednym z podstawowych probierzy sukcesu programów rewitalizacyjnych jest bowiem partycypacja społeczna osób objętych takimi programami. W uproszczeniu można powiedzieć, że miarą sukcesu programu rewitalizacji jest stopień zaangażowania beneficjentów w poziom jego realizacji. Tak więc wszelkie działania podejmowane na podobszarach rewitalizacyjnych, zbieżne co do celów i kierunków rozwoju z tymi nakreślonymi w niniejszym dokumencie, jakie będą podejmowane na etapie wdrażania dokumentu, winny być wnikliwie analizowane i w miarę potrzeb i możliwości również wspierane przez lokalny samorząd. Bowiem władze lokalne w stopniu determinującym decydują o sposobie realizacji strategii i są odpowiedzialne za osiągane w tym zakresie efekty.

Projekty uzupełniające będą w większości mniejsze w swej skali, od tych które wskazano w poprzednim rozdziale. Nie mniej jednak, poprzez ich spójność przestrzenną i komplementarność założonych celów w stosunku do podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozwolą one osiągnąć efekt synergii pożądany w urzeczywistnieniu obrazu wyłaniającego się z wizji wyprowadzenia podobszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego.

Projekty umieszczone na liście pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań Programu, otrzymały wsparcie z zewnętrznych źródeł finansowania, w tym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego.

Zadanie komplementarne nr 1

Nazwa projektu	„Zintegrowana sieć ścieżek rowerowych na terenie gmin Marki, Ząbki, Zielonka, Kobyłka w ramach ZIT WOF"
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Miasto Marki (Lider), Miasto Ząbki, Miasto Zielonka, Gmina Kobyłka (Partnerzy)
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Środowiskowy **Komplementarne:** Techniczny Przestrzenno-funkcjonalny
Cele LPRGM	Cel.3 Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej.
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Miasto Marki, w tym osoby zamieszkujące podobszary rewitalizacji nr 1
Syntetyczny opis planowanych do	Beneficjentem jest Gmina Miasto Marki (Lider) a Partnerami są gminy Ząbki, Zielonka, Kobyłka.

podjęcia zadań i działań	Projekt obejmuje budowę oraz przebudowę sieci dróg rowerowych na terenie Gminy Miasto Marki o łącznej długości 9,27 km (ścieżki rowerowe 9,27 km) wraz z infrastrukturą towarzyszącą wzdłuż dróg gminnych oraz powiatowych, wojewódzkich i krajowych, które zostały udostępnione Beneficjentowi na podstawie stosownych porozumień. Inwestycja prowadzi on do zmniejszenia emisji CO2 i innych zanieczyszczeń (w szczególności PM10).	
Lokalizacja projektu	Ul. Spacerowa (obręb - 0,85 km), ul. Sportowa (obręb 4-06, 4-10 - 0,40 km), ul. Sowińskiego (obręb 4-06, 4-10 - 1,03 km), ul. Wesoła-Główwna-Przyleśna (4-02, 4-04, 4-05, 4-08 - 3,81 km), od ul Przyleśnej do wezła drogi ekspresowej S-8 "Zielonka 2" (4-05 - 0,15 km), ul. Kościuszki (obręb 5-08 - 0,99 km), ul. Mickiewicza (obręb 5-01 - 0,80 km) w tym: Podobszar rewitalizacji 1 (odcinki: ul. Sosnowa (obręb 5-08 - 0,46 km), ul. Szkolna (obręb 5-03 - 0,81), Wzdłuż rzeki Długiej (obręb 5-03 - 1,80 km).	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Długość ścieżek rowerowych - 9,27 km, w tym podobszarze rewitalizacji 1 - 3,07 km (dane UMM).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost długości ścieżek rowerowych o 9,27 km, w tym podobszarze rewitalizacji 1 - 3,07 km (dane UMM).	
Szacunkowa wartość projektu	14 671 013,75 zł (udział Gminy Miasto Marki)	
Planowany termin realizacji (lata)	2015-2018	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 2 934 202,75 zł (20%)	Środki zewnętrzne PD 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT w ramach ZIT RPO WOJ. MAZ. NA LATA 2014-2020 11 736 811,00 zł (80,00%) - EFRR
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1: - Zadanie 4 Remont zabytkowego Pałacyku Briggsów wraz z fabryką i parkiem w Markach - Zadanie 6 Remont i termomodernizacja budynków przy al. Marsz. J Piłsudskiego	

Zadanie komplementarne nr 2

Nazwa projektu	„Rozwój sieci tras rowerowych Warszawy w ramach ZIT WOF– etap I"
Podmiot odpowiedzialny za realizację	M. st. Warszawa (Lider), Gmina Miasto Marki (Partner), Miasto Ząbki (Partner)
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Środowiskowy **Komplementarne:** Techniczny Przestrzenno-funkcjonalny
Cele LPRGM	Cel.3 Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej.
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Miasto Marki, w tym osoby zamieszkujące podobszary rewitalizacji nr 1-5
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Projekt partnerski obejmuje budowę/przebudowę odcinków dróg rowerowych o charakterze komunikacyjnym. W ramach Zadania 14 Budowa drogi rowerewowej wzdłuż ul. Radzymińskiej od ul. karkonoszy do granic miasta Warszawy oraz budowa drogi rowerowej od granicy miasta Warszawy do węzła ulicy Radzymińskiej (al. marsz. J. Piłsudskiego) z drogą S8 wraz z ementami towarzyszącymi. Na terenie Gminy Miasto Marki inwestycja będzie realizowana na odcinku al. marsz. J. Piłsudskiego do istniejącej drogi rowerowej w Markch (węzeł Marki w ciagu drogi S8) oraz do istniejącej drogi serwisowej posiadającej powiązanie z drogą dla rowerów istniejacego węzła Marki wciagu drogi S8 wraz z infrastrukturą towarzyszącą (chodniki, łaczniki do ulic lokalnych, sygnalizacja, zieleń). Projekt wpłynie pozytywnie na ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza, hałasu. Inwestycja prowadzi on do zmniejszenia emisji CO2 i innych zanieczyszczeń (w szczególności PM10).
Lokalizacja projektu	al. marsz. J. Piłsudskiego (obręb 5-14- 0,63 km).
Produkty (metodologia pomiaru)	- Długość ścieżek rowerowych - 0,63 km (dane UMM).

Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost długości ścieżek rowerowych o 0,63 km (dane UMM).	
Szacunkowa wartość projektu	955 000,00 zł (udział Gminy Miasto Marki)	
Planowany termin realizacji (lata)	2016-2018	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 602 108,08 zł (63,05%)	Środki zewnętrzne PD 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT w ramach ZIT RPO WOJ. MAZ. NA LATA 2014-2020 352 891,92 zł (36,95%) - EFRR
Komplementarność	Projekt jest powiązany z Zadaniem komplementarnym nr 4 „Rozwój zintegrowanej sieci dróg rowerowych na terenie gmin Marki, Ząbki, Zielonka, Kobyłka, Wołomin, Radzymin, Nieporęt w ramach ZIT WOF" (zapewnia połączenie ścieżek rowerowych przebiegajacych przez teren miasta (w tym przez obszary rewitalizowane 1-5) poprzez al. marsz. J. Piłsudskiego z Miastem Ząbki i M. st. Warszawą.	

Zadanie komplementarne nr 3

Nazwa projektu	„Bliżej rynku pracy- Zintegrowany System Doradztwa Edukacyjno-Zawodowego ZIT WOF"	
Podmiot odpowiedzialny za realizację	M. st. Warszawa (Lider), Gmina Miasto Marki, Gmina Grodzisk Mazowiecki, Gmina Łomianki, Gmina Milanówek, Gmina Otwock, Gmina Nadarzyn, Gmina Miasto Pruszków, Miasto Zielonka, Miasto Ząbki, Uniwersytet Warszawski (Partnerzy)	
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Społeczny **Komplementarne:** Gospodarczy	
Cele LPRGM	Cel.2 Poprawa dostępności dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców.	
Grupa docelowa	Uczniowie klas 7 uczęszczający do szkół podstawowych w ramach Zespołu Szkół nr 1 (60 osób) i nr 2 (90 osób), w tym osoby zamieszkujące podobszary rewitalizacji nr 1 i 5	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Wsparcie w ramach proj. jest skierowane jest m.in. do 2 szkół podstawowych (byłych gimnazjów) w Markach. Projekt zawiera działania mające na celu systemowe wzmocnienie DEZ w szkołach oraz przygotowanie ich do świadczenia tego typu usług. Wsparcie obejmuje rozwiązania: a) uzyskanie kwalifikacji doradców eduk.-zaw. przez 2 osoby realizujące zadania z zakresu DEZ; b) stworzenie 2 Szkolnych Punktów Informacji i Kariery (SPInKa) - Ponadto podjęte zostaną działania na rzecz intensyfikacji współpracy rynku pracy z szkołami. c) doposażenie 1 z Punktów Informacji i Kariery.	
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji 1 - al. marsz. J. Piłsudskiego 96 (obręb 5-03), Podobszar rewitalizacji 2 - ul. Wczasowa 5 (obręb 1-07)	
Produkty (metodologia pomiaru)	- Ilość uczniów objetych doradztwem zawodowym - 150 (dane UMM).	
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost liczby osób objętych doradztwem zawodowym o 150 osób (dane UMM).	
Szacunkowa wartość projektu	37 530,00 zł (udział Gminy Miasto Marki)	
Planowany termin realizacji (lata)	2017-2018	
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki Gminy Miasto Marki 5070,00 zł (13,51%)	Środki zewnętrzne PD 10.3.3 Doradztwo edukacyjno - zawodowe w ramach ZIT RPO WOJ. MAZ. NA LATA 2014-2020

		352 891,92 zł (86,49%) - EFS
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru rewitalizacji nr 1 (pobudzanie przedsiębiorczości: Zadanie 1 Kompleksowy remont osiedla Braci Briggsów wraz ze zmianą przeznaczenia części lokali. Zadanie 2 Centrum aktywności społecznej przy ul. Fabrycznej 3	

Zadanie komplementarne nr 4

Nazwa projektu	„Rozwój zintegrowanej sieci dróg rowerowych na terenie gmin Marki, Ząbki, Zielonka, Kobyłka, Wołomin, Radzymin, Nieporęt w ramach ZIT WOF"			
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Miasto Marki (Lider), Miasto Ząbki, Miasto Zielonka, Gmina Kobyłka, Miasto Wołomin, Gmina Radzymin, Gmina Nieporęt (Partnerzy).			
Obszar wsparcia	**Wiodący:** Środowiskowy **Komplementarne:** Techniczny Przestrzenno-funkcjonalny			
Cele LPRGM	Cel.3 Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej.			
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Miasto Marki, w tym osoby zamieszkujące podobszary rewitalizacji nr 1, 2, 3, 5			
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	Beneficjentem jest Gmina Miasto Marki (Lider) a Partnerami są gminy Ząbki, Zielonka, Kobyłka, Wołomin, Radzymin, Nieporęt. Projekt obejmuje budowę oraz przebudowę sieci dróg rowerowych na terenie Gminy Miasto Marki o łącznej długości 7,15 km (al. marsz. J. Piłsudskiego) wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Inwestycja prowadzi on do zmniejszenia emisji CO2 i innych zanieczyszczeń (w szczególności PM10). Celem zadania jest stworzenie reprezentacyjnej miejskiej alei, mającej na celu podniesienie bezpieczeństwa użytkowników, podniesienie estetyki całego miasta oraz uzupełnienie o nowe elementy urządzenia pasa drogowego, przystosowanie jej do korzystania przez pojazdy w ruchu lokalnym oraz przez pieszych i rowerzystów..			
Lokalizacja projektu	al. marsz. J. Piłsudskiego (obręby: 1-03, 1-11, 1-10, 1-12,1-15, 1-17, 1-18, 2-01, 3-03, 3-06, 3-08, 4-01, 4-06, 4-10, 5-02, 5-09, 5-10, 5-12, 5-13, 5-14, 5-15, w tym na: podobszarze rewitalizacji 5: 1-06, 1-07; podobszarze rewitalizacji 3: 3-03; podobszarze rewitalizacji 2: 3-06; podobszarze rewitalizacji 1: 5-03, 5-08.			
Produkty (metodologia pomiaru)	- Długość ścieżek rowerowych - 7,15 km, w tym: podobszarze rewitalizacji 1 - 0,73 km, podobszarze rewitalizacji 2 - 0,42 km, podobszarze rewitalizacji 3 - 0,22 km, podobszarze rewitalizacji 5 - 0,17 km (dane UMM).			
Rezultaty (metodologia pomiaru)	- Wzrost długości ścieżek rowerowych o 7,15 km, w tym: podobszarze rewitalizacji 1 - 0,73 km, podobszarze rewitalizacji 2 - 0,42 km, podobszarze rewitalizacji 3 - 0,22 km, podobszarze rewitalizacji 5 - 0,17 km (dane UMM).			
Szacunkowa wartość projektu	63 000 000,00 zł (udział w projekcie Gminy Miasto Marki)			
Planowany termin realizacji (lata)	2015-2018			
Zakładane źródła finansowania projektu kwoty w zł	Środki prywatne 1 000 000,00 zł (1,59%)	Środki Gminy Miasto Marki 30 500 000,00 zł (48,41%)	Środki publiczne GDDKiA 17 500 000,00 zł (22,22%)	PD 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT w ramach ZIT RPO WOJ. MAZ. NA LATA 2014-2020 14 000 000,00 zł (27,78%) - EFRR
Komplementarność	Projekt jest powiązany z innymi działaniami rewitalizacyjnymi z podobszaru nr 1-5: - Zadanie nr 1 Kompleksowy remont osiedla Braci Briggsów wraz ze zmianą przeznaczenia części lokali.			

	- Zadanie nr 3 Centrum spotkań lokalnych Struga - Al. M. J. Piłsudskiego 238. - Zadanie nr 4 Remont zabytkowego Pałacyku Briggsów wraz z fabryką i parkiem w Markach - Zadanie nr 5 Zagospodarowanie terenu i termomodernizacja budynków na osiedlu Wspólna - Zadanie nr 6 Remont i termomodernizacja budynków przy al. Marsz. J Piłsudskiego - Zadanie nr 7 MOK bez barier - Zadanie nr 11 Przebudowa zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przy Al.Marsz. J. Piłsudskiego róg ul Grunwaldzkiej. Projekt jest powiązany z Zadaniem komplementarnym nr 1 „Rozwój sieci tras rowerowych Warszawy w ramach ZIT WOF– etap I" (zapewnia połączenie ścieżek rowerowych przebiegajacych przez teren miasta (w tym przez obszary rewitalizowane 1-5) poprzez al. marsz. J. Piłsudskiego z Miastem Ząbki i M. st. Warszawą.

13 Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na podobszarze objętym programem rewitalizacji;

Komplementarnością określamy synergię i wzajemne uzupełnianie się świadomie podejmowanych działań poprzez skierowanie strumienia wsparcia na ich realizację dla efektywniejszego rozwiązania problemu oraz osiągnięcia założonego celu. Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania. Wszystkie projekty ujęte w Programie Rewitalizacji Miasta Marki wykazują wzajemną komplementarność zachodzącą w wielu wymiarach.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanymi na podobszarach rewitalizacji, jak i znajdującymi się poza nim, ale oddziałującymi na podobszar rewitalizacji. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem podobszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji. Na terenie Miasta Marki wyznaczono 5 podobszarów rewitalizacji. Niektóre projekty (np. dotyczące utworzenia placówek wsparcia dziennego) będą realizowane wyłącznie na terenie jednego podobszaru ale oddziaływać będą zarówno na pozostałe podobszary jak i na tereny nie objęte programem rewitalizacji. Inne projekty (takie jak n.p. Mareckie Miejsca Kultury) realizowane będą we wszystkich pięciu podobszarach rewitalizacji.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych/ przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na podobszary rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym,

gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym). Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej", „rewitalizacji społecznej" – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego podobszaru. Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Komplementarność programowa projektów rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym programie wynika z faktu, iż wszystkie one realizują jeden wspólny cel główny - „Ożywienie społeczne i gospodarcze poprzez podniesienie jakości życia w Mieście Marki". Cel ten urzeczywistnia wizję zawartą w Programie Rewitalizacji Miasta, a realizowany jest poprzez cele szczegółowe. Zaplanowane w ramach Programu przedsięwzięcia będą się wzajemnie dopełniały tematycznie i będą oddziaływał na podobszary rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę ogólnym systemie zarządzania.

Wdrażanie Programu Rewitalizacji Miasta Marki odbywać się będzie poprzez realizację zgłoszonych do niego projektów, zgodnie z harmonogramem i planem finansowym. Powodzenie tego procesu zależeć będzie od bardzo wielu czynników, w tym zaangażowania i sprawności administracji samorządowej, czy aktywności społeczności rewitalizowanego podobszaru.

Zgodnie z definicją rewitalizacji odpowiedzialnym za cały proces jest samorząd. Jednocześnie realizacja założeń Programu Rewitalizacji jest skuteczna dzięki szerokiej partycypacji społecznej oraz współpracy z innymi jednostkami samorządowymi (w szczególności województwem mazowieckim, powiatem wołomińskim i sąsiednimi gminami). Ważną rolę odgrywa w tym procesie również współdziałanie i korelacja planów z Generalną Dyrekcją Dróg Krajowych i Autostrad. Kooperacja z tak wieloma partnerami nakłada na Miasto Marki, jako operatora rewitalizacji, szereg obowiązków. Podstawowym jest informowanie partnerów o wszystkich istotnych dla nich aspektach procesu rewitalizacji. Następnym krokiem jest konsultacja planowanych działań i wspólne wdrażanie, tj. opracowanie koncepcji, akceptowanie rozwiązań i realizowanie projektów rewitalizacji. Uczestnictwo w procesie rewitalizacji ze strony partnerów jest w pełni dobrowolne – co gwarantuje realizację projektów w sposób zaangażowany.

Partnerstwo sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego widoczne jest w całej liście objętych programem zadań, które dążyć będą do wspólnego celu.

Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu. Miasto Marki w projektowaniu wparcia dla rewitalizacji wykorzystuje doświadczenia z poprzednich perspektyw, w tym wnioski z ewaluacji następujących projektów:

Tab. 25 Projekty komplementarne zrealizowane na terenie Gminy Miasta Marki

Projekty komplementarne zrealizowane na terenie Gminy Miasta Marki		
Lp.	Nazwa konkursu	
1.	**„Lepsze perspektywy – aktywizacja osób niepełnosprawnych"** Projekt realizowany w ramach działania 7.4, Niepełnosprawni na rynku pracy, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.	**2013** - (Fundacja Pomocna Ręka): Projekt, który miał na celu: wspomaganie zwiększenie samodzielności dorosłych osób niepełnosprawnych. W zakres projektu wchodził płatny 3-miesięczny staż zawodowy.
2.	**"Indywidualizacja nauczania w 5 szkołach podstawowych Gminy Marki"** Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IX - Rozwój wykształcenia i kompetencji w	**2013/2014** - (Gmina Miasto Marki): wartość: 535 147 zł. W roku szkolnym 2013/2014 Miasto Marki zrealizowało w szkołach podstawowych, projekt którego celen było wyrównanie szans edukacyjnych dla dzieci z klas I-III. Odbyły się zajęcia między innymi z matematyki, czytania i pisania, logopedyczne, przyrodnicze, gimnastyki korekcyjnej, integracji sensorycznej, teatralne, psychologiczno - pedagogiczne, a także zajęcia metodą biofeedback wspomagającą kontrolę nad zaburzeniami stanu skupienia czy wywołanych stresem. Z oferty skorzysta ponad 1000 uczniów. Zajęcia skierowano były do dzieci u których zdiagnozowano określone problemy dydaktyczne. Przewidziano także zajęcia dla uczniów uzdolnionych, którzy wykazują zainteresowania naukami matematyczno - przyrodniczymi.

	regionach	
3.	**"Równy Start - programy rozwojowe szkół podstawowych w Markach"** Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IX - Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.	**2013/2014** (Gmina Miasto Marki). Program rozwojowy ukierunkowany na zajęcia podnoszące umiejętności kluczowe uczniów szkół podstawowych.
4.	**„Aktywizacja zawodowa szansą na lepszą przyszłość".** Projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.	**2011** (Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach). Grupę biorącą udział w projekcie tworzyło 8 osób (6 kobiet i 2 mężczyzn), które są klientami OPS w Markach, korzystają ze świadczeń pomocy społecznej, są w wieku aktywności zawodowej (15-64 lat) i pozostają aktualnie bez pracy, również ze względu na opiekę nad dziećmi lub innymi osobami zależnymi. Celem głównym projektu było zwiększenie szans na zdobycie i utrzymanie zatrudnienia oraz poprawa funkcjonowania psychologicznego osób korzystających z pomocy OPS w Markach. Natomiast na cele szczegółowe projektu składało się: wzrost kompetencji osobistych i umiejętności społecznych; wzrost kwalifikacji zawodowych i świadomości dotyczącej rynku pracy; zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym z powodów ekonomicznych; wzrost poczucia odpowiedzialności za własne życie oraz przełamania bierności i lęku przed zmianami. Projekt zawierał komponenty ukierunkowane na aktywizację zawodową osób korzystających z pomocy społecznej.
5.	**2016** **Nestle porusza Polskę**	Siłownia plenerowa na Zieleńcu. Sprzęt został kupiony i zainstalowany przez fundatora. Całkowity koszt zadania: 15 000,00 zł Dotacja: 15 000,00 zł Udział własny 0 zł
6.	**2016** **Aviva – to dla mnie ważne**	Wykonanie kreatywnych stref gier chodnikowych przy mareckich szkołach podstawowych. Całkowity koszt zadania: 40 000,00 zł Dotacja: 20 000,00 zł

		Udział własny 20 000,00 zł
7.	**2016** **Oczyszczalnia wód deszczowych przy ul. Grunwaldzkiej wraz z kanalizacją deszczową** (Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Warszawie OW-2 Zadania z zakresu ochrony wód)	Wybudowanie kanalizacji deszczowej wraz z oczyszczalnią jest podstawowym składnikiem infrastruktury technicznej niezbędnej do właściwego funkcjonowania tego terenu. Przedsięwzięcie to pozwoli na zapewnienia skutecznych i efektywnych systemów zagospodarowania wód opadowych. Wpłynie to również pozytywnie na środowisko poprzez ograniczenie substancji niebezpiecznych i szkodliwych, które przedostają się do gleby i wód gruntowych. Do celowo, nawet przy niewielkich opadach dzięki zastosowanemu układowi pompowego, będzie możliwe oczyszczenie 100% ścieków deszczowych. Wartość projektu: 1 038 417,32zł Umorzenie pożyczki: 275 415,78zł Wkład własny: 763 001,54 zł
8.	**2016** **„Zakup nowości wydawniczych do bibliotek"** (Program Biblioteki Narodowej)	Zakup nowości wydawniczych (książek i audiobooków) dla Biblioteki Publicznej Miasta Marki i Filii w Pustelniku i Strudze Całkowity koszt zadania: 62 200,26zł Dotacja: 21 000,00zł Wkład własny: 41 200,26zł
9.	**2016** Konkurs **„EKOdziałanie-segregowanie"** (Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie)	Zakup nagród dla laureatów indywidualnych: tablety, aparaty fotograficzne. Zakup nagród instytucjonalnych: sprzęt RTV. Całkowity koszt zadania: 9 600,00 zł Dotacja: 8 600,00 zł Wkład własny: 1 000,00 zł
10.	**2016** Konkurs **„EKOozdoba choinkowa"** (Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie)	Zakup nagród dla laureatów Całkowity koszt zadania: 10 500,00 zł Dotacja: 9 300,00 zł Wkład własny: 1 200,00 zł
11.	**2016** **Odbiór i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest**	Pozyskana dotacja posłużyła do sfinansowania odbioru, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Marki. W ramach zadania wywieziono oraz unieszkodliwiono 262,52 Mg odpadów azbestowych. Całkowity koszt zadania:

	z terenu miasta Marki (Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie)	66 624,95 zł Dotacja: 56 631,00 zł Wkład własny: 9 993,95 zł
12.	**2016** **Modernizacja rowu melioracyjno-komunalnego R-10 w mieście Marki (etap II)** (Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie)	Zakres prac w ramach zadania: 1) modernizacja rowu na odcinku od ujścia do rzeki Długiej (od wlotu do przewodu przepustu wałowego w hm 0+11) do wylotu rurociągu pod ulicą Braci Briggsów w hm 1+42 tj. na długości 131 m, 2) modernizacja rurociągu f 0,5 - 0,6 m na odcinku od hm 1+42 do hm 2+65,5 tj. na długości 123,5 m, 3) wymianę 10 szt. przepustów na fragmencie rowu od ulicy Zielenieckiej do ulicy Szkolnej (3+56,6+79) wraz z odbudową 19 szt. przyczółków betonowych oraz jednego przyczółka ziemnego. Dotacja: 149 395,00 zł Wkład własny: 192 130,00 zł Całkowity koszt zadania: 341.525,00 zł
13.	**Researching Innovation in Special Needs** Wytworzenie innowacji dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - tłumaczenie angielskiego tytułu. (Erasmus +)	Projekt dotyczy dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się i potrzebami, takimi jak dysortografia, dyskalkulia, dysleksja i specyficznych problemów behawioralnych. Głównym celem jest znalezienie jak najlepszych sposobów uczenia się powyżej wskazanej grupy uczniów. W projekcie nauczyciele będą dzielić się doświadczeniami i metodami pracy z uczniami. Szkoła Podstawowa nr 3 jest Partnerem. Całkowity koszt zadania (dla Marek): 49 969,80zł Dotacja: 11 730,00 Euro (ok. 49 969,80 zł) Wkład własny: 0,00zł

Nie można zakładać, że nawet pełna realizacja wszystkich przyjętych w dokumencie zadań i osiągnięcie wszystkich założonych celów rozwiąże problemy towarzyszące rozwojowi miasta. Dlatego z całą pewnością można uznać, że część podejmowanych w tym programie obszarów problemowych będzie istotne również dla przyszłych okresów programowania.

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla podobszarów rewitalizacji. Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian. Realizacja Programu Rewitalizacji Miasta Marki jest uzależniona od możliwości zaangażowania odpowiedniej ilości środków finansowych. Program będący formą partnerstwa sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego musi angażować środki finansowe pochodzące z tych sektorów. Realizacja programu oznacza więc konieczność łączenia prywatnych i publicznych źródeł. Ograniczona ilość zasobów finansowych uczestników rewitalizacji wymusza wsparcie procesu środkami zewnętrznymi. Dla skutecznej realizacji przedsięwzięć konieczne jest pozyskanie wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności (z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania). Charakter poszczególnych projektów i zbieżność ich założeń z kierunkami przyjętymi w RPO Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 pozwalają założyć realną możliwość pozyskania takiego wsparcia. Przykładem komplementarności źródeł finansowania w ramach realizacji programu rewitalizacji jest realizacja działań Mareckiego Ośrodka Kultury. Projekt „Mareckie Miejsca Kultury" planowany jest do współfinansowania przez EFRR, a projekt „Ku żywemu uczestnictwu w kulturze" będzie ubiegał się o wsparcie finansowe z EFS. Oba te projekty kierowane są do tej samej grupy beneficjentów ostatecznych, realizowane będą przez tę samą jednostkę a po części realizowane będą w tym samym miejscu.

14 Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć

Wdrożenie Programu Rewitalizacji Miasta Marki wymaga zaangażowania znaczących nakładów finansowych przez wszystkich uczestników tego procesu. Wobec ograniczonej ilości własnych zasobów finansowych większości uczestników procesu rewitalizacji konieczne będzie wsparcie środkami zewnętrznymi. Część z nich pozyskana będzie w formie wsparcia zwrotnego (kredyty, pożyczki) a część planuje się pozyskać w formie bezzwrotnej dotacji. Należy pamiętać, iż ilość środków zewnętrznych możliwych do pozyskania w formie dotacji jest również ograniczona, co powoduje konieczność rywalizacji o dostępne wsparcie finansowe.

Istnieje zatem konieczność określenia szacunkowych ram finansowych Programu Rewitalizacji Miasta Marki. Niezbędne jest również rozpoznanie dostępnych źródeł zewnętrznych środków finansowych oraz zasad ich dystrybucji w celu zaplanowania działań związanych z pozyskaniem finansowania zewnętrznego.

Szacunkowa wartość podstawowych zadań rewitalizacyjnych wynosi 112 477 862,50 zł

Tab. 22 Rozkład w czasie środków finansowych niezbędnych do realizacji zadań zaplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasto Marki na lata 2016 - 2023

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	razem
0	2 000 000,00	33 950 000,00	36 150 862,50	17 750 000,00	9 350 000,00	7 277 000,00	5 000 000,00	111 477 862,50

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych przekazanych przez podmioty zgłaszające wnioski

Szacunkową strukturę finansowania podstawowych działań rewitalizacyjnych prezentuje tabela.

Tab. 23 Planowana struktura finansowania podstawowych działań rewitalizacyjnych

Źródło środków finansowych		Kwota	Udział w strukturze finansowania
Środki publiczne	Środki Gminy *	84 481 601,72	75,11%
	Środki zewnętrzne **	27 896 260,78	24,80%
Środki prywatne		100 000,00	0,09%
Razem		112 477 862,50	**100,00%**

* w tym środki pomocy zwrotnej (kredyty)

** wyłącznie środki pomocy bezzwrotnej

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych przekazanych przez podmioty zgłaszające wnioski

Przyjęty w Lokalnym Programie Rewitalizacji horyzont czasowy roku 2023 pozwala na równomierne rozłożenie zaplanowanych działań w czasie, tak by uniknąć nadmiernej kumulacji prac i związanych z tym wydatków finansowych.

Nr zadania	Tytuł zadania	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.	Kompleksowy remont osiedla Braci Briggsów wraz ze zmianą przeznaczenia części lokali.								
2.	Centrum aktywności społecznej przy ul. Fabrycznej 3								
3.	Centrum spotkań lokalnych Struga - Al. M. J. Piłsudskiego 238.								
4.	Remont zabytkowego Pałacyku Briggsów wraz z fabryką i parkiem w Markach								
5.	Zagospodarowanie terenu i termomodernizacja budynków na osiedlu Wspólna								
6.	Remont i termomodernizacja budynków przy al. Marsz. J Piłsudskiego								
7.	MOK bez barier								
8.	Mareckie Miejsca Kultury								
9.	Ku żywemu uczestnictwu w kulturze								
10.	Utworzenie placówek wsparcia dziennego: w formie opiekuńczej - świetlica środowiskowa „Cegiełki" oraz poradnictwa i terapii Klub Wspierania Rodzin.								
11.	Przebudowa zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przy Al.Marsz. J. Piłsudskiego róg ul. Grunwaldzkiej.								
12.	RODZINA RELACJA REINTEGRACJA. Innowacyjny model usług społecznych								
13.	Aktywny mieszkaniec Marek								

Ryc. 8 Ramowy harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych.

Planując realizację działań rewitalizacyjnych, należy wziąć pod uwagę realne możliwości ich wdrożenia, w tym głównie potencjalne źródła finansowania. Zarządzanie środkami własnymi w jednostce samorządu terytorialnego opiera się m.in. na wieloletniej prognozie finansowej, która jest instrumentem długofalowego planowania finansowego. WPF powinna być realistyczna i obejmować prognozę parametrów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego takich jak:

- dochody bieżące oraz wydatki bieżące;
- dochody majątkowe;
- wynik budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
- przeznaczenie nadwyżki albo sposób sfinansowania deficytu;
- przychody i rozchody budżetu jednostki samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia;
- kwotę długu jednostki samorządu terytorialnego oraz sposób sfinansowania jego spłaty;

- kwoty wydatków bieżących i majątkowych wynikających z limitów wydatków na planowane i realizowane przedsięwzięcia;

W zakresie zewnętrznych źródeł finansowania uczestnicy procesu rewitalizacji mogą skorzystać ze środków krajowych oraz zagranicznych mających formę np.: dotacji, pożyczek, kredytów, wsparcia kapitałowego.

Szczególne znacznie w tym zakresie odgrywać będą środki finansowe przewidziane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, który w latach 2014-2020 będzie programem finansowanym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i z Europejskiego Funduszu Społecznego.

15 System wdrażania programu rewitalizacji

Warunkiem osiągnięcia trwałych rezultatów rewitalizacji będzie koordynacja podejmowanych działań i współpraca różnych instytucji i podmiotów w szczególności zaś partycypacja społeczna. Przygotowanie systemu wdrażania programu adekwatnego do planowanych zadań i istniejących uwarunkowań pozwoli na osiągnięcia celów założonych w Programie Rewitalizacji Miasta Marki. W tym celu konieczne jest funkcjonowanie zespołu odpowiedzialnego za koordynowanie i zarządzanie działaniami związanymi z szeroko rozumianą rewitalizacją. Zespół ten działał będzie w ramach struktur Urzędu Miasta i do jego obowiązków będzie należało:

- zorganizowanie systemu sterowania i zarządzania procesem rewitalizacji,
- przygotowywanie aplikacji w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz zapewnienie środków w budżecie gminy na tę część projektów rewitalizacyjnych, które realizowane będą bezpośrednio przez gminę,
- współpraca z innymi strukturami Urzędu Miasta odpowiedzialnymi za wdrażanie strategicznych programów rozwojowych, a w razie potrzeby stworzenie struktur organizacyjnych umożliwiających współpracę z zewnętrznymi partnerami Programu Rewitalizacji,
- podejmowanie inicjatyw mających na celu włączanie lokalnej społeczności w realizację Programu Rewitalizacji i zwiększanie partycypacji społecznej w poszczególnych jego elementach,
- prowadzenie prac związanych z monitorowaniem postępów we wdrażaniu Programu Rewitalizacji.
- bieżąca komunikacja z lokalną społecznością i poszczególnymi grupami interesariuszy oraz prowadzenie akcji promocyjnej nawiązującej do działań zmierzających do wyprowadzenia obszarów kryzysowych ze stanu w jakim się one aktualnie znajdują.

Kolejnym etapom Programu Rewitalizacji Miasta, podobnie jak to miało miejsce do tej pory, powinna towarzyszyć transparentność dla stworzenia przestrzeni wymiany informacji oraz opinii o poszczególnych działaniach i prowadzonych akcjach (w formie spotkań, publikacji w miejscowej prasie, komunikacji za pomocą internetu).

Zespół koordynujący Program Rewitalizacji powinien także wesprzeć w zakresie doradztwa właścicieli prywatnych i zbiorowych oraz inne podmioty bezpośrednio zaangażowane w realizację zadań rewitalizacyjnych. Działania tego typu mogą być prowadzone zarówno na etapie przygotowania inwestycji, pozyskiwania dofinansowania na ich realizację, jak i w każdym późniejszym z etapów.

Zorganizowanie systemu sterowania i zarządzania procesem rewitalizacji spoczywa na Urzędzie Miasta

Marki. Zajmować się tym będzie pion podległy Zastępcy Burmistrza Miasta, a w szczególności Wydział Planowania i Rozwoju Miasta WPR.

W działaniach swych będzie on ściśle współpracował z innymi strukturami Urzędu Miasta uczestniczącymi we wdrażaniu strategicznych programów rozwojowych. Będą to:

- Wydział Planowania i Rozwoju
- Wydział Gospodarki Nieruchomościami
- Wydział Zarządu Mieniem Komunalnym
- Wydział Inwestycji i Zarządu Dróg
- Wydział Ochrony Środowiska Gospodarki Wodnej
- Wydział Promocji, Spraw Społecznych i Zdrowia
- Biuro Obsługi Prawnej

Bezpośredni nadzór nad pracami związanymi z wdrażaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie sprawował Burmistrz Miasta Marki. On też będzie osobą podejmującą wiążące w tym zakresie decyzje. Wydział Planowania i Rozwoju Miasta pokieruje współpracą z zewnętrznymi partnerami Programu Rewitalizacji. W toku wdrażania Programu Rewitalizacji zaszła taka potrzeba stworzenia nowej, odrębnej struktury organizacyjnej dedykowanej wdrażaniu Programu. Strukturą tą jest „Komitet Rewitalizacyjny".

Komitet Rewitalizacyjny w Mieście Marki ma na celu wspieranie działań Burmistrza Miasta Marki w podobszarze rewitalizacji. Stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy a także sprawuje funkcje opiniodawczo – doradcze w sprawach związanych z opracowaniem i wdrażaniem Programów Rewitalizacji Miasta Marki oraz oceną przebiegu procesu rewitalizacji w Markach. Komitet Rewitalizacji został powołany Zarządzaniem NR 0050.205.2016 Burmistrza Miasta Marki z dnia 20 grudnia 2016 roku w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji. W skład Komitetu Rewitalizacji wchodzi 19 osób z różnych środowisk zgodnie z regulaminem działania Komitetu Rewitalizacji. Uchwała nr XXXV/246/2016 Rady Miasta Marki z dnia 28 września 2016 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji oraz Zarządzenie Nr 0050..205. 2016 Burmistrza Miasta Marki z dnia 20 grudnia 2016 roku w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji. Pierwsze jego posiedzienie miało miejsce 9 lutego 2017 roku. W skład Komitetu Rewitalizacji weszły następujące osoby:

1) przedstawiciele środowiska gospodarczego
2) przedstawiciele organizacji pozarządowych
3) przedstawiciele Rady Miasta Marki
4) przedstawiciele jednostek organizacyjnych
5) wydziałów UM Marki (naczelnicy)
6) pracownicy merytoryczni odpowiadający za rewitalizację
7) przedstawiciele mieszkańców

Komitet Rewitalizacji został włączony w system monitoringu i wprowadzania zmian w Programie Rewitalizacji. Wszystkie propozycje nowych zapisów w dokumencie są konsultowanene na forum. Jest on immanentnym elementem systemu implementacji zmian w Programie Rewitalizacji.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, ramy finansowe wszystkich zadań zaplanowanych do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji znacząco przekraczają możliwości finansowe Gminy Miasta Marki. Dlatego przynajmniej część zadań ujętych na liście planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, będzie ubiegać się o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Konieczne będzie też sięgnięcie do innych zewnętrznych źródeł finansowania w tym kredytów. Projekty zgłoszone do Programu przez Gminę będą miały zagwarantowane w budżetach na kolejne lata wdrażania programu środki finansowe niezbędne na pokrycie wymaganego wkładu własnego przy realizacji wszystkich zaplanowanych działań.

W celu efektywnego wdrażania Programu rewitalizacji systematycznie monitorowane będą efekty rzeczowe i społeczne podejmowanych działań oraz wydatkowane na ten cel środki finansowe. Monitoring obejmie zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych opisujących postęp i efekty realizowanego programu. Zagadnienie to szerzej opisano w kolejnym rozdziale.

Niezwykle istotnym elementem wdrażania przygotowanego Programu Rewitalizacji Miasta Marki jest komunikacja z lokalną społecznością i poszczególnymi grupami interesariuszy oraz promocja działań podejmowanych w celu wyprowadzenia podobszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego. W tym celu należy wykorzystać między innymi następujące kanały komunikacji i przekazywania informacji:

- strona internetowa Urzędu Miasta http://www.marki.pl;
- strona internetowa rewitalizacji - http://www.rewitalizacja.marki.pl;
- media społecznościowy w tym fecebook - https://pl-pl.facebook.com/markowemiasto/
- plakaty i ogłoszenia rozwieszane w Urzędzie Miasta oraz w innych miejscach publicznych na terenie rewitalizowanym lub poza jego granicami.
- kontakty z lokalnymi mediami – prasą, radiem i telewizją,
- biuletyny i foldery informujące o podejmowanych działaniach i realizacji konkretnych zadań,
- spotkania z partnerami społeczno-gospodarczymi uczestniczącymi w projektach wynikających z programu rewitalizacji.
- tablice informacyjne i pamiątkowe ustawiane w miejscach prowadzenia projektów realizowanych w ramach programu rewitalizacji

Stały przepływ informacji między zespołem odpowiedzialnym za wdrażanie Programu Rewitalizacji a lokalną społecznością nieść będzie za sobą cały szereg korzyści. Mieszkańcy nie tylko będą mieli większą świadomość działań podejmowanych przez władze lokalne, ale też będą mogli lepiej zrozumieć

czemu te działania służą, jakie przynoszą korzyści, ile kosztują i skąd pochodzą środki na ich realizację. Pełniejsza wiedza w tym zakresie przyczyni się do lepszego zrozumienia toczących się przemian społeczno-przestrzennych. W efekcie większe zrozumienie dla zachodzących procesów przełoży się na pełniejsze utożsamianie się mieszkańców z kierunkami i działaniami wynikającymi z Programu Rewitalizacji. Dlatego podejmowanie inicjatyw mających na celu włączanie lokalnej społeczności w realizację Programu Rewitalizacji i zwiększanie partycypacji społecznej również na etapie jego wdrażania musi stanowić jeden z istotnych priorytetów. Warunkuje on bowiem pełen sukces Programu zwłaszcza w płaszczyźnie przemian społecznych, decydujących o powodzeniu i trwałości całego przedsięwzięcia.

16 System monitoringu skuteczności działań i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany zachodzące w otoczeniu programu

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji Programu Rewitalizacji Miasta Marki konieczne jest stworzenie systemu monitorowania postępów w jego wdrażaniu. Systematyczne działania w tym zakresie pozwolą na pozyskanie informacji niezbędnych przy ocenie prawidłowości tempa wdrażania programu oraz podejmowanie decyzji co do ewentualnej potrzeby i zakresu wprowadzenia zmian i korekt w dokumencie.

Monitorowanie polegać będzie na gromadzeniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów realizowanych w ramach lub w powiązaniu z Lokalnym Programem Rewitalizacji. Monitoringowi podlegać też będzie sposób komunikacji jednostki odpowiedzialnej za wdrażanie (Urząd Miasta Marki) z lokalną społecznością, a w szczególności interesariuszami zamieszkałymi i prowadzącymi działalność gospodarczą i społeczną na terenach objętych Programem. Analiza danych ilościowych i jakościowych pozwoli na odpowiednio wczesne wykrywania niezgodności, a także umożliwi prewencję w odniesieniu do dających się przewidzieć komplikacji. Zastosowane będą dwie formy monitoringu:

- Monitoring rzeczowy – polegać będzie na bieżącej inspekcji przeprowadzanych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu informacji nt. postępów w ich realizacji, zapewnieniu zgodności z założeniami Programu Rewitalizacji. Monitoring rzeczowy dotyczyć będzie zarówno projektów infrastrukturalnych jak i społecznych (tzw. miękkich).
- Monitoring finansowy – umożliwi kontrolę finansowych aspektów inwestycji oraz zapewni trwałość osiągniętych rezultatów. Dodatkowym aspektem monitoringu finansowego będzie pomoc partnerom uczestniczącym w rewitalizacji w uzyskaniu informacji nt. możliwych źródeł finansowania zewnętrznego inwestycji.

Aby zaprogramowany monitoring stał się skutecznym narzędziem w procesie wdrażania i realizacji programu rewitalizacji, powinien cechować się następującymi zasadami:

- wiarygodności,
- aktualności,
- rzetelności.

Dokument począwszy od 2017 roku będzie podlegał corocznie okresowmu przeglądowi opartemu na monitoringu rezulatatów. Dane będą zbierane w I kwartale każdego z lat objętych monitoringiem produktów i rezulatatów. Za syntezę danych odpowiedzialny będzie Wydział Planowania i Rozwoju Urzędu Miasta Marki.

17 System oceny osiągania rezultatów

Instrumentem wspierającym monitoring jest ewaluacja, czyli ocena i pomiar efektywności realizowanych zadań inwestycyjnych i społecznych osiąganych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, a przede wszystkim rzeczywistego wymiaru wpływu Lokalnego Programu Rewitalizacji na jakość i komfort życia mieszkańców terenu, który obejmuje. Aby tak się stało, ewaluacja musi być oparta o określone wskaźniki, których osiągnięcie będzie oznaczało spełnienie oczekiwań podmiotu wdrażającego i interesariuszy w stosunku do Programu Rewitalizacji. Wskaźniki te muszą odnosić się do problemów, które zostały zidentyfikowane i zaplanowane do rozwiązania poprzez wyznaczenie celów operacyjnych (szczegółowych). Dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Marki w odniesieniu do poszczególnych celów szczegółowych przyjęto następujące wskaźniki:

Cel.1: Wzrost jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-4 poprzez poprawę warunków bytowych (mieszkaniowych).

Wskaźniki:
- Wzrost do końca 2023 roku z 0 m^2 do 12020 m^2 powierzchni nowych lub wyremontowanych mieszkań socjalnych/ komunalnych pozostających w zasobach miasta.

Wskaźnik rezultatu i oddziaływania:
- Wzrost do końca 2023 roku z 0 do 650 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę warunków bytowych.

Cel.2: Poprawa dostępności mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców.

Wskaźniki:
- Wzrost do końca 2023 roku z 0 do 8 Ilości lokali/obiektów, którym przywrócono bądź nadano nowe funkcje społeczne/ kulturalne/ edukacyjne.
- Wzrost do końca 2023 roku z 0 do 120 ilości imprez (wydarzeń) o charakterze kulturalnym/masowym integrujących lokalną społeczność.

Wskaźnik rezultatu i oddziaływania:
- Wzrost do końca 2023 roku o z 0 do 1000 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących poprawę dostępu do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty społecznej podnoszącej jakość życia w mieście oraz budującej tożsamość i więzi społeczne mieszkańców.

Cel.3: Jakościowa zmiana warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji nr 1-5 związana z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej.

Wskaźniki:
- Wzrost do końca 2023 roku o co najmniej z 0 do 24 742 m2 powierzchni zrewitalizowanych terenów zielonych.
- Wzrost do końca 2023 roku z 0 do 190 liczby lokali termomodernizowanych w zasobie miasta.

- Wzrost długości ścieżek rowerowych w podobszarze rewitalizacji 1 z 0 do 3,78 km, podobszarze rewitalizacji 2 - z 0 do 0,42 km, podobszarze rewitalizacji 3 - z 0 do 0,22 km, podobszarze rewitalizacji 5 - z 0 do 0,17 km.

Wskaźnik rezultatu i oddziaływania:

- Wzrost do końca 2023 roku z 0 do 350 liczby osób z podobszarów rewitalizowanych deklarujących polepszenie warunków życia związaną z poprawą stanu środowiska i zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi w przestrzeni publicznej w odniesieniu do danych z diagnozy podobszarów zdegradowanych.
-

Cel.4: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców podobszarów rewitalizowanych nr 1-5 poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom i rodzinom potrzebującym

Wskaźniki:

- Zwiększenie do końca 2023 roku z 0 do 1 ilości placówek wsparcia dziennego na podobszarach rewitalizowanych.
- Wzrost do końca 2023 roku z 0 do 1 ilości programów reintegracji zawodowej i społecznej.
- Wzrost do końca 2023 roku z 0 do 50 liczby osób objętych reintegracją zawodową i społeczną.
- Wzrost do końca 2023 roku z 0 do 9 liczby wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych

Wskaźnik rezultatu i oddziaływania:

- Spadek do końca 2023 roku o 25 liczby stwierdzonych w przestępstw przeciwko rodzinie i opiece.
- Spadek z 989 do 969 liczby osób zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkujących podobszary rewitalizacji.
- Spadek o 600 do 593 osób liczby zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych zamieszkujących podobszary rewitalizacji

Cel.5: Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców i napływ nowych inwestorów wpływające na ożywienie gospodarcze podobszarów rewitalizowanych nr 1-4

Wskaźniki:

- Wzrost do końca 2023 roku z 0 do 5 liczby lokali usługowych w zasobie miasta.
- Wzrost liczby osób objętych doradztwem zawodowym z 0 do 150 osób (dane UMM), w tym w podobszarze rewitalizacji 1 z do 90 uczniów, w podobszarze rewitalizacji 5 z 0 do 60 uczniów

Wskaźnik rezultatu i oddziaływania:

- Zwiększenie do końca 2023 roku z 0 do 5 liczby podmiotów gospodarczych na podobszarach rewitalizowanych.

Zarządzanie, monitoring, i ewaluacja przy uwzględnieniu wzajemnych zależności oddziaływania powinny przyczynić się do osiągnięcia wszystkich celów założonych w programie rewitalizacji. W efekcie doprowadzić to powinno do rozwoju cywilizacyjnego i urzeczywistnienia zaprezentowanej wizji.

LPRGMM będzie aktualizowany w pierwszych kwartałach każdego z lat trwania programu. Zakres zmian wynikał będzie z corocznego przeglądu wskaźników dokonywanego przez Wydział Planowania i Rozwoju UM Marki i następnie będzie omawiany na forum Komiteru Rewitalizacji. Konkluzje z posiedzeń stanowić będą wytyczne do ewentualnych zmian w programie.

18 Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji

Strategiczny charakter dokumentu, jakim jest „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023" powoduje, że skutki jego wdrożenia dotyczą praktycznie wszystkich podmiotów zlokalizowanych na podobszarach objętych procesem rewitalizacji. Implikuje to konieczność zaangażowania szerokiego spektrum grup interesariuszy do prac zarówno na etapie przygotowania LPR, jak i jego wdrażania. Dlatego niezwykle ważnym elementem rewitalizacji jest partycypacja, rozumiana jako współuczestniczenie interesariuszy w tworzeniu projektu, wyrażenie własnej opinii i potrzeb dotyczących danego obszaru miasta, pamiętając, że ostateczna decyzja spoczywa na samorządzie – co wynika z odpowiedzialności za realizację zadań własnych gminy.

Interesariuszami w przypadku procesu rewitalizacji są osoby, podmioty, instytucje, które uczestniczą w tworzeniu projektu dokumentu oraz są lub mogą być bezpośrednio zainteresowane wynikami jego wdrożenia.

18.1 Włączanie interesariuszy na etapie tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

W procesie tworzenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023" do najważniejszych celów partycypacji społecznej należało:

- stworzenie mieszkańcom możliwości wyrażenia potrzeb i życzeń mieszkańców,
- edukacja, rozwijanie kompetencji obywatelskich wśród mieszkańców Marek - interesariuszy procesu rewitalizacji,
- integracja mieszkańców – zarówno między sobą jak też z miejscem zamieszkania - poprzez wymianę opinii na temat problemów w mieście i pomysłów na ich rozwiązanie,
- zmniejszenie oporu wobec wprowadzania zmian, które są niezbędne dla skuteczności procesu rewitalizacji,
- generowanie kreatywnych, oddolnych pomysłów – w czasie pracy grupowej rodzą się ciekawsze pomysły, a mieszkańcy są bardziej otwarci na rozmowę o ich potencjalnej realizacji.

W celu zaangażowania w proces tworzenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023"możliwie dużej grupy interesariuszy podjęto szereg działań, w których wykorzystano różnorodne narzędzia przekazu.

Wykorzystano między innymi:

- informacje publikowane na oficjalnej stronie internetowej miast http://www.marki.pl/

- informacje publikowane na stronie internetowej http://www.rewitalizacja.marki.pl/
- informacje publikowane na stronie internetowej http://www.tubamarek.pl/
- informacje ze strony forum internetowego http://forum.gazeta.pl/forum/f,450,Marki.html
- wkładkę w kwartalniku informacyjnym „marki.pl"
- cykl spotkań z interesariuszami w ramach warsztatów diagnostycznych
- ankietę diagnostyczną, udostępnioną w wersji tradycyjnej i elektronicznej (on-line)
- kartę zadań rewitalizacyjnych
- plakaty i inne materiały informacyjne

Ryc. 9 Informacja dotycząca Lokalnego Programu Rewitalizacji na stronie „tubamarek.pl"

Ryc. 10 Plakat zapraszający na warsztaty dignostyczne dla interesariuszy na drzwiach jednej z instytucji publicznych

Na etapie identyfikacji potrzeb w zakresie rewitalizacji przedstawiciele społeczności lokalnej mogli się włączyć w proces przygotowania dokumentu poprzez wypełnienie ankiety diagnostycznej. Ankieta była rozkolportowana w formie papierowej (jako wkładka do kwartalnika informacyjnego „marki.pl) w nakładzie 10 000 sztuk.), można było również wypełnić ankietę udostępnioną w wersji kwestionariusza on-line. W sumie wpłynęły 62 ankiety diagnostyczne, których wyniki uwzględniono w diagnozie (rozdziały 3.7, 4.2, 5.2, 6.2).

Ryc. 11 Informacja o ankiecie diagnostycznej w wersji on-line zamieszczona na stronie internetowej marki.pl

Na etapie sporządzania diagnozy przeprowadzono też serię warsztatów diagnostycznych. Warsztaty odbyły się dniach 30 czerwca, 5, 12 i 13 lipca 2016 roku w Pałacyku Braci Briggsów. Wzięli w nich udział przedstawiciele mareckich organizacji pozarządowych (Fundacja Marecki Klub Kobiet z Pasją, Grupa Marki 2020, Ochotnicza Straż Pożarna w Markach), przedsiębiorców (Mareckie Stowarzyszenie Gospodarcze, Mareckie Inwestycje Miejskie Sp. z o.o.), samorządu i przede wszystkim mieszkańcy Marek (w sumie 48 osób). Celem warsztatów było zebranie danych jakościowych od uczestników, które posłużą opracowaniu diagnozy będącej podstawą do wyznaczenia podobszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji. Uczestnicy warsztatów po wprowadzeniu w prawne aspekty powstawania lokalnego programu rewitalizacji mogli zgłaszać propozycje kierunków działań rewitalizacyjnych.

Wyniki warsztatów diagnostycznych oraz badania ankietowego zostały uwzględnione przy opracowywaniu diagnozy stanu istniejącego i uzupełniły wyniki analizy danych statystycznych.

Po wyznaczeniu podobszarów zdegradowanych i rewitalizacji rozpoczął się nabór propozycji zadań do „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki ". Wszyscy zainteresowani mogli składać propozycję zadań w formie wypełnionego formularza – „KARTA ZGŁOSZENIA PROJEKTU DO LOKALNEGO

PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY MIASTO MARKI". Karty zostały udostępnione na stronie internetowej www.marki.pl.

Ryc. 12 Informacja o naborze propozycji zadań do Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy Miasto Marki na lata 2016-2023.

Wypełnione karty projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016 – 2023 można było dostarczać osobiście lub przesyłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miasta Marki. Karty można było również przesyłać w wersji elektronicznej na wskazany adres e-mail.

Kolejnym etapem partycypacji społecznej na etapie opracowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016 – 2023 były konsultacje projektu dokumentu. Projekty dokumentu został udostępniony w na stronie www.marki.pl, na stronie Biuletynu Informacji Publicznej www.bip.marki.pl, na stronie www.rewitalizacja.marki.pl oraz w Wydziale Planowania i Rozwoju Urzędu Miasta Marki.

W ramach tej fazy konsultacji zbierano uwagi w formie papierowej i elektronicznej oraz w dniach 16 i 17 listopada 2016r. przeprowadzono warsztaty konsultacyjne dla mieszkańców. W konsultacjach wzięli udział mieszkańcy Marek, przedstawiciele Rady Miasta, organizacji pozarządowych (Fundacja Marecki Klub Kobiet z Pasją, Grupa Marki 2020), przedsiębiorców (m.in. Mareckie Stowarzyszenie Gospodarcze), instytucji i podmiotów gospodarczych (w sumie 24 osoby). Uczestniczący w spotkaniu eksperci na bieżąco udzielali wyjaśnień dotyczących przyjetych rozwiązań. Wszystkie ostatecznie zgłoszone do dokumentu uwagi zawiera Zarządzenie nr 0050.186.2016 Burmistrza Miasta Marki z dnia 28 listopada 2016 roku w sprawie rozpatrzenia uwag wniesionych w trakcie konsultacji społecznych projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Marki na lata 2016- 2025. Treść zarządzenia dostpna jest pod adresem: http://www.rewitalizacja.marki.pl/pliki/px_00501862016.pdf

Ryc. 13 Uczestnicy warsztatów konsultacyjnych z dnia 16 listopada 2016 r

18.2 Włączanie interesariuszy na etapie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Sprawdzone na etapie powstawania dokumentu formy komunikacji z interesariuszami powinny zostać utrzymane na etapie wdrażania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023".

W okresie wdrażania Programu Rewitalizacji strona internetowa http://www.rewitalizacja.marki.pl/ stanowić będzie platformę, na których na bieżąco zamieszczane będą informacje o prowadzonych aktualnie działaniach rewitalizacyjnych.

Zakłada się, że Burmistrz Marek będzie sukcesywnie informował Radę Miejską oraz mieszkańców Miasta o postępach we wdrażaniu Programu. Najważniejsze etapy prac będą także podsumowywane w formie spotkań odpowiedzialnych za wdrażanie programu władz Miasta z poszczególnymi grupami interesariuszy.

Monitorowany będzie poziom osiągnięcia założonych w dokumencie wskaźników. Zbieranie danych w tym zakresie będzie spoczywało na pracownikach Urzędu Miasta Marki, ale w proces ten aktywnie powinni być włączani również mieszkańcy. Preferowanym narzędziem będą w tym wypadku badania ankietowe.

Wyniki monitoringu i badania poziomu zadowolenia interesariuszy z wdrażania procesu rewitalizacji będą stanowiły postawę do podjęcia decyzji o wprowadzanie zmian lub korekt w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023". Istotne jest przy tym by zmiany lub korekty były zgodne z powszechnymi oczekiwaniami społecznymi i rzeczywistymi potrzebami rewitalizowanych podobszarów.

Dlatego też doceniając znaczenie partycypacji społecznej na każdym etapie procesu rewitalizacji, a jednocześnie biorąc pod uwagę perspektywę opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji władze Marek zadecydowały o powołaniu Komitetu Rewitalizacyjnego. W dniach od 5 do 17 października 2016 roku odbył się nabór kandydatów do Komitetu Rewitalizacyjnego zgodnie z zasadami określonymi przez Radę Miasta Marki uchwałą nr XXXV/246/2016 z dnia 28 września 2016 roku, w sprawie zasad powoływania Komitetu Rewitalizacyjnego i ustanowienia jego regulaminu. Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami gminy oraz pełni funkcję opiniodawczo – doradczą Burmistrza Miasta.

19 Załączniki do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016 - 2023

Załącznik nr 1	Wskaźnik obciążenia demograficznego w poszczególnych obrębach miasta Marki w odniesieniu do średniej sytuacji dla całego miasta
Załącznik nr 2	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców w poszczególnych obrębach miasta Marki w odniesieniu do średniej sytuacji dla całego miasta
Załącznik nr 3	Ilość osób trwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców w poszczególnych obrębach miasta Marki w odniesieniu do średniej sytuacji dla całego miasta
Załącznik nr 4	Ilość osób pobierających świadczenie w postaci zasiłku okresowego w poszczególnych obrębach miasta Marki w odniesieniu do średniej sytuacji dla całego miasta
Załącznik nr 5	Liczba interwencji dotyczących przemocy domowej w ramach „Niebieskiej Karty" w poszczególnych obrębach miasta Marki w odniesieniu do średniej sytuacji dla całego miasta
Załącznik nr 6	Liczba interwencji administracyjno-prawnych wobec osób nadużywających alkoholu w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w odniesieniu do średniej sytuacji dla całego miasta w poszczególnych obrębach miasta Marki
Załącznik nr 7	Wskaźnik aktywności kulturalnej mieszkańców poszczególnych podobszarów miasta Marki w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w odniesieniu do średniej sytuacji dla całego miasta w poszczególnych obrębach miasta Marki
Załącznik nr 8	Liczba inicjatyw pozarządowych współfinansowanych przez miasto na 1000 mieszkańców w roku 2016 w poszczególnych obrębach miasta Marki
Załącznik nr 9	Podbszary o najwyższej koncentracji problemów gospodarczych wyznaczone w oparciu o wyniki analizy danych statystycznych w poszczególnych obrębach miasta Marki – Liczba spełnionych kryteriów z punktów 1 do 8
Załącznik nr 10	Wskaźnik ekonomicznej aktywności ludności w poszczególnych obrębach miasta Marki w odniesieniu do średniej sytuacji dla całego miasta
Załącznik nr 11	Przekroczenia dopuszczalnego wskaźnika pyłu zawieszonego PM10 w poszczególnych obrębach miasta Marki
Załącznik nr 12	Ponadnormatywny hałas drogowy w poszczególnych obrębach miasta Marki
Załącznik nr 13	Stan techniczny sieci drogowej w poszczególnych obrębach miasta Marki
Załącznik nr 14	Lokalizacja lokali komunalnych w poszczególnych obrębach miasta Marki
Załącznik nr 15	Lokalizacja obiektów zabytkowych w poszczególnych obrębach miasta Marki
Załącznik nr 16	Mapa zbiorcza - Podobszary Zdegradowane i Podobszary Rewitalizacji
Załącznik nr 17	Podobszar Zdegradowany nr 2, Podobszar Rewitalizacji nr 1
Załącznik nr 18	Podobszar Zdegradowany nr 3, Podobszar Rewitalizacji nr 2
Załącznik nr 19	Podobszar Zdegradowany nr 3, Podobszar Rewitalizacji nr 3

Załącznik nr 20 Podobszar Zdegradowany nr 3, Podobszar Rewitalizacji nr 4

Załącznik nr 21 Podobszar Zdegradowany nr 4, Podobszar Rewitalizacji nr 5

Załącznik nr 22 Lokalizacja podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Załącznik nr 23 Podobszary zdegradowane Podobszary Rewitalizacji Ulice z przekroczeniami Koncentracja problemów społecznych

Załącznik nr 24 Podobszary zdegradowane Podobszary Rewitalizacji Ulice z przekroczeniami Koncentracja problemów gospodarczych

Załącznik nr 25 Podobszary zdegradowane Podobszary Rewitalizacji Ulice z przekroczeniami Koncentracja problemów środowiskowych

Załącznik nr 26 Podobszary zdegradowane Podobszary Rewitalizacji Ulice z przekroczeniami Koncentracja problemów funkcjonalno-przestrzennych

Załącznik nr 27 Lokalizacja podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych Koncentracja problemów technicznych

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Miasto Marki

Unia Europejska
Fundusz Spójności

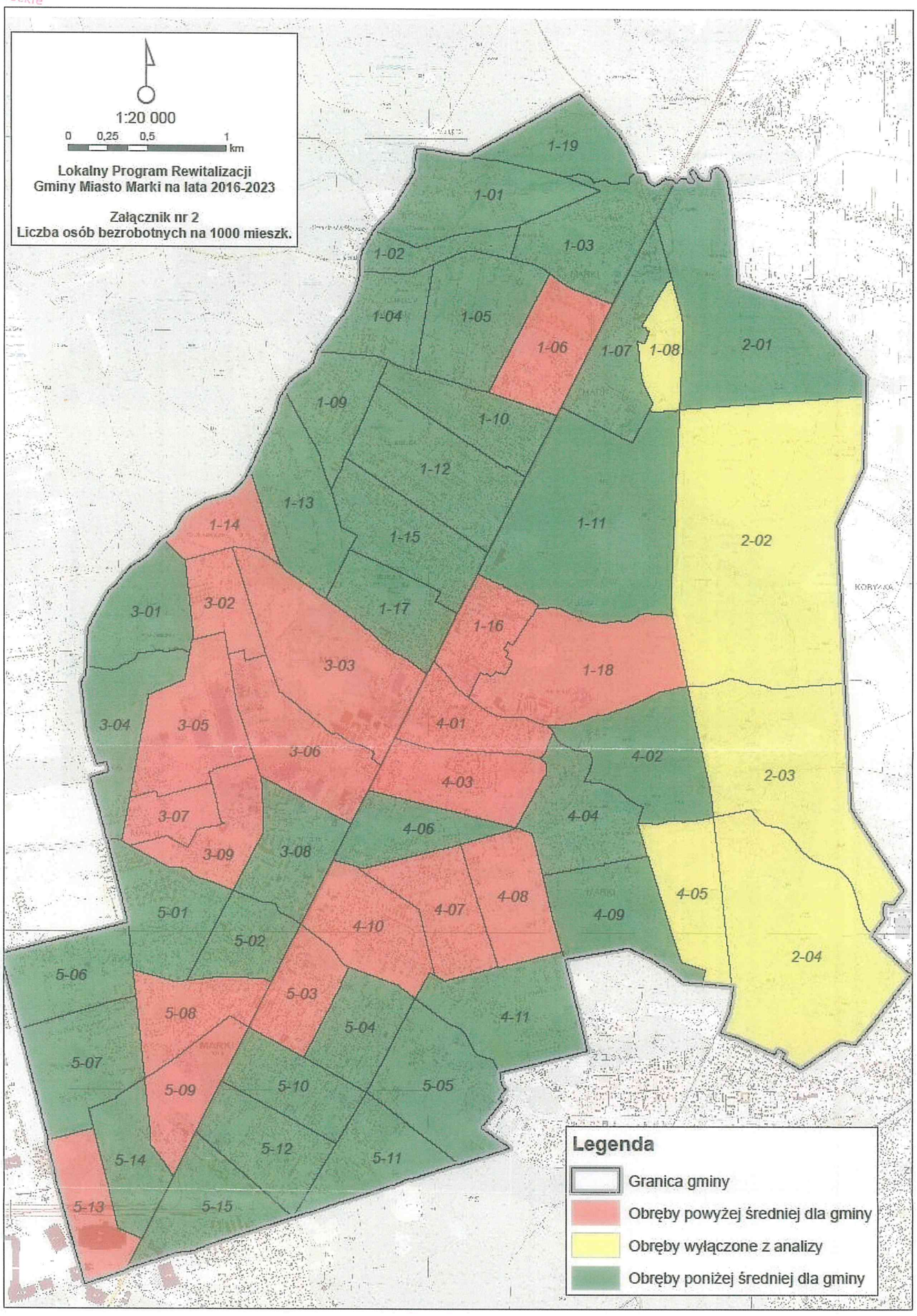

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Miasto Marki

Unia Europejska
Fundusz Spójności

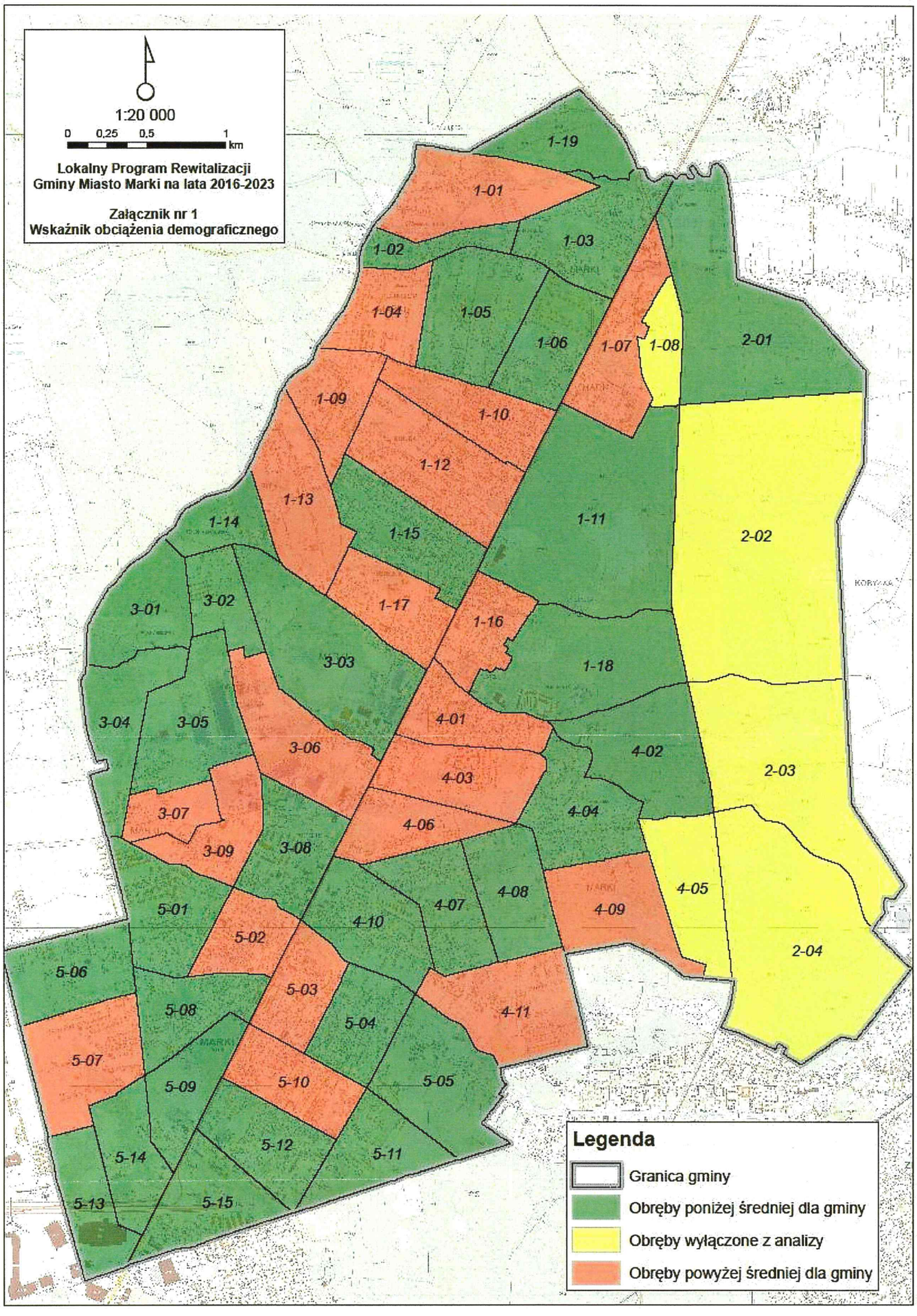

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

Projekt pt. „Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Marki na lata 2016-2023"
jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 23
woj. Mazowieckie

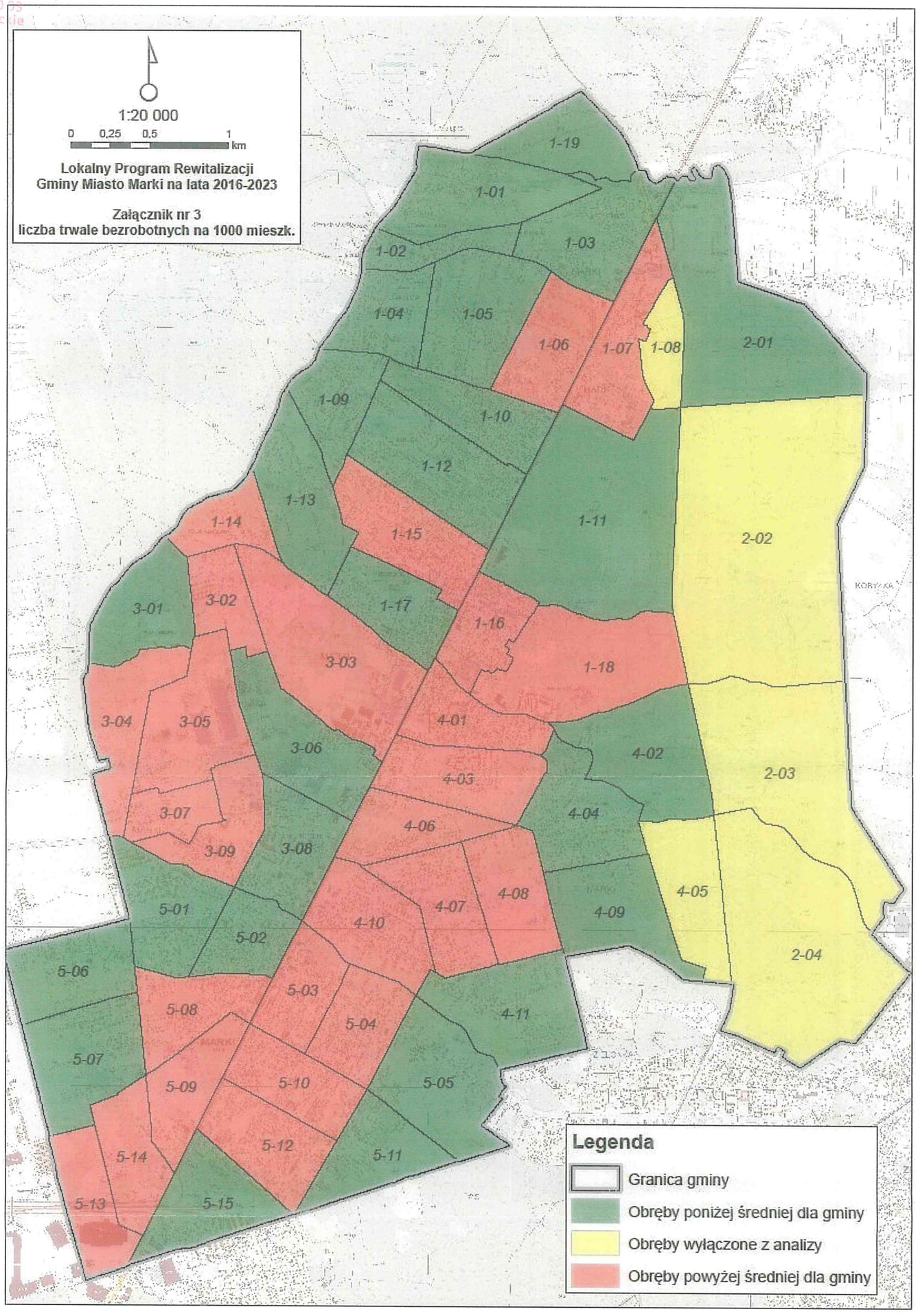

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

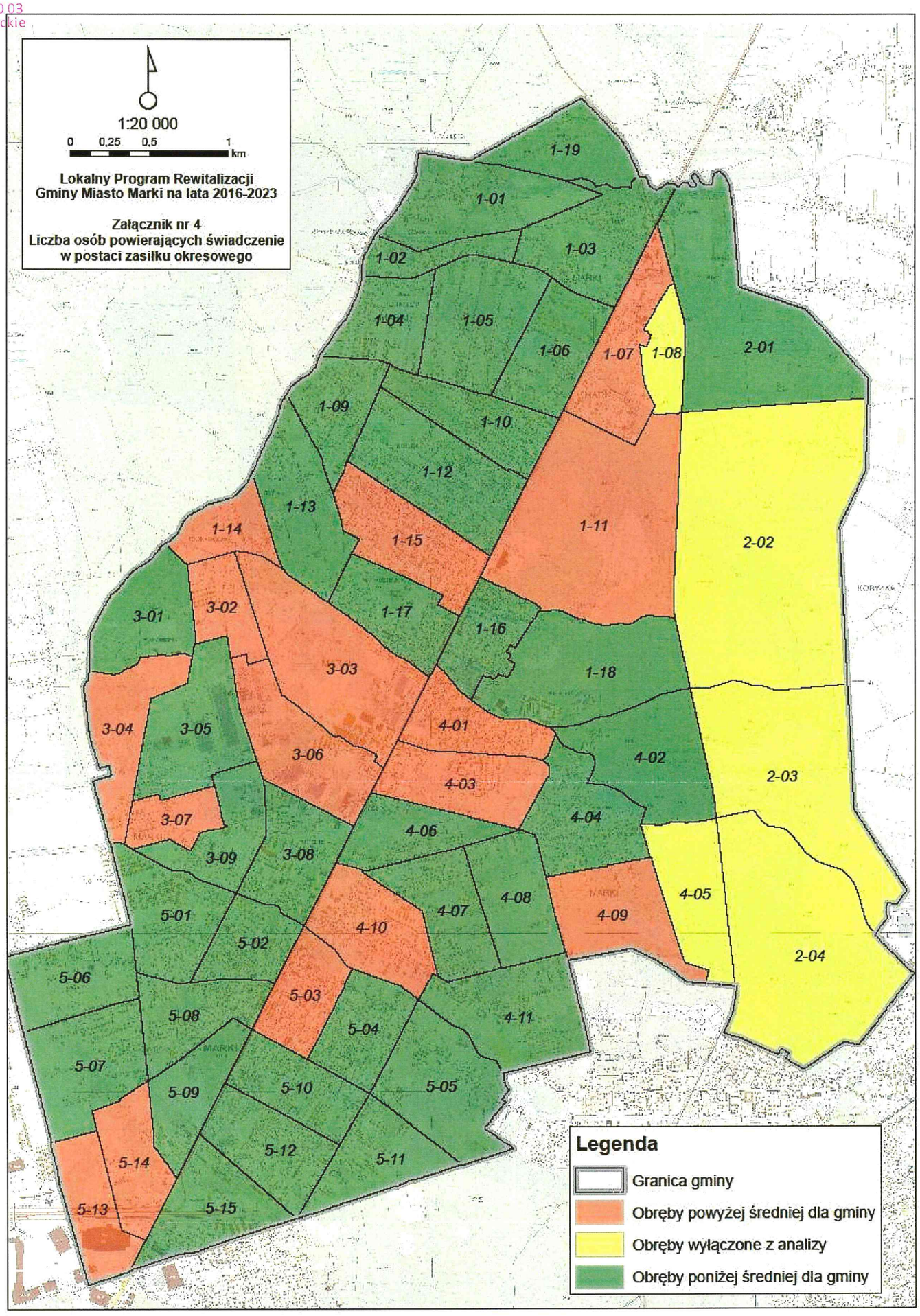

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

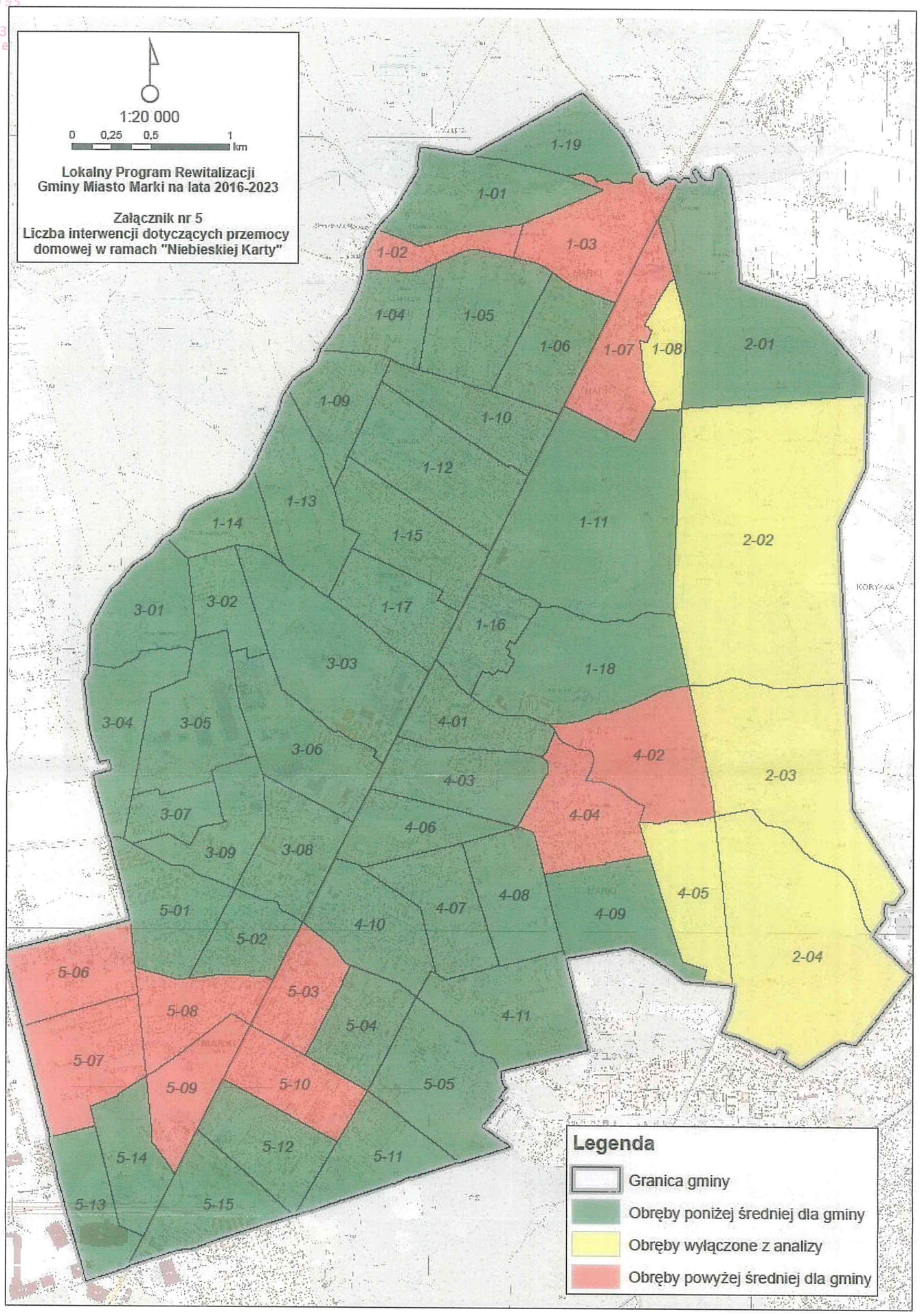

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 15 03
woj. Mazowieckie

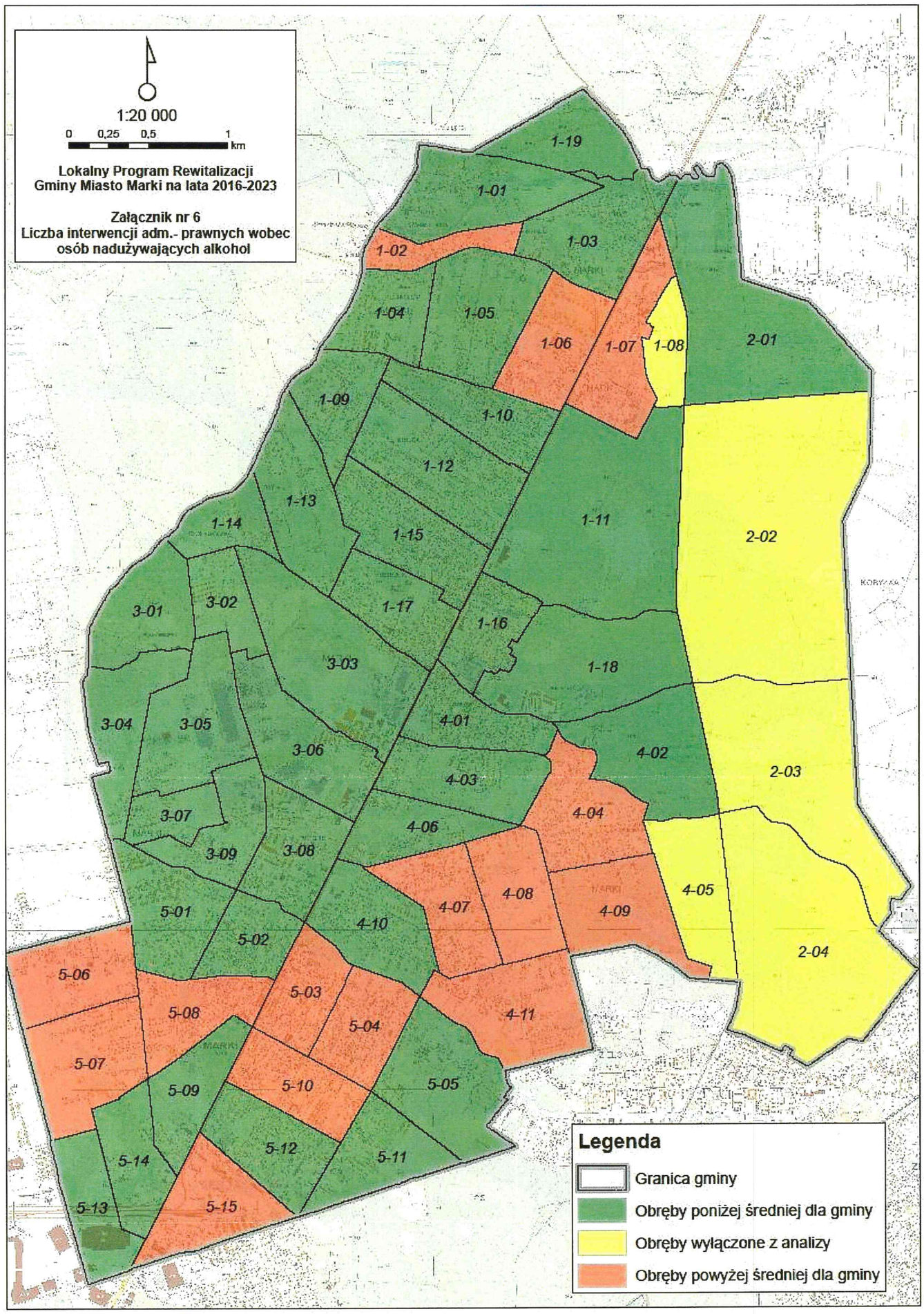

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

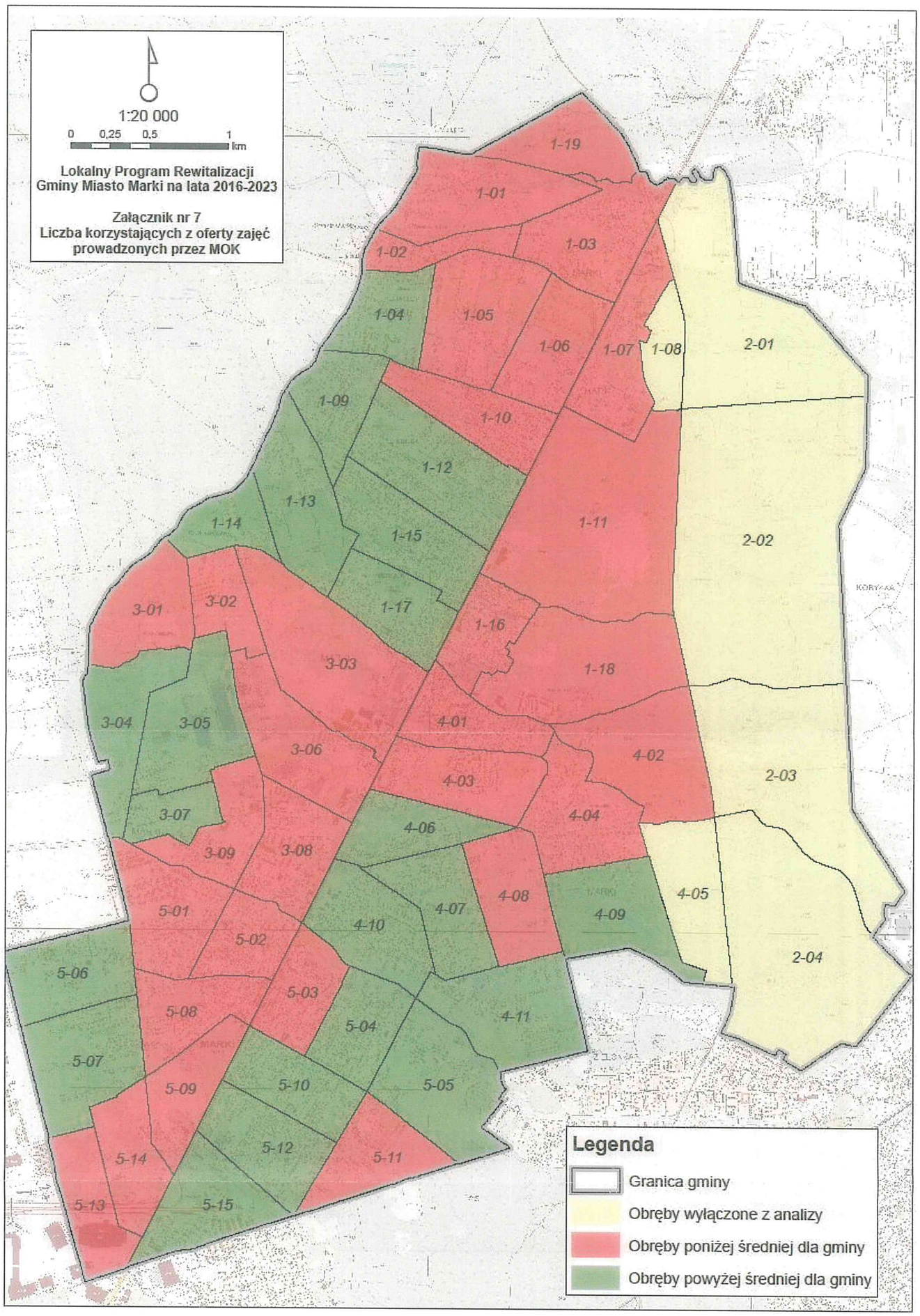

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 70 03
woj. Mazowieckie

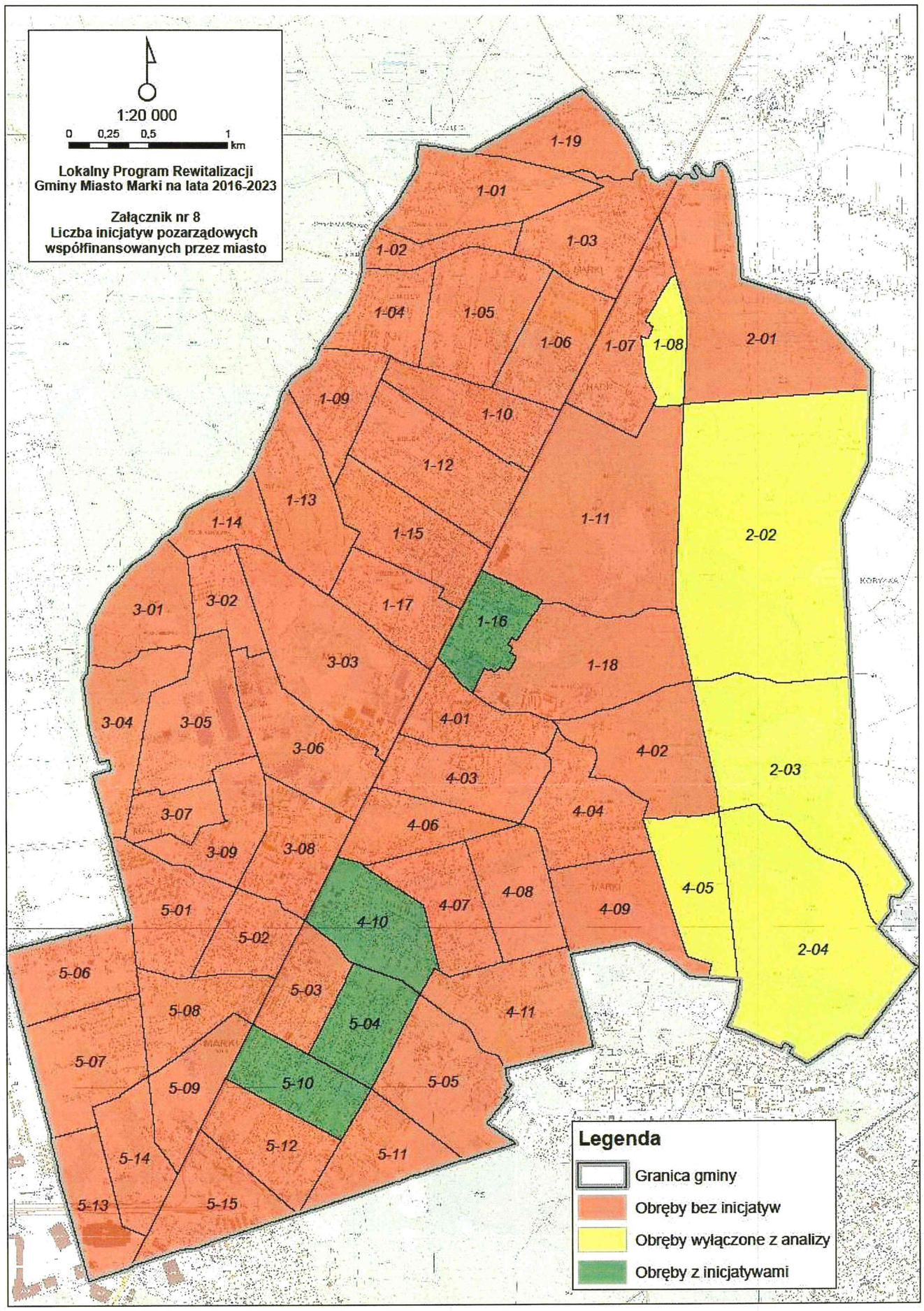

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 55
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

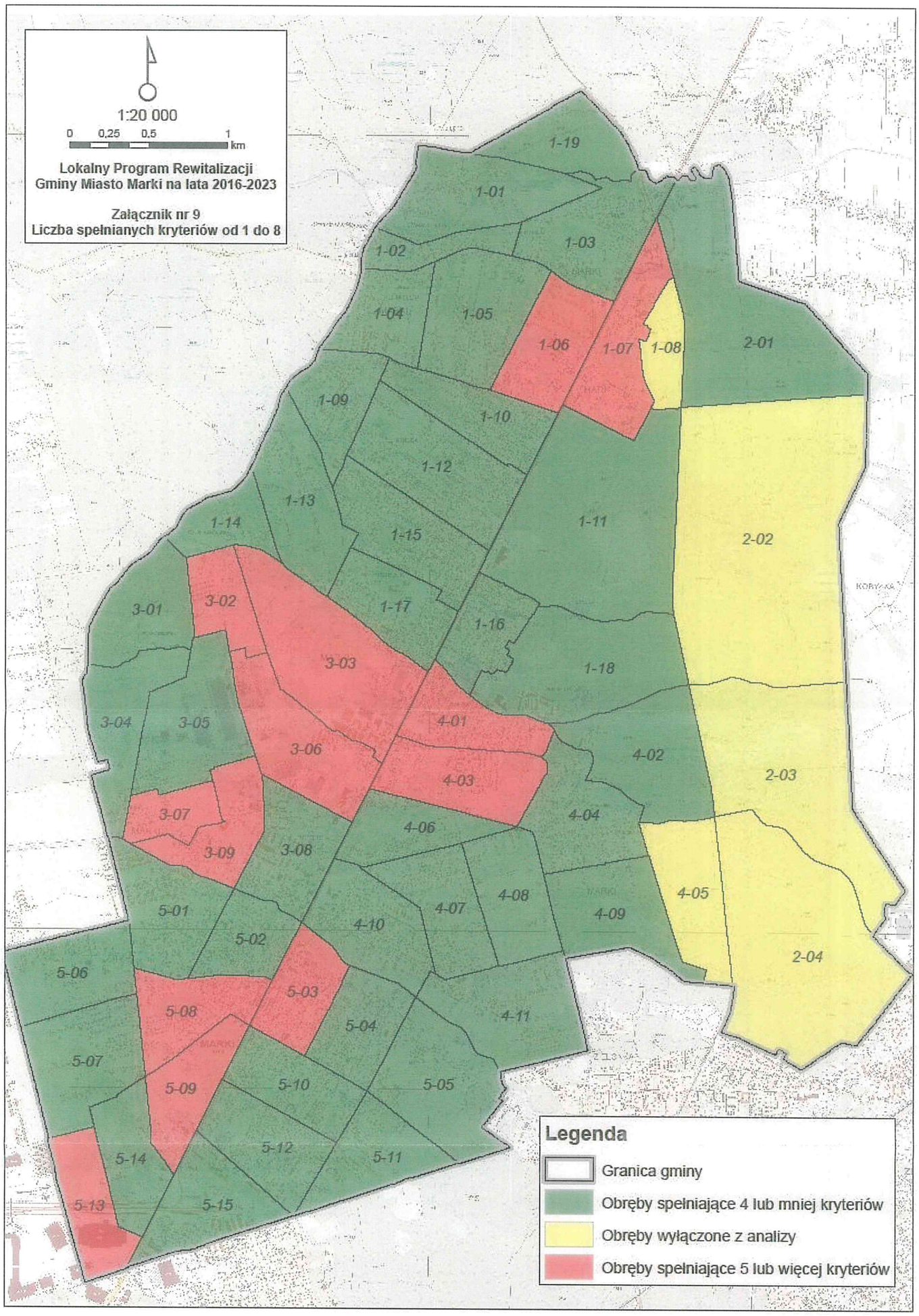

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

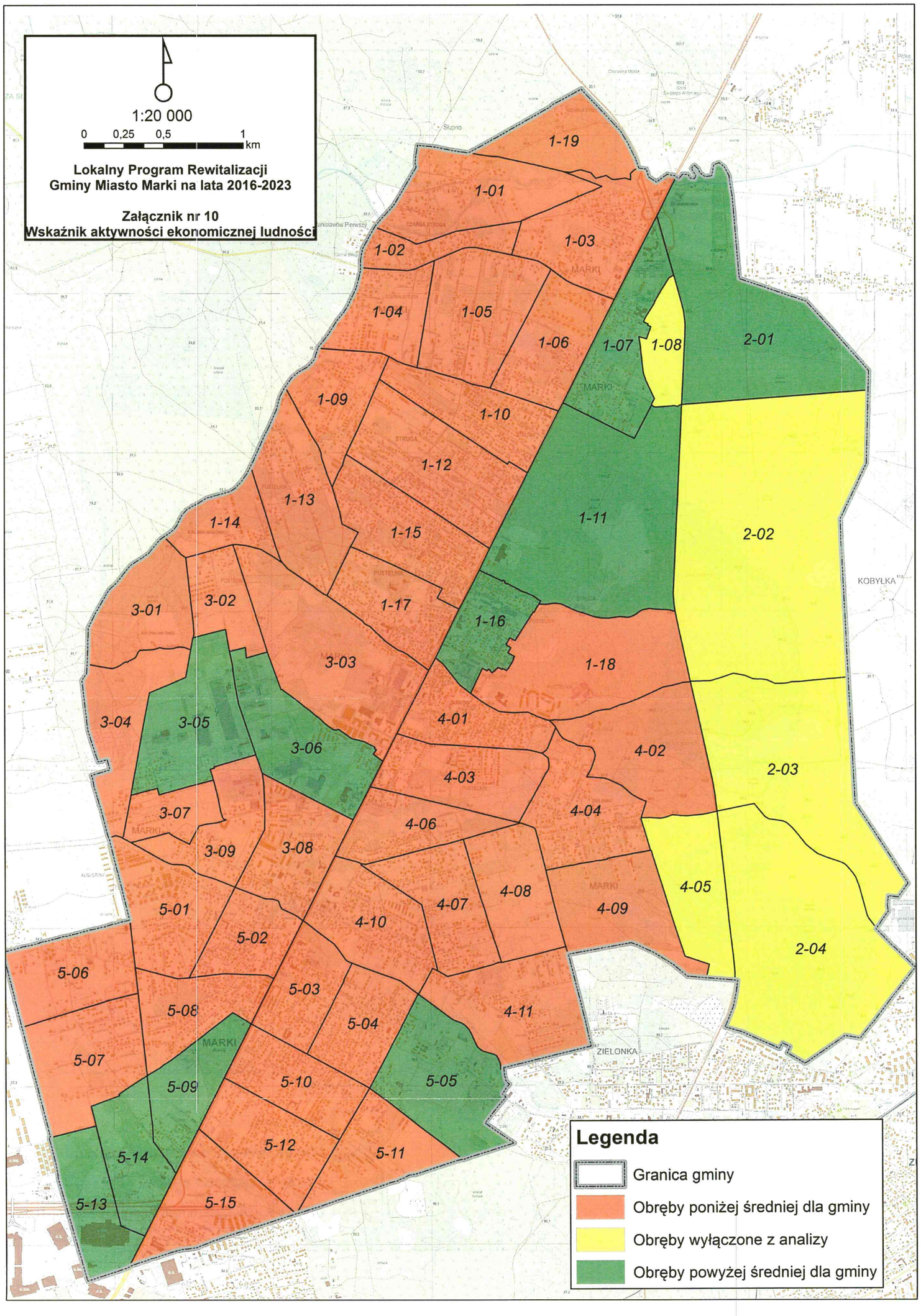

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 [illegible]
woj. Mazowieckie

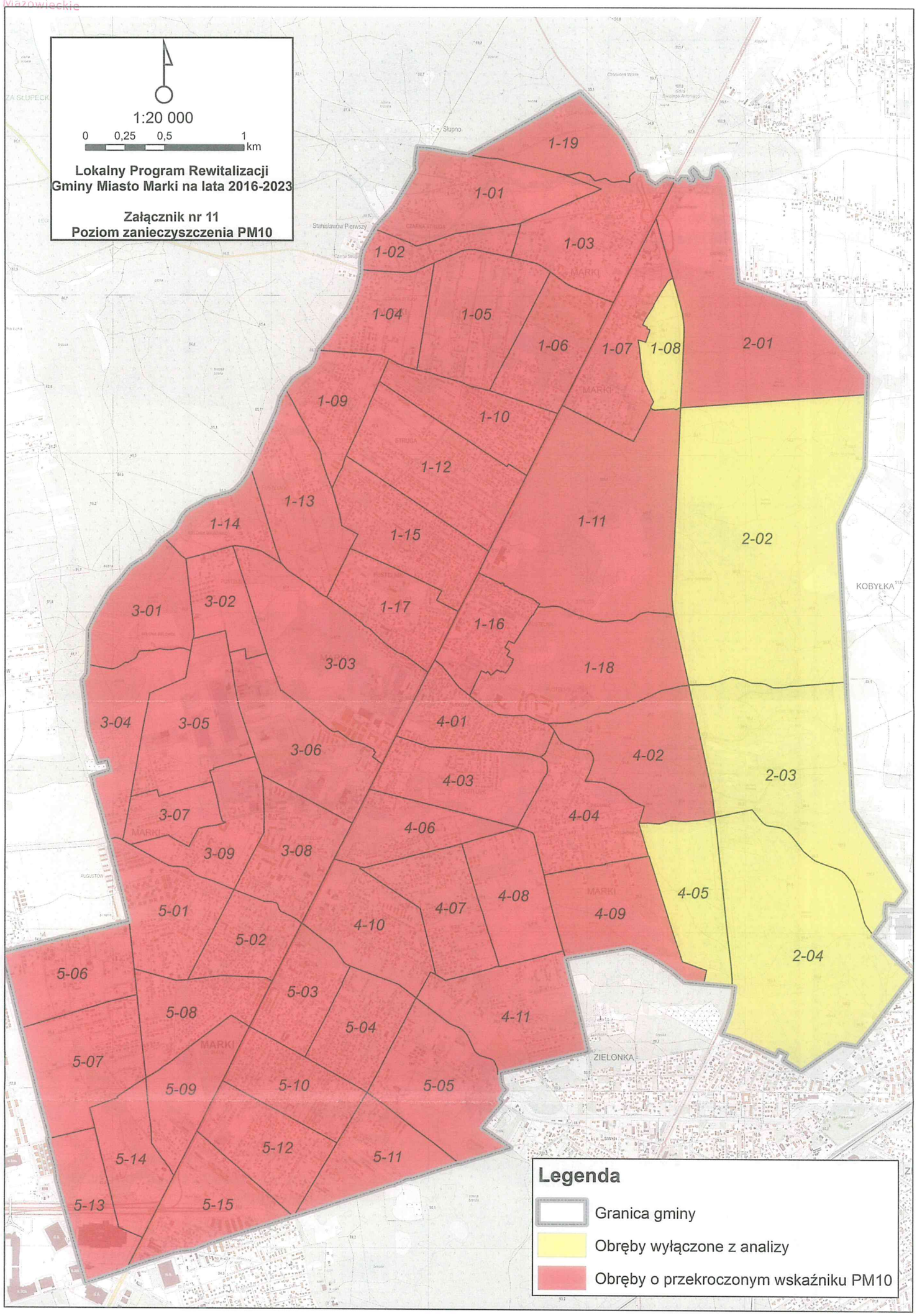

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

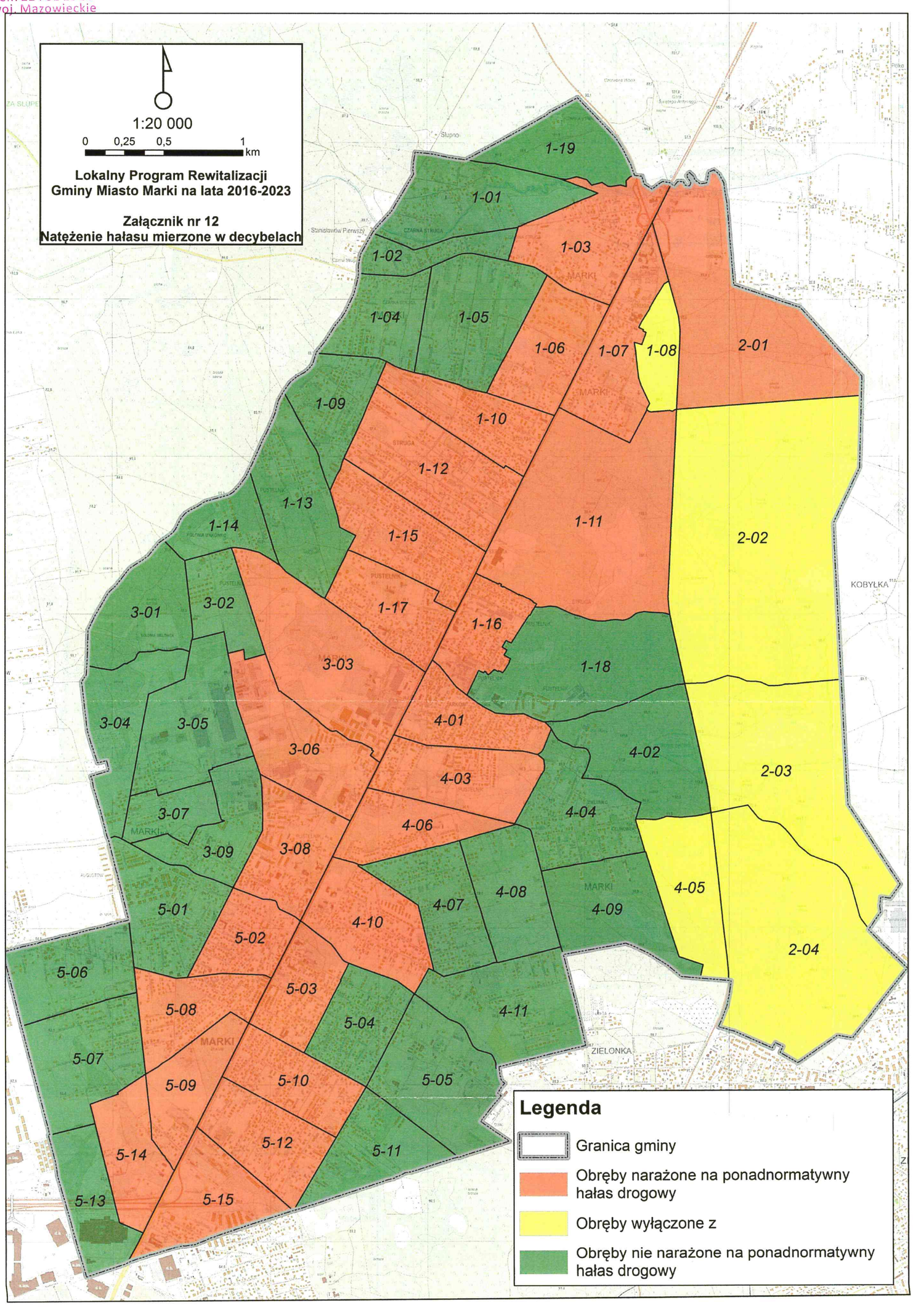

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

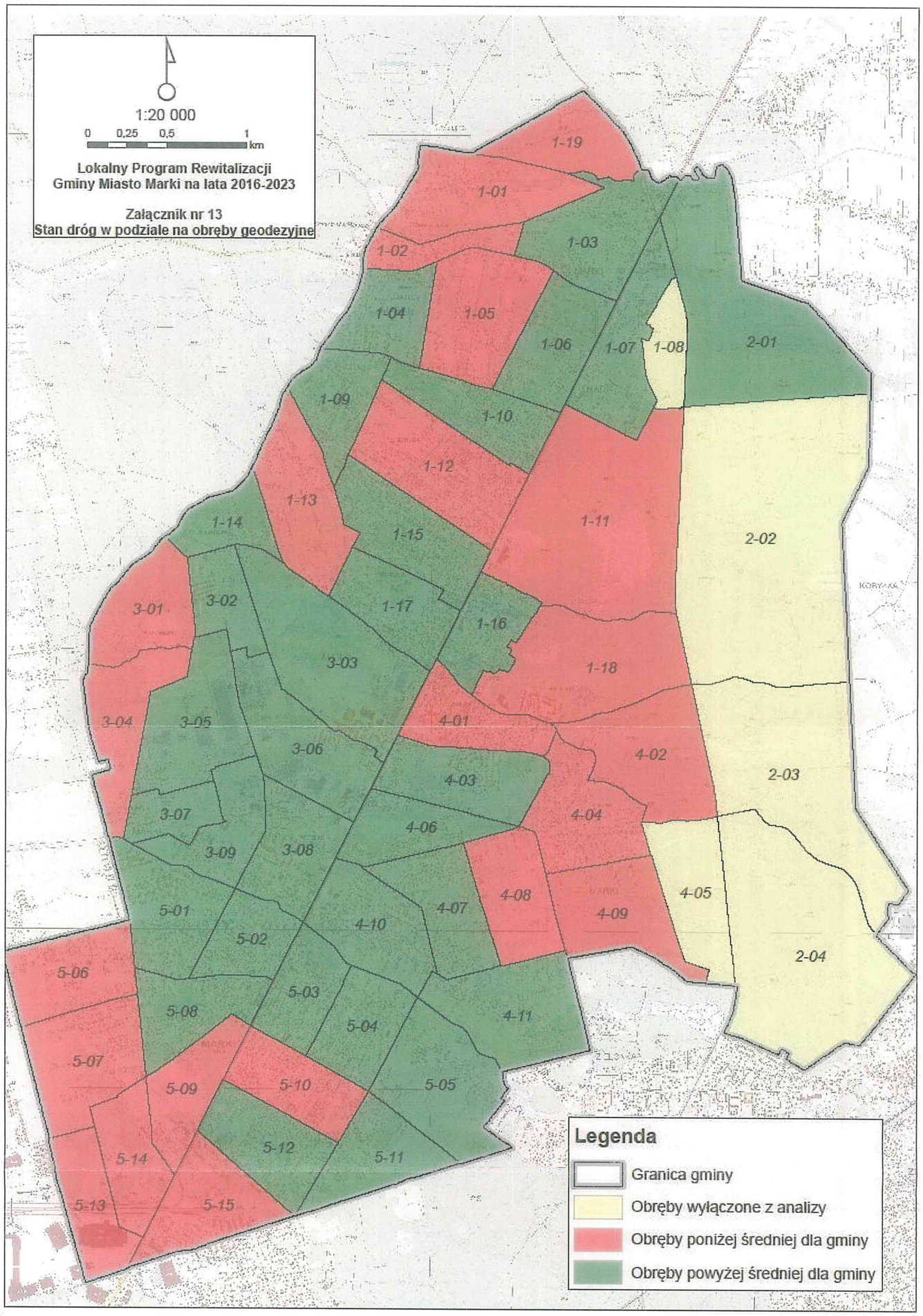

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 Marki
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

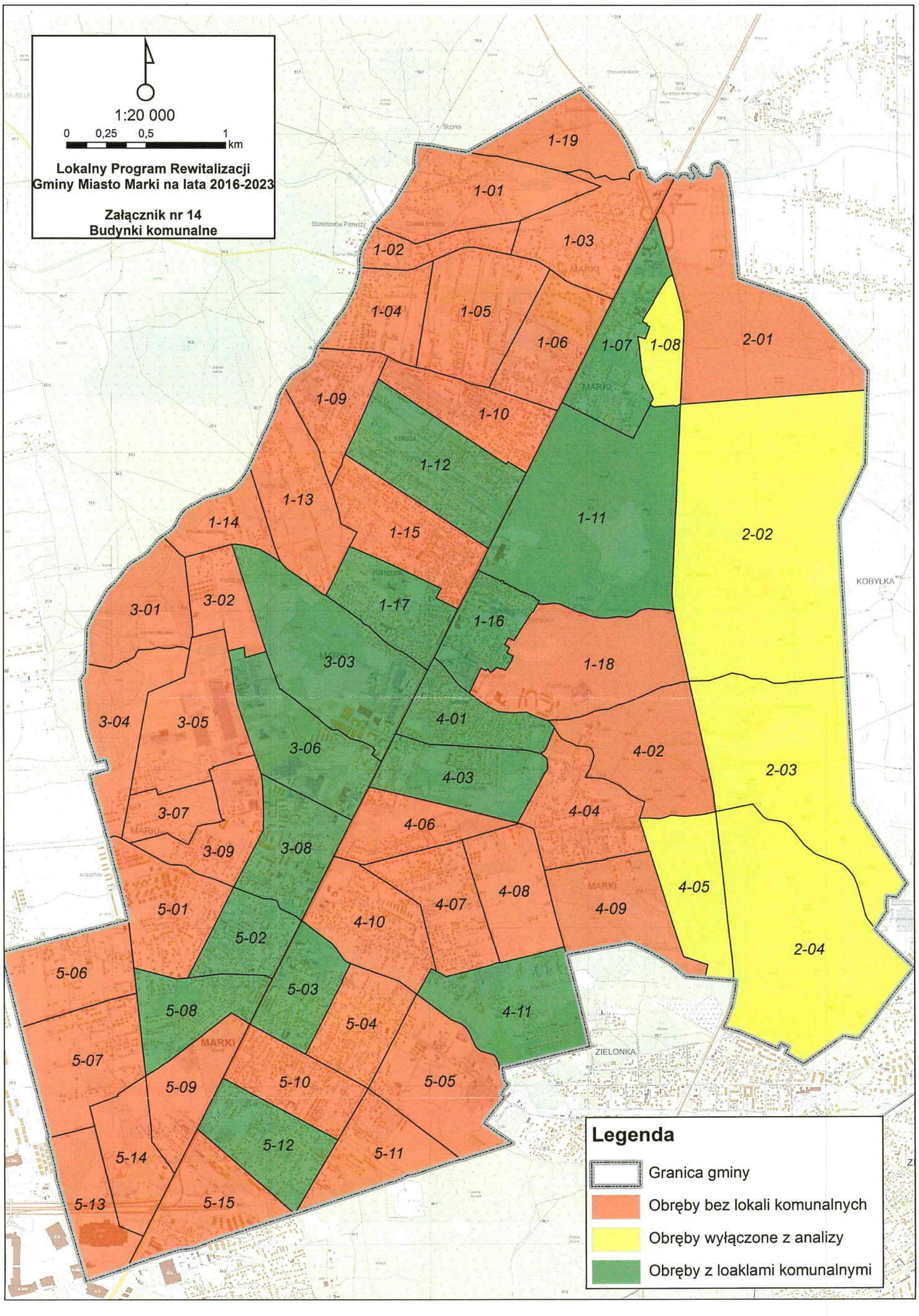

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 99
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

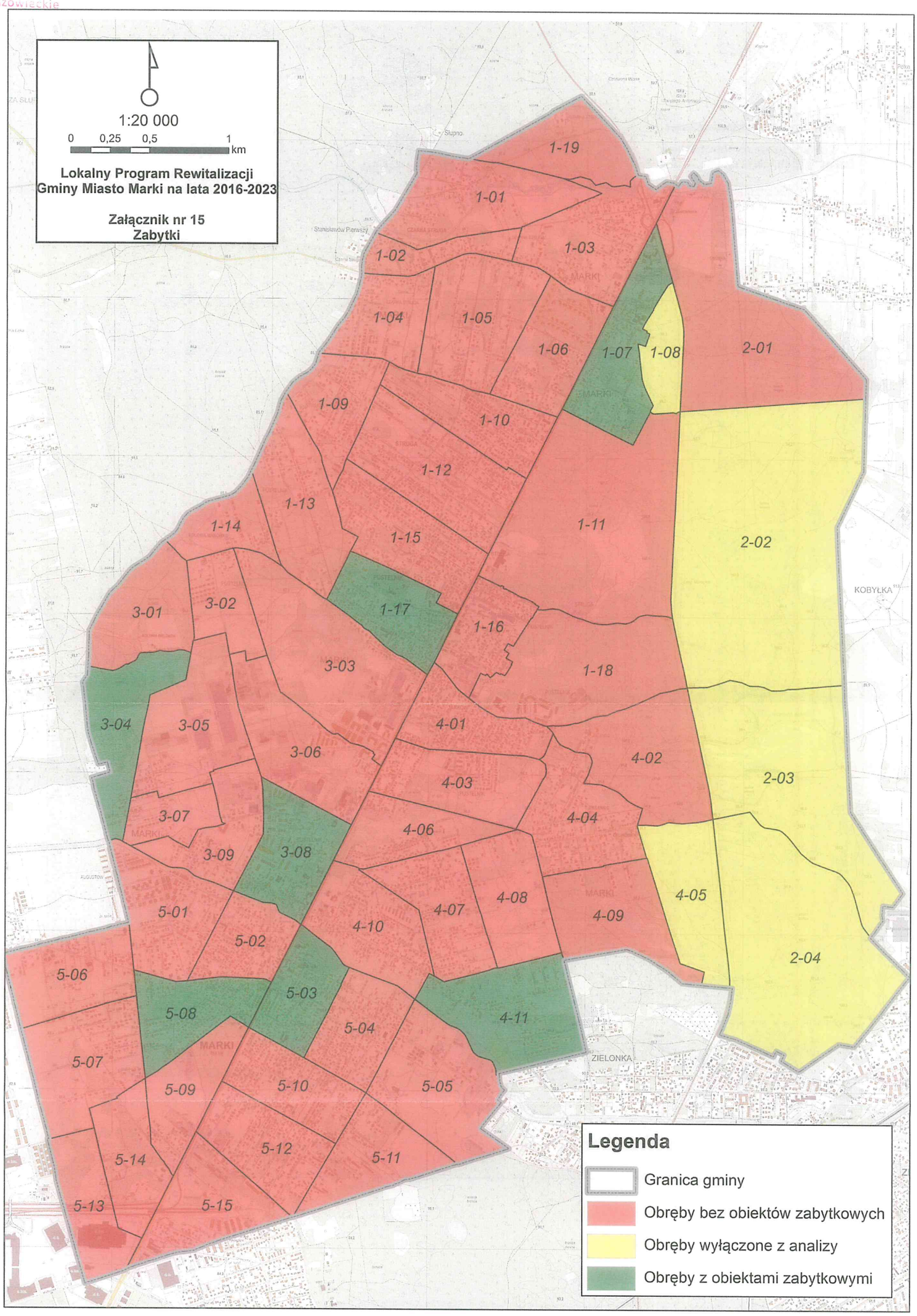

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 Marki
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

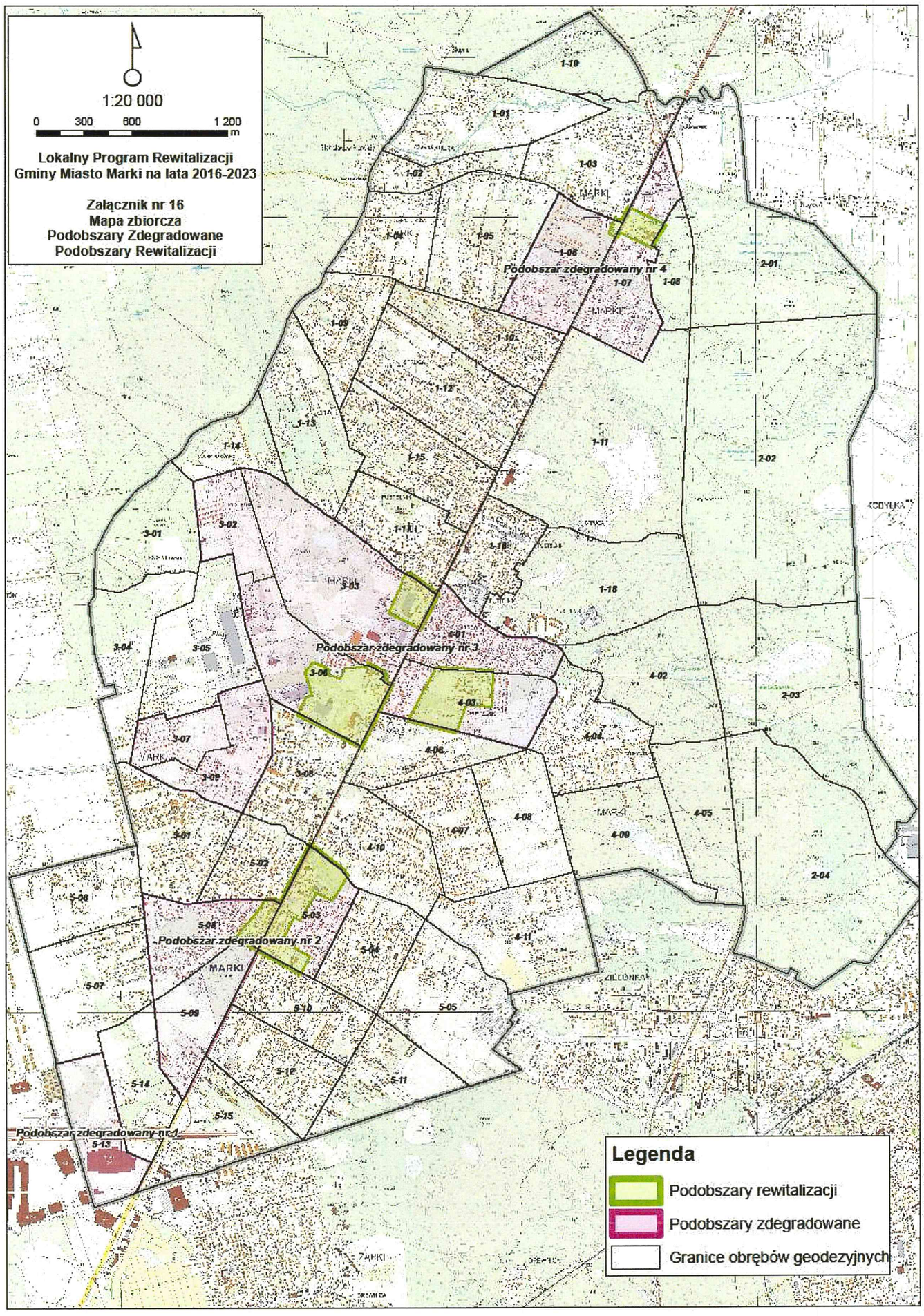

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIA
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

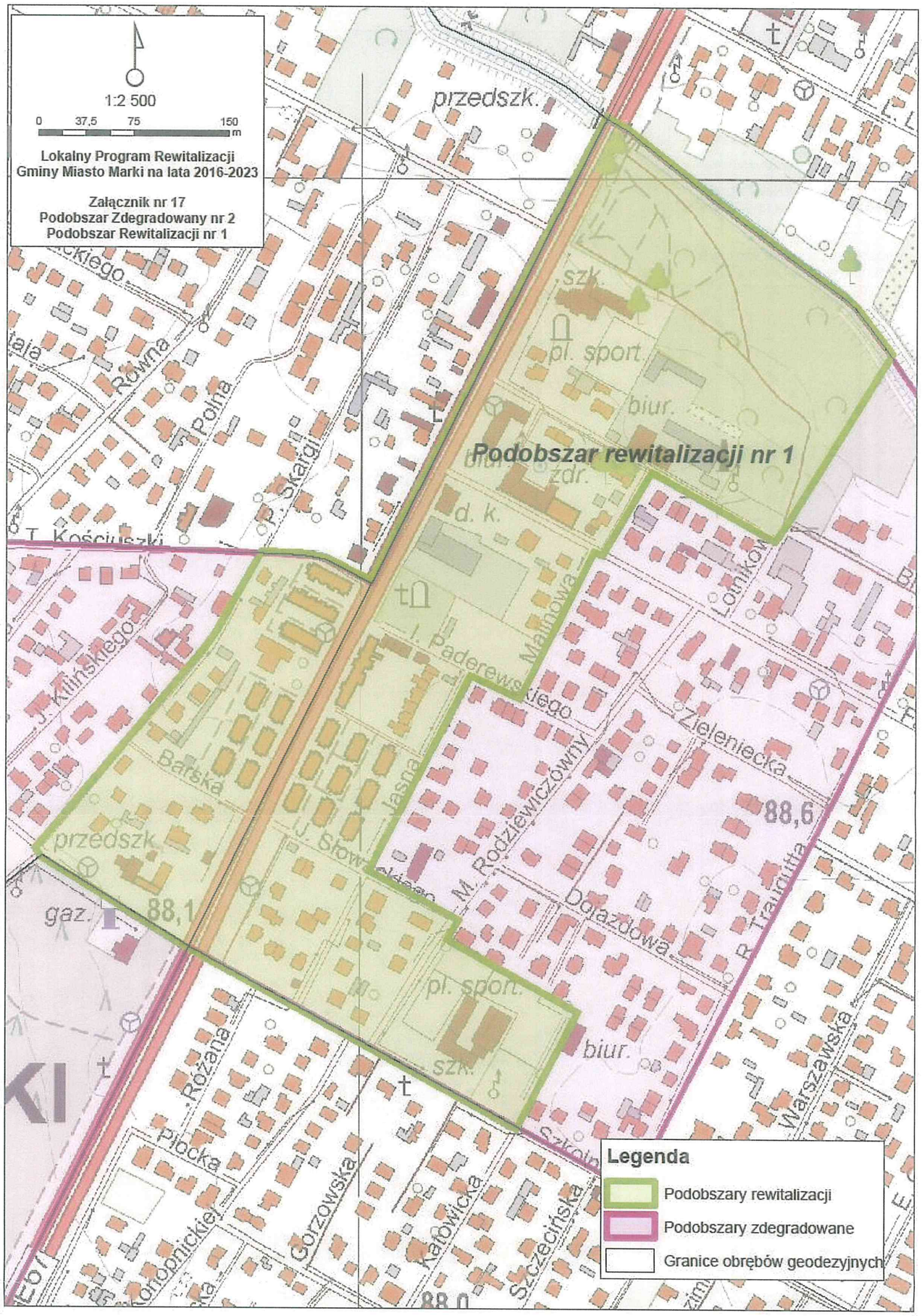

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. I. Piłsudskiego 30
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

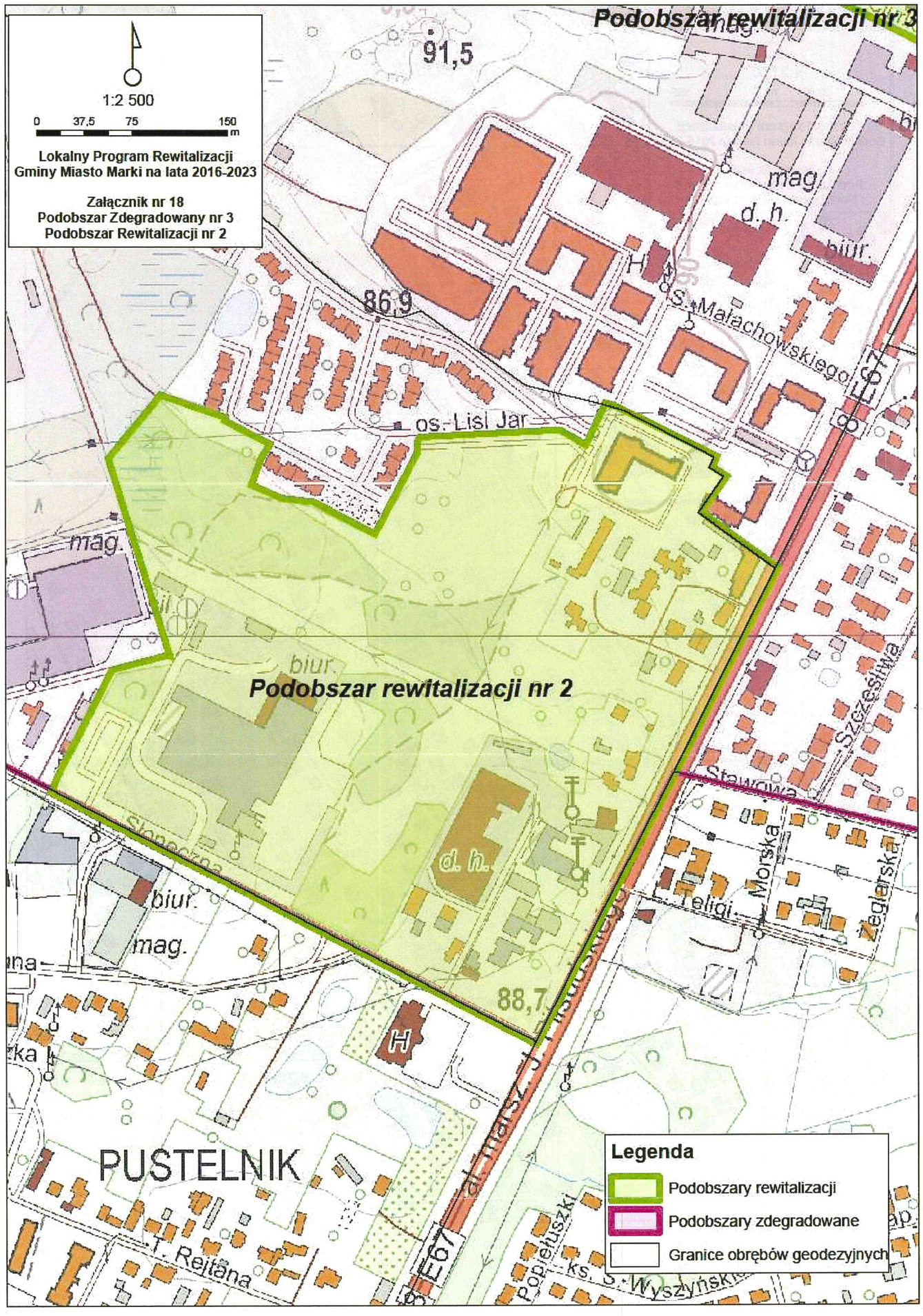

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 52
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

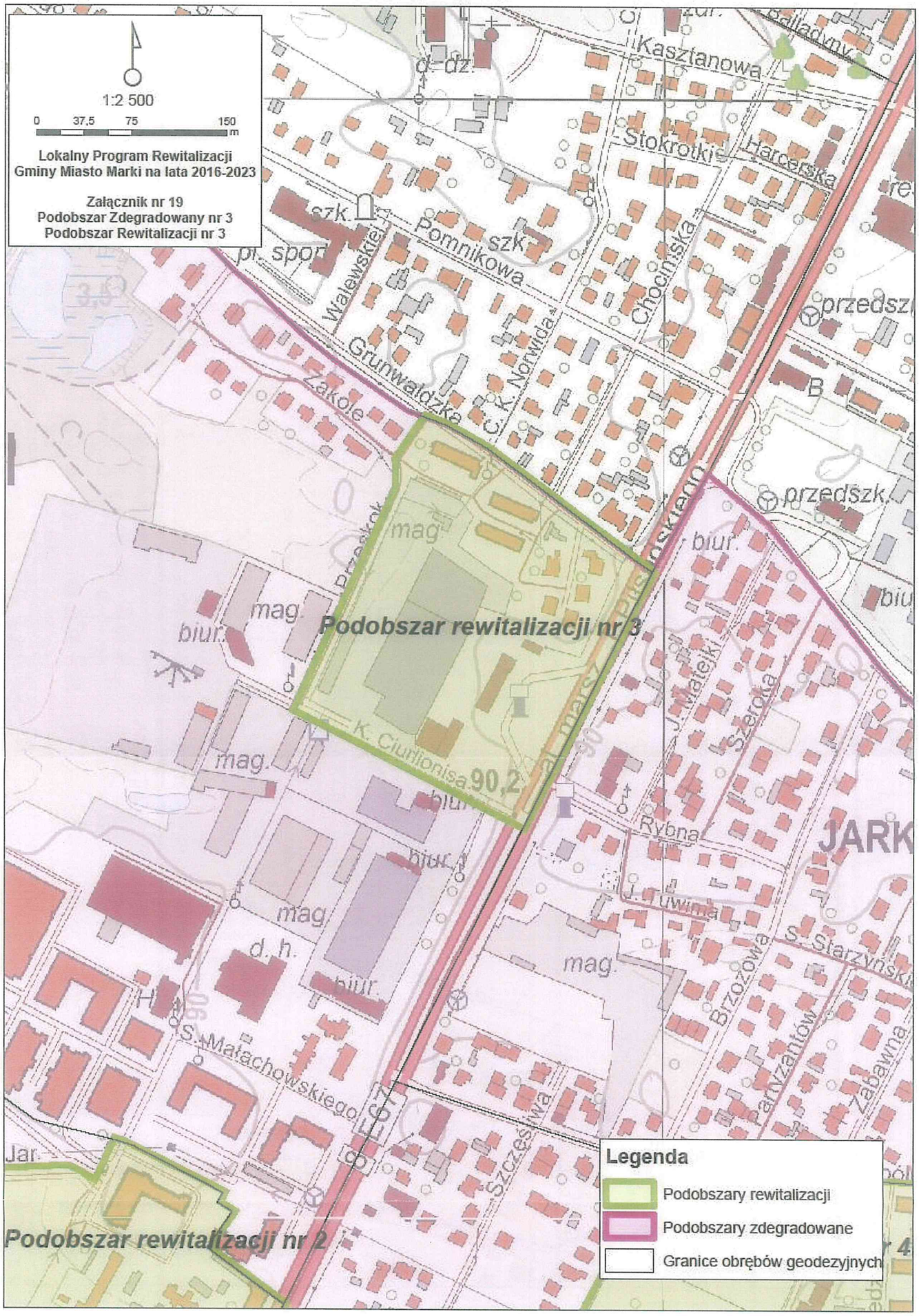

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

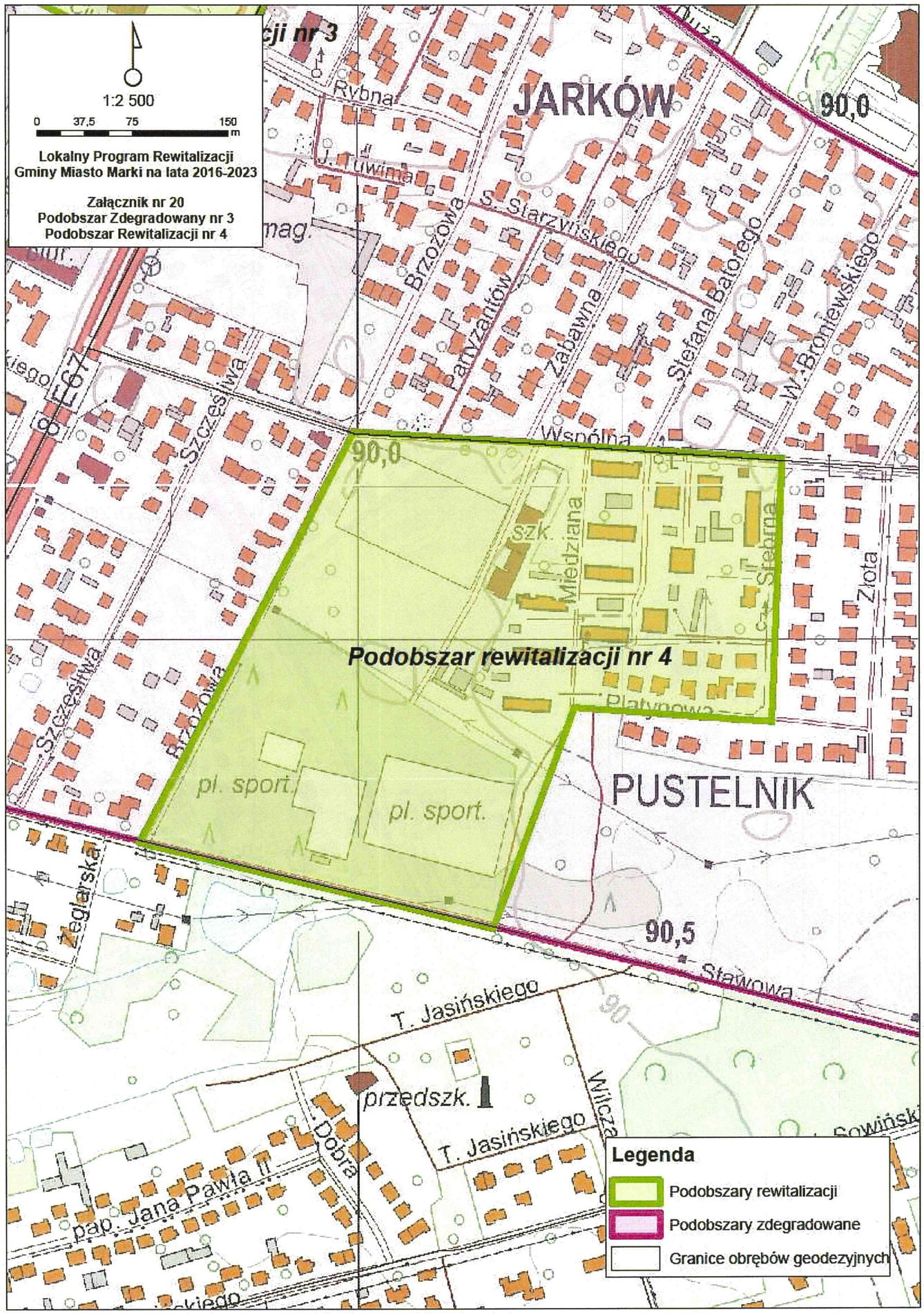

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 2
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

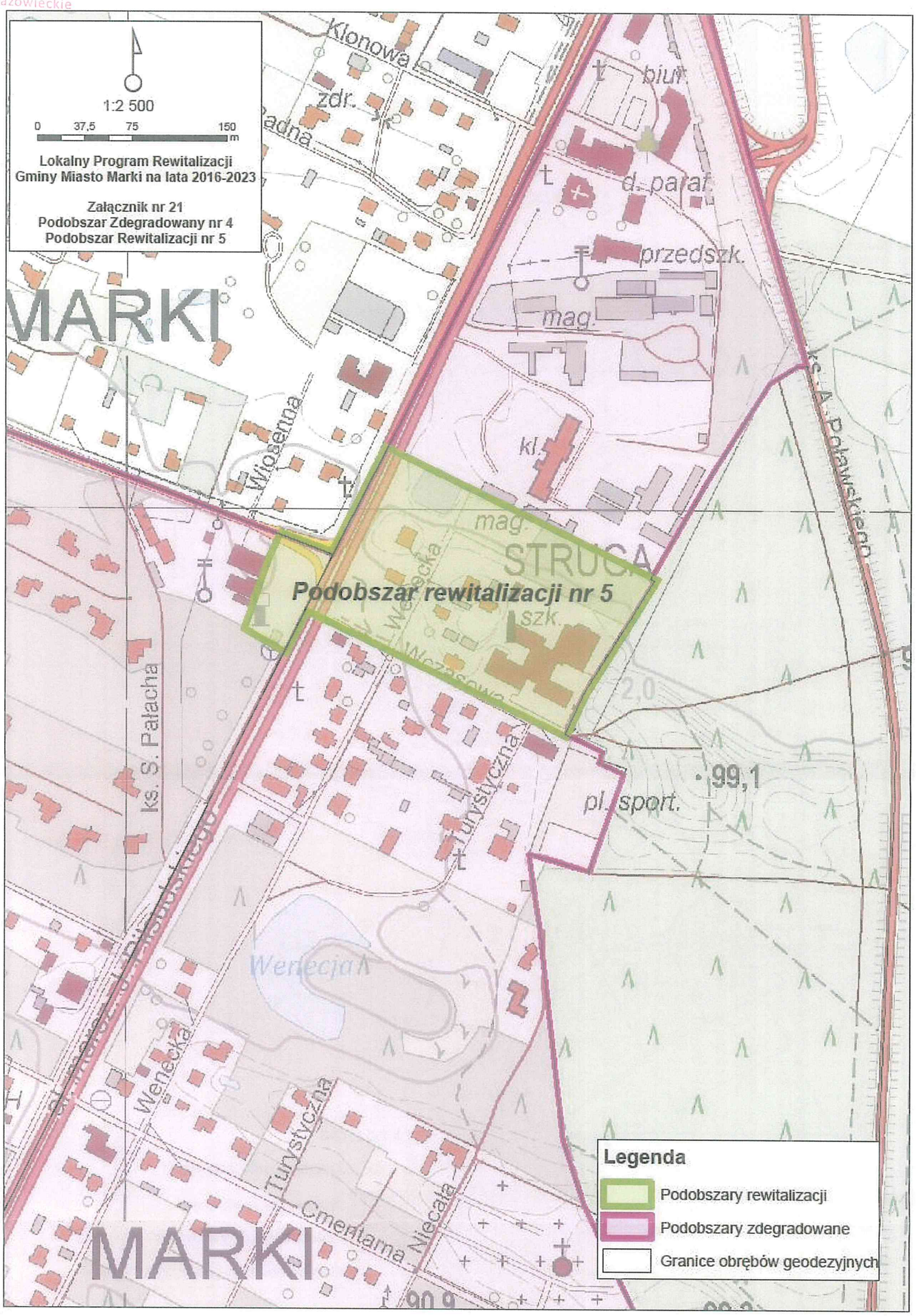

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

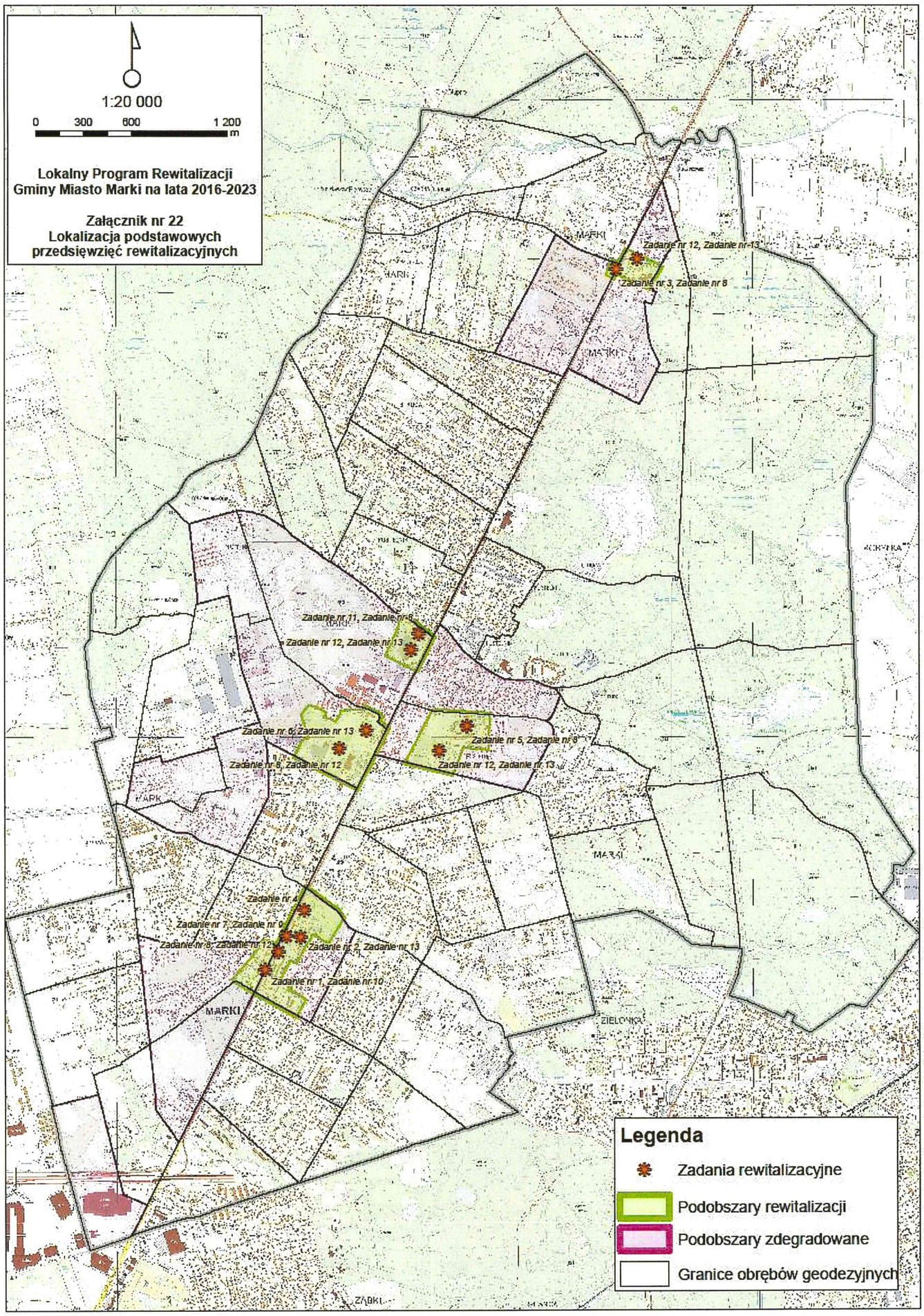

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 80
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

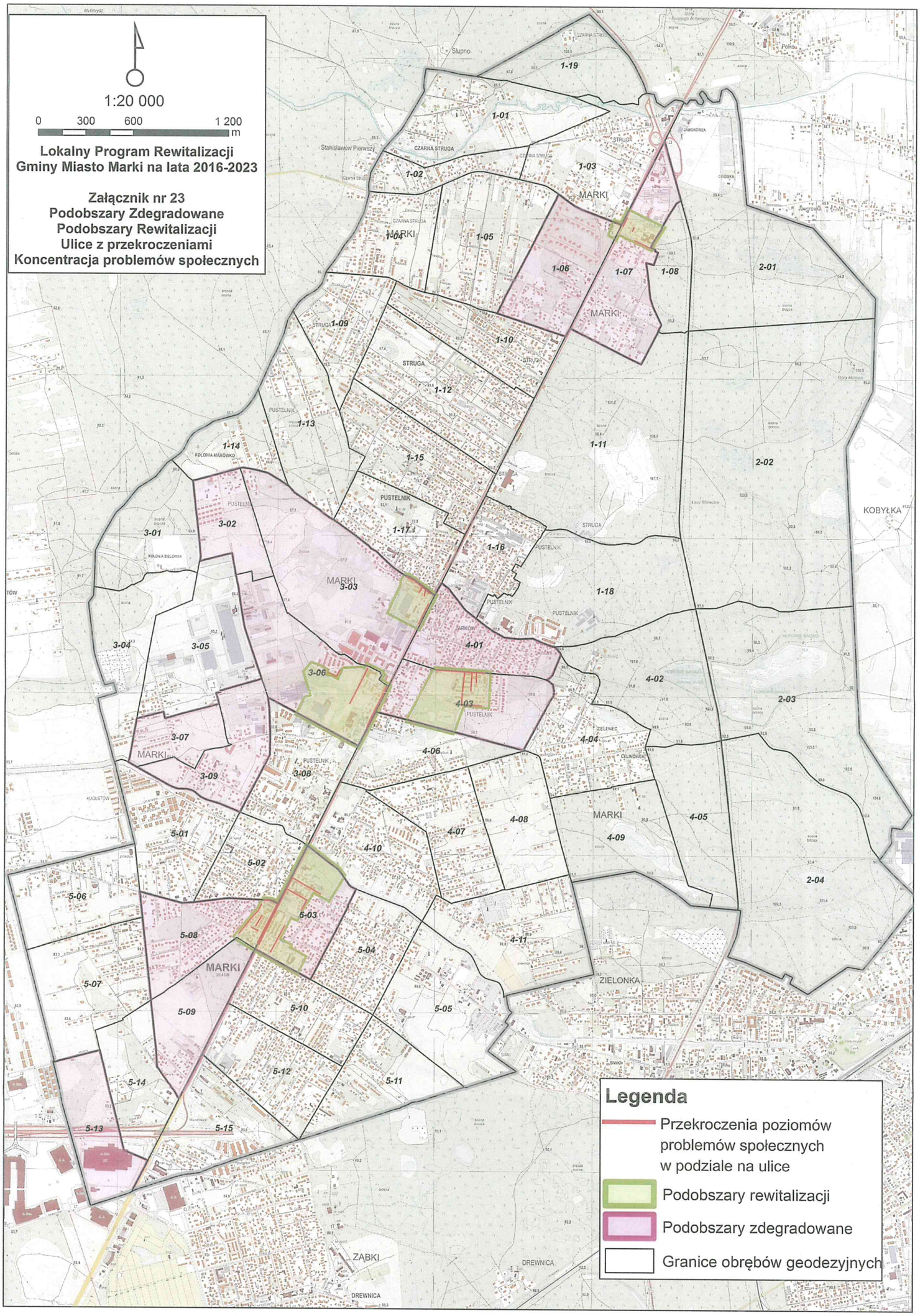

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

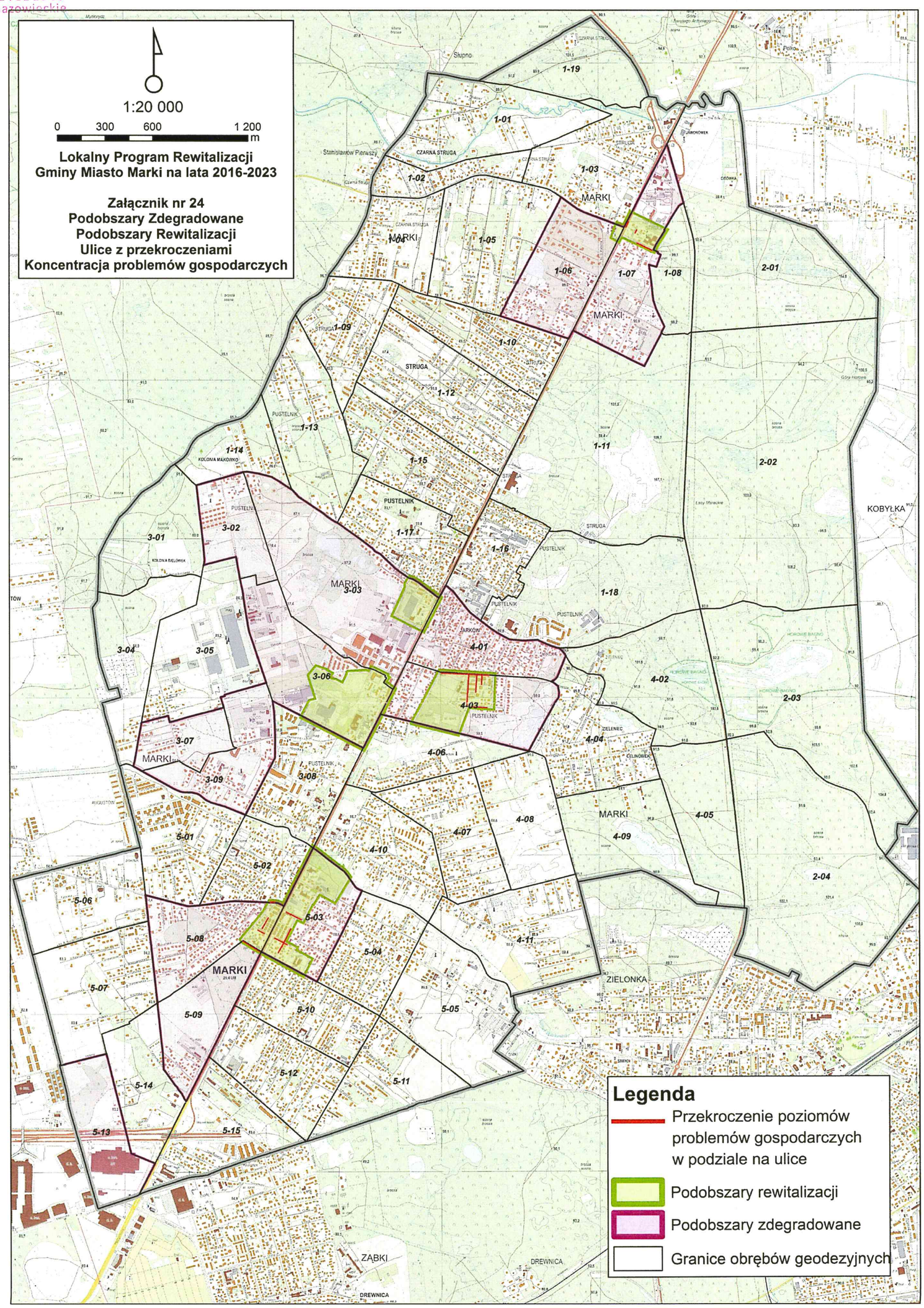

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

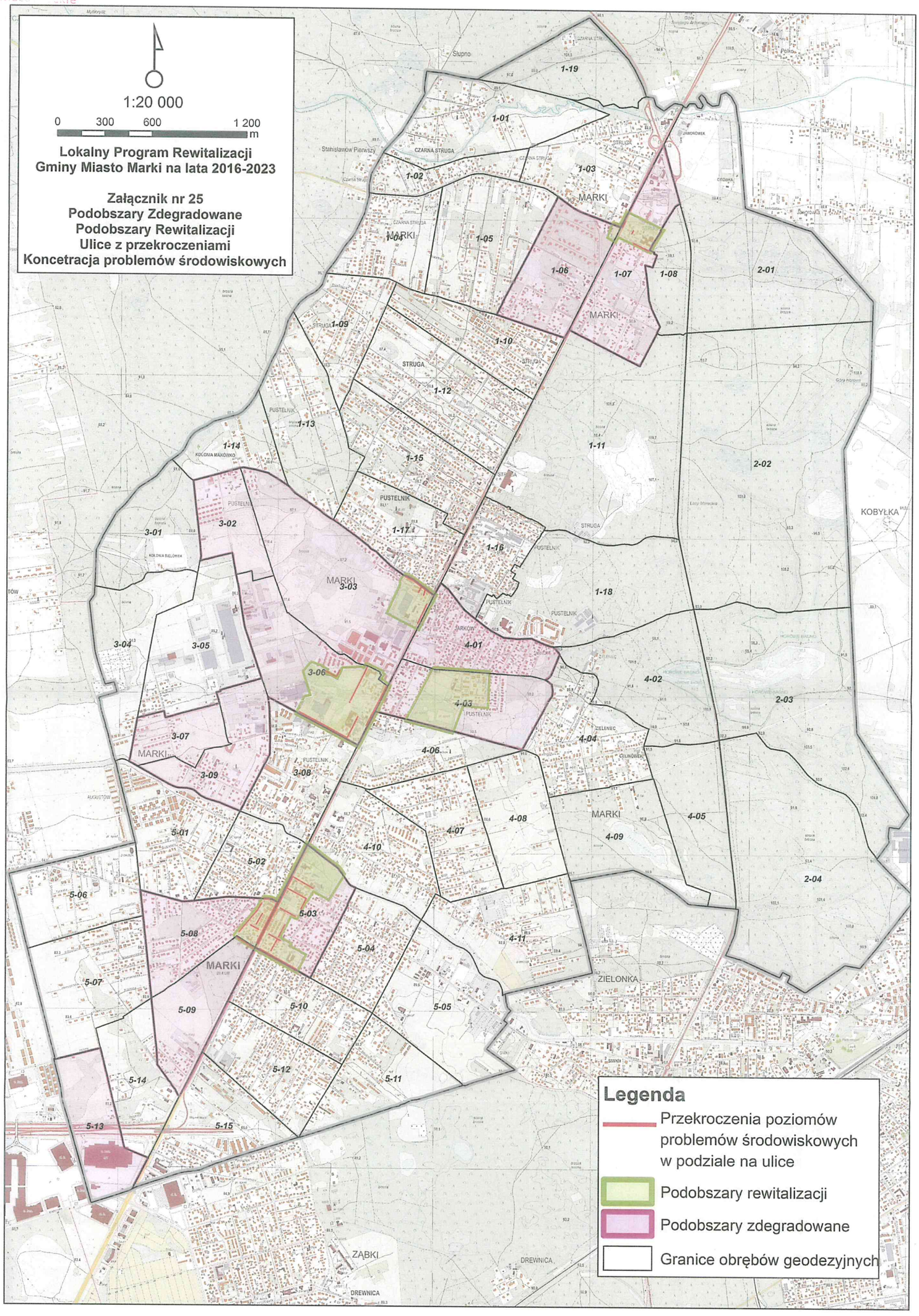

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 MARKI
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

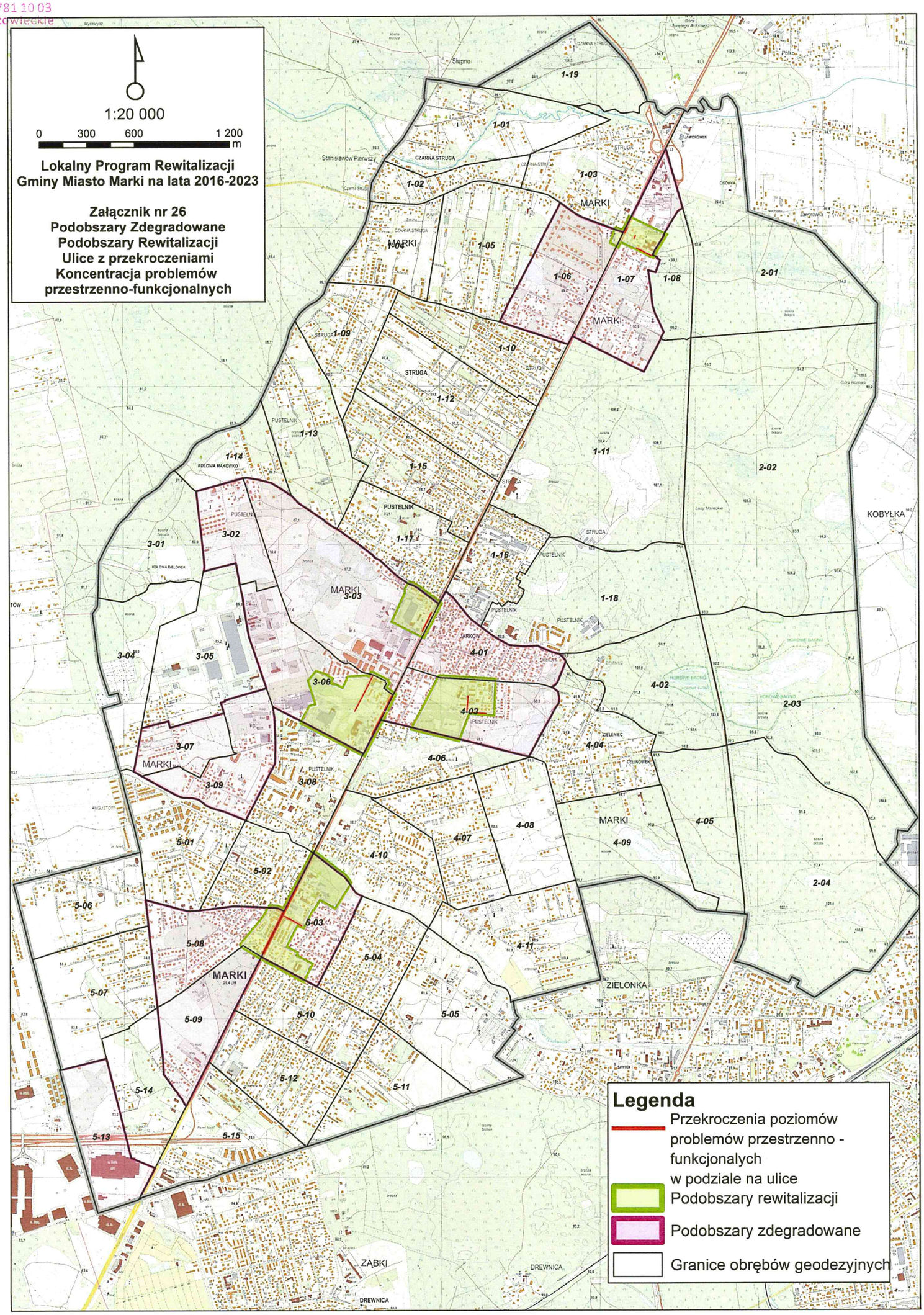

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch

RADA MIASTA MARKI
Al. J. Piłsudskiego 95
05-270 Marki
tel.: 22 781 10 03
woj. Mazowieckie

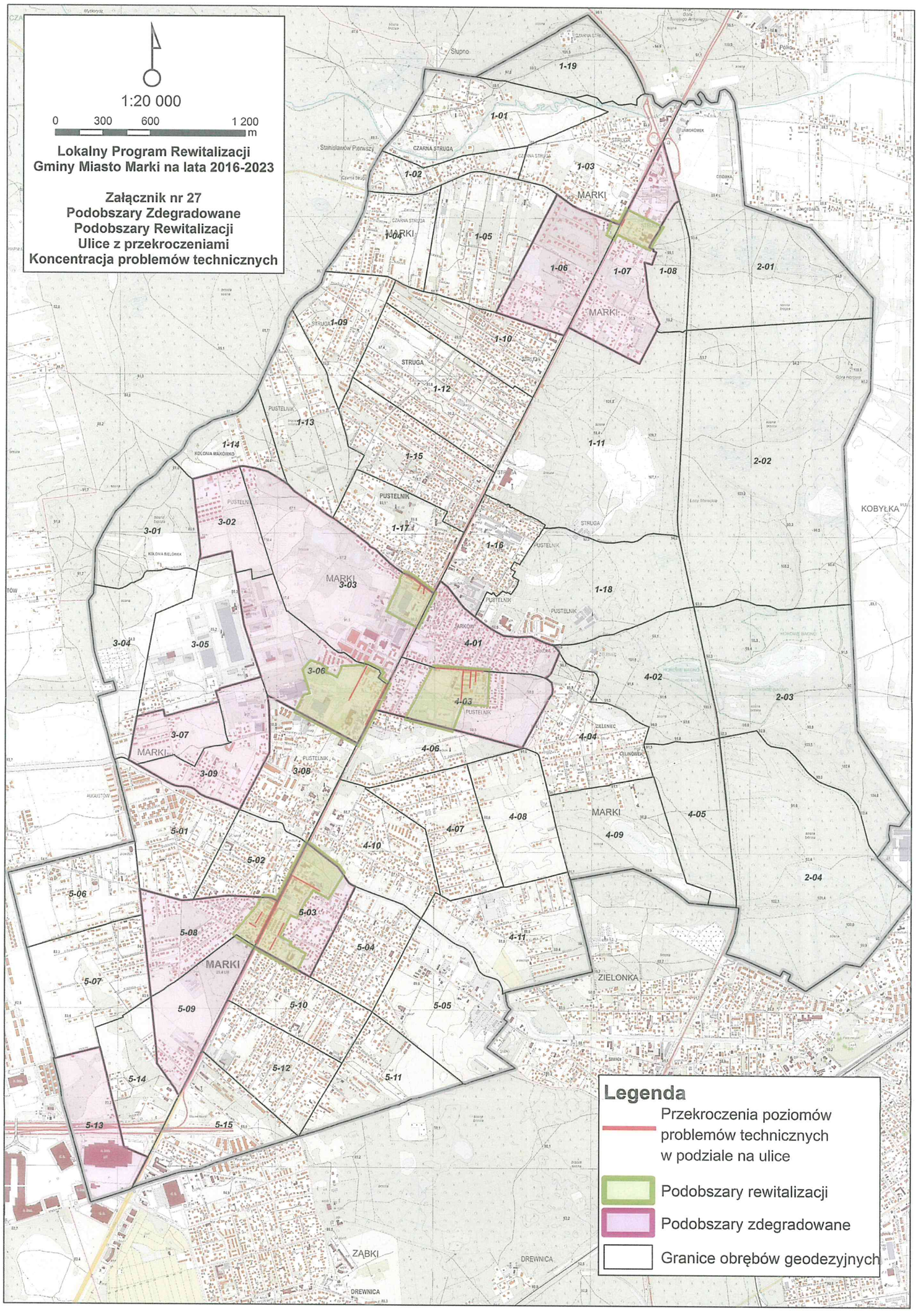

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Marki
Michał Jaroch